MIRINAE

CELE OPT VIEȚI ALE UNUI TRICKSTER DE-O VÂRSTĂ

Mirinae Lee

Cele opt vieți ale unui trickster de-o vârstă cu veacul

Traducere din limba engleză și note de

Mihaela Doagă

EDITURA TREI

— 2024 —

FICTION CONNECTION

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

Autor: Mirinae Lee

Titlul original:

8 Lives of a Century-Old Trickster

Copyright © 2023

Copyright © Editura Trei, 2024
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490, Bucureşti
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN (print): 978-606-40-2181-6
ISBN (EPUB): 978-606-40-2234-9

Editori:
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:
Magdalena Mărculescu

Redactare:
Mihaela Stan

Director producție:

Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Cristian Haba

Corectură:
Cristina Spătărelu

Conținutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimțământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosință al lucrării nu este transferabil.
Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparțin persoanei juridice Editura Trei SRL.

Soțului meu,
muza mea şi marele meu erou

Prolog

Ideea mi-a venit în perioada divorțului.

Aveam patruzeci şi şapte de ani şi eram supraponderală. Nu aveam copii cu care să-mi umplu zilele însingurate şi cufundate în tăcere. Nu eram vreo femeie modernă, independentă, care hotărâse de la bun început să nu aibă copii. Eu îmi doream unul, dar soțul meu nu putea face copii — din cauză că avea oligospermie, mi-a spus. Eu dorisem să încerc un tratament de fertilizare in vitro, dar el refuzase, susținând că întregul proces i se părea prea *înjositor*. Am fost furibundă ulterior când am aflat că se înscrisese deja în evidența unei clinici de fertilitate renumite din Gangnam cu noua lui prietenă, cu doisprezece ani mai tânără decât el, cu o lună înainte de finalizarea divorțului. Săptămâni la rând am visat din când în când că-l omor în bătaie. În realitate, desigur, nu aveam nici curajul, nici înclinația spre violență să fac aşa ceva. Şi totuşi îmi imaginam că dau buzna în biroul lui din Piața Gwanghwamun, cum ar face o *ajumma*[1] furioasă dintr-un serial siropos coreean venită să-şi înfrunte soțul infidel, împrăştiind în jur pliante care îi prezintă de-a fir a păr

[1] Termen relativ colocvial care desemnează o femeie trecută de prima tinerețe (în lb. coreeană în orig.).

faptele mârşave, enumerându-i în acelaşi timp toate abaterile în fața colegilor, care l-ar ostraciza apoi pentru ceea ce făcuse. Desigur, n-am pus niciodată în practică această fantezie: să mă dedau la asemenea istericale ar fi fost prea *înjositor* pentru demnitatea mea. Cultivarea acelei fantezii era însă foarte incitantă.

Căutam cu înverşunare o schimbare în viață. Mi-am făcut abonament la sală şi mă duceam la sport acolo de trei ori pe săptămână, timp de o oră. Deşi am început să slăbesc şi să mă simt mai în formă, doar schimbarea fizică nu-mi era de-ajuns. De mică sunt o fire contemplativă, îmi place să citesc, să reflectez şi să-mi fac însemnări în carnețel. Un corp mai sănătos nu-mi era suficient. Aveam nevoie de o schimbare care să-mi implice şi mintea.

Aşteptam să intru la terapie şi răsfoiam o revistă pentru femei când am văzut articolul. Era un reportaj despre un medic de la un centru pentru pacienți cu boli terminale din Singapore, care ajuta persoanele muribunde să-şi planifice înmormântările şi să-şi scrie propriul necrolog înainte de a muri. Contrar prejudecăților, mulți dintre pacienții lui nu se temeau foarte tare de moarte: erau mai îngrijorați de ceea ce avea să se întâmple după, de doliul şi zbuciumul prin care aveau să treacă cei dragi. Programul inițiat de el a stârnit un entuziasm neaşteptat. O mulțime de oameni au declarat că se simt mai bine fizic şi psihic după ce fuseseră incluşi în planificarea marii treceri. Treaba asta îi liniştea, le dădea sentimentul că dețin controlul, dar le oferea şi un prilej neprețuit de a conferi un sens scurtei lor călătorii prin viață.

I-am arătat articolul doamnei director Haam, şefa mea, şi i-am zis că vreau să lansez un program similar pentru pacienții noştri. Chiar n-aveam motive să mă plâng de postul meu de la Amurgul Fericit: salariul era bunicel, compania îmi garanta zile de concediu plătit din belşug, iar programul şi îndatoririle mele nu erau niciodată prea

solicitante. Mă ocupam preponderent cu contabilitatea primară, dar funcția mea oficială era de asistentă personală a directorului. Doamna Haam era o femeie cumsecade, la vreo cincizeci de ani, cu două divorțuri la activ, care creştea trei copii cu două nume de familie diferite. Nu părea s-o pasioneze prea tare ce făcea la Amurgul Fericit — mi-a spus că, în principal, alesese postul deoarece îi oferea stabilitate, un lucru de care avea mare nevoie o femeie care îşi creştea singură cei trei copii.

Cuprinsă de neastâmpăr, doamna Haam a bătut darabana pe birou cu unghiile ei roşii ca sângele, apoi a declarat că Amurgul Fericit nu are fonduri alocate pentru organizarea unor funeralii personalizate. I-am spus că programul de scriere a necrologurilor ar fi de-ajuns ca să schimbăm ceva. Cu inima îndoită, mi-a dat voie să-l inițiez după ce i-am promis că asta nu mă va împiedica să-mi îndeplinesc îndatoririle de bază şi că voi lucra ore suplimentare dacă va fi nevoie. Înainte de a părăsi biroul, mi-a aruncat o privire îngrijorată, de parcă şi-ar fi spus „am trecut şi eu prin asta”. Mi-a zis:

— Sună-mă dacă ai nevoie să ieşi cu cineva la o băută din când în când.

Ascultând țăcănitul tocurilor ei, care se auzea din ce în ce mai stins, m-am întrebat dacă e mai uşor să treci printr-un divorț a doua oară.

Programul de scriere a necrologurilor m-a ajutat mai întâi la modul practic. Mi-a distras atenția de la divorț. Gândurile mele, care până atunci tot dădeau fuga ca un câine credincios spre soțul meu şi căsnicia noastră de care se alesese praful, au început să stăruie asupra vieților celorlalți.

— Am venit să vă ajut să vă scrieți necrologul, le spuneam vârstnicilor, pe cel mai liniştitor ton posibil. Puteți să-mi povestiți viața dumneavoastră pe scurt, lucruri care v-

au adus bucurie, lucruri cu care vă mândriți şi lucruri pe care le regretați. Cum vreți să rămâneți în amintirea celorlalți, a oamenilor care vă iubesc şi țin la dumneavoastră.

După ce inspirau de câteva ori adânc, cei mai mulți începeau să mi se destăinuie de la sine. Conştiința faptului că nu mai ai mult de trăit îți poate inspira un grad neaşteptat de sinceritate, reducând la tăcere zgomotul de fond lipsit de importanță care ți-ar umbri în mod obişnuit viața. Celor — puțini la număr — care se codeau până să înceapă le dădeam o indicație simplă:

— Alegeți trei cuvinte — substantive, adjective, verbe, ce-or fi — care v-ar putea defini sau care v-ar descrie cel mai bine viața.

Trei este cifra magică, cea care tinde să ne seducă. Să alegi un singur cuvânt pare să te limiteze prea tare, să alegi două ți s-ar putea părea dezagreabil, ca şi cum ar sugera o viață dublă. Dar trei sugerează un echilibru perfect, întocmai ca în triumvirat, trilogie şi treime. Oamenii se simt în largul lor cu ideea de trei — nici prea mult, nici prea puțin.

Când sfârşitul e la orizont, oamenii simt nevoia să lase o urmă, cât de mică, în lume. Iar scrierea propriului necrolog le confirmă că viața lor a contat — pentru ei, precum şi pentru cei de dragul cărora şi-au sacrificat de bunăvoie visurile. În mintea unui tânăr, un necrolog este un lucru trist şi solemn, dar bătrânii înțeleg că e, printre altele, un privilegiu. Cei mai în vârstă, care sunt obişnuiți să răsfoiască ziarul, ştiu că un necrolog oficial este ceva rezervat persoanelor mai cunoscute. Chiar şi celebrițile trebuie să-şi dispute spațiul mereu restrâns — majoritatea oamenilor ar trebui să se declare mulțumiți cu doar câteva rânduri, în timp ce doar puținii norocoşi se aleg cu un paragraf întreg. Desigur, nici nu se pune problema să ai

parte de o pagină întreagă, exceptând cazul în care eşti vreun demnitar de prim rang, de pildă vreun fost preşedinte sau vreun dictator militar cu un rol important pe plan internațional. La Amurgul Fericit, însă, fiecărui deces i se aloca o pagină. Asta era ideea centrală a proiectului meu: oare nu merităm cu toții un necrolog cuprinzător care să ne evoce viața? Voiam să cred că fiecare moarte şi fiecare viață, chiar şi cele mai obscure şi mai deranjante, au poveşti importante de spus. Iar eu eram gata să le ascult şi să consemnez şuieratul stins al ciulinilor purtați de vânt.

Când m-am întâlnit pentru prima dată cu doamna Mook era a doua zi a sărbătorii Anului Nou Lunar. Mă oferisem să lucrez atunci deoarece nu mă simțeam pregătită să înfrunt prima reuniune cu tot clanul de după divorț. Ştiam ce întrebări o să-mi pună unchii şi mătuşile şi mai ales verii mei, care aveau cu toții căsnicii fericite şi copii. Încă nu mă simțeam pregătită să-i las pe alții să-mi zgândăre rănile.

Un azil de stat este, poate, cel mai însingurat loc din lume la sărbătorile mari. Mai bine de o treime din cei care locuiau la cămin nu aveau rude apropiate. Doar câțiva binecuvântați de soartă, cei relativ sănătoşi şi care mai țineau legătura cu rude pline de afecțiune, erau invitați o zi-două pe undeva. După ce puținii norocoşi plecau, se lăsa o tăcere cumplită. Genul de linişte care-i cufunda chiar şi pe cei mai agitați pacienți cu demență într-o stare de mâhnire aproape letargică.

În seara aceea, în tăcerea solitară a biroului meu, am primit un apel de la administratorul-şef al Secției A. Aceasta găzduieşte aproape jumătate dintre vârstnicii internați la Amurgul Fericit care au primit diagnosticul de alzheimer. În mod normal nu prea am de-a face cu acea jumătate a căminului deoarece doar pacienții coerenți şi apți mintal pot participa la programul de scriere a necrologului. În ziua

aceea, însă, mulți dintre angajați îşi luaseră concediu, aşa că trebuia să ajut cu orice era de făcut.

Am fost rugată să stau de pază la uşa unei camere duble. Bunica Song Jae-soon dispăruse din nou, mi-a spus administratorul-şef. Treaba mea era să aştept şi să le dau de veste imediat celorlalți angajați dacă fugara se întorcea în cameră în timp ce-o căutau prin fiecare colțişor al căminului. Am proptit uşa cu scăunelul pliant pe care-l luasem cu mine şi m-am instalat acolo. Cu aparatul de emisie-recepție în mână, m-am uitat dintr-un capăt în altul al holului, sperând să zăresc vreun semn al prezenței bătrânei.

Şi apoi am observat o siluetă în cameră, cu spatele rezemat de perete. O femeie slăbuță, înveşmântată în alb din creştet până în tălpi. Mi-a scăpat un țipăt înfundat.

— Nu-ți face griji, nu sunt vreo fantomă, a murmurat silueta, râzând dogit. M-ai văzut mai devreme, nu mai ții minte?

O chema Mook Miran şi era colega de cameră a bunicii Song. Într-adevăr, o văzusem când vizitasem camera. Atunci stătea întinsă în pat, de-abia se dezmeticea după somnul de la amiază. N-am recunoscut-o: în picioare părea destul de înaltă, dar, întinsă în pat, era imposibil s-o deosebeşti de toate celelalte trupuri împovărate de ani, tăcute şi firave.

— Eşti *femeia cu necrologurile*, nu-i aşa? m-a întrebat rânjind şi s-a îmbujorat.

Mook Miran era o femeie cu un aspect straniu şi un nume la fel de straniu — întâlneam pentru prima dată o persoană de origine coreeană care să poarte numele de familie *Mook*. Avea un păr bogat, ondulat, complet alb, care îi înconjura capul ca un nimb, şi membrele lungi şi subțiri, ca picioarele unui crab de zăpadă. În lumina de neon mi se părea că i-aş putea descifra trupul ca pe o hartă. I se desluşeau venele prin pielea străvezie, ca nişte poteci de munte care se

întretaie, cele mai multe bătând în violet şi albastru-deschis. Lumina care părea să albească totul arunca două umbre îngemănate, ca nişte aripi de fluture, pe pomeții ei înalți.

— Da, sunt femeia cu necrologurile, am răspuns, încă intimidată de ea.

— Te-am văzut în grădina de mărărițe, stând de vorbă cu bătrânii.

Le spunea celorlalți pacienți *bătrânii*, ca şi cum ea n-ar fi intrat în acea categorie. Şi totuşi, văzându-i ochii ageri şi observând că-şi amintea de mine, m-am întrebat ce căuta la Secția A.

— Ar trebui să-mi scrii şi mie necrologul, mi-a zis, dezvăluind un dinte ciobit din față.

Ascunzându-mi consternarea, i-am spus că puteam să stăm de vorbă chiar atunci, cât aşteptam să revină colega ei de cameră. Mă mira luciditatea ei, dar tot nu eram pe deplin convinsă: am presupus că, dacă administrația o repartizase la secția pentru pacienții cu alzheimer, probabil că avusese motive întemeiate.

— Mai țineți minte de ce vă aflați aici, la Secția A? am întrebat-o, cam tăios, deoarece țineam să ştiu dacă merită efortul.

Nu voiam să revin peste o săptămână şi să mă întâmpine o figură buimacă, țipând la mine: *Tu cine naiba eşti?*

Doamna Mook mi-a răspuns că fusese repartizată în secția obişnuită la început, dar că în urmă cu vreo şase luni o mutaseră aici, dintr-un motiv pe care nu-l înțelesese niciodată pe deplin.

— Eu aş zice că-mi merge mintea ca şi până acum, dar e la latitudinea lor să decidă, nu-i aşa? mi-a şoptit.

Am văzut cum îi zvâcniseră obrajii.

Încă circumspectă, i-am pus prima întrebare majoră:

— Care ar fi cele trei cuvinte pe care le-ați alege pentru a vă rezuma viața?

S-a dus spre patul ei şi s-a aşezat. Apoi şi-a întors încet capul spre perete şi a rămas cu privirea ațintită acolo. Avea o figură absentă — la fel de palidă şi lipsită de expresie ca peretele văruit din spatele ei. Cu gura căscată şi cu ochii stinşi. Are o criză, mi-am zis, anticipând deznodământul inevitabil: în curând o să-şi întoarcă privirea spre mine şi o să mă întrebe cine sunt, ce caut aici.

În schimb, am auzit-o pufnind în râs.

— Crezi sincer că cineva îşi poate rezuma viața în doar trei cuvinte? a murmurat, fără să-şi desprindă privirea de perete.

Spusele ei m-au luat pe neaşteptate, dar mi-am ascuns tulburarea. După o tăcere de-o clipă, am întrebat-o câte cuvinte ar prefera.

— Care ar fi cele trei cuvinte pe care le-ai alege *tu*? Te-ai gândit la asta?

Din nou mi-a adresat *ea* o întrebare, ignorând-o pe a mea.

Am simțit o încordare stranie. Aveam senzația că eu şi bunica Mook ne prinseserăm deodată într-un duel al întrebărilor, iar cea care răspundea prima avea să piardă lupta. Am adoptat un zâmbet discret, genul în care închizi ușor ochii și îți arcuieşti domol buzele, fără să-ți arăți dinții, la care recurgeam de obicei spre a le dezarma pe bunicuțele circumspecte. Apelasem la această strategie parțial deoarece nu-i puteam răspunde la ultima întrebare. Habar n-aveam care ar fi fost acele trei cuvinte pentru mine. Nu mă gândisem niciodată la treaba asta, deşi le puneam altora întrebarea tot timpul. Şi nimeni nu mă întrebase până acum.

— Doamnă Mook, vreți să vorbesc cu direcțiunea? i-am zis, agățându-mă de zâmbetul profesional ca de un scut.

I-am explicat că aş putea discuta cu personalul despre locul în care fusese repartizată, dacă ea considera că nu se

află unde ar trebui. I-am spus că toți pacienții vârstnici pe care-i ajutasem la scrierea necrologului se aflau în secția obişnuită. Ştiam că asta nu e o întrebare pe care s-o poată ignora cu uşurință.

— Nu e nevoie, mi-a declarat nonşalant, sfidându-mi din nou aşteptările. Mi-e bine aici, în Secția A. Şi nu e mare diferență în fond, corect? În oricare dintre secții am fi, nu avem voie să ieşim neînsoțiți din complex. Pe deasupra, cei din Secția A au cu o oră mai puțin de plimbare prin grădină şi sunt mai puține persoane în cameră, aşa că e mai mult loc. Înainte, când eram dincolo, stăteam cu încă trei bătrâne în cameră. Aici am doar o colegă. Deci am mai multă intimitate.

— Dar nu vă e greu să stați în aceeaşi cameră cu bunica Song?

Auzisem că nu era prima dată când doamna Song Jae-soon făcea o nefăcută. Administratorul-şef îmi spusese că starea ei se agrava rapid — uneori mânjea peretele cu excremente.

Am auzit un nou pufnet — mai potolit de data asta.

— M-am oferit să stau în cameră cu ea, mi-a zis doamna Mook — încă un răspuns care m-a luat pe neaşteptate.

— De ce?

— Dacă ştii câte ceva despre viața cuiva, îi poți face față mai uşor. Chiar şi când persoana în cauză se întâmplă să aibă alzheimer.

A întors capul și m-a privit în ochi.

— Ştiai că părinții ei au fost ucişi în timpul ocupației japoneze?

Am clătinat din cap, întrebându-mă unde voia să ajungă. Am strâns din dinți, cum făceam involuntar atunci când începeam să-mi pierd răbdarea.

Doamna Mook mi-a povestit că bunica Song provenea dintr-o familie de latifundiari care acumulaseră averi de-a

lungul generațiilor. Dar, peste noapte, japonezii le luaseră aproape tot ce aveau — invocând motive neîntemeiate, desigur.

— Se întâmplau mereu astfel de lucruri pe atunci, a adăugat, pe un ton neutru. Din fericire, părinții ei au fost avertizați de un vecin, chiar înainte ca poliția japoneză să dea buzna în casă şi s-o devalizeze. N-au apucat să ascundă obiecte mari, doar chestii mărunte.

Doamna Mook m-a privit lung, ca şi cum se aştepta să intervin şi să închei propoziția în locul ei. Dezorientată, m-am uitat lung la ea.

— Bunica Song şi surorile ei mai mici s-au văzut silite să înghită cât mai multe bijuterii şi inele cu putință, în cel mai scurt timp posibil. Poliția le-a confiscat toate bunurile de valoare pe care le-a găsit şi le-a ucis părinții sub ochii lor. Dar Song a trebuit să meargă înainte, să ştii. N-avea vreme de bocit. Era capul familiei de-acum. Câteva zile după aceea a trebuit să răscolească prin propriile excremente, precum şi prin ale surorilor ei, după bijuterii. Tot ce mai rămăsese din averea lor.

Se schimbase ceva în tonul doamnei Mook. Vorbea rar şi poticnit acum. Se îmbujorase şi-i zvâcnea o venă vineție pe gâtul firav.

Mi-a spus că Song Jae-soon cea de la Amurgul Fericit, sub efectul bolii care dădea timpul înapoi, părea să fi rămas blocată în acea perioadă din copilărie — moartea părinților şi apoi strădania de a-şi întreține surorile. Doamna Mook observase la un moment dat, când o surprinsese pe Song dedându-se din nou la mânjirea pereților cu materii fecale, că aceasta murmura nume precum Jad, Perlă şi Rubin. Îngrijitoarele credeau că aşa îşi alinta surorile mai mici. Doamna Mook ştia că nu e aşa.

— Nu se juca pur şi simplu cu excrementele, cum fac alți pacienți cu demență. Scormonea după bijuterii. În mintea

ei, din perspectiva ei întoarsă spre trecut, bunica Song a redevenit fata de treisprezece ani care se chinuie să supraviețuiască.

Doamna Mook s-a ridicat şi s-a îndreptat spre dulapul de lemn aflat în capătul camerei. S-a lăsat pe vine şi a tras cu grijă piedica de protecție de la sertarul de jos. Apoi a scos o cutie ruginită de metal de la Fruity Drops. Mi-a pus-o în mână şi m-a îndemnat s-o desfac.

Înăuntru era cam o duzină de bijuterii țipătoare din plastic.

— Sunt jucării pentru copii mici. Îndeajuns de mari ca să nu fie înghițite, mi-a explicat, scoțând-o pe cea mai masivă, în formă de diamant oval.

Era de un roz care-ți lua ochii, cu silueta lui Sailor Moon în relief. De mărimea unui glob ocular.

— I le pun în mână bunicii Song când o văd că se pregăteşte să-şi studieze treaba mare. Îi spun că am găsit deja bijuteriile. Atunci e mulțumită şi se opreşte imediat. Nu mai e nevoie să folosești forța. Fără ace şi fără scandal.

Mută de uimire, m-am uitat lung la imaginea lui Sailor Moon de pe bijuterie.

Apoi privirea mi-a fugit spre dulapul din spatele doamnei Mook şi a poposit pe un teanc de hârtii din sertarul de jos, încă larg deschis. Lângă el am observat o grămăjoară de mărunțișuri viu colorate pe care nu reuşeam să le desluşesc bine de la distanță.

— Ce-s chestiile alea din sertar? am întrebat-o.

Pentru prima dată doamna Mook a părut un pic agitată. S-a apropiat grăbită de sertar şi l-a închis.

— Nimic interzis, mi-a zis pe un ton calm, dar o sclipire de îngrijorare îi stăruia în ochi.

Chiar când mă pregăteam să repet întrebarea, aparatul de emisie-recepție din poala mea a scos un țiuit.

— Agenții de pază au găsit-o pe bunica Song, a lătrat administratorul-şef, printre paraziți. Adormise în debara, îți vine a crede?

Am auzit paşi grăbiți care se apropiau, probabil agenții de pază care se întorceau cu bunica Song.

M-am uitat la doamna Mook.

— Aş putea să mai trec pe la dumneavoastră? am întrebat-o.

*

Îmi plăcea să stau în grădina de mărărițe chiar şi după ce se scuturau toate florile. Îmi plăcea nespus să stau afară, la soare, departe de mirosul de dezinfectant şi de urină uscată, care se îmbibase în fiecare colțişor din saloane şi pe coridoarele căminului. Pe deasupra, soarele are o putere magică: uneori, abisul disperării care se deschidea la picioarele mele peste noapte părea nesemnificativ la lumina zilei.

Şi doamna Mook arăta schimbată la soare. Era o după-amiază uscată, fără urmă de vânt. Soarele părea un ochi clocotitor pe cerul de un albastru-intens. Doamna Mook a apărut într-un scaun cu rotile, pe care-l împingea doamna Docgo, cea mai în vârstă dintre îngrijitoarele din Secția A.

— Aveți la dispoziție o oră şi jumătate până când bunica Mook trebuie să facă baie, ne-a anunțat doamna Docgo fără politețuri, studiindu-ne cu o duşmănie mocnită.

Apoi a pornit înapoi spre secție.

Soarele ardea aşa de tare, încât simțeam că-mi dau lacrimile. Doamna Mook m-a studiat circumspect, punându-şi mâna pavăză la ochi. Cu privirea mijită, cu ochii umezi, părea la fel de neputincioasă şi de vlăguită ca majoritatea pacienților din Secția A. Părul ei şi halatul decolorat băteau mai tare în alb în lumina soarelui decât în cea a neoanelor.

Încremenită, părea un mulaj din ipsos de forma unei siluete umane.

De îndată ce-a deschis gura, însă, a devenit o prezență deplină.

— De-abia aştepți să scrii despre mine, nu-i aşa? m-a întrebat, ridicând un pic colțul gurii.

Ciudat lucru, mi s-a părut că desluşesc un aer băiețesc pe chipul ei de bătrână.

— De-abia aştept să aud ce aveți de spus. Nici nu m-am gândit la scris încă.

Era purul adevăr.

Doamna Mook a părut să savureze tăcerea înainte de a începe să-şi depene povestea. Am avut senzația că aceste câteva secunde au absorbit tot aerul din jurul siluetei ei firave. Şi, în timp ce-o ascultam, m-am întrebat ce anume din spusele ei mă atrăgea mai exact. Nu era ceva evident. Vorbea mai curând rar şi întotdeauna cu voce joasă. Şi totuşi era genul de persoană căreia ceilalți îi acordă instinctiv atenție, pe care rareori o întrerup. Fix opusul meu. Eu nu m-am născut cu o astfel de carismă. Sunt *genul de persoană uşor de convins*, conform spuselor soțului meu. Prea uşor de impresionat şi de tras pe sfoară.

Şi aşa m-am simțit pe măsură ce conversația continua — trasă pe sfoară. Deşi fascinant, preambulul poveştii ei abunda în elemente aproape legendare. Când am întrebat-o de vârstă, mi-a zis că urma să împlinească „o sută de ani poimâine”. Şi totuşi n-avea cum să fie aşa de bătrână. Nu i-ai fi dat mai mult de optzeci şi şapte de ani. Văzusem destule persoane aproape de centenar la Amurgul Fericit, dar niciuna nu avusese vreodată un aer aşa de sardonic sau de poznaş.

Nu eram sigură ce rol ar fi trebuit să joc. Oare ar fi trebuit să mă înfurii că mă lua drept genul de fraieră în stare să creadă asemenea aiureli? Oare ar fi trebuit să fiu stăpână pe

mine, ca un jurnalist de investigații care încearcă să găsească o explicație logică în toiul unei situații aberante? Sau ar fi trebuit să fiu un spectator entuziasmat al acestei reprezentații de teatru al absurdului? Cu inima îndoită, am optat pentru ultima variantă şi am ascultat-o în continuare, încercând să rezist impulsului de-a o lua la bani mărunți.

Mi-a spus că avusese trei naționalități de-a lungul vieții.

— M-am născut cu cetățenie japoneză, mi-am dus viața cu cetățenie nord-coreeană şi acum mor cu cetățenie sud-coreeană.

Generația ei se născuse în timpul regimului colonial japonez, aşa că, tehnic vorbind, se născuse cu cetățenie japoneză. Dar nu reuşeam să pricep partea cu „mi-am dus viața cu cetățenie nord-coreeană". Am întrebat-o dacă fugise în Sud în timpul Războiului din Coreea, iar ea mi-a mărturisit că obținuse cetățenia sud-coreeană doar după ce încărunțise.

— Mi-am petrecut tinerețea în Phenian, a adăugat nonşalant, de parcă Phenianul ar fi fost un loc ca oricare altul, pe care îl poate vizita oricine, oricând doreşte.

Jumătate din ființa mea a ridicat din sprânceană a îndoială, dar cealaltă jumătate a încuviințat. Aceasta din urmă şi-a zis că o astfel de biografie explica măcar unul dintre misterele legate de doamna Mook: accentul. Deşi era foarte discret, avea o intonație aparte, care urca şi cobora în puncte neaşteptate, un accent care părea deopotrivă brutal şi melodios. M-am întrebat dacă era o versiune estompată a accentului Gangwon[2], dar nu reuşeam să-l asociez unui loc anume.

— Japoneză. Nord-coreeană. Sud-coreeană, am repetat. Deja aveți cele *trei concepte* de bază pentru necrolog. Nu

---

[2] Dialect vorbit în provincia Gangwon din Coreea de Sud şi în provincia Kangwon din Coreea de Nord.

credeți că vă reprezintă îndeajuns de succint viața? am întrebat-o, arborând un zâmbet.

— De ce eşti aşa de obsedată de trei concepte? m-a iscodit, cu capul înclinat într-o parte, cum stau ciorile. Are vreo semnificație mistică treaba asta?

Am ridicat stingherită din umeri, zicând că nu era cazul.

— Mi se pare practic, atâta tot. Un cuvânt sau două te limitează prea mult, în timp ce nouă, să zicem, e un număr copleşitor şi-ți taie elanul. Trei e, pur şi simplu, numărul perfect în care se poate încadra toată lumea.

Doamna Mook s-a întors brusc într-o parte, ca un porumbel care-şi răsuceşte capul. *Ha*. Era un zgomot ambiguu, ceva între râs şi un pufnet disprețuitor. Acum stătea cu fața spre lumina aurie ca mierea care izbea pieziş grădina de mărărițe.

— Opt, atunci.

— Poftim?

— Opt. O să-ți acord opt cuvinte. O soluție de compromis. Ai zis că nouă sunt prea multe, iar eu zic că trei sunt prea puține. Aşadar, opt. Ia-o drept dovadă că îți respect abordarea, doamnă scriitoare.

S-a uitat la mine şi mi-a făcut cu ochiul. Un gest care părea mai curând un spasm al pleoapei.

— Şi care sunt cele opt cuvinte pe care le-ați alege, doamnă Mook? am întrebat-o, observând că-i revenise zâmbetul poznaş în colțul gurii.

— Sclavă. Iluzionistă. Criminală. Teroristă. Spioană. Amantă. Şi mamă.

N-am zis nimic. Am văzut că-i sclipeau ochii ca un brad de Crăciun — era în culmea fericirii că mă dăduse pe spate şi de-abia aştepta să audă ce am de comentat.

— Sunt şapte cuvinte, nu opt, i-am spus.

— Deci m-ai ascultat atent.

Zâmbetul poznaş era şi mai vădit.

M-a întrebat care dintre poveşti mă interesa cel mai tare, iar eu am zis:

— Criminală.

Răspunsul meu i-a stârnit râsul. O luase prin surprindere, mi-a mărturisit. Nu păream genul de persoană care să aleagă direct „criminală”. Se aşteptase să mă reped întâi spre „amantă” sau „mamă”.

I-am replicat că nu mă citise bine.

— Pe cine ați omorât? am întrebat-o.

A plescăit din limbă.

— Nu aşa de repede.

A cincea viață

Fecioara-Fantomă de la granița cu Coreea de Nord

1961

Nu era o fantomă de-adevăratelea, bineînțeles. Nu ştiam sigur nici dacă era fecioară. Dar o porecliserăm astfel din cauza hainelor pe care le purta: un *hanbok*[3] gri-deschis, din pânză de cânepă grosolană, o ținută pe care o adoptă doar bocitoarele sau fecioarele-fantome din legendele populare,

[3] Veşmânt tradițional coreean, caracterizat prin culori vii și linii simple (*N.r.*).

frumuseți fascinante, nepământene, care au murit înainte de vreme şi care sunt frământate pe veci de jalea de-a nu fi avut niciodată un soț. Îmi plăcea să ascult foşnetul lugubru pe care-l scoteau hainele ei aspre din pânză de cânepă când se zbenguia ca un cățel nebunatic pe câmpul cu buruieni înalte, argintii, de pe malul râului Imjin. Avea o claie de păr neîmblânzit, în care-şi anina mereu câte o floare de-abia culeasă. Deoarece o vedeam doar toamna, de obicei floarea cu pricina era fie o mărăriță, fie o păpădie. Într-un rând, în mod excepțional, a optat pentru o păpădie prefăcută deja într-un bulgăre țepos de semințe. În bătaia vântului, părul ei arăta de parcă i-ar fi vomitat cineva un terci apos de orez în cap. Dar mie îmi plăcea la nebunie latura ei excentrică.

Nimeni nu voia s-o recunoască deschis, dar ştiam cu toții că e atrăgătoare. Băieții erau deopotrivă speriați şi fermecați de ea — ziceau că vede fantome, ba chiar c-ar vorbi cu ele. Cred că asta se întâmpla din cauza vederii ei slabe: avea irisurile neobişnuit de mari, de parcă ar fi mestecat un mac o oră întreagă. Privirea ei stranie, însoțită adesea de un râs strident, sacadat, care-ți dădea senzația că se îneacă, părea să te străpungă, de parcă s-ar fi holbat la vreo creatură bizară care pândea în spatele tău. Aşa că, de fiecare dată când dădeam nas în nas cu ea printre buruienile înalte, argintii, de pe malul râului Imjin, inimile noastre o luau la goană. Era, desigur, învăluită în mister. Nimeni nu ştia ce vârstă are — dacă te luai după aspectul ei nepământean, ar fi putut la fel de bine să aibă cincisprezece sau treizeci şi cinci de ani. Nimeni nu-i cunoştea familia, nici nu se ştia de unde venise.

Dar pe vremea aceea nu era ceva neobişnuit să vezi personaje stranii apărând şi dispărând prin părțile noastre. În urma războiului rămăseseră o mulțime de orfani, ai căror părinți fie muriseră, fie nu mai putuseră scăpa din Nord când țara fusese împărțită în două. Prietenul meu cel mai

bun, Yong, reprezenta un astfel de exemplu nefericit. Fratele său mai mare, Wan, era singura rudă pe care o mai avea şi, în ochii lui Yong, era un personaj legendar, un soi de mamă, tată şi Dumnezeu laolaltă. Yong nu era genul de persoană pe care ți-ai alege-o ca prieten. Era cel mai scund şi mai gălăgios băiat din clasă şi adesea îi curgea sânge din urechea stângă, din senin. Tata îl descria drept *pramatia aia care a fugit de la circ*. Yong îşi îmbiba mereu părul gras şi neîngrijit cu pomada pe bază de untură pe care o folosea frate-său, poate pentru a ascunde jegul, astfel că răspândea un miros dubios, o combinație de canal şi abator. Am devenit prieteni în clasa a doua, când mi-a luat apărarea în fața unui grup de cinci băieți dintr-a cincea care mă hărțuiau, numindu-mă *băiat de comunist*, pentru că mă născusem în Nord. Am încasat amândoi o mamă de bătaie zdravănă, de-am rămas fiecare fără un dinte. Am aflat că Yong se născuse şi el în Nord şi, deşi niciunul dintre noi nu avea vreo amintire despre viața de dincolo de graniță, acest trecut ruşinos comun ne-a unit, transformându-ne în frați de cruce.

Cătunul nostru, care se numea Geumpari, era situat în amonte, pe cursul râului Imjin. Era aşa de aproape de paralela 38, încât în zilele senine, fără vânt, auzeai până şi emisiunile de propagandă de la postul de radio nord-coreean — eu şi Yong încercam adesea să imităm accentul acela straniu, afectat, teatral. Yong mi-a spus că, în apropiere de Panmunjoem, Imjinul avea un *yeoulmok* secret, un vad unde apa nu era deloc adâncă, de-o putea trece şi un copil. Dincolo de vad mai erau doar câțiva soldați şi apoi porțiunea numită DMZ, zona demilitarizată, mi-a explicat Yong entuziasmat. Mereu îmi cerea să-l însoțesc în incursiunea secretă pe care avea s-o facă în Coreea de Nord, într-o bună zi. Mereu îi promiteam că da, ştiind foarte bine că era unul dintre lucrurile pe care le puneam la cale, dar pe care nu

aveam să le facem niciodată. Oricum, Imjinul era locul unde ne făceam veacul: ne petreceam verile înotând în apele lui, potolindu-ne foamea cu broaştele şi peştii plini de nămol. Toamna iscodeam prin buruienile înalte, argintii, de pe mal, care ne ajungeau până la bărbie uneori, în speranța care ne furnica până în vârful degetelor c-am putea să dăm cu ochii de Fecioara-Fantomă. Mama mi-a spus de multe ori să nu mă apropii de râu, avertizându-mă că minele rămase de la americani erau purtate uneori până acolo după ploi abundente, dar treaba asta nu mă descurajase niciodată. Eram la vârsta la care un „nu” apăsat îți inspiră un „da” plin de curiozitate.

Lui Yong îi plăcea să pretindă că ar şti mai multe decât oricine despre Fecioara-Fantomă. Într-o zi, răsfoind *Playboy*-ul deja îndoit la colțuri al lui Wan, Yong a anunțat brusc că ştie de unde a apărut Fecioara-Fantomă.

— Am auzit deunăzi că, de fapt, a scăpat de la Casa Roşie din Munsan, cea de lângă baza militară a yankeilor. A fost vândută acolo când era foarte tânără şi a fugit acum câțiva ani. De atunci tot cutreieră pe-aici şi se preface c-ar fi nebună, retardată, ştii, ca să nu fie dusă înapoi.

Yong a susținut treaba asta cu o sinceritate înflăcărată şi mai-mai că am crezut versiunea lui.

— *Futu-i*, nici gând! Ştoarfa aia nu-i de la Casa Roşie! l-a contrazis frate-său.

Wan ne-a zis că deja o întrebase pe matroana de la Casa Roşie, dat fiind că era cel mai important client al lor după americani. Femeia i-ar fi răspuns că nicio fată nu reuşise să plece de la Casa Roşie de când era ea acolo, dacă nu cumva avusese noroc să se mărite cu vreun soldat american şi să se mute cu el în Statele Unite.

— Aşa că pizda *aia* e încă proaspătă! a conchis Wan, plescăind din buze.

El şi Yong s-au hlizit, râsul acela şui al personajelor negative de duzină din benzile desenate americane, iar gestul m-a făcut să-mi dispreţuiesc, pentru prima dată, prietenul.

Fără a vrea să-l jignesc pe Yong, niciodată nu-l înghiţisem pe fratele său mai mare. Nu suportam să-i văd mutra de dihor, cu bărbia ascuţită şi nasul îngust, turtit, care duhnea mereu a *soju*[4] şi prevestea belele. Era coşmarul oricărui părinte: un huligan puturos, spurcat la gură, care-şi pierdea vremea trăgând la măsea rom ordinar, fumând iarbă şi legând tovărăşie cu „prinţesele yankeilor”[5] căzute în dizgraţie. Deoarece nu-l văzusem niciodată muncind ziua, mă întrebam adesea de unde făcea rost de banii pe care-i risipea pe băutură şi la Casa Roşie. Dar, ori de câte ori încercam să-l descos pe tema asta, Yong nu scotea o vorbă.

La scurt timp după aceea, am aflat adevărul de la tata.

Era o zi în care ploua abundent. Tata s-a întors acasă noaptea târziu, răspândind un damf acru de *makgeolli*[6] extrafermentat şi de vomă. Fără o vorbă, m-a târât până în curtea din faţa casei, a aprins felinarul chior de sub streaşină şi a tăbărât asupra mea, lovindu-mă fără menajamente peste urechi, peste stern şi peste genunchi. Sora mea mai mică, trezită brutal din somn, stătea ghemuită acum sub streaşina cu lumină chioară, strângându-şi speriată picioarele goale şi reci cu mâinile, privind în tăcere scena. Ştiam şi eu, şi ea ce avem de făcut: nu ţipam, nu plângeam.

---

[4] Băutură alcoolică distilată din cereale.

[5] În limba coreeană 여울목 (*yanggongju)*, termen eufemistic pentru femeile care le ofereau servicii sexuale soldaţilor americani instalaţi în Coreea de Sud, privite cu dispreţ de localnici.

[6] Băutură alcoolică obţinută din orez fermentat.

— Ți-am mai zis, scârnăvie, îți rup gâtul dacă te mai prind cu pramatia aia fugită de la circ, mama mă-sii! a zbierat tata.

Experiența ne învățase să îndurăm totul ținându-ne gura, amorțindu-ne mintea, până când furia i se risipea. De obicei, totul se încheia după ce ajungeam să arăt ca un boxer în mizerie, sângerând abundent din cel puțin două părți ale corpului.

Tata lucra la baza militară americană. Postul se numea responsabil cu debarasarea, deoarece rolul lui era să se ocupe de gunoi. Era o slujbă de vis — aveai acces nelimitat la paradisul paradoxal creat de americani, la ceea ce ei numeau gunoi, dar care pentru noi era o adevărată comoară. Orice lucru își găsea o nouă utilitate și întrebuințare odată ajuns în mâinile noastre avide. Resturile de mâncare amestecate, ceea ce numeau ei „terci pentru porci”, erau cea mai bună sursă de calciu și de proteine pentru noi: bucăți de cârnat, bulgări vineții și umflați de Spam — „urât mai arată, dar e bun la gust”, cum spunea mama — și ciolane de vită pe rotunjimile cărora se mai găsea ceva carne suculentă, din care mama ne făcea supă groasă *gomtang*, ca să ni se întărească oasele ca ale yankeilor vânjoși. Din uniformele lor militare tocite, vopsite în negru, ne cosea uniforme de școală, iar căptușeala groasă de lână ne apăra de crivățul înverșunat care bătea dinspre nord. Numerele lor vechi din benzi desenate cu *Superman* și *Batman* au devenit cărțile noastre de căpătâi, din care citeam înainte de culcare, transformând textul indescifrabil în povești născocite pe care i le împărtășeam surorii mele mai mici, iar ea ofta adânc, cuprinsă de mulțumire, înainte de a se cufunda în somn. Ca să n-o mai lungim, am crescut cu gunoaiele americanilor.

Iar îndeletnicirea fratelui lui Yong era să le fure. S-ar părea că la început intrase prin efracție în curtea alocată

deşeurilor, unde lucra tata, şterpelind câte ceva de mâncare şi zdrențe. Cu timpul, treaba asta degenerase într-o formă mai periculoasă de jaf: după ce adunase câțiva găligani care frecau menta, se apucase să fure arme. Când vreun camion militar încărcat cu echipament reducea viteza pe drumurile abrupte, şerpuite, care tăiau munții Geumpari, Wan se furişa în spate, ca un duh-maimuță; în timp ce trepăduşul desemnat să distragă atenția şoferului dădea buzna în cabină, Wan le azvârlea rapid cât mai multe arme cu putință celorlalți indivizi care aşteptau afară. Până se dumirea şoferul că i se întinsese o cursă şi dădea fuga în spate, toți pădureții se ascunseseră deja prin desişurile din valea Geumpari, pe care o ştiau ca-n palmă.

Câştigul lui Wan însemna că tata ieşea în pierdere.

Tata punea şi el laba pe echipamente americane. Cam o dată la patru luni, mă trezea în creierii nopții şi îmi ordona să-l ajut să sape o groapă în spatele privatei, unde îngropam saci voluminoşi în care zdrăngăneau chestii metalice. Întotdeauna urma o vizită inopinată a unor indivizi în uniformă, care scotoceau prin fiecare colțişor al casei noastre dărăpănate. Ca urmare, atunci când tata amenința c-o să-l pârască pe Wan, Wan îl amenința la rândul lui, cu un rânjet larg, care făcea aluzie la treaba compromițătoare cu care ne îndeletniceam pe ascuns în spatele privatei din fundul curții.

Cred că, zicându-mi „scârnăvie” şi snopindu-mă în bătaie pe deasupra, tata voia să mă învețe următorul lucru: viața noastră, la granița cu Coreea de Nord, era un joc cu sumă nulă — o confruntare perpetuă în care ori băteai pe altcineva, ori erai bătut, ori furai, ori te furau alții.

La un moment dat, băieții nu i-au mai spus Fecioara-Fantomă şi i-au schimbat porecla în Yadada, dându-și seama că Fecioara-Fantomă era un nume prea banal pentru

un personaj aşa de fantastic. Ne doream un nume deosebit, ceva născocit de noi, care să nu poată fi confundat cu altceva.

Yadadadada era sunetul pe care-l scotea când o fugăreau băieţii — sau când îi fugărea ea. Răcnea prima silabă, *Ya*, cu un timbru răsunător de bariton, apoi accelera ritmul, atingea cheia sol cu o precizie de *castrato* şi într-un final glisa spre ultimele câteva *da*-uri cu un ţignal cu sonorităţi metalice, care te zgâria pe creier ca o gheară de linx. Băieţii erau alarmaţi, dar şi amuzaţi de acest sunet, susţinând că glasul ei are sonorităţi bărbăteşti *şi* femeieşti. Se străduiau să găsească noi modalităţi de-a o necăji, doar ca să audă din nou acel sunet.

Spuneau că *Yadada* e singurul sunet scos de ea care exprimă un oarecare sens deoarece era singurul lucru pe care-l auziseră *ei* de la ea.

Eu râdeam în sinea mea de cât erau de nerozi.

Mă aflam adesea prin preajmă ca s-o apăr când ceilalţi recurgeau la stratagemele obişnuite menite s-o scoată din fire — de pildă, să-i fure floarea din păr. S-a întâmplat în ziua când se împodobise cu o floare nemaivăzută: o mărăriţă imensă, cu petalele mai lungi decât degetul mijlociu al tatei, într-un degrade atipic, de la violet-sângeriu în centru până la un roz ca vata de zahăr spre margini. Floarea era aşa de stranie ca dimensiuni şi culoare, încât părul ei înfoiat părea neobişnuit de pleoştit sub efectul florii, iar chipul ei nepământean, şi mai nepământean. I-au smuls floarea din păr în timp ce ea trăgea un pui de somn printre buruienile argintii, sperând să obţină un *Yadada*. Au dat greş.

În după-amiaza aceea, i se citea o pustietate în ochi cum nu mai văzusem până atunci: un aer tulbure, străin, peste care plutea oboseala. N-aveam de unde să ştiu ce anume provocase această reacţie, dar am sperat c-o să se simtă mai bine dacă îi înapoiam floarea. Am aşteptat răbdător până

când băieții s-au plictisit s-o mai sâcâie şi s-au împrăştiat, în sfârşit. Am recuperat floarea pe care o aruncaseră în noroiul de pe mal şi am curățat cu grijă petele minuscule de pământ de pe fiecare petală. Când a arătat cât de cât curată, am dat fuga înapoi pe câmp, spre a o descoperi pe Fecioara-Fantomă în acelaşi loc unde ațipise mai devreme, acum uitându-se lung la râul năvalnic, cu aceeaşi expresie absentă. De îndată ce m-a văzut, s-a încruntat; când i-am întins blând floarea, s-a luminat imediat la față, cum făcea surioara mea de trei ani la vederea unei ciocolate sustrase de tata de la bază.

În timp ce eu mă bucuram s-o văd fericită, lăsându-mi chipul să-i reflecte zâmbetul orbitor, a venit poticnit spre mine şi mi-a tras mâna către ea. Mi-a stat inima în loc când s-a uitat în ochii mei. Ochii ei răspândeau o lumină spectrală.

Pe cel mai duios ton de falset pe care ți l-ai putea imagina, mi-a zis:

— *Yalu, Yalu*.

După ce-a schițat încă un zâmbet nepământean, la doar un centimetru de nasul meu, s-a îndepărtat sprințar printre buruienile argintii.

Am rămas locului — încremenit ca un stârv de broască, cu picioarele țintuite pe un petic de iarbă argintie, bătătorită de trupul ei adormit.

În minte îmi reverberau în continuare foşnetul *hanbok*-ului ei şi acel *Yalu, Yalu*.

Aşa că refuzam să-i spun *Yadada*. Pentru mine, era întotdeauna Yalu — Yalu a mea, neştiută de nimeni.

Cu cât sentimentele mele față de Yalu s-au întețit, cu atât prietenia care mă lega de Yong a slăbit. Poate că era ceea ce lumea numea o etapă a maturizării, să-ți pierzi, treptat sau abrupt, prietenul din copilărie. Nu pornise doar de la mine:

la rândul său, Yong începuse să se îndepărteze pe măsură ce îşi privea din ce în ce mai mult fratele ca pe un model, străduindu-se să se facă acceptat în gaşca lui Wan.

Yong chiulea mai des de la şcoală. Înainte, se întâmpla doar în ziua când era târg la Munsan, adunarea lunară a negustorilor din toate colțurile țării, care vindeau şi cumpărau tot ce le pica în mână, de la tauri furioşi la scobitori. În loc să mă simt singur, am început să-mi prețuiesc intimitatea deoarece însemna că puteam petrece mai mult timp în preajma lui Yalu.

Însă nu mai era aşa de uşor să dai de ea. Am căutat-o prin toate locurile obişnuite: câmpul cu buruieni argintii, orezăriile aurii de lângă Panmunjeom, ferma de porci abandonată de lângă Imjingak. Se spunea că la ferma aia bântuită îşi găsea Yalu adăpost peste noapte. Ferma aparținuse unei familii care se instalase în Geumpari la câțiva ani după declararea armistițiului dintre Nord şi Sud. Tatăl se sinucisese după ce îi muriseră toți porcii de febră aftoasă, iar familia îndoliată plecase definitiv din Geumpari la scurt timp după aceea. Lumea se ținea departe de acel loc, temându-se de molimă şi de fantomele care mai adăstau, poate. Doar câțiva fanfaroni ar fi vizitat, cică, ferma după lăsarea întunericului, răspândind zvonul că o văzuseră pe Yalu pe-acolo, turuind într-o limbă de neînțeles, posedată pesemne de spiritul fermierului.

În ciuda afecțiunii mele pentru Yalu, eu nu mergeam niciodată la fermă după ce se întuneca. Deja avusesem coşmaruri cumplite legate de locul ăla: porci plini de sânge, cu membrele despicate, alergând de colo-colo prin țarcul împuțit, slobozind grohăituri asurzitoare şi guițături stridente. Aşa că mergeam acolo doar ziua, când locul era scăldat în soarele blând de toamnă. Nu intram niciodată, doar lăsam cadouri simbolice pentru Yalu la poartă: păpădii şi mărărițe superbe, culese de pe dâmburile din Geumpari,

vreun somn curățat şi presărat cu sare sau broaşte-leopard prinse în Imjin.

Săptămâni întregi s-au scurs până să reapară.

S-a întâmplat la o zi după ce trecuseră în sfârşit ploile întârziate. Gândindu-mă c-o să am noroc, am dat fuga spre poarta fermei abandonate, cu o găleată încărcată cu somni dolofani de-abia pescuiți din râu, umflat acum după ploile abundente. Era o zi cu un cer albastru-opal, fără petic de nor. Şi totuşi în aerul din preajma porții adăsta frigul, sălciile-plângătoare din jur nu lăsau să pătrundă lumina soarelui, cu ramurile lor de un verde-închis încovoiate, legănate de adierea blândă de toamnă.

Şi apoi am simțind soarele împrăştiindu-mi-se în țeastă, făcând să-mi joace dinaintea ochilor arabescuri în culori fluorescente, unduindu-se, zvâcnind în ritm cu bătăile inimii mele, încetinite deodată. În ritm de melc la galop, am văzut că lumea întreagă glisa în sensul acelor de ceasornic, am atins cu urechea stângă pământul şi am simțit un gust înțepător de rugină. Un țiuit metalic, înfundat îmi zumzăia în urechea stângă, ca o viespe înfometată.

Pe urmă am simțit durerea — m-a izbit în plin, ca un târnăcop de spart gheața. Durerea — atât de avidă, încât mi-a înghițit toate celelalte simțuri — revenea intermitent. În străfulgerări de luciditate, am văzut două picioruşe delicate venind grațios spre mine. M-a luat pe sus în brațele ei slabe şi musculoase, m-a strâns la piept şi apoi a rupt-o la fugă.

Cu coada ochiului am surprins frânturi din Geumpari trecând pe lângă mine cu viteza luminii, râul, orezăriile impregnate de un aer irecognoscibil, ca într-un dagherotip. Însă privirea mea a rămas ațintită asupra lui Yalu: nările umflându-se şi contractându-se în ritmul respirației sale, clavicula ei ascuțită atingându-mi obrazul, gâtul ei musculos înnegrit de soare. *Ce viteză! Ce tare mă strânge!* murmuram în sinea mea, minunându-mă de forța pe care o

degaja acel trup minion. Iar privirea ei nepământeană îmi întâlnea când şi când privirea, o vedeam zâmbind printre lacrimi, asigurându-mă că totul va fi bine, şoptindu-mi cu vocea ei stranie, de contratenor: *Yalu, scumpule — Yalu, Yalu*. Jur pe ce am mai sfânt, am auzit „scumpule” între un „Yalu” şi altul, limpede şi răspicat, precum clopotul care bătea noaptea la templu. Scumpule, aşa mi-a şoptit. Da, chiar a murmurat asta; nu, nu era doar creierul meu tulburat invocând ceea ce-mi doream să aud. A rostit-o cu gura ei, cu glasul ei eteric. Şi apoi am văzut două siluete înveşmântate în alb-orbitor venind în fugă spre mine. Şi — asta a fost.

M-au declarat un băiat-minune.

Mi-au spus c-aş fi putut să rămân fără gamba stângă sau complet surd de urechea stângă, ba chiar c-aş fi putut să mor — aş fi putut să zac inconştient în apropierea fermei, sângerând până-mi dădeam duhul.

Când m-am trezit, m-a întâmpinat chipul înlăcrimat al mamei. *Doar ți-am zis să nu mergi pe-acolo după ploi abundente, nerodule*, mi-a murmurat. În ciuda undei de mustrare din glasul ei, ştiam că e în culmea fericirii să vadă că mi-am venit în fire şi că sunt întreg. Doctorul a zis că recuperarea mea era aproape miraculoasă. Se aşteptase la o infecție, în urma căreia m-aş fi ales cu un picior schilodit şi n-aş mai fi auzit în veci cu urechea stângă. Dar mi-am păstrat şi piciorul, şi auzul. Sigur, mai şchioapăt şi acum cu piciorul stâng şi mi-am pierdut cam 70 la sută din auz la urechea stângă şi ambele sunt acoperite de cicatrici de diverse dimensiuni şi texturi. Dar cui îi pasă? Au supraviețuit — şi astfel am supraviețuit şi *eu* — exploziei unei mine antipersonal. Doctorul a declarat cu mândrie că eram singura victimă pe care o cunoscuse vreodată ce ieşise din spital fără vreun membru lipsă după o astfel de explozie.

Dar ştiam că nu eu eram minunea. Ar fi trebuit să fie Yalu. Mi-au spus că ajunsese la spital gâfâind ca un animal sălbatic, cu *jeogori*-ul[7] de un roşu-aprins, scăldat în sângele meu.

O ținuse tot într-o fugă, strângându-mă la piept, de la Geumpari până în Munsan, o distanță de aproximativ doisprezece kilometri pe drumul accidentat și şerpuit de munte, nemilos şi ostil chiar şi pentru forța redutabilă a unui camion militar american. Sătenii au zis că fusese duhul-bărbat din ființa ei ce îşi dovedise tăria de caracter. Mie, însă, mi se părea o zeitate măruntă, ascunsă într-un trup firav.

Perioada de convalescență a fost tare plăcută. Nu trebuia să merg la şcoală, am devenit, pentru prima dată după mult timp, centrul atenției mamei, iar oamenii din cătun mă tratau ca pe un soi de erou întors de la război și veneau în vizită cu turte de orez aburinde şi suc de ginseng dulce-amărui, ca să mă vindec mai repede. Singurul dezavantaj era faptul că nu puteam s-o văd pe Yalu, deoarece n-aveam voie să ies din casă. Mama se temea c-o să mă duc din nou pe malul râului, aşa că se străduia din răsputeri să mă împiedice. Am auzit că tata s-a dus pe-acolo, totuşi: s-a întors la locul exploziei ca să adune fragmentele de cupru şi orice fir de praf de puşcă pe care putea lua un ban.

Ciudat lucru, nu mă grăbeam s-o văd pe Yalu. Aveam sentimentul că de-acum eram legați irevocabil, că ne era scris cumva să ne intersectăm în viitor. Am luat-o încetișor, cu speranță în suflet, pregătindu-mi cu grijă cuvintele pe care aveam să i le spun lui Yalu, după ce mă refăceam, pentru a-mi exprima recunoştința şi ceea ce simțeam pentru ea — fără să bănuiesc că n-aveam s-o mai văd niciodată.

---

[7] Partea de sus a *hanbok*-ului (*N.r.*).

Yong a venit să mă viziteze într-o noapte cu lună plină — o noapte de toamnă înainte de începutul sărbătorii prelungite de Chuseok[8]. Ştia că tata lucrează în tura de noapte.

— Acum, eu şi frate-meu ştim *tot* ce are de-a face cu armata în zona asta, mi-a spus, nemaiîncăpându-şi în piele de mândrie.

Ne-am aşezat pe banca de lemn din curtea din spate. Şi ne-am uitat lung la luna dolofană, lăsându-ne scăldați de lumina ei aurie un minut, într-o tăcere netulburată, ca două țestoase. Am încercat să nu mă dau de gol, dar mă bucuram să-l văd pe Yong. Îi dusesem dorul şi eram trist că nu trecuse să mă vadă.

Când i-am mărturisit acest lucru, l-am văzut că s-a încordat şi i-au răsărit broboane de sudoare pe buza de sus.

— Deci habar n-ai ce s-a întâmplat.

— La ce te referi?

— Mă refer la toți oamenii veniți de la Seul care s-au învârtit pe la noi şi toate cele?

Am clătinat energic din cap şi am surprins o sclipire de rău augur în ochii lui — o străfulgerare gălbuie de agitație şi de surescitare.

— Promite-mi că n-o să spui *nimănui* despre asta, absolut nimănui, nici măcar maică-tii sau surioarei tale, mi-a şoptit Yong cu un uşor tremur în glas.

Mi-am muşcat buza crăpată şi am simțit gust de sânge pe limbă. L-am îndemnat să continue.

---

[8] Sărbătoare coreeană a recoltei, care durează de obicei trei zile, începând cu a cincisprezecea zi din luna a opta conform calendarului lunar.

— Ştiu c-au circulat zvonuri, însă doar eu şi frate-meu cunoaştem toată treaba. Ştii că frate-meu pusese ochii de ceva vreme pe Yadada.

A tăcut câteva clipe, studiindu-mă cu o privire piezişă. Deopotrivă spăsit, curios şi crud. Cum se cade din partea unui confesionalist adevărat.

— Într-o noapte, frate-meu s-a dus la ferma de porci, ştii tu, să-i țină de urât — face adesea lucruri de-astea după ce bea prea mult.

Yong s-a întrerupt hlizindu-se, cu mintea inundată de cine ştie ce amintiri scârboase pe care i le împărtăşise fratele lui — de care mi se rupea. Tot ce voiam să ştiu era ce păţise Yalu.

— Continuă, i-am zis sec.

— Din fericire, era acolo în noaptea aia, aşa că frate-meu a încercat să intre în vorbă cu ea, s-o pipăie un pic... Biata fată probabil că se simțea tare izolată, stând de una singură acolo.

Vocea lui Yong părea s-o imite pe-a lui Wan. Chipul mi-a împietrit într-o expresie aspră. Nu reuşeam să-mi mişc limba. Cu ochii minții, m-am văzut strângând pe cineva de beregată — ori pe Wan, ori pe Yong, nu eram sigur.

— S-au luat un pic la trântă, frate-meu a zis că slăbănoaga aia e vânjoasă ca un taur. Când i-a băgat în sfârşit mâna în chiloți, totul a luat-o razna! A fost o chestie dementă, amice! Pentru că acolo a descoperit...

— *Că era băiat?* l-am întrerupt, copleşit de o speranță cumplită.

— *Nu!* a zbierat Yong, încreţind din sprâncenele negre ca funinginea. *Ce mama mă-sii?* Nu, perversule!

Yong s-a uitat strâmb la mine, cântărindu-mă din priviri.

— Frate-meu a simțit o chestie grea şi rece de metal, care s-a dovedit a fi... *un pistol*.

— *Un pistol?*

Yong mi-a făcut semn să tac, şi-a plecat capul şi a aruncat priviri îngrijorate în jur, de parcă exista riscul să stea cineva la pândă prin boschete, înregistrându-ne spusele. Apoi, coborând glasul, a rupt tăcerea de-o clipă.

— S-au luat din nou la trântă şi, desigur, frate-meu era pe punctul de a câştiga, dar scârba aia vicleană a pus mâna pe o piatră pe furiș şi l-a lovit în cap. Apoi a rupt-o la fugă. Dar frate-meu deja îi luase pistolul, aşa c-a tras în ea. A auzit-o zbierând.

Zbierând — cuvântul mi-a picat ca un bolovan pe gât.

— Pistolul pe care-l avea nu era din cele obişnuite. Frate-meu ştie să deosebească un M1900 de un M1911 şi pe întuneric, imediat ce pune mâna pe unul. Dar ăsta nici măcar nu era americănesc. Pe mâner avea un cerculeț bizar cu o steluță.

Yong a inspirat adânc. Apoi s-a uitat lung la mine, cu un aer rugător, aşteptând o anumită reacție pe care eram prea intrigat ca să i-o pot oferi.

— Nu pricepi?

A oftat.

— Era făcut de *comunişti*, futu-i! *Scârba naibii e de fel din Nord.*

Tăcere — tăioasă ca o lamă.

Mi-a apărut în fața ochilor un elefant: un adevăr imposibil în chip de elefant, aruncat dinaintea mea fără menajamente, cu un posterior imens care-mi bloca acum întregul câmp vizual. Am deschis gura, dar n-am putut rosti o vorbă.

Yong a scos o țigară şi a aprins-o.

— Au zis că e un pistol Makarov. E făcut de comunişții din Uniunea Sovietică, amice. Nici măcar frate-meu n-a văzut aşa ceva până acum.

A tras cu nesaț din țigară.

— Eu şi frate-meu suntem amândoi patrioți, ştii. Aşa că le-am spus toată povestea. În mai puțin de o zi, satul a fost

năpădit de indivizii ăştia veniți de la Seul. Majoritatea nici măcar nu purtau uniforme. Sunt oameni importanți, dați naibii, amice. Ne-au pus să jurăm că n-o să scoatem o vorbă. Aşa c-ai face bine să-ți ții gura şi tu, a declarat Yong,

— Dar nu pricep. Ce fel de lucruri putea să facă ea pe aici, mai exact?

— *Eu* de unde naiba să ştiu? *Pizda mă-sii*!

Yong bătea agitat darabana pe banca de lemn, respirând şuierat.

— Măcar asta explică de ce stârpitura aia era aşa de puternică şi de iute şi toate cele. Nici măcar n-au reuşit să dea de ea.

La partea asta, pleoapele mi-au zvâcnit de câteva ori, ca aripile unui fluture.

— Frate-meu a auzit-o zbierând când a tras în ea. Dar a fugit din nou. Şi n-au reuşit să dea de ea. Nici urmă de sânge. S-ar putea ca glonțul doar s-o fi atins ușor. Dar ar fi trebuit să-i venim de hac. Spioana *naibii* — a fost cât pe-aci să-l omoare pe frate-meu, înțelegi?

Uitându-mă la Yong, am simțit o undă de vinovăție. În clipa aia, nici că mi-ar fi păsat dacă Wan ar fi fost împuşcat. Nici că mi-ar fi păsat dacă Yong ar fi murit în chinuri, străpuns de o mie de ace înroşite în foc — numai să fi scăpat Yalu cu viață.

În clipa aia, pe loc, am căzut la învoială cu Dumnezeu, în care nici nu ştiusem până atunci că aş crede: dacă îi îngăduia lui Yalu să trăiască, drumurile noastre puteau să nu se mai întâlnească niciodată; puteam să trăiesc fericit, fără să mai aud vreodată de ea — numai să scape cu viață.

Nici că-mi păsa de politică, de ideologiile care trasaseră granița. Chiar dacă ne-ar fi fost duşman, voiam ca ea să trăiască.

Yong a mai trăncănit o bună bucată de vreme — despre afacerile în care era implicat cu frate-său, despre

nenumăratele fete cu care ieşise —, făcându-mă să mă simt şi mai înstrăinat de el cu fiecare clipă care trecea.

Abia când şi-a luat rămas-bun, l-am întrezărit cum era pe vremuri, înainte să-şi împietrească inima. A zis că se bucură să vadă că sunt bine şi că probabil n-o să-l mai întâlnesc prea des pe la şcoală de-acum înainte. M-a întristat şi m-a bucurat deopotrivă să-l las să plece.

După plecarea lui Yong, am stat o vreme singur în curtea din spate. M-am uitat lung la luna învăluită într-o ceață fumurie, atât de plină şi de calmă, indiferentă la dramele noastre, ale muritorilor rămaşi aici la graniță. I-am absorbit lumina palidă până când am simțit furnicături în plămâni, ştiind că avea să rămână neschimbată, la fel de frumoasă şi de crudă şi la anul, şi în anul următor, în timp ce noi, cei de aici, aveam să dispărem încet, aveam să ne îndepărtăm unul de altul sau să ne schimbăm pur şi simplu.

M-am întors în casă. Şi am început să plâng în hohote.

Am simțit monstrul minuscul care îmi adăsta tremurând în măruntaie zvâcnindu-mi acum în capul pieptului. Era pasărea mititică a copilăriei pe care o meritasem, dar care-mi fusese răpită. Din clipa aceea am ştiut că nu mai sunt copil.

Surioara mea, care urma să împlinească patru ani peste o săptămână, s-a trezit brusc. S-a uitat lung la mine, ca prin vis, cu gura întredeschisă. Ghemuită în poala mea, a aruncat o privire rapidă prin toată casa, verificând instinctiv dacă tata era prin preajmă. Apoi, părând mai nedumerită, mi-a pus o mânuță pe umăr, care încă tresălta fără un sunet, și şi-a strâns picioarele goale cu cealaltă mână, înfrigurată. Am văzut o spaimă familiară în ochii ei. Ştiam că acum e rândul meu s-o consolez, s-o asigur că totul va fi bine. Am strâns-o în brațe, am mângâiat-o pe păr, cum

făceam de fiecare dată înainte să adoarmă, şi i-am spus: „Yalu, scumpo — Yalu, Yalu”.

Prima viaţă

Când m-am lăsat de mâncat pământ

1938

Copil fiind, mâncam pământ.

Nu o făceam nici din sărăcie, nici de curiozitate: simțeam pur şi simplu nevoia să mănânc pământ, așa cum tânjeşti după apă când ți-e sete.

Din când în când, corpul meu era însetat de pământ şi nu puteam decât să-i îndeplinesc dorința.

Dar asta nu înseamnă că mâncam pământ doar ca să-mi umplu stomacul: îi savuram gustul, izul înțepător şi textura fără seamăn pe lume. Iar capacitatea mea de a sesiza astfel de subtilități mi-a îngăduit să deprind arta hrănirii cu pământ de la o vârstă fragedă. Ştiu că treaba asta e relativ greu de înțeles pentru non-geofagi: aceştia presupun în general că, atunci când mâncăm pământ, îl mâncăm ca nişte hiene care se îndoapă cu carne, orbite de foame.

Dar eu nu luam niciodată o îmbucătură, ci întotdeauna doar un strop, rareori mai mare decât unghia, cântărind cam cât o monedă de 10 woni de aramă. Numai astfel îi

puteai savura pe deplin izul înțepător cu o tentă de rugină — puteai să împrăştii toate granulele fine pe limbă, ca să-i simți mai uşor textura, deopotrivă delicată şi grunjoasă, în cerul-gurii.

Mereu aşteptam până găseam cel mai bun pământ. Trebuie să aibă vâscozitatea orezului Jasmine gătit la abur, îndeajuns de cleios să poată forma un gogoloi, dar totodată suficient de sfărâmicios să se împrăştie când sufli energic asupra lui. Umezeala în exces îl distruge, transformându-l într-un soi de mâzgă pe care gura ta s-ar putea s-o asocieze cu rahatul. Nuanța ar trebui să fie un maroniu de ciocolată cu lapte, la prima vedere. Când te uiți mai atent, însă, o să descoperi particule minuscule într-o varietate de culori. Particulele fine, de culoarea castanei, alcătuiesc majoritatea, dând acelei mărgele de pământ aroma inconfundabilă, îmbietoare, de nucă. Cele negricioase sunt elementul neaşteptat, ca un cal negru care-ți împunge limba cu copitele lui dure, lăsând în urmă un gust amărui de cafea. Granulele albe, lucioase ca nestematele, dar tari ca piatra sunt cele mai rare: îți dau un puseu de gust fin, metalic — de parcă ți-ar sângera buza. Combinația ideală a tuturor acestor elemente putea transforma un strop de pământ în ceva divin, care ți se topea în gură. Îmi plăcea la nebunie cum îmi luneca şi trosnea sub cerul-gurii, ca mângâierea unei limbi de pisică. Deşi ştiam că-mi ciobeşte dinții, nu mă puteam opri.

Tata era de părere că mi se trage de la o fantomă pizmaşă. Bătrânii din sat i-au dat dreptate: au zis că de obicei era spiritul unui copil hămesit care ataca un copil încă viu, încercând să-şi potolească foamea hăpăind pământ. Tata a zis că trebuie să-l alungăm. Aşa că, de fiecare dată când mă prindea mâncând pământ, mă snopea în bătaie. Dar nu m-a convins cu parul. N-a făcut decât să mă înverşuneze mai tare, adăugând o notă incitantă

activității de a mânca pământ, plăcerea tainică a ceea ce ne e interzis.

Tata nu mă cunoştea. Nu aveam nimic în comun în afara sângelui care ne curgea prin vene — şi a zis-o chiar el. Era un pescar analfabet care n-a crezut niciodată în importanța educației. Trăia într-o lume a simplificărilor, capabil să vadă lucrurile doar în alb şi negru — diferitele nuanțe de gri îi scăpau. Bea doar ca să se îmbete, mânca pentru a-şi umple stomacul. Nu era în stare să aprecieze multitudinea de gusturi distincte ale mâncărurilor şi băuturilor, deoarece cuvinte precum *nuanță* sau *subtilitate* nu existau pentru el. N-avea să devină niciodată cunoscător în vreun domeniu. Nu era ca mine sau ca mama.

Mama, în schimb, era o femeie sofisticată. Avea aptitudinea extraordinară de a distinge aromele şi mirosurile. M-a învățat să deosebesc plantele medicinale de rubedeniile lor otrăvitoare: *sawha* are un miros amar, în timp ce *sanak*-ul răspândeşte o mireasmă înțepătoare, uşor picantă, ca boabele de soia fermentate, îmi spunea, încruntată. Mi-a arătat, de asemenea, cum să deosebesc fructele de kaki bune de cele crude fără să pun mâna pe ele: codița unui kaki copt e maronie şi uscată, vezi, iar fructul în sine se face aproape purpuriu. Ca discipol al ei, observam şi stăruiam asupra lumii culorilor în toată plenitudinea lor, cu ochii larg deschişi ca să prind diversele nuanțe. În lumea noastră, roşul nu era niciodată doar roşu: era purpuriu, ca un kaki copt, stacojiu, ca frunzele de arțar la începutul toamnei, bordo, ca sângele stătut, cleios încă, şi ciclam, ca o vânătaie proaspătă.

Nu-i de mirare că eu şi mama aveam un vocabular bogat. Trebuia, ca să putem descrie toate nuanțele pe care le percepeam în lumea noastră, toate culorile, aromele, mirosurile şi emoțiile distincte. Aşa că, la doisprezece ani, deja aveam un vocabular cel puțin de trei ori mai vast decât

al tatei: în vreme ce el era în stare să spună doar „înfometat”, eu ştiam să spun că sunt „lihnită”, ba chiar şi „hămesită”. Nu-i plăcea ca o fată să folosească un cuvânt pe care el nu îl înțelegea. De fiecare dată când mă auzea rostind un termen care-i suna ezoteric, o plesnea zdravăn pe mama, lăsându-i urma *ciclam* a unei mâini pe obraz.

Mama era o femeie desăvârşită: inteligentă, frumoasă, rafinată şi iubitoare. Însă trebuia să plătească scump pentru singurul ei cusur mărunt: excesul de compasiune. Mi-am dat seama că din cauza asta rămăsese măritată cu un bețivan bătut în cap ca tata: doar mânată de *jeong* — acel sentiment parşiv de ataşament, acea milă irosită. Ea provenea dintr-o familie înstărită. Tatăl ei fusese un doctor renumit, specializat în medicină orientală, din Seul, de la care învățase să scrie şi să citească, să savureze literatura şi gastronomia, să aleagă buruienile potrivite pentru tratarea a mii de boli. Dar ocupația japoneză răsturnase totul cu susul în jos: tatăl ei fusese acuzat c-ar fi făcut parte din mişcarea de rezistență coreeană, iar japonezii îi luaseră tot ce poseda. Temându-se că şi-ar putea pierde şi fiica, tatăl ei o măritase cu un fiu de țăran din nord, cât mai departe de Seul. Nu şi-a mai revăzut părinții: au murit amândoi în închisoare. Şi, la scurt timp după aceea, m-a avut pe mine.

Locuiam în Heoguri, un sătuc de fermieri aflat la nord de Phenian, aproape de suburbii. Heoguri nu semăna deloc cu centrul Seulului, unde avusese acces la biblioteci şi la teatre, dar mama a ştiut întotdeauna să vadă jumătatea plină a paharului. În sezonul de vânătoare a balenelor sau de pescuit la ton, tata era plecat pe mare cu lunile şi acele luni de absență a tatei erau cele mai fericite din copilăria mea. Eu şi mama mergeam pe jos până la Preasfânta Inimă, un orfelinat care funcționa şi ca fabrică de chibrituri, aflat la hotarul dintre Phenian şi provincia Pyonganul de Sud. Presfânta Inimă a fost una dintre primele clădiri *moderne*

din zona de nord. Şi, în cătunul nostru mărunt, cu căsuțe cu acoperiş de stuf, această fortăreață de beton cu trei niveluri domina tot, cu silueta sa impunătoare, cu linii ascuțite, de un gri tern. Orfelinatul fusese fondat de misionari canadieni, iar mama mai câştiga un ban ajutându-i cu una-alta şi cu treburile casnice. Dar banii nu erau principalul obiectiv: eu şi mama luam lecții de engleză alături de orfani şi de muncitorii din fabrică. Profesorul nostru de engleză era pastorul Arnaud Peltier, un misionar canadian din Québec, care vorbea fluent şi franceza, şi coreeana. Mi s-a tăiat răsuflarea preț de câteva secunde când l-am văzut pentru prima dată: era primul occidental pe care-l întâlneam, primul om care nu avea ochii căprui-închis sau părul drept şi negru ca pana corbului. În creştet i se înălțau flăcări mistuitoare, încrețite în arşița lor *stacojie*. Un *roşcovan creț*, după cum se descria chiar el. În ciuda aspectului straniu, l-am simpatizat aproape instantaneu. Era un călător pasionat şi o enciclopedie ambulantă, în stare să ne spună poveşti interminabile din cealaltă parte a globului. Îmi plăceau la nebunie istorioarele din Vechiul Testament, mai ales cele despre Samson şi Arca lui Noe, şi aproape orice de Shakespeare, pe care îl consideram un povestitor pe cinste, care-şi însufleța mereu piesele cu teme precum moartea, dragostea şi trădarea, ca în *Romeo şi Julieta* sau în *Othello*. Aşadar, prin intermediul acestui străin cu capul înveşmântat în flăcări, aflat în turnul lui sumbru de ciment tern, eu şi mama călătoream în lumea întreagă.

Unii dintre consăteni ne ponegreau, susținând că, învățându-le limba, ne vindeam sufletele diavolilor străini. Mama mi-a spus să nu-i bag în seamă. A zis că oamenii din sat nu înțeleg importanța limbajului.

— Cuvintele nu sunt doar cuvinte, scumpo. Sunt mult mai mult decât simple unelte menite să-ți exprime intenția.

Cuvintele în sine îți pot afecta modul de a gândi şi, cu ajutorul lor, poți influența modul altora de a gândi. Nu circulă niciodată într-o singură direcție.

Deşi nu i-am priceput pe deplin spusele, am încuviințat cu înflăcărare, simțind că-mi creşte inima de mândrie. Nu mi-aş fi putut dori o mamă mai deşteaptă.

— Poți să le consideri o armă discretă, draga mea. De ce crezi că tati se simte rănit când foloseşti cuvinte pe care nu le pricepe? Înțelegi?

Am încuviințat din nou, deşi m-a agasat cuvântul *rănit*. Ce ironie — tata se simțea rănit, deşi el o pedepsea constant pe mama? Dar n-am vrut s-o contrazic, aşa că n-am comentat. Şi am continuat să merg la lecțiile de engleză; nu fiindcă le-aş fi considerat o armă importantă, ci pur şi simplu pentru că îmi plăceau.

Mama a fost, totodată, singura persoană din lumea întreagă care mi-a zis că nu-i nimic dacă mănânc pământ. A zis că avem cu toții gusturi diferite şi că unii dintre noi ne formăm uneori câte un gust neobişnuit.

— Dar *neobişnuit* nu e totuna cu *greşit*, scumpo, a adăugat, cu ochii zâmbitori ca două semiluni.

Am întrebat-o ce soi de ciudățenii mâncau alții.

— Pastorul Peltier mi-a spus că în Franța oamenii mănâncă *melci* ca delicatesă! mi-a răspuns, încruntându-se ca un copil care se uită la varza fiartă din farfurie.

— Dezgustător! am şoptit, ducându-mi amândouă mâinile la gură şi imaginându-mi cum îmi alunecă pe gât creatura învelită în mâzgă lucioasă, ajungându-mi până în stomac.

Apoi m-am hlizit un pic, simțindu-mă uşurată şi mult mai puțin bizară. Mama s-a hlizit şi ea cu mine, apoi mi-a spus că nu-i nimic dacă mănânc pământ, atât timp cât nu-mi dăunează, c-o să depăşesc până la urmă faza asta, întocmai cum lăsasem în urmă hainele de copil şi crizele de nervi de când eram mică.

Dar tata nu era de acord. El a descoperit un mod propriu de a rezolva problema şi s-a apucat să-l impună. Şi, ca întotdeauna, nu i-a trebuit aprobarea nimănui.

Cel care i-a dat ideea a fost un docher nenorocit — un muncitor prăpădit, la fel de necizelat şi bătut în cap ca tata. O persoană complet necunoscută, care nu ştia absolut nimic despre mine.

Tata s-a împrietenit cu imbecilul ăsta când au aruncat ancora în apropiere de Busan — în timp ce băteau împreună bordelurile şi cârciumile ordinare din port, fără îndoială. S-a dovedit că docherul ăsta boşorog avea o soră mai mică, care mânca şi ea pământ. A zis că începuse să ronțăie pământ pe când era doar o fetiță, apoi, cu timpul, ajunsese dependentă de-a binelea, înfulecând pământ cu pumnul în fiecare zi. Lucrurile s-au agravat. A început să mănânce şi alte chestii bizare, cum ar fi pânze de păianjen, larve de cicade, ba chiar şi propriile excremente, cufundându-se din ce în ce mai tare în nebunie, până când n-a mai interesat-o să se îmbrace şi nici măcar să vorbească omeneşte.

I-a destăinuit tatei remediul pe care el nu-şi permisese să i-l ofere surorii lui.

Goot — un ritual de exorcizare oficiat de un şaman.

Tata nu ne-a spus nimic mie şi mamei. Am aflat ce se întâmplă abia când şi-a făcut apariția şamanul în roba lui lucioasă de mătase, învârstată în nuanțe orbitoare de roşu, galben şi albastru. Dar tata mă legase până să vină şamanul, conştient că s-ar putea să fug în pădure dacă ştiam la ce chinuri avea să mă supună.

Am fost aruncată în mijlocul curții din spate, legată fedeleş ca un pui pe care te pregăteşti să-l scufunzi în apă fierbinte, înconjurată de zeci de oameni din sat, cu ochii scânteindu-le de entuziasm în aşteptarea spectacolului. L-am văzut pe tata între ei, cu o expresie impasibilă, inert ca

un picior de lemn. O ținea strâns pe mama. Cu mâinile prinse la spate, ea i se zbătea în brațe, plângând înfundat.

Soarele nemilos de la amiază mă izbea drept în creştet, de mă treceau toate apele. Cei trei bărbați cu care venise şamanul şi-au început incantațiile, cu vocile din ce în ce mai ridicate, ascuțite şi apăsătoare, ca vaierele unor bocitoare, iar gongul, toba şi fluierul din lemn de salcie, în cacofonia lor stridentă, mi-au spart timpanul.

Când s-a oprit muzica, a apărut şamanul, cu câte o sabie lungă, scânteietoare, în fiecare mână, psalmodiind la rândul lui într-un registru mai înalt, ca un cotoi care zbiera, acoperind urletele corului. A şuierat la mine. M-a scuipat. Şi m-a blestemat pe cel mai amenințător ton cu putință, cu o voce prefăcut copilăroasă inundată de venin. Am simțit că mi se cutremură oasele şi mi s-au umplut ochii de lacrimi fierbinți.

Apoi s-a apropiat tata de mine. Avea brațele larg deschise, dar expresia îi era tot indiferentă. Am văzut un cuțit sclipindu-i în mână şi mi-a tăiat legăturile de la mâini şi de la picioare. De îndată ce mi-au fost eliberate membrele, am simțit o greutate zdrobitoare în spate. Ridicând privirea, l-am văzut pe tata în cârca mea, aproape strivindu-mi pieptul şi coapsele cu genunchii. Mi-a legat mâna dreaptă de coapsa dreaptă. Apoi mi-a prins mâna stângă, mi-a tras-o peste cap şi mi-a imobilizat-o la pământ, cu palma în sus.

Şamanul a venit nonşalant spre mine. A lăsat una dintre săbii din mână. Mi-a fluturat-o pe cealaltă pe deasupra capului, descriind mişcări circulare, ca şi cum ar fi trasat o literă în aer. Apoi, cu vârful sabiei, mi-a despicat palma.

Prin pâcla în care se învolburau arşița, mirosul înțepător al propriei transpirații şi lacrimile care-mi şiroiau, am văzut cum îmi țâşnea un lichid alburiu, vâscos, din tăietura din palmă. Răspândea un miros acru, ca de vomă. M-am uitat,

neputincioasă, cum curgea în cheaguri tulburi, mânjind pământul — până când am văzut negru dinaintea ochilor.

Mi-am venit în fire în creierii nopții, simțindu-mi trupul înfrigurat şi jilav.

M-am uitat la mâna stângă. Învelită în mai multe straturi de pânză de sac, arăta ca o mănuşă de box improvizată, de un bordo murdar, din cauza sângelui cleios.

Tata şi mama dormeau buştean. Tata sforăia domol, răspândind o duhoare de băutură. Cu un braț înconjurase gâtul mamei. Ea avea fața umflată, cu dâre uscate de lacrimi.

M-am furişat afară, în bezna nopții, simțind că n-am aer, gâfâind ca un boiștean pe uscat. Am ținut-o într-o fugă până în crângul de mesteceni de la hotarul de sud al satului, refugiul în care puteam reflecta în taină, unde crengile noduroase şi frunzele bogate, de culoarea muşchiului, țin solul umed şi călduț tot anul, îmbiind ferigile, ciupercile şi buruienile otrăvitoare să-şi ducă viața lor ursuză acolo. Ştiam sigur că o să găsesc pământ fin, de culoarea ciocolatei cu lapte, pământul desăvârşit.

În crângul adâncit în penumbră, am făcut ceva ce nu făcusem niciodată până atunci.

Am îngenuncheat, mi-am afundat degetele în pământul fin ca mătasea şi l-am prins în mână. Mi-am îndesat un pumn — nu doar un strop — de pământ în gură şi l-am înghițit fără să-i simt gustul. Mi-am îndesat pumn după pumn pe gât, iarăşi şi iarăşi —, până când mi-a zvâcnit inima, slăbind gheara din piept.

După ce criza a trecut, am ridicat capul, făcând eforturi să mă concentrez. Am văzut dinaintea mea o moviliță de pământ regurgitat, cu scânteieri de jad de la fiere, expresia disprețului şi a urii mele mistuitoare la adresa monstrului cu care n-aveam nimic în comun în afara sângelui care-mi

zvâcnea în vene. Dacă i-ai fi despicat inima, n-ai fi găsit decât beznă.

La o lună după aceea, monstrul a plecat de-acasă: era sezonul de vânătoare a balenelor, ceea ce însemna că avea să stea luni întregi pe mare, departe de noi. Silite să-l conducem, eu şi mama am rămas o vreme la intrarea în sat, făcându-i din când în când cu mâna când se întorcea cu faţa spre noi — ca şi cum voia să ne cântărească supunerea în funcţie de cât rămâneam acolo.

Urmărindu-l cum se îndepărtează, până când s-a transformat într-un fir de praf, m-am rugat pentru prima dată în viaţă. M-am rugat Dumnezeului canadian, singura forţă care crease şi controla lumea, pe care pastorul Peltier îl ridicase în slăvi cu înflăcărare în poveştile lui interminabile.

Te rog, fă să nu se mai întoarcă niciodată! Şi atunci o să-ţi fiu ucenică pe veci.

Limba Dumnezeului alb a fost ceea ce a declanşat începutul sfârşitului.

Culmea ironiei e că a fost de-ajuns un cuvânt: doar un cuvânt, dintr-o singură silabă, din doar trei litere.

Argumentul decisiv a fost că erau litere *englezeşti*.

SEX

Sătenii au descoperit cuvântul scris pe contrafortul de beton de sub podul Heogu. Era singurul pod modern din comună — canadienii îl construiseră odată cu fabrica de chibrituri; deşi micuţ, îl folosea toată lumea din sat, inclusiv fermierii care făceau drumul zilnic spre orezărie cu boii şi copiii care trăgeau câte un pui de somn sub bolta podului, adăpostindu-se de soarele dogoritor de la amiază.

Mai întâi l-a văzut un băieţel: cuvântul misterios scris cu litere ca funingea, probabil cu cărbune, fiecare literă fiind

cât trupuşorul lui firav. Apoi l-a arătat prietenilor şi părinților lui, ținând morțiş să afle ce înseamnă.

M-am dus şi eu acolo după câteva zile. Recunoşteam forma literelor — S, E şi X, litere mari — şi le-am spus celorlalți copii că erau în engleză, limba albilor. Oricine ar fi fost autorul, am intuit că se asigurase că scrisul va dăinui: literele erau scrise îngrijit, dar, când te uitai atent, vedeai că fuseseră trasate de mai multe ori, astfel că păreau *colorate* mai curând decât scrise. N-am crezut că fusese mâna vreunui copil. Niciun copil din sat, în afară de mine, nu era îndeajuns de isteț să reuşească o chestie aşa de complicată, care presupunea cunoaşterea unei limbi străine.

Le-am spus că nu văzusem niciodată până atunci acel cuvânt şi că nu ştiam ce înseamnă. Nici n-am crezut că mint, deoarece nu-mi aminteam să-l fi învățat la cursuri. Într-un cotlon al minții, însă, deja îi dădusem de cap. Mi se părea că semnificația se înțelege de la sine, din felul cum arătau literele: rotunjimea senzuală a S-ului, X-ul sever, amenințător, şi E-ul din mijloc, ca un trident gata să-şi străpungă vecinul din dreapta. Am iscodit-o pe mama, ca să-mi confirme definitiv bănuiala. Spre surprinderea mea, a refuzat să discute subiectul cu mine. Aşa că, până la urmă, a trebuit să caut în dicționarul englezesc, un dar de la pastorul Peltier pe care mama îl ascunsese în trusa de cusut.

Pentru mine, refuzul mamei de a discuta despre asta a fost mai şocant decât cuvântul în sine: rareori îmi ascundea ceva. Doar privind în urmă, îi înțeleg intenția: era modul ei de-a mă proteja. Cunoştea prea bine realitatea lumii în care trăiam. Heoguri era un loc în care înțelegerea unei limbi păcătoase putea deveni un păcat, în care să deprinzi o limbă străină însemna să-ți vinzi sufletul diavolului străin.

La prima vedere, nimeni din sat nu părea să vorbească despre asta. Şi totuşi zvonurile s-au răspândit, ca un

incendiu de vegetație tăcut, stârnind curiozitatea şi suspiciunile oamenilor, dorința de a arăta cu degetul. Până la sfârşitul săptămânii, ca prin farmec, ştia tot satul ce însemna cuvântul mâzgălit acolo.

Mama avea dreptate. Cuvintele au forță. Ba chiar puteri magice.

Iar magia neagră a acelui unic cuvânt a pus stăpânire pe întregul sat.

A făcut oamenii să dispară: podul, Mecca înfloritoare a satului încă de când fusese construit, a devenit peste noapte o pustietate. Femeile, care le duceau sufertaşul cu prânzul soților aflați la muncă în orezării, apucau pe un drum ocolit, mergând astfel cu o oră mai mult. Toate mamele din sat le-au interzis copiilor să se mai joace acolo, unele ajungând chiar să-i bată când îi prindeau căscând gura la literele cu pricina. Se purtau ca şi cum podul ar fi fost blestemat. Ca şi cum ar fi fost siluit, profanat de mizeria acelui cuvânt al diavolilor străini. Ca şi cum orice fel de asociere cu el risca să te transforme într-un lepros, într-o persoană compromisă moral.

Monstrul s-a întors acasă în toiul acestei isterii, în timp ce acuzațiile zburau de colo-colo, ca nişte pumnale nevăzute. Mama n-a zis nimic, deoarece nu voia să fie implicată în toată nebunia. Tăcerea ei n-a ajutat prea mult, dar, privind în urmă, îmi dau seama că nimic n-ar fi ajutat. Asta-i faza când vine vorba de suspiciune. Suspiciunea nu e doar o bănuială, de fapt: este convingerea ascunsă sub o mască mai potolită. N-are nevoie decât de timp şi, în cele din urmă, se va transforma în certitudine deplină.

Şi cu siguranță n-a durat mult până când certitudinea tatei a luat o formă bine definită.

Faptul că mai participau încă treizeci de persoane la lecțiile de engleză — douăzeci şi doi de orfani şi opt muncitori cu normă întreagă din fabrică — era cumva

irelevant pentru el. Deşi cele treizeci de persoane erau libere să mişune prin sat când n-aveau treabă, fără constrângeri impuse de părinți băgăcioşi, n-au intrat niciodată în vizorul tatei. Ochii lui înverşunați au fost pironiți, de la bun început, asupra mea şi a mamei.

Am văzut cum creştea monstrul cu ochi verzi, căpătând o formă din ce în ce mai concretă pe măsură ce-o lua pe mama la întrebări pe tema asta. Începutul a fost blamul obişnuit, asociat cu dorința de a dezlega misterul: *Ce soi de țicnit ar face o mizerie ca asta? Oricine ar fi, trebuie să-l ardem de viu, mizerabilul. Dacă o laşi pe copila noastră să se apropie de podul ăla, te bat până începi să boceşti. Ai face bine să-mi spui cine e vinovatul, femeie, ştiu eu că ştii.* Până la sfârşitul săptămânii, certitudinea se înfiripase deja, dezvelindu-şi dinții ascuțiți: *Să-mi spui tot adevărul chiar acum, dară. O să fiu cumsecade şi-o să te iert, scumpo, n-o să fii pedepsită. Cum pot să te conving să deschizi gura fără să-ți fac nimic? Vrei să vă omor, pe tine şi pe diavolul ăla alb al tău? Asta vrei?*

Şi apoi a găsit dicționarul.

Adevărul e că, în sine, acel dicționar englezesc cartonat nu dovedea nimic. El știa deja că luam lecții de engleză şi că mama mai câştiga un ban ajutându-i pe pastorii de la Preasfânta Inimă, că din asta plăteam chiria şi mâncarea, deoarece banii pe care-i câştiga el din pescuit de-abia îi ajungeau de băutură. Pur şi simplu tânjea după un catalizator vizual, oricât de mărunt, întocmai cum avusese Othello nevoie de batista soției lui. Când mama a negat cu înverşunare acuzația, a urlat la ea, întrebând-o răstit de ce trebuise să ascundă dicționarul la fundul trusei de cusut, sub sculurile de lână şi pernuțele cu ace.

Mama n-a cedat. Tata şi-a ieşit din fire.

A prins-o de păr şi a târât-o până la pod, gesticulând cu dicționarul, ca un predicator ambulant cu Biblia în mână —

trăgându-mi un şut când şi când şi aruncându-mă cât colo, ori de câte ori încercam zadarnic să-l muşc de mână, să-l lovesc în gleznă, s-o eliberez pe mama.

— Nu vezi? Nu-ți recunoşti propriul scris, pizdă parşivă? a întrebat-o monstrul, dând-o cu capul de contrafortul de beton.

— Nu, nu, te rog, nu e scrisul meu, se ruga mama de el.

— Nu-l recunoşti? Las, că te fac eu să recunoști, a venit răspunsul.

Şi o lovea cu dicționarul peste față. Când coperta a început să se desprindă, îmbibată de sângele mamei, l-a aruncat în drum și a continuat să dea în ea cu pumnii.

S-a oprit abia când eu şi mama n-am mai scos niciun sunet.

Şi l-am auzit şoptindu-i la ureche mamei, gâfâind:

— Dacă mă mai iei de prost, te dau pe mâna japonezilor. Şi atunci fiică-ta o să crească fără mamă. Gândeşte-te la asta.

Mama a rămas fără un ochi în ziua aceea, pe pod.

Iar eu mi-am pierdut ultima fărâmă de speranță că Dumnezeu avea să ne ajute.

Din momentul ăla am ştiut că nu puteam să mă bazez pe nimeni în afară de mine când venea vorba de viitorul nostru.

Mamei i-a luat trei zile să-şi vină pe deplin în fire. Şi, în cea de-a treia noapte, a trebuit să asist din nou la spectacolul îngrețoşător: monstrul culcat cu mama în pat, agățându-se de ea ca o lipitoare lihnită, înconjurându-i strâns gâtul cu brațul.

M-am uitat lung la cum dormeau amândoi. Şi am simțit acel dispreț care-mi sfârteca măruntaiele.

Pe chipul senin al monstrului se citea o urmă de rânjet. „O am pe mă-ta”, părea să-mi şoptească, pe un ton prefăcut copilăros, plin de venin, ca şi cum ar fi fost frățiorul lacom

pe care nu-l avusesem niciodată. „E a mea. Îmi aparține. N-o să mi-o smulgi niciodată din mâini.”

Şi, pentru prima dată în viață, am simțit dispreț şi la adresa mamei. O uram pentru că nu era în stare să se scuture de brațul diavolului, o uram pentru că era aşa de neputincioasă.

Mi-am dat seama, în momentul ăla, ce trebuia să fac. Datoria pe care o aveam de îndeplinit până nu apuca monstrul să sugrume cu totul lumina strălucitoare din ființa mamei, până nu-mi înăbuşea iubirea față de ea.

Am fugit din nou afară, prin întuneric şi umezeală. Am pornit glonț spre crângul de mesteceni, unde aveam să mă simt mai în largul meu decât la noi acasă. Locul acela plin de verdeață unde-şi duceau viețile ursuze muşchiul şi ciupercile, locul unde ştiam sigur că se găsea pământul ideal.

Dar de data asta nu venisem după pământ. Căutam un miros.

Un miros ca de gunoi lăsat să dogorească la soare, uşor dulceag şi dezgustător. Un miros de ulei de susan rânced şi boabe de soia fermentate. Căutam aluna-şarpelui — planta de *sanak*. Buruiana care-şi datora numele mirosului ei aparte: rubedenia otrăvitoare a plantei medicinale *sawha*, floarea-şarpelui.

Doar persoanele cu un simț rafinat al gustului şi al mirosului, ca mine şi ca mama, puteau recunoaşte caracterul ei otrăvitor.

Însă doar *eu* eram în stare să fac ce trebuia făcut: excesul de compasiune al mamei nu i-ar fi îngăduit s-o facă. Aşa că, până la urmă, aveam măcar un lucru pentru care să-i mulțumesc tatei: în fond, chiar eram fiica lui şi aveam în comun cu el sângele care ne zvâcnea în vene. Iar sângele lui în mine avea să contracareze excesul de compasiune moştenit de la mama, nelăsându-mă să dau dovadă de milă

față de diavol, care nu merita mila mea, acel demon cu răsuflarea duhnind a băutură pe care mă pregăteam să-l exorcizez.

Ceva mai târziu în viață am auzit că toți ucigașii au, din perspectiva lor, motive întemeiate pentru crimele pe care le comit. Nici eu nu făceam excepție: credeam că decizia mea poate fi justificată, dacă nu iertată. Și, drept să spun, nici măcar nu simțeam cine știe ce vinovăție.

Dar cred că diferența dintre mine și un ucigaș psihopat este faptul că măcar eu am avut un sentiment de vinovăție pentru că nu mă simțeam vinovată. Pe deasupra, nu mi-a plăcut *procesul* în sine. Din câte am auzit, pentru un psihopat totul se reduce la proces, la a asista la suferința și moartea victimei.

Eu n-am vrut să-l privesc cum moare, indiferent cât de tare îl detestam. Așa că i-am pregătit masa dis-de-dimineață și apoi am scos-o pe mama din casă într-o expediție prelungită după ciuperci. Ne-am întors spre sfârșitul după-amiezii.

Privelиștea care ne-a întâmpinat n-a fost una prea frumoasă.

Buzele lui, spuzite cu sânge și spumă, erau de un roz-orbitor. Și ochii băteau în rozaliu, negrul nu se mai vedea deloc. Bulbucați și injectați, au rezistat îndărătnic încercărilor mele de a-i închide. Până la urmă i-am scos vesta matlasată și i-am acoperit fața cu ea.

Mama nu era proastă. Și-a dat seama imediat ce se întâmplase. A fost ca în transă două zile, refuzând să-mi vorbească. Dar știam că totul avea să fie bine până la urmă — aveam nevoie doar de un pic de timp să lăsăm noua realitate să se așeze.

Nu puteam să-i facem înmormântare, așa că aveam să le spunem sătenilor c-a plecat din nou la vânătoare de balene.

În a treia noapte, când s-a cufundat întregul cătun în beznă, i-am înfăşurat cadavrul într-un sac de cartofi, l-am târât amândouă până în crângul cu mesteceni şi l-am îngropat acolo, cât de adânc am putut.

În drum spre casă, mergând greoi una lângă alta, în tăcere, m-am întrebat cât o să dureze până i se va duce carnea de pe oase. Datorită căldurii şi umidității solului aflat la adăpostul păduricii dese de mesteceni, m-am gândit că în scurt timp o să devină una cu pământul. Deoarece nu-l despărțea decât pânza de sac de pământ, poate că n-avea să dureze nici jumătate de an.

Mi-am imaginat chipul lui sub pământ, ochii închişi uşurel. Probabil că obrajii şi buzele aveau să se descompună primele, îmbiind țărâna să-i pătrundă între fălci, ca şi cum mânca pământ. Fragmentele descompuse de carne, căzute de pe schelet, se vor contopi cu solul, murdărind, întinând pământul meu desăvârşit.

Apoi, cu ochii minții, mi-am văzut cea mai mare temere prinzând viață.

Mi-am afundat mâinile în pământul neted de sub mesteceni, apucând un pumn ca să-l duc la gură. Când mi-am retras mâinile din pământ, am văzut cum mi se înnegreau degetele de la sângele tatei.

Şi în momentul acela, în momentul când am înfruntat culoarea păcatului comis, m-am lăsat de mâncat pământ.

A treia viață

Cum am doborât casa

1950

Rareori aveam un acoperiş deasupra capului — adesea singurul loc în care puteam înnopta erau casele abandonate, care fuseseră afectate de flăcări. Lumina stelelor cădea deasupra feţelor noastre încruntate, furate de somn. În ciuda frigului care se revărsa noaptea prin acoperişul sfârtecat, dormeam bine. Mâncam cu toţii ce găseam. Supraviețuiam.

În timpul Războiului din Coreea, *noi* era un concept alunecos. Putea să însemne atât cineva din Nord, cât şi cineva din Sud, ori un comunist, ori un capitalist, nu conta de fapt. În fiecare noapte încercam să formez un *noi* cu un străin, un alt trup omenesc aflat lângă mine în penumbră, ca să-mi țină de cald şi să mă apere de singurătate. Mai întâi mă ghemuiam, lipindu-mi uşurel antebrațele şi gambele de spinarea altcuiva, şi, dacă persoana nu se crispa, îmi cuibăream pântecul în zidul acela cald, înconjurându-i încet umerii cu amândouă mâinile. Spre uimirea mea, majoritatea persoanelor nu opuneau rezistență. În dimineața următoare ne certam, poate, cu înverşunare pe un fir de rădăcină de clopoțel-chinezesc; în nopțile când dormeam sub cerul liber, însă, eram doar trupuri calde care căutau şi mai multă căldură. Uneori, când ceilalți se cufundau într-un somn fără vise, îmi strecuram mâna în buzunarele lor interioare şi şterpeleam orice bunuri de valoare găseam: bomboane, bani de argint, o sticluță minusculă cu vreun leac băbesc contra febrei tifoide.

Îmi aminteam că avusesem discuții despre acest război încă dinainte să înceapă. Eram mai tânără şi naivă. Mergeam la lecțiile de engleză predate de pastorul Peltier, un misionar canadian care administra un orfelinat ce funcționa şi ca fabrică de chibrituri în cătunul meu din nordul Coreei. În timp ce ne ținea un curs intensiv de istorie a Americii, ne-a vorbit despre un tip de război aparte, în care frații se întorc unul împotriva celuilalt. Războiul nu e întotdeauna o luptă între locuitorii unor țări distincte, a subliniat *Monsieur* Peltier, iar tenul lui alb ca laptele s-a făcut rozaliu, ca bucile unui purceluş. Occidentalii numesc acest tip de conflict *război civil*, ne-a spus, iar mintea mea de copil a râs în taină de prostia albilor, de ironia absurdă de a numi fratricidul un act „civil”[9], când acest „război *civil*” era, în realitate, mult mai brutal decât un război obişnuit.

La început, războiul a fost doar un inconvenient. Când m-am întors în comuna mea natală, după ce lipsisem ani buni, tovarăşii cu banderole roşii se infiltraseră deja în viața de zi cu zi a sătenilor, sâcâindu-i cu şedințe obligatorii şi mitinguri săptămânale, somând adesea chiar şi femeile măritate să facă instrucție ca să stea de planton. Au început să dispară oameni din sat din cauza asta. Zvonurile despre sudul cald, unde erai scutit de îndatoririle silnice ale partizanilor, au început să ademenească visători din nord, ca mama şi sora mea, care, după spusele vecinilor, plecaseră de mult în sud.

Şi mai mulți au început să se evapore. Toți membrii unei familii din orăşelul învecinat au murit peste noapte, şuşoteau oamenii, ucişi de un proiectil rătăcit. După câteva luni în care au avut parte întruna de focuri de artificii, sătenii au asistat în sfârşit la sosirea americanilor şi a

---

[9] Joc de cuvinte intraductibil. În limba engleză, adjectivul civil are şi sensul de „politicos, curtenitor”.

început ceea ce ei numeau *fierăstruiala.* Comuna a fost scindată în două, ca o concubină săracă lipită care îşi împărţea favorurile între doi parteneri, încă nedecisă căruia dintre ei să i se dedice cu totul spre a supravieţui. Ziua, yankeii însoţiţi de soldaţi din sud băteau satul în camionul lor militar, împărţind alimente şi iscodindu-i pe oameni; după ce se lăsa întunericul, partizani sfrijiţi care stătuseră ascunşi în munţi coborau şi mişunau prin sat, ca nişte fantome înfometate, adunând provizii şi informaţii în taină. Vreo duşmănie între clanuri sau o ceartă măruntă între vecini degenera într-un dezastru, care se lăsa cu vărsare de sânge, în aceste împrejurări stranii. La lumina soarelui, un sătean şi-a acuzat vecinul c-ar fi fost simpatizant al comunişţilor; la lumina lunii, fiul victimei l-a turnat pe cel dintâi c-ar fi fost sluga americanilor. Aşa-zişii comunişti, luaţi pe sus în camionul militar american, nu se mai întorceau niciodată, în timp ce mulţi dintre cei despre care se zvonea c-ar fi fost susţinători ai americanilor erau executaţi pe loc. Zi de zi, acţiunile de hăituire a comunişţilor şi cele de vânare a trădătorilor alternau, secera zimţată a războiului se plimba în fiecare zi dintr-un capăt în celălalt, spulberând oamenii la întâmplare.

Eu am refuzat să devin o victimă neputincioasă. Am pornit-o spre sud, agăţându-mă de visul copilăresc de a-mi găsi mama şi sora, care stăruia într-un colţ al minţii mele, între viaţă şi moarte.

Ziua mergeam şi căutam de mâncare, iar definiţia a ceea ce constituia hrană devenea cu fiecare zi mai largă, de la terci de orz la mere pădureţe, de la urzici fierte la coajă de copac. Noaptea furam căldură din trupul vreunui necunoscut, sub lumina fumurie a lunii care se strecura în vreo casă mistuită de flăcări.

Totuşi, în noaptea în care m-am hotărât să devin băiat, nu mă aflam într-o casă. Ci în ceea ce fusese o şcoală. Cel mai încăpător adăpost în care înnoptasem până atunci. Cândva o şcoală modernă, construită de armata japoneză în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, locul fusese transformat în cantonament de americani, iar acum, în toiul Războiului din Coreea, era folosit ca tabără temporară pentru refugiaţi. Eram întinsă pe jos într-una dintre sălile de clasă, uitându-mă la acoperişul cârpit, o spărtură care păstra urmele obuzelor, acoperită cu foi de tablă ondulată. Însă, sub acoperişul de tablă, tot simţeam mirosul lunii anemice. Ferestrele fără geamuri lăsau răsuflarea ei glacială să intre, făcându-mi trupul să tânjească din nou după căldura unui alt trup.

Am găsit o spinare numai bună. Îi aparţinea unei femei, nici tânără, nici bătrână. Avea umeri rotunzi, acoperiţi din belşug de carne. Şoldurile ei voluptuoase tresăltau de fiecare dată când se întorcea de pe o parte pe alta. Am aşteptat până a terminat cu foiala. Am scos un oftat moale, ascuţit, în dreptul urechilor ei, ca s-o dezarmez, chiar şi în somn, cu răsuflarea mea delicată, feminină. Eram gata să mă agăţ de ea, cât mai blând cu putinţă, cu braţele încrucişate ca picioarele insectei numite călugăriţă. Dar pe geam s-au strecurat nişte prădători nocturni. Şuşoteau, respirau sacadat. Înţelegeam ce-şi şoptesc, le înţelegeam limba. Erau americani. Doi. Unul alb, celălalt de culoare. I-au îndesat un căluş în gură femeii. Ea s-a zvârcolit cu înverşunare în timp ce-o luau pe sus şi şoldurile i se zguduiau la fiecare mişcare de protest, până când o palmă peste faţă a redus-o la tăcere. Prin fereastra fără geam a şcolii s-au auzit zgomotele căznite ale unui viol pe muteşte.

În dimineaţa următoare am cutreierat străzile, căutând un cadavru de băiat. Am găsit cu uşurinţă unul, cam de statura mea. L-am dezbrăcat de hainele bărbăteşti — o

pereche de indispensabili, o vestă groasă şi pantaloni din pânză de sac. Erau de culoarea ruginii şi miroseau a pisică-de-mare uscată. Înainte să le iau pe mine, mi-am înfăşurat strâns sânii cu eşarfa de bumbac, ca să am pieptul plat. Din fericire, deja aveam părul tuns scurt.

Eram înaltă pentru o femeie, scundă pentru un bărbat. Statura ideală pentru un băiat.

Sunt doar pe jumătate femeie oricum, m-am gândit, rânjind, cu gândul la pântecul meu lipsit de uter.

Tata avea obiceiul să spună, înainte să ne plesnească pe mine sau pe mama, că femeile erau ca băieții, pe undeva: prinse pe veci în faza imaturității, neputând să învețe şi să se crească, astfel că aveau nevoie permanent de bătaie. Aş fi vrut să-i şoptesc tatei, dacă ar mai fi trăit, că băieții nu erau recrutați, doar bărbații; pe deasupra, părțile tale intime aveau mai mari şanse să scape neatinse dacă erai băiat decât dacă erai fată.

Am supraviețuit unor lucruri mult mai rele, mi-am spus. Pot să scap cu viață şi din asta.

În drumul meu din nord spre sud, n-am văzut nici măcar o casă care să nu poarte urma flăcărilor, nicio casă nemutilată.

Văzduhul era tulburat de zgomot, populat mereu de bombardiere — când dădeau o raită oarecum în tihnă, bodogăneau înfundat; când erau mai departe, torceau ca o pisică sau mârâiau ca un dulău, chiar deasupra dealurilor acoperite de boschete; apoi, în momentele cele mai neaşteptate, dădeau vânturi asurzitoare, izbindu-mi timpanele cu ropot de tunet şi incendiind toate acoperişurile de stuf, cât vedeai cu ochii.

La câteva zile după aceea, eram în stare să mă uşurez în tufişuri fără să clipesc măcar, sub suita de avioane urlătoare, cu proiectilele lor învăpăiate cu tot.

Bombardamentele ne înconjurau la tot pasul, astfel că, de la un moment încolo, am ajuns la convingerea că supraviețuirea ținea doar de noroc.

Aşa că mi-a tresărit inima de uimire când am văzut trenul trecând granița. M-a şocat că supraviețuiseră aşa de mulți oameni unui asemenea prăpăd: trenul era încărcat de refugiați, plin de trupuri care se tot foiau, ca scoicile care acoperă cu totul epava unei corăbii scufundate.

Eu eram printre sutele de persoane care călătoreau cocoțate pe vagoane. Vântul care-mi sufla în față s-a întețit pe măsură ce trenul accelera prin frigul nopții. Dar era de neconceput să mă cuibăresc într-un alt trup după căldură. Trebuia să-ți storci fiecare dram de energie ca să te ții de muchia acoperişului de oțel. Altfel, erai pierdut. Am văzut mai multe trupuşoare dispărând, pierdute în urma trenului de noapte, cu pârâitul lui implacabil. Fâşiile înguste de spațiu pe care le ocupaseră acele trupuşoare erau inundate acum de vaierele mamelor.

Pentru mine, sudul era locul caselor fără urme de funingine.

Busan era destinația finală a nenumăraților orfani de război. Unul dintre oraşele aflate în extremitatea sudică a Coreei, Busanul nu fusese ocupat de forțele comuniste, aşa că era singura zonă din țară care scăpase de bombardamente. Casele din Busan, întocmai ca grupul proaspăt sosit de refugiați coreeni care fugiseră de regimul comunist, erau adevărate supraviețuitoare — pereții şi acoperişurile lor scăpaseră neatinse de flăcări.

Totuşi numărul de case existente nu putea face față fluxului mereu crescând de supraviețuitori din rândul populației. Dealurile stâncoase ale cartierului Ami s-au transformat rapid într-o tabără de barăci. În fiecare săptămână, apăreau noi şiruri de construcții încropite din

scânduri, precum ciupercile după ploaie. Întârziații care nu reuşeau să-şi găsească un adăpost pe dealuri se înghesuiau în cimitir. Cimitirul public pentru japonezi, construit sub ocupația japoneză, a lăsat loc *pondok*-urilor refugiaților coreeni, cu acoperişuri din bucăți de tablă ruginită şi pereții făcuți din lăzi de transport abandonate şi pământ. Cei aflați cândva sub ocupație sălășluiau acum în locurile de veci ale ocupanților decedați, transformând ultimul refugiu al morților într-un refugiu pentru vii şi pietrele funerare în pietre de temelie, de unde şi noul nume al locului: Biseok Maeul, Cătunul Pietrelor Funerare.

Și piețele se înmulțeau precum ciupercile pe măsură ce refugiații, mânați de foame, se îngrămădeau pe străzi ca să cumpere şi să vândă, să se târguiască pentru orice le pica în mână. Cea mai populară era Piața de Conserve. Aici, refugiații făceau troc cu conserve fabricate de americani: aşa-numitele „rații de front tip C” ale armatei americane erau una dintre puținele surse de hrană stabile. *Crème de la crème* erau conservele cu carne şi spaghete în sos de roşii, în timp ce crenvurştii cu fasole lima se numărau mereu printre cele mai populare sortimente. Cererea pentru guma de mestecat şi țigările Lucky Strike era constantă, iar plăcuțele de identificare furate de la soldații morți erau considerate rarități şi vânate de excentricii care mai apar în vreme de război și care le păstrau ca suvenire sau le foloseau ca deschizătoare de conserve.

De-acum concubina se hotărâse pe mâna cui să-şi lase soarta: cel puțin de la brâu în jos, sub paralela 38, toate clasele sociale gravitau în jurul americanilor. Mie nici că-mi păsa pe cine trebuia să slujesc, dacă era capitalist sau comunist, atât timp cât îmi oferea o masă caldă şi nu mă lua la bătaie — eram, printre altele, o supraviețuitoare.

Într-o zi, m-am îndreptat spre ei. Eram convinsă că hainele băieţeşti mă apărau. Cu engleza mea aproape lipsită de accent, i-am întrebat, fără ocolişuri:

— Aveți vreun post pentru mine?

I-am luat pe nepregătite, un grup de soldați în pauza de țigară, la intrarea în Piața de Conserve. Muți de uimire, s-au uitat lung la mine câteva secunde, doi dintre ei cu gura căscată, slobozind fuioare de fum.

— Şterge-o, puştiule, mi-a răspuns un coreean aflat printre ei, în coreeană, dând din mână de parcă ar fi alungat un țânțar.

— Vorbesc bine engleza, am insistat, rostind cuvintele rar. Am nevoie de un loc de muncă, domnule.

Nici măcar nu-mi mai era teamă de bătaie: nu mâncasem nimic de patru zile.

— Unde ai învățat engleză, puştiule? m-au întrebat într-un final, după ce s-au hlizit şi şi-au aruncat priviri intrigate.

Un soldat alb, cu țigara aprinsă încă atârnându-i în colțul gurii, i-a făcut semn coreeanului să se apropie şi i-a murmurat ceva la ureche, dar n-am auzit ce.

M-am luat după coreean — avea buze subțiri şi ochi ca de bufniță. Mi-a zis, cu un rânjet strâmb, că aveau un post pentru mine, chiar dacă eram prea tânăr şi prea slăbănog ca să fiu soldat. Cu engleza bună pe care o vorbeam, mi-a zis, puteam s-o fac pe interpretul. Mi-a promis c-o să-mi dea de mâncare şi c-o să am un acoperiş deasupra capului. Stomacul care-mi chiorăia de foame a spus „da” înaintea gurii.

— Eşti orfan de război, nu-i aşa? Cum te cheamă, băiete? m-a întrebat.

— Yongmal, am răspuns.

Nu era numele meu, deși nu era nici nume de băiat.

M-au luat în camionul militar.

— Unde mergem? am întrebat.

Fără să se uite la mine, i-a spus şoferului:

— Spre Casă.

— Unde mergem? l-am întrebat pe şofer, întâlnindu-i privirea în oglinda retrovizoare.

În loc să-mi răspundă, şoferul a schițat un zâmbet firav şi a scos un zgomot bizar — nişte croncănituri poticnite, ca gâfâitul unui animal de talie mică. S-a prefăcut că îşi scărpina obrazul cu mâna dreaptă.

Casa nu era o casă. Fusese o şcoală cândva.

Clădirea era neatinsă. Nici urmă de spărtură în acoperiş. Niciun geam lipsă.

Geamurile de la ferestre erau groase cât degetul, apărate de gratii de fier cât o încheietură de bărbat. Lacrimi de rugină se prelingeau de pe gratii şi mânjeau pereții de beton, ca dungile de pe uniforma unui puşcăriaş.

Încă o şcoală modernă construită de japonezi îşi găsise o nouă utilizare în timpul Războiului din Coreea.

I se spunea Casa, pe scurt sau Casa Maimuțelor, pe numele complet. Oamenii din satul învecinat îi spuneau uneori şi Camionul, deoarece clădirea, gri ca un guguştiuc şi dispusă perpendicular, arăta ca un camion militar imens.

Am văzut chipurile femeilor la ferestrele de la etaj. Se agățau de plasa din sârmă de la geam, cu ochii care le trădau gemetele nerostite, cu degetele încleştate.

Ca nişte maimuțe care se agață de gratiile unei cuşti.

Capul li se bălăbănea întruna şi umerii le erau scuturați de spasme.

— Ştiu că nu-i o privelişte prea frumoasă, mi-a şoptit bărbatul, dar o să te obişnuieşti.

A zis că femeile cu pricina erau bolnave şi că le tratau acolo, la primul etaj al Casei. Urma să le ajut, s-o fac pe interpretul de maladii, mi-a explicat. Rolul meu era simplu: să traduc din coreeană în engleză sau din engleză în

coreeană, pentru fete, cei doi medici şi soldații americani care le vizitau.

Ce-i drept, Casa nu avea nevoie de prezentări. Am înțeles totul din clipa în care m-am uitat în ochii lor. Ştiam prin ce fel de dureri trec, știam că tot bălăbănitul, spasmele, țipetele şi transpirația sunt efectul penicilinei injectate în exces. Ştiam deja lista completă a *maladiilor* de care sufereau. Ştiam deja ce era Casa, la ce *folosea*, de fapt.

Am simțit cum mi se prelinge un fior pe şira spinării, oprindu-se în jurul pelvisului şi zăbovind acolo o vreme. Mi-am lăsat mâinile peste pântec, unde fusese cândva uterul.

Am simțit că mă mistuie un foc pe dinăuntru, ca şi cum aş fi fost o jertfă.

Ca şi propria mea existență, configurația Casei era o ironie.

Spre deosebire de exteriorul său modern, gri-tern, de ciment, aproape toate elementele din interior erau din lemn, în nuanțe calde, inclusiv podelele, căpriorii, grinzile transversale şi coloanele. Parchetul din lemn de cedru răspândea în continuare o mireasmă plăcută, înțepătoare, chiar şi după ce se alesese cu pete arămii de sânge pe la colțuri. Femeile mi-au spus că, inițial, clădirea n-ar fi trebuit să fie o şcoală. Ar fi trebuit să fie o reşedință de vară, mi-au povestit pe şoptite, pentru concubina unui prefect japonez. Demnitarul voia să construiască o vilă somptuoasă din lemn pentru amanta lui metisă, dar a murit la începutul Războiului din Pacific (un alt nume care mi se părea la fel de paradoxal ca termenul de „război civil”), astfel că n-a mai apucat să ducă la bun sfârşit proiectul casei de vacanță. Mult mai încolo în decursul războiului, clădirea a fost reconvertită şi finalizată sub forma unei şcoli moderne, unde visau să-i transforme pe mucoşii coreeni în apărători loiali ai Imperiului Japonez.

Şi acum — Casa. Un cămin pentru douăsprezece femei fără adăpost, deşi numărul tindea să fluctueze. Conform gardianului coreean cu figură de bufniță, casele lor adevărate fie fuseseră distruse de război, fie deveniseră mai puțin primitoare ca urmare a propriilor înşelătorii.

— În timp ce se declarau susținătoare ale Sudului iubitoare de libertate, m-a lămurit, primeau pe gratis saci de orez de la comunişti pe uşa din spate. Acum li s-a dat o a doua şansă, aici la Casă, să-şi slujească adevărata patrie oferindu-şi serviciile soldaților celui mai important aliat al țării lor, forțele americane, eroii care au venit să ne salveze din ghearele comuniştilor.

Gardianul a accentuat că *sănătatea* femeilor era un aspect prioritar, deoarece putea afecta direct sănătatea soldaților americani care se perindau pe-acolo.

— De-asta avem şi camerele de la etaj, unde încercăm să eliminăm orice semne incipiente ale bolilor transmisibile.

Etajul era locul căruia i se datora porecla Casei şi tot acolo am văzut-o pentru prima dată pe Jenny. Numele ei adevărat era Jae-soon, dar toți soldații îi spuneau Jenny. Cu timpul, aşa am ajuns să-i spunem şi noi. I-am văzut trupul dezgolit de la început: cu sternul ieşit în afară şi cu degetele de la picioare întoarse înăuntru, părea o pasăre de talie mare. Spre deosebire de celelalte femei, nu-şi lăsa niciodată privirea în pământ. Fără ruşine, căuta mereu privirea mea şi a medicului american pe toată durata controlului, ca şi cum se străduia să descifreze vreun cod secret dincolo de gesturile noastre. Mă stingherea. Aveam senzația că mă citeşte, că a dibuit cumva tricksterul din mine, dincolo de masca mea bărbătească. În mintea mea, am catalogat-o drept *Jenny ochi-de-şoim.* În fişa pe care o țineam în mână, am trecut-o drept *aptă*.

Jenny a fost singura femeie care a încercat să evadeze din Casă, deşi fără succes. Într-o noapte, m-a trezit gardianul,

somându-mă să dau alarma. A urcat în fugă la etaj şi m-am luat după el. Pe fereastra cu zăbrele am văzut-o pe Jenny. Reuşise cumva să ajungă până în curtea din spate şi acum fugea, desculță, spre pădure. Am văzut un soldat, şoferul de camion, ținându-se după ea cu paşi mari, relaxați.

— *Fugi, păpuşă, fugi!* i-a strigat, printre hohote de râs, ținându-şi cu o mână pantalonii, cu şlițul pe jumătate desfăcut.

În curând au dispărut, aproape în acelaşi timp, în bezna din pădure. Când s-au întors, Jenny a fost trimisă imediat la etaj. Şi-a petrecut următoarele trei zile acolo, într-un colț cufundat în penumbră al Camerei Maimuțelor, cu venele de la coapse umflate, aproape înnegrite, de la cocktailul de medicamente pe care i le-au injectat cu forța, iar țipetele ei reverberau în toată Casa, precum vaietul neîncetat al unei *banshee*[10] .

Jenny îmi amintea de o prietenă de pe vremuri. O admiram şi o compătimeam deopotrivă din cauza asta. Mi-ar fi plăcut să am curajul, nesăbuința ei. Dar m-am întrebat dacă exista, realmente, vreo cale de scăpare din Casă.

M-am gândit că şi eu evadasem.

Înainte de Casă, existase Stația, locul care mă vlăguise şi-mi nimicise adolescența.

Maidanul plin de gunoi sau etajul alocat măcelăriei, unde memoria exista doar în frisoane şi frânturi.

Stația, pe scurt; Stația de Confort, spre a-i da numele complet.

Am învățat pe pielea noastră sensul cuvântului *confort.* Un grup de adolescente coreene care făceau foamea şi care şi-au părăsit țara natală, plecând spre Japonia. O fabrică,

---

[10] Personaj din folclorul irlandez, despre care se credea că prevesteşte moartea.

ne promiseseră. Nu o fabrică unde se produceau obiecte, s-a dovedit, ci o fabrică pentru bărbați, soldați japonezi, în jungla Semarangului, printre țânțari, sânge şi transpirație care duhnea a rugină.

Soldați, zi de zi. Treji sau beți. Uneori, fără un ochi sau cu vârful unui deget retezat. Cu mâinile unsuroase. Unsuroşi de la transpirație. Sperma, sărată ca un peşte, care picura. Mai întâi, țipetele. Apoi tăcerea capitulării. Lăsau opiumul, penicilina, mercurul să ne plutească prin vene. Ne băteau, apoi ne susurau un cântec de leagăn. Fetele au murit pe capete. De malarie. Din cauza bătăilor sau sufocate. Şi de toate acele boli care îți vopsesc în negru sau vinețiu chestia dintre picioare. Din cauză că le fusese furat uterul, fără anestezie totală, în timp ce priveau cu ochii întredeschişi boțul cald încă, smuls din corpul lor, un pumnişor încleştat, scăldat în sânge.

Sinuciderea era un vis care ne era interzis.

La Stația de Confort am întâlnit-o pe Yongmal. Posesoarea pseudonimului meu: un nume bizar, de fapt, care combină ideogramele pentru dragon şi cal — două semne rareori folosite într-un nume de fată. Yongmal era bufonul, clovnul. Povestitoarea care nu ne lăsa să dormim noaptea. Nu reuşeau niciodată să-i închidă gura, nici măcar după ce au lăsat-o fără doi dinți din față. Odată ce se dădea stingerea, începea să şuşotească, suflându-ne poveşti în ceafă. Cuvintele îi țâşneau de pe buze: cum o chema pe mama ei, cum ofta cu gândul la tatăl ei, anul când i s-a născut primul ponei, ziua când i-a venit pentru prima dată menstruația, primul vin pe care l-a gustat, poveşti trase de păr despre cum mergea la călărit şi iubiri copilăreşti, toată dulceața şi nerozia copilăriei, poveşti de-acasă. Eram îndrăgostite de zâmbetul ei ştirb, de chicotelile ei. În fiecare noapte, prin poveştile ei, ne oferea un spectacol pe cinste şi dobora zidurile casei.

Ideea de „acasă” începea să se estompeze în noi în locul acela, dar Yongmal o ținea în viață. Deşi a murit în Stație, ar fi vrut ca eu să supraviețuiesc. Ar fi vrut să scap din locul ăla blestemat şi să mă întorc acasă. Pe undeva, a avut noroc, mi-am zis, pentru că ea n-avea să afle niciodată că locul pe care îl numea acasă dispăruse, mistuit de un nou război; n-avea să afle niciodată ce însemna să fiu aruncată din nou între aceiaşi pereți, fix de mâinile care mă salvaseră: de mâinile Aliaților, ale soldaților americani, care puseseră capăt în mod spectaculos Războiului din Pacific.

Odată cu trecerea timpului, m-am lămurit de ce îmi oferiseră acest post, de interpret şi administrator neoficial al Casei. Mă vedeau ca pe un băiețel, niciodată ca pe un bărbat, astfel că era puțin probabil să mă dovedesc un cotoi dornic să-şi pună labele murdare pe carnea păstrată pentru ei, pe proviziile din vreme de război rezervate yankeilor. Erau chitiți s-o țină cât mai neprihănită, să mențină aceste corpuri deținute de armată sănătoase şi funcționale. Probabil îşi închipuiau că de-acum Casa era în siguranță, cu tot cu secretul ei. Nu ştiau că lăsaseră să pătrundă o gânganie acolo — una primejdioasă, cu dințişori ascuțiți, care rodea încet pe la colțuri.

În cele trei zile cât Jenny a fost ținută sub cheie în Camera Maimuțelor, mi-a revenit misiunea de a o supraveghea, de a mă asigura că n-o să fugă din nou sau că n-o să moară. În cea mai mare parte a timpului nu era pe deplin conştientă, nu era în stare decât să geamă sau să țipe. În rare momente, însă, când lăsa să transpară eul ei adevărat, stăteam de vorbă. Oricât de mult m-ar fi atras, eram înspăimântată de ea: ştiam unde avea s-o ducă îndrăzneala ei. Mai asistasem la asta şi nu-mi permiteam să mai pierd pe cineva. Şi totuşi stăteam de vorbă. Şi îi aduceam pe furiş mâncare şi apă în plus. Eu mai mult

ascultam, ea era cea care vorbea. Deşi aveam şi eu poveşti de spus, am încercat să-mi țin gura — ştiam că e mai bine pentru amândouă. Ca şi Yongmal, Jenny vorbea mult despre locurile natale. Mi-a povestit, de asemenea, cum ajunsese la Casă: nu fusese nevoie de mare lucru, doar de doi saci de orz.

— Surioarele mele făceau foamea de zile întregi, aşa c-am acceptat cu dragă inimă proviziile de la ei şi m-am trecut pe listă. De unde naiba era să ştiu ce înseamnă *Namrodang*[11]? a urlat. O fetişcană care n-avea voie nici măcar să se apropie de poarta şcolii?

Cu timpul, m-am obişnuit cu programul zilnic din Casă — Jenny m-a ajutat, de asemenea, să învăț toate dedesubturile. Doi medici veneau în vizită: unul coreean, celălalt american. Cel coreean venea mai des, de fiecare dată însoțit de o infirmieră şi cu o trusă plină de ace şi fiole. Albul venea doar o dată la câteva săptămâni. El nu se implica niciodată direct în tratament: venea, mai curând, ca observator, citea fişele şi consemna evoluția pacientelor, favorabilă sau nefavorabilă. Şi, o dată pe lună, întocmai cum procedau la Stație, scoteau toate femeile din clădire, le urcau în camion şi le duceau la spitalul militar din oraş, unde erau supuse unui control mai amănunțit.

Ştiam unde țin materialele medicale. Erau stivuite în spațiul de depozitare improvizat de la etaj, aproape de uşa Camerei Maimuțelor, la care nu aveam acces. Gardianul coreean care patrula noaptea ținea mereu cheia la el. Mi-am dat seama că nu avea niciodată încredere totală în mine, când venea vorba de fete sau de bunurile de valoare. Nu mă deranja: eram un hoț de buzunare înnăscut, supraviețuisem

---

[11] Partidul muncitorilor sud-coreeni (*N.r.*).

războiului, fără ruşine, prin furtişaguri. Nu încercam să fur doar căldura altor trupuri, le luam şi bunurile de valoare. Alimentele, banii, medicamentele — orice. Orice țineau ascuns la piept mă ajuta să supraviețuiesc de la o zi la alta.

Iar otrava nu-mi era străină — deloc. Era un chip pe care-l întrezăreşti în mulțime, un chip cunoscut, care-ți zâmbeşte complice. Sau o santinelă mititică, stând de strajă în dreptul buzunarului meu plin de secrete sumbre. *Împreună cu tine, am doborât deja doi bărbați*, îmi şoptea glasul ei la ureche. Da, era o *ea*, nu un *el*, pentru că este, se spune, un mod *feminin* de a comite fapta: viclean şi perfid, ca urmare, niciodată o metodă îndeajuns de masculină. Pentru mine, era singura metodă imaginabilă, la cât de neputincioasă eram, lipsită de opțiuni şi demnitate. Când mâinile care ar trebui să te ocrotească vin spre tine gata să te sugrume, nu simți nicio ruşine în a te folosi de singurii dinți cu care mai poți muşca. Pentru numele Domnului, otrava era adevărata democrație: ea nu discrimina — îți venea de hac, indiferent dacă erai bogat sau sărac, capitalist sau comunist, femeie sau bărbat.

Deşi am fost tentată, nu mi-am destăinuit niciodată adevărata identitate lui Jenny, nici oricărei alte femei din Casă. Oricât tânjeam să le salvez, evitam ataşamentele. Nu stăteam la şuete cu ele. Le evitam sau le ignoram privirile rugătoare. Ştiam că acele chipuri urmau să-mi apară în vis multă vreme după ce avea să se risipească mirosul focului de artilerie. M-am străduit să nu le rețin numele, numele acelea din două silabe deja familiare, care aveau să-mi țâşnească de bunăvoie de pe buze dacă le îngăduiam. Niciun nume, în afară de al lui Jenny, desigur.

Simțeam că Jenny, ca şi Yongmal, apăruse în viața mea prin intervenția unei forțe asupra căreia nu aveam niciun control. Mi-am dorit ca ochii ei de şoim, privirile acelea chiorâşe, tulburătoare, dar incitante, să-şi păstreze

înverşunarea şi aerul perfid. Mi-am dorit s-o păstrez aşa în amintire. Astfel că, atunci când a venit ziua cu pricina — dimineața controlului medical lunar la oraş, dimineața în care le-am legat mâinile cu noduri alunecătoare, înşelătoare, pe care le puteau desface cu uşurință, doar cu o mișcare lungă și ușoară, după ce am strecurat revolverul gardianului în chiloții lui Jenny, revolverul doar cu un glonț lipsă, cel înfipt acum în țeasta santinelei adormite, spunându-i să scoată arma doar când camionul începea să reducă viteza pe drumul abrupt, şerpuit, care tăia munții, pentru a slobozi un glonț în ceafa şoferului de îndată ce ea şi celelalte femei îşi eliberau discret mâinile din legături, dimineața în care i-am turnat şoferului minciuna pe jumătate adevărată că gardianul zăcea în nesimțire din nou, în stare de ebrietate, dimineața cea mare a singurei lor tentative de evadare, dacă norocul avea să rămână de partea lor –, am făcut ceva ce nu-mi propusesem să fac cu Jenny: am îmbrățişat-o. Am tras-o spre mine şi am îmbrățişat-o strâns din spate, furându-i un strop de căldură şi dându-i un pic din căldura trupului meu, astfel că acum aveam o părticică din ea, iar ea avea o părticică din mine. Am simțit un soi de tors uşurel dinspre toracele ei. Niciuna dintre noi nu s-a mişcat. Deşi doar pentru scurt timp, nicio grijă pe lume nu ne putea atinge.

Cea mai mare problemă ținea de Casa în sine. Chiar şi cu gardianul, şoferul şi soldatul pus de pază scoşi din joc, Casa avea să rămână pe veci acolo, astfel că ne-ar fi fost imposibil să evadăm, chiar şi mult timp după ce am fi ieşit dintre acele ziduri. Aşa că începusem să şterpelesc combustibil. Orice putea ațâța focul, de fapt: motorină din camion, gaz lampant pentru sobă, spirt din trusa medicală, până şi tăria cu un miros care te trăsnea, pe care o dosise gardianul după bufetul din bucătărie. Îi turnasem un strop din lichidul toxic, tulbure în sticlă ca s-o umplu la loc şi

trăsesem morfină în seringă. Simțisem o recunoştință ironică la adresa medicilor şi a gardianului — ca mulți alți sclavi, învățasem să adopt masca unui imbecil în timp ce stăteam cu urechea ciulită şi pândeam iepureşte, adunând constant firimituri de informații de la stăpân. Cât de straniu fusese până la urmă să văd chipul gardianului împăcat, abandonându-se somnului de veci, în contrast cu aerul lui obişnuit de nelinişte, cu ochii mari, agitați, rătăcind mereu de colo-colo, gata să se arunce asupra unui şoricel care încerca să fugă. I-am dăruit repausul de care avea nevoie, dar pe care n-ar fi putut niciodată să şi-l ofere.

Descoperisem măruntaiele vulnerabile, precum carnea vie, ale Casei, de sub pielea tăbăcită. Exteriorul de un gri-metalic era doar o fațadă, care ascundea scheletul de lemn frumos mirositor.

Dacă n-aveam cum să scăpăm din Casă, mi-am zis, ce-ar fi s-o întorc pe dos?

Cu grijă, am injectat lichidul furat în scheletul clădirii, îmbibând fiecare coloană şi grindă, fiecare colț de parchet cu substanța inflamabilă, cu mirosul ei pătrunzător şi, inspirând mireasma dulceagă şi lugubră, m-a luat cu amețeală, capul mi s-a desprins parcă de trup, plutind de jur împrejurul Casei, cu un zâmbet straniu pe buze.

Aş fi putut să părăsesc imediat locul. În schimb, am urcat agale muntele din spatele Casei şi m-am furişat în pădurea deasă. Am rămas toată dimineața acolo, pândind din umbră.

Am văzut cum dădeau din aripi păsările de foc prin ferestrele zăbrelite, încălzindu-şi trupuşoarele spre a-şi lua zborul. *Arzi, drăguță, arzi* — buzele mi-au schițat cuvintele fără a scoate niciun sunet.

Ce splendoare! Ce plăcere! Să simți văpaia, să vezi lucrurile arzând, mistuite de dansul limbilor de foc arămii, care se ațâțau între ele la fiecare capriciu pe care-l țeseau.

S-a întâmplat mult mai repede decât aş fi crezut, o puzderie de limbi pârjolitoare ițindu-se printre gratii, lingând şi dezmierdând peretele, aşternând un strat de negru învăpăiat peste griul tern. Curând, odată ce vântul şi-a schimbat direcția, Casa a fost gata să-şi dea ultima suflare, împrăştiind licuricii scânteietori în direcția mea, ecouri splendide ale flăcărilor care mi-au gâdilat chipul, lăsându-mi pete minuscule, întunecate pe piele, pe care probabil că n-aveam să le mai pot spăla vreodată. Mai curând aveam să le port cu mândrie. Acum grinzile începeau să cadă huruind, ca un ropot de aplauze asurzitor. Mi-am dus arătătorul la nas pentru ultima oară, trăgând în piept mirosul stăruitor de gaz lampant. I-am inspirat adânc mireasma îmbătătoare. Apoi m-am mai uitat o dată pe îndelete la gurile căscate care se prăbuşeau și care fuseseră cândva ferestrele cu gratii de oțel. Probabil că-şi închipuiseră că acele gratii de metal aveau să țină secretul compromițător ascuns pe veci în Casă. Nu ştiau că lăsaseră o gânganie primejdioasă înăuntru — un *incendiator*, un trickster care schimbase taberele şi le dăduse foc la acoperiş, care-şi pusese în cap să doboare cu totul blestemata de Casă.

A doua viață

Povestitorul

1942

Erau povestitori iscusiți, la urma urmelor. S-au folosit de atâtea poveşti distincte spre a ne seduce.

În cazul lui Soori, promisiunea că tatăl ei va fi eliberat: i-au zis că nu trebuia decât să lucreze doi ani la o fabrică de *senninbari*[12] din Japonia spre a obține eliberarea tatălui ei, pe care îl arestaseră pe nedrept sub acuzația de evaziune fiscală. În cazul lui Nami, promisiunea educației: prima din clasă, dar săracă lipită, a crezut că i se oferă o şansă unică atunci când i-au promis o bursă pentru liceu şi facultate, în schimbul a doi ani de muncă într-o fabrică de pantofi. Pe Jayoung au momit-o cu caramele: având ghinionul de a fi a patra fiică dintr-o familie nevoiaşă care n-avea niciun băiat, n-a stat deloc pe gânduri când i s-a oferit o slujbă la o fabrică de dulciuri din Osaka. I-au promis că truda ei zilnică avea să fie răsplătită nu prin dezaprobare pentru că era fată, ci cu un salariu generos şi un sac îndesat cu caramele, care să-i satisfacă pofta veşnică de dulciuri.

În cazul meu, a fost vorba de un ochi.

M-au amăgit că puteau remedia problema în urma căreia mama rămăsese fără ochiul drept.

— La cel mai bun spital modern din Tokio se pot face astfel de minuni, mi-a spus ofițerul Kinoshite. Astfel,

---

[12] Curea sau fâşie de material brodată cu o mie de cusături care le era dăruită, ca amuletă şintoistă, soldaților japonezi înainte de a pleca pe front.

Imperiul mărinimos va îndrepta ce a distrus tatăl tău din neamul Joseon[13].

N-aş putea spune că n-am avut nicio suspiciune, dar eram prea disperată ca să-mi pese. După ce tata care ne maltrata a murit în urma unei toxiinfecții alimentare subite, la scurt timp după ce-o lăsase pe mama pe jumătate oarbă, starea de sănătate a mamei s-a înrăutățit rapid. Cu vederea slăbită şi suferind de vertij, nu mai putea să lucreze la fabrica de chibrituri. Ca și cum situația n-ar fi fost și așa destul de rea, la trei luni după moartea lui, mama a descoperit darul de despărțire pe care ni-l lăsase tata: o sămânță care-i încolțea în pântec. Aşa că, la momentul când copiii de vârsta mea din familii înstărite începeau gimnaziul, pe umerii mei a căzut datoria de a-mi întreține sora nou-născută şi mama aproape oarbă. Însă din munca mea necontenită de-abia câştigam îndeajuns să ne permitem trei mese pe zi. Astfel, când ofițerul Kinoshita a venit să ne facă această propunere — un salariu bunicel şi o operație la ochi pentru mama în schimbul a doi ani de muncă într-o fabrică de textile din Nagoya —, am acceptat, gândindu-mă că mai rău n-avea cum să fie.

Uneori, când se plictiseau să inventeze poveşti, nu se mai oboseau. Răpeau la întâmplare de pe stradă adolescente cu figuri inocente, le urcau în camioanele lor militare şi o luau din loc. Astfel au ajuns la Stație Mija şi Yongmal. Se aflau la piață ziua în amiaza mare, în fața vânzătorului de cofeturi, uitându-se la el cum tăia crema cleioasă de caramel cu dovleac în forme perfect dreptunghiulare, aurii. Mija îşi număra bănuții când a simțit că cineva îi înconjura mijlocul cu brațul, trăgând-o cu o mână de coada împletită. A fost prea şocată ca să țipe. Dar a auzit-o pe Yongmal, care s-a

---

[13] Unul dintre numele tradiționale ale Coreei, utilizat din secolul al XV-lea, când a fost instituită dinastia cu acelaşi nume, până în 1897.

luptat zdravăn, lovindu-l pe soldat în fluierul piciorului, muşcându-l de antebraț. Însă a sfârşit, ca şi Mija, în camion, scuipând un dinte însângerat, care căzuse pradă unui bocanc cazon. Mija şi Yongmal mi-au mărturisit că erau geloase pe noi, celelalte, deoarece noi apucaserăm să ne luăm rămas-bun de la familie. Au zis că li se rupea inima la gândul că părinții lor îşi închipuiau, poate, că fugiseră de-acasă. Dar eu mi-am spus că nu era nicio diferență, în fond. Ba chiar m-am gândit că era mai bine ca părinții lor să creadă că fugiseră de-acasă decât să afle adevărul — să afle ce trebuia să îndurăm la Stație.

Prin propria artă a povestirii, au redefinit totul.

Mai întâi ne-au schimbat numele. Jayoung a devenit Sawako, care înseamnă „dulce”. Jobasan a declarat că se potrivea de minune cu pasiunea ei pentru caramel şi ciocolată. Deoarece era cea mai mică şi ca vârstă, şi ca statură dintre fetele din Stație, Mija s-a transformat în Akiko, care înseamnă „copil”. Numele lui Yongmal a fost ales personal de ofițerul Kaneda, care a revendicat-o înaintea tuturor soldaților din subordine.

— Să-i ziceți Anzu, i-a ordonat lui Jobasan, rânjind, pentru că posteriorul ei are un gust acrişor, de *anzu* — caisă — necoaptă.

Yongmal, desigur, nu ne lăsa să-i spunem aşa când eram doar între noi, jurând că n-o să mai pună gura pe vreo caisă. Soori a devenit Saori, iar Nami, Namiko, probabil din cauza similitudinii fonetice. Eu n-am refuzat să folosesc numele dat: adoptând acel *nom de guerre*, voiam s-o separ pe femeia de la Stație de persoana care fusesem cândva, fetița vicleană şi plină de viață din Heoguri, Coreea. Aşa că, din momentul ăla, am devenit Kaiyo.

— Să nu uitați niciodată că sunteți supuse credincioase ale Imperiului Japonez, ne-a declarat Jobasan, aşa că

deziceți-vă de obiceiurile voastre coreene, mai ales de limba coreeană.

Conspirația lor nu numai că ne-a înlocuit numele, dar a schimbat şi sensul anumitor cuvinte pe care le ştiuserăm până atunci. Ce numeau ei „fabrică” nu era câtuşi de puțin o fabrică, iar locul pe care-l numeau Japonia nu era Japonia de care auziserăm. Destinația noastră finală s-a dovedit a fi Semarang, din Indonezia, unul dintre nenumărate locurile din Asia unde fuseseră plasate baze ale armatei imperiale japoneze. Iar rolul nostru era să servim în cadrul a ceea ce numeau Stația de Confort din incinta bazei. În prima noapte petrecută la Semarang am descoperit, visceral, ce însemna pentru ei *confortul.* Stația era o căsuță înjghebată aproape complet din bambus, al cărei interior consta din douăzeci şi cinci de cămăruțe despărțite de pereți subțiri din scoarță de copac împletită. Fiecare dintre noi, douăzeci şi patru cu totul, a fost încuiată într-una dintre aceste cămăruțe. Apoi, la câteva ore după aceea, au apărut ofițerii. Şi ne-au făcut ceea ce aveau să ne facă în mod repetat mii de soldați, zi de zi, în tot timpul pe care l-am petrecut la Stație, până la sfârşitul celui de-Al Doilea Război Mondial. În acea primă noapte am auzit întregul spectru de sunete pe care le poate scoate o ființă umană îngrozită. A început cu zbierete şi țipete stridente, apoi a evoluat rapid, luând forma unui răcnet gutural, de fiară încolțită. Uneori zgomotul se oprea brusc, după o bufnitură înfundată, cu note metalice, sau o pocnitură care cutremura peretele, însoțită de înjurături în japoneză. În cele din urmă, după ieşirea ultimului ofițer care se umfla în pene, s-au auzit vaiete înfundate la unison. La scurt timp după aceea, tranşeele adânci şi întunecate ale nopții au înghițit totul, apoi au lăsat să scape câteva suspine convulsive şi, într-un final, s-a aşternut tăcerea: o tăcere resemnată, la fel de de sumbră şi de mohorâtă ca ochiul necrozat al mamei.

Peste zi, nenumărați soldați îmi răpeau confortul — în jur de cincizeci pe zi în timpul săptămânii, două sute în weekend. Când îmi pierdeam cunoştința, turnau o găleată de apă rece ca gheața peste mine ca să mă trezesc şi să-mi văd de treabă până la asfințit. Când ni se umfla zona inghinală, acoperită de băşici ca vinul, când ne sângera posteriorul şi nici nu mai puteam merge de durere, ne injectau opiu în venă, câte opt-nouă injecții în weekend, spre a face față cererii ridicate.

Noaptea, şuşoteam între noi în taină, în limba noastră maternă, depănând amintiri dulci-amare din locurile natale, care ne făceau să zâmbim, uneori să ne înecăm de râs şi apoi să plângem. Yongmal nu părea să rămână niciodată în pană de cuvinte. Era foarte vorbăreață, genul căruia nu-i mai tace gura. Mai mult, insistase să vorbească în coreeană în primele câteva zile de față cu Jobasan şi cu soldații, până când i-au mai rupt un dinte din față şi-au lăsat-o cu un şchiopătat permanent la piciorul stâng. Din cauză că-i lipseau doi dinți din față, Yongmal pronunța tot timpul „ş” în loc de „s”, ceea ce ne făcea adesea să râdem. Ea ştia şi profita de treaba asta în conversațiile ei nocturne — „ticăloşul ăla proştănac!”, l-a caracterizat la un moment dat pe Jobasan, stârnind un val de chicoteli înfundate care s-a răspândit în rândul fetelor ca un incendiu de vegetație. Nu ne plictiseam niciodată de poveştile lui Yongmal. O invidiam nespus pentru copilăria de care avusese parte şi pentru talentul înnăscut cu care ne-o descria.

Se născuse într-o familie de fermieri cu cheag din nordul provinciei Pyongan. Tatăl lui Yongmal, care moştenise o livadă mare de peri de la unchiul lui care nu avusese copii, era un om blând şi dulce la vorbă, cu o voce mângâietoare şi ochi blajini şi rotunzi ca de vițel. Mama ei, care domnea peste gospodărie şi fermă cu mână de fier, avea ochi ageri de

afacerist şi brațe zdravene, bune de muncă. În ciuda temperamentelor diferite, părinții lui Yongmal îşi clădiseră un cămin primitor, plin de dragoste, râsete şi de-ale gurii. Avea chiar şi un cal. I-a dat numele Baram, care poate să însemne „vânt” şi „dorință” în coreeană. Baram avea o slăbiciune pentru dulciuri — şi mai şi decât Jayoung, adăuga Yongmal, cu un zâmbet poznaş. De-abia reuşea să-i facă poftele, renunțând adesea la propria rezervă de dulciuri, pe care le punea deoparte în fața de pernă pentru următoarele şedințe de dresaj. Uneori trebuia să şterpelească din zahărul alb scump pe care-l ținea mama ei în bucătărie sau să-i cumpere caramele cu dovleac de la piață din banii ei de buzunar. Spre deosebire de majoritatea bărbaților, cărora o femeie călare li se părea ceva vulgar, tatăl ei era încântat s-o vadă împreună cu Baram, să vadă cât de plină de viață devenea în prezența lui.

Povestea care ne plăcea cel mai mult era cea despre cum o tulise Yongmal din oraş în dimineața nunții ei, o legendă care ne fusese depănată în nenumărate rânduri. Într-o zi, spre surprinderea ei, descoperise că părinții complotaseră s-o mărite. Trăgând cu ochiul la poza viitorului ei soț, o cuprinsese groaza: un bărbat palid şi deşirat, care părea să fie cu vreo zece ani mai în vârstă decât ea, cu două semne mari de vărsat chiar deasupra sprâncenei drepte, în formă de punct şi virgulă. Se dovedise că bărbatul era un croitor înstărit din Phenian, fiul unui prieten din copilărie al tatălui ei, văduv şi cu treisprezece ani mai mare decât ea. Yongmal se simțise trădată — cum putuse tatăl ei, domnul acela deschis la minte, cu ochi blajini, să clocească un plan bazat pe asemenea idei învechite, fără ştirea ei? El îi explicase că o făcea pentru binele ei.

— Umblă vorba că japonezii răpesc fete nemăritate, îi spusese, cu fruntea încrețită de o posomorâre atipică.

Acum Yongmal înțelegea foarte bine ce voise să spună, dar la momentul acela fusese prea inocentă ca să priceapă. Tot ce desluşea, înveşmântată în rochia strălucitoare de tafta roşie ca sângele, dis-de-dimineață în ziua nunții, era posibilitatea răzvrătirii. Rămasă singură în camera ei cufundată în întuneric, după o perdea albă de muselină, în timp ce toate femeile din gospodărie erau prinse cu pregătirea festinului pentru nuntă, lepădase rochia. Apoi, ca un şarpe care îşi lasă în urmă pielea uscată, ieşise tiptil pe fereastra care dădea spre curtea din spate, alergase la grajduri şi încălecase pe Baram. Reuşiseră să iasă pe poarta din spate fără să-i vadă nimeni. Şi, odată ajunşi pe cărarea cunoscută care tăia pădurea, îl îndemnase pe Baram s-o ia la galop, îmboldindu-l, pentru prima dată în viață, să se dovedească la înălțimea numelui.

Goneau spre pod, îi mai despărțeau doar vreo doisprezece metri de hotarul oraşului ei natal, când zăriseră o siluetă. Era un bărbat scund şi îndesat, cocârjat sub greutatea a două boccele mari, cafenii. Se uita țintă la ea şi la Baram.

— Ce privelişte trebuie să fi fost pentru el, ne şoptea Yongmal. O fetişcană pe ditamai calul, îmbrăcată în desuuri subțiri de mătase, gonind spre el ca vântul şi ca gândul!

Yongmal văzuse că îi tremură genunchii, apoi una dintre boccele îi căzuse de pe umăr, împrăştiind pulberea dinăuntru pe tot podul. Ea nu încetinise deloc. Dar Baram fornăise deodată. Nechezase şi se oprise brusc, azvârlind-o pe Yongmal din spinare. Ultimul lucru pe care şi-l amintea, înainte de a-şi pierde cunoştința, era apa rece ca gheața izbindu-i ceafa. Se trezise la ceva vreme după aceea în camera ei, înconjurată de părinți, servitori, un doctor şi bărbatul îndesat de pe pod. Se dovedise că omul era negustor de zahăr şi tocmai aducea sacii cu zahăr alb pe care-i comandase maică-sa pentru ospățul de nuntă. În timp ce Baram devora praful alb ca zăpada aşternut pe pod,

negustorul o salvase din râu. Din fericire, Yongmal nu se alesese cu vreo rană gravă. Şi astfel, din păcate, nunta decursese conform planului —,deşi Yongmal strănuta din două în două minute, cu buza de sus umflată cât o nucă. Şi, ne povestea, câteva zile după aceea, podul presărat cu zahăr rămăsese o atracție pentru cățeii din oraş şi catârii care treceau pe-acolo.

Am aşteptat, cuprinse de curiozitate şi groază, relatarea ei despre prima noapte cu soțul nedorit. Yongmal ne-a zis că ştia vag ce-ar fi trebuit să se întâmple şi era gata să-i opună rezistență cu ghearele şi cu dinții — ba chiar şi cu lumânările aprinse din cameră, dacă avea să fie nevoie.

— Viața e plină de surprize, murmura Yongmal. Nici nu s-a atins de mine.

Bărbatul îi zisese, cu o voce suavă, cristalină, că pesemne avea nevoie să se odihnească după o zi atât de lungă şi de grea.

Ce se aşteptase Yongmal să se întâmple nu se întâmplase nici a doua zi, nici în ziua următoare. Şi ajunsese să-şi dea seama că bărbatul nu arăta pe-atât de nesuferit pe cât ar fi crezut judecând după fotografie: silueta lui deşirată, stângace părea elegantă — chiar impunătoare, uneori — în carne şi oase, înveşmântată în costumul occidental cafeniu pe care şi-l făcuse chiar el. Îi plăcea să vadă cum i se citea zâmbetul în ochi, înainte să-i apară pe buze. O surprinsese, de asemenea, că soțul ei folosea stilul de adresare politicos când îi vorbea, în ciuda diferenței de vârstă dintre ei. Îi plăcea să stea de vorbă cu el, să-i audă vocea blândă curgând cadențat, ca şi cum ar fi recitat o poezie. Până şi cele două semne de vărsat de deasupra sprâncenei începuseră să-i fie dragi — păreau să-i dea un plus de şarm, ca şi cum sprânceana i-ar fi fost mereu arcuită, trădându-i curiozitatea sau mirarea dinaintea lumii pe care o descria cu

atâta înflăcărare. Bărbatul adora Phenianul şi era convins c-o să-i placă şi ei, dar nu voia ca Yongmal să se simtă zorită.

— Tu vei decide când începem, îi spusese, cu ochii scânteind.

Unele detalii minore se schimbau infinitezimal de la o repovestire la alta: Baram a fost descris la un moment dat drept *ponei*, nu cal — o scăpare —, iar podul de peste râu părea uneori mai curând o înşiruire de pietre peste un pârâu. Însă aceste schimbări n-au redus niciodată încântarea cu care-i ascultam povestea. Întotdeauna suspinam cuprinse de mulțumire, apoi de dorul lumii pe care o pierduserăm. N-o rugam niciodată să ne povestească din nou ce se întâmplase apoi: Yongmal şi Mija, servitoarea din casa părintească, care-i fusese mai curând ca o soră mai mică, dispăruseră în drum spre piață, unde se duseseră să cumpere dulciuri pentru Baram.

— Ar fi trebuit să-mi îmbrățişez soțul, zicea Yongmal înfundat, cu vocea îngroşată de regrete, şi să-i spun cât de mult ajunsesem să țin la el chiar şi într-un răstimp atât de scurt.

Mija a început să plângă în hohote, respirând poticnit. În tăcere, ne-am străduit să absorbim o frântură din durerea lor şi s-o ținem ascunsă în pântec. Jayoung, întinsă lângă Mija, a strâns-o la pieptul ei generos. Apoi a scotocit după o caramea pusă la păstrare în buzunar şi i-a pus-o blând în mână Mijei.

Eu şi Yongmal semănam în multe privințe. După câte se spunea, eram amândouă deştepte şi îndărătnice. Rezistam impulsului de a vărsa vreo lacrimă de față cu răpitorii de confort. Semănam chiar şi fizic: eram cam de aceeaşi înălțime şi greutate, cu pomeți înalți şi bărbii un pic pătrate, care le atrăgeau privirea bărbaților, dar le şi tăiau elanul.

— Ați putea cu uşurință să treceți drept surori, exclamase Jobasan într-un rând, după ce-mi zisese Anzu din greşeală, de la doar câțiva paşi distanță.

Aveam în comun şi o pasiune pentru poveşti.

Spre deosebire de Yongmal, care se bizuia pe poveştile ei despre locurile natale, eu evitam să stărui asupra poveştilor mele. Mai ales asupra ultimelor amintiri despre mama. Cum mai lepădase câte ceva cu fiecare zi care trecea după moartea tatei. Cum pântecul ce i se rotunjea părea s-o secătuiască de rațiune, să-i tocească mintea altădată brici. Nu era povestea despre mama de care voiam să mă agăț. Era o prăpastie prea mare ca s-o pot trece — între scumpa mea mamă, o femeie inteligentă, modernă, care-şi ducea fetița la un curs de engleză ținut de misionari străini, şi femeia cu privire stinsă, a cărei voință de a trăi se risipise odată cu moartea bărbatului care abuzase de ea.

Viața mea la limita subzistenței abunda în violență. Cu pumnii şi cu vorba, tata îmi mistuise copilăria. Stația mi-a răpit adolescența. Şi totuşi nu m-am simțit femeie după aceea. În schimb, în ochii mei mi se părea că văd un bătrân — un om sfărâmat, care nu mai e surprins de nimic şi nu mai aşteaptă nimic de la viață, doar sfârşitul inevitabil.

Uneori, însă, în efortul disperat de a nu-mi pierde mințile, îmi aminteam de pământul din cătunul meu natal, Heoguri. Mă gândeam la crângul de mesteceni, unde solul era călduț şi reavăn tot timpul anului, adăpostit de frunzişul bogat, verde-crud. Copil fiind, mâncam pământ de-acolo. Îmi plăcea să-i savurez textura, deopotrivă delicată şi aspră, gustul îmbietor, ca de nucă, sub care se ascundea o notă neaşteptată, amară, metalică. După moartea tatei, după ce-l îngropaserăm în crângul de mesteceni, mă lăsasem de mâncat pământ. M-am apucat din nou abia când eram la Stație, când s-a petrecut prima moarte în rândul fetelor pentru confort. Soori a fost prima: o copleşise dorul de casă.

În ajunul morții ei, am simțit impulsul de a mânca pământ de la Stație, sperând c-o să-mi poarte simțurile spre lumea exterioară cândva familiară, spre crângul de mesteceni din locurile natale. Dar solul din Semarang nu semăna deloc cu cel din Heoguri. Era prea fin, prea catifelat, cu o textură ca a prafului sau a cretei, fără amăreala înțepătoare, metalică, după care tânjeam.

Când mâncatul pământului nu-şi făcea efectul, mă furişam în refugiul altcuiva, mă pierdeam în poveştile lui Yongmal, amăgindu-mă cu fantezia că-i trăiam copilăria, indiferent cât de efemeră avea să se dovedească. În timpul acestei escapade imaginare, deveneam ea, fiica iubită în viața căreia nu existase răul până să ajungă la Stație, şi inventam un deznodământ alternativ la povestea ei, în locul morții în acest loc: întoarcerea la tatăl cu ochi blajini şi mama cea zdravănă, în brațele iubitului mlădios, care o aşteptase în tot acest timp.

Realitatea nu era la fel de frumoasă ca poveştile pe care ni le spuneam în taină noaptea.

Unele dintre noi au rămas însărcinate, iar pruncii ne-au fost smulşi din pântece, cu tot cu uter. În mod miraculos, am supraviețuit operației, dar niciuna dintre noi n-avea să mai poarte copii.

Căderea lui Soori ne-a făcut să ne întrebăm cine avea să urmeze. Soori a fost prima care a pierdut contactul cu realitatea. A început să le spună tuturor soldaților *Appa*, „tati” în coreeană, turuind întruna fără noimă despre familia ei, cu o voce de copiliță care-ți dădea fiori, slobozind adesea chicoteli înecate, guturale. Părea să fi uitat japoneza, nu mai era în stare să reacționeze deloc la ce i se spunea în limba asta, nici măcar la numele ei japonez, Saori. Când era trează bolborosea necontenit în coreeană şi, într-o zi, ofițerul Kaneda s-a hotărât s-o reducă la tăcere. Mai întâi, vârându-i

țeava pistolului pe gât. Apoi, făcându-i praf maxilarul inferior cu mânerul.

Ştiam că nu are şanse de supraviețuire. Însă n-au luat-o de-acolo. Au lăsat-o să zacă la intrarea în Stație, sub ochii noştri. A durat aproape două zile — cu respirația poticnită, scoțând un gângurit ca de bebeluş, cu jumătate de față turtită, străbătută de firicele de sânge, scuturată când şi când de spasme — până când, sângerând lent şi necontenit, corpul ei n-a mai scos niciun sunet.

Apoi, într-o zi, Mija s-a prăbuşit la pământ, ducându-şi mâna la burtă. Cea mai mică dintre fetele de la Stație, o dulceață, Mija era ultima pe care ne-am fi dorit s-o pierdem. Dar fusese doborâtă de un junghi în vintre. În zorii zilei cu pricina a gemut întruna, făcută ghem pe jos ca un crevete. I se prelingeau firicele de sânge pe picioare, până la genunchi. Când au luat-o Jobasan şi un sanitar, multe dintre noi plângeau, Yongmal cel mai înverşunat, desigur. După o jumătate de oră, Mija s-a întors — ținându-se în continuare cu mâinile de burtă, cu umerii căzuți, dar zâmbitoare. S-a dovedit, spre marea noastră uşurare, că Mija nu avea nimic grav: era primul ei ciclu, avea pentru prima dată crampe menstruale. Yongmal a strâns-o în brațe preț de zece minute, fără o vorbă. Mija avea doisprezece ani.

Însă îngerul morții a coborât asupra altei fete. Nami, la o lună după aceea. Nami, cea mai inteligentă dintre noi, fata care vorbea cel mai bine japoneză, micul geniu care-şi dorea să devină prima doctoriță din orăşelul ei după ce-avea să se termine războiul. I se tot umflase burta şi sângera de săptămâni întregi. Când a leşinat, din cauza temperaturii, sanitarul a luat-o, doar ca s-o aducă înapoi după o oră, pe jumătate conştientă şi cu dureri mari. Orice i-o fi făcut sanitarul, nu i-a ameliorat starea, ba poate chiar a înrăutățit situația. Nami a murit o săptămână mai târziu, cu

o pată de un negru-vineţiu între picioare, de culoarea cerului când e furtună.

Pe măsură ce războiul se lungea, amorţindu-ne speranţele deja măcinate, actele de cruzime ale soldaţilor se înteţeau. Violurile erau însoţite de bătăi şi tirade pline de invective. Iar pacea noastră nocturnă, oricum firavă, era tulburată de vizite mult mai frecvente din partea unor ofiţeri beţi, care se puneau pe urlat. Le miroseam teama — o undă de slăbiciune ascunsă sub faţada duritătii. Doar prin asta păreau să mai aibă ceva cât de cât omenesc.

Într-o noapte, ofiţerul Kaneda a venit la mine, beat în ultimul hal.

— Dezbracă-mă, Kaiyo, mi-a spus, pe un ton surprinzător de blând.

Ştiam ce vrea: să joc rolul concubinei duioase, să-l dezbrac de hainele care duhneau a război, să-l spăl pe picioare, alinându-i oboseala, ducându-l cu zăhărelul şi spunându-i că totul avea să se termine cu bine. Am refuzat.

— Nu vreau, i-am zis.

Dacă mă violează, mă violează, mi-am spus, n-am puterea să-i opresc. Dar să le cânt în strună emoţional era altceva. Ochii i s-au îngustat complet, pupilele îi luceau ca pielea de focă. Ce a urmat nu m-a mirat: palme şi pumni, gustul călduţ, metalic, de sânge scăldându-mi gingiile. Mi-am auzit „nu”-ul repetat într-un falset batjocoritor de buzele lui schimonosite. Şi-a încleştat degetele pe mânerul sabiei şi a scos-o din teacă dintr-o mişcare, şfichiuind aerul.

Mi-a venit rândul, m-am gândit. Am închis ochii.

I-am deschis din nou la auzul unui glas:

— Hai, taie-mă!

Un glas straniu, dar cu o notă familiară, metalică, gâjâită.

— N-ar trebui să tai capetele soldaţilor inamici cu chestia aia? a continuat glasul. Doar n-o să-ţi mânjeşti sabia

prețioasă, dăruită de împărat, cu sângele unei *josenpi* micuțe şi neajutorate?

Kaneda a încremenit, cu gura căscată. Deja lăsase vârful sabiei în pământ, involuntar. Yongmal a continuat, pe acelaşi ton impasibil:

— Ce fel de bărbat eşti? Mai zici c-ai fi ofițer în Armata Imperială? Ruşine să-ți fie!

Corpul slăbănog al lui Yongmal mi s-a pus dinainte, cu pelvisul împins spre stânga — spre sabia coborâtă.

Kaneda începea să se învinețească la față. Şocul se risipea, mi-am dat seama.

— Scârnăvie de *josenpi*, a răcnit la ea, făcând să se cutremure pereții. Cum îndrăzneşti să rosteşti numele împăratului cu buzele tale mizerabile?

A încleştat mâna pe sabie, de i s-au albit degetele. Apoi a ridicat-o încet, apropiind marginea încovoiată de bărbia lui Yongmal.

Yongmal a ridicat din sprânceană, agale, cu o undă de rânjet. Un gând mi-a fulgerat prin minte: *Vrea să moară.*

— Haide! Să vedem cum e. Inima mea e chiar aici.

A tras în jos decolteul larg al bluzei, dezgolindu-şi jumătatea stângă a pieptului, cu pielea îngălbenită ca pergamentul, presărată cu arsuri de țigară.

În ziua următoare le-am tot cântărit motivele. Să fi fost tonul ei neobişnuit, în care se citea o pace stranie? Oare chiar voia să moară? De ce-o fi şovăit Kaneda? Şi, mai ales, de ce-şi băgase sabia la loc în teacă? Cum de eu şi Yongmal scăpaserăm tefere?

La scurt timp după aceea, am văzut-o pe Yongmal tuşind şi scuipând un cheag gros de sânge.

— Nu vă apropiați! a scâncit.

Avea tuberculoză. Boala apăruse după un episod de malarie.

— Nu mai am mult de trăit. Îmi cunosc corpul, a murmurat.

Apoi a scos un şuierat — nu eram sigură dacă fusese un oftat sau un pufnet de râs.

— De-asta nu ți-a fost teamă, i-am spus — şi mi-am spus.

— Oh, scumpo, mi-a *fost*, a replicat zâmbind. Sinceră să fiu, am crezut c-o să-mi sară inima din piept.

— Şi-atunci cum ai reuşit? am întrebat-o.

— Păi, mi-am zis: ştiu c-o să mor oricum, aşadar ce mai contează? Pe deasupra, laşul ăla ştie că am tuberculoză. N-a vrut să se umple de sângele meu.

Mi-a făcut cu ochiul, lăsând zâmbetul ei ştirb să înflorească mai larg. Zâmbetul acela care te dezarma, evocându-ți deopotrivă ştrengăria şi inocența unui copil, era imaginea pe care aveam să o port mereu în minte, împreună cu numele ei. Yongmal a murit o lună mai târziu.

Poveştile lui Yongmal n-au reuşit s-o salveze, deşi au salvat multe alte vieți la Stație, inclusiv pe-a mea.

Dar viața n-a mai fost la fel după moartea ei. Conversațiile noastre nocturne erau adesea punctate de momente de tăcere. Niciuna dintre fete nu avea nici pe departe înclinația sau talentul ei de povestitoare. Liniştea care se lăsa noaptea peste noi ne amintea constant de absența ei. De asemenea, a avut efectul de-a o amuți pe Mija. N-a mai vorbit deloc. Părea să se fi cufundat într-o resemnare totală, probabil singura formă de comportament pasiv-agresiv pe care şi-o permitea.

Ofițerul Kaneda a început să mă viziteze noaptea după ce-a aflat de boala lui Yongmal. După moartea ei, vizitele lui au devenit parte din rutina mea zilnică. Ştiam că sunt doar pe locul doi, o locțiitoare pentru favorita lui absentă de-acum, care avea în comun cu ea acelaşi tip de încăpățânare

exasperantă, dar ispititoare, trăsăturile colțuroase care cereau să fie pocnite meticulos, pomeții înalți profilați în alb în bătaia lămpii cu gaz. Genul de femeie pe care adora s-o tortureze, s-o îmblânzească şi să i-o tragă. Într-una dintre numeroasele nopți de beție, a exclamat că el ne crease pe Yongmal şi pe mine:

— *Eu* i-am zis Anzu, iar ție, Kaiyo, a mormăit, întrebându-mă dacă ştiu ce înseamnă numele pe care mi-l dăduse.

I-am zis că nu vreau să ştiu, dar mi-a spus oricum.

— *Iertare,* Kaiyo, iertare.

Cu ochii năpădiți de o nostalgie lacrimogenă, s-a uitat lung la mine, de parcă aştepta să-i încuviințez spusele. I-am spus că „iertare” era, poate, cuvântul care-mi plăcea cel mai puțin. Un termen fals — născocit, mai exact. Sânii mei au suportat o duzină de arsuri de țigară în noaptea aia, cum pățise şi Yongmal.

O viață de zi cu zi inundată de nefericire te împingea uneori să descoperi frumusețea în cel mai neaşteptat colțişor. După moartea lui Yongmal şi tăcerea de neîndurat care ne umplea nopțile, ceea ce m-a ajutat să țin piept nebuniei care mă pândea a fost o imagine care li s-ar părea, poate, de o banalitate cruntă majorității oamenilor. O vedeam, o dată pe săptămână, dincolo de zidurile Stației şi ale bazei militare, când eram trimise la spitalul militar din oraş pentru controlul medical periodic. Ghemuită în bena camionului militar care înainta huruind, lăsându-mi puful de pe antebrațe să soarbă dogoarea soarelui scânteietor din Pacific, îi devoram din priviri pe localnici. Chipurile lor lucioase, de culoarea cojii de nucă, îmi umpleau sufletul de bucurie. Erau puținele chipuri omeneşti pe care le vedeam, cu excepția soldaților japonezi, cu gemetele lor. Aveam senzația că îmi sunt cei mai apropiați aliați, prieteni de suflet cărora le puteam destăinui durerile şi secretele mele

cele mai sumbre. Imaginea pe care mi-o ofereau, văzându-şi nonşalant de treburile cotidiene — un bunicuț ştirb care îşi conducea agale ricşa motorizată prin ceața molatică a zilei; un grup de țărani în drum spre muncile zilnice, prinşi într-o discuție punctată de râsete guturale; o mamă scundă şi îndesată cu un copilaş care-i gângurea la sân şi un altul care-i atârna de braț — era o condensare a unei banalități pline de farmec. Uneori, când camionul încetinea ca să lase să treacă o cireadă de bivoli greu încărcați, îi şi auzeam pe localnici vorbind în limba lor maternă, o limbă atât de suavă şi mângâietoare, încât îmi dădeau lacrimile. Sonoritatea ei, voioasă şi ludică, îmi evoca o poezioară pentru copii pe care mi-o îngânase cândva mama, ceva nespus de intim, care-mi aducea o alinare de nedescris. Timpul nu mai conta în decursul acelui drum hurducat, de vreo optzeci de minute — acel moment efemer era doza mea săptămânală de tărie, speranță şi frumusețe, care-mi îngăduia să supraviețuiesc încă unei săptămâni în infern, câtă vreme încă recunoşteam miezul ființei mele. Momentul îmi aparținea pe deplin — era ceva ce nu puteau întina, ceva ce nu-mi puteau răpi. Mă agățam cu toată forța de el.

Controlul medical săptămânal avea, desigur, şi beneficii practice.

Deşi exista o infirmerie în incinta bazei, răspândirea din ce în ce mai largă a bolilor venerice în rândul soldaților însemna că se impuneau controale periodice, efectuate de un doctor în toată regula, de la spitalul militar din oraş. La cea de-a patra vizită, domnul doctor Mitsuyama mi-a destăinuit numele lui adevărat: Kim Young-soo. Originar din Seul, se pregătea să-şi ia diploma în medicină la Tokio când a fost încorporat în armata japoneză.

— Cu toții ne străduim să supraviețuim pe un câmp de luptă care nu ne aparține, mi-a şoptit în coreeană, cu ochii afundați în orbite scânteind de lacrimi.

Prin intermediul lui am putut să încep să adun pastilele: comprimate de *keumgyerab*, contra malariei, care conțineau chinină. La fiecare control îi ceream discret unu-două. Obiectivul meu era să adun patruzeci. Treaba asta începuse de-abia după moartea lui Yongmal: m-am gândit că era singurul dram de demnitate la care mai puteam aspira, să-mi pun capăt vieții în ziua în care aveau să mă secătuiască şi de ultimul strop de speranță.

Şi apoi am început să-l simt: începutul sfârşitului. Cu fiecare zi care trecea, aerul din jur părea mai dens, încărcat de răsuflarea acră şi sinistră a spaimei. O simțeam în strigătele lor la beție. O vedeam în expresiile abătute care le apăreau uneori pe chip, străpungând fațadele dure. O trădau până şi pifanii care apăreau piliți la Stație în miezul zilei. Se zvonea că unii ofițeri îşi petreceau mai mult timp luând opiu decât punând la cale strategii militare. Pentru prima dată l-am văzut pe ofițerul Kaneda, amețit deopotrivă de whisky şi de opiu, căzând în nesimțire sub ochii mei. Jayoung mi-a povestit că un soldat cu un temperament instabil apelase la *seppuku* — sinuciderea prin eviscerare, tradiția samurailor japonezi care pierduseră o bătălie — în baracă.

— Vin americanii, mi-a şoptit Jayoung, respirând sacadat de entuziasm.

Domnul doctor Kim, cu fruntea lui brăzdată de riduri şi cu privirea întunecată şi contemplativă, mi-a spus la un moment dat că sfârşitul se apropie mai întâi treptat, apoi se întâmplă subit. În ziua în care mi-a înmânat a patruzecea pastilă de *keumgyerab*, mi-a spus că sfârşitul e la doi paşi de-acum.

— În curând forțele americane vor ataca baza, s-ar putea să se întâmple mâine sau peste o lună, mi-a şoptit.

Inima mi-a zvâcnit în piept ca o pasăre în colivie în timp ce-i mulțumeam şi-mi luam rămas-bun. A schițat un zâmbet firav. Apoi m-a strigat pentru ultima dată pe numele meu coreean şi mi-a făcut semn să mă apropii. M-a rugat în surdină să-i promit ceva.

— Odată ce va începe atacul, japonezii s-ar putea să vă ducă în adăpostul antiaerian. Să nu-i urmezi în adăpost. Au fost instruiți să nu accepte ideea de „capitulare”. Nu vor cruța pe nimeni, nici măcar pe ei înşişi. M-ai înțeles?

În noaptea aceea m-a vizitat ofițerul Kaneda — pe jumătate beat, după cum era de aşteptat. Ca întotdeauna, şi-a adus paharul lui şi sticle de un verzui opac cu tărie ordinară. Studiindu-i cu dispreț disperarea, inspirând izul înțepător de nesiguranță pe care îl răspândea, mi-am dat seama deodată că existau nenumărate lucruri pe lume pe care Kaneda nu le ştia. Mai întâi, ar fi surprins să mă vadă făcând ceva ce nu mai făcusem niciodată altfel decât obligată: să-i torn băutura în pahar cu amândouă mâinile, cu ochii plecați cuviincios. Nici nu bănuia c-o să-l las să se îmbete cu satisfacția capitulării mele subite, precum şi cu sentimentul de superioritate al învingătorului, înclinând din cap în timp ce el depăna, în beția lui, amintiri despre Yongmal şi vremurile lui de glorie.

— Eu te-am creat, avea să mormăie, şi tot astfel vei muri, micuța mea iertare, Kaiyo, întocmai cum a murit Anzu, micuța mea caisă dulce.

Şi apoi, printre râsetele şi lacrimile lui anapoda, avea să-mi cresteze conturul unei caise pe coaste, slujindu-se de cuțitul lui militar, care prinsese deja gustul sângelui de fetiță. Habar n-avea că urma să îndur totul fără să crâcnesc.

Cât de puțin mă cunoştea — după atâția ani în care îmi iscodise fiecare orificiu. Revelația asta mi-a stârnit un hohot

de râs lăuntric, genul de râs în care se strecoară mila. Nu ştia că eram o povestitoare. Întocmai ca el şi Yongmal. Desigur, eu eram cea care țesuse deznodământul poveştii tatei: după ce violența lui față de mama a devenit de neîndurat, lăsând-o fără un ochi, am urzit planul menit să pună capăt calvarului. L-am otrăvit şi am creat un context imaginar al morții lui pentru consătenii noştri. L-am îngropat în taină în crângul de mesteceni şi le-am spus vecinilor că taică-meu, pescar fiind, plecase din nou la vânătoare de balene, apoi mi-am trimis eu însămi o telegramă falsă, la o lună după aceea, cum c-ar fi fost înghițit de o furtună în larg. Deşi detestasem realitatea fizică a morții pe care mă văzusem silită s-o provoc, povestea pe care am născocit-o a venit de la sine. Ceva mai încolo în viață, am ajuns să mă întreb dacă nu cumva neruşinarea mea a fost ceea ce i-a tulburat mințile mamei după moartea tatei — şocul de a descoperi că fetița ei scumpă a fost în stare de asemenea tertipuri fără a clipi măcar.

De asemenea, nu ştia despre mine că numele Kaiyo nu era primul nume care mi se dădea în locul celui din naştere. Înaintea lui, existase deja un bărbat mai în vârstă, un alb, care mă botezase cu un nume străin. Mă alesesem cu numele Deborah, dăruit de pastorul Peltier, misionarul canadian care preda un curs de engleză în apropierea cătunului meu natal, la care mama mă ducea în fiecare săptămână, pe vremea când încă era tânăra sclipitoare şi modernă pe care o admirasem. Aşa că iată încă un lucru pe care Kaneda n-avea niciodată să-l afle despre mine: japoneza nu era singura limbă străină pe care o ştiam. Instruită sub numele Deborah în preadolescență, puteam să vorbesc şi să scriu bine în engleză. Da, de scris era vorba. Când domnul doctor Kim a aflat de talentul meu secret, cu prilejul celei de-a treizeci şi opta vizite, m-a rugat să-l ajut să scrie acel bilet decisiv în engleză — fâşiuța de tapet

îngălbenit care ascundea un SOS adresat armatei americane, descriind poziția şi situația generală a bazei militare japoneze din Semarang —, pe care avea să i-l înmâneze pe furiş unui spălător din oraş, pentru a fi transmis unuia dintre cercetaşii americani.

Mai era încă o poveste pe care aveam s-o țes, din proprie inițiativă de această dată. Kaneda îmi inventase noul nume, eu aveam să scriu noul deznodământ de taină al poveştii lui. Nu aveam de ales, căci moartea se apropia de mine în pas de marş din ambele tabere, oricum. Cu planul pe care-l pusesem la cale aveam o şansă măcar, oricât de firavă, de a mă răzbuna şi a supraviețui. Urma să joc rolul concubinei desăvârşite, rolul gheişei supuse pe care el îşi dorea cu atâta înverşunare să-l joc, turnându-i vin în pahar, aprinzându-i pipa din cocean de porumb, îndesată cu florile păcătoase, strecurându-i în acelaşi timp pastilele cu chinină pisate în sticlele de whisky oricând ieşea, clătinându-se pe picioare, să se uşureze, până când organismul avea să-i cedeze, cufundându-se agale într-un somn dulceag. Domnul doctor Kim mi-a zis că moartea indusă de pastilele de *keumgyerab* era una urâtă: apăreau hemoragii abundente, din fiecare orificiu cu putință. Astfel, spre a ascunde baia de sânge, aveam să îndeplinesc un ultim gest de supunere în numele lui: *seppuku*, sinuciderea prin eviscerare. Mă aştepta o moarte sigură dacă ceilalți ar fi aflat că eu îl otrăvisem. Dacă îşi închipuiau, însă, că recursese la metoda lor tradițională de sinucidere, demnă de un războinic, poate că aveam să supraviețuiesc în ciuda crimei.

Domnul doctor Kim a avut dreptate. După cum anticipase, sfârşitul a venit mai întâi treptat, apoi subit. Cu sabia de samurai a lui Kaneda în mână, mă uitam la corpul care-mi zăcea la picioare, cu membrele scuturate de spasme, fără să scoată un sunet, purtând o ultimă luptă pe care n-avea s-o câştige în veci, împotriva triadei redutabile

alcătuite de alcool, opiu şi chinină. Am ridicat sabia, cu vârful îndreptat spre partea de jos a abdomenului lui Kaneda, spre stânga, uluită de calmul şi siguranța glacială cu care o strângeam în mână. Tocmai mă întrebam ce soi de gânduri i-ar fi trecut prin minte dacă ochii ca mormolocii i-ar mai fi fost deschişi, când am auzit primul tunet.

A reverberat din colțul de est al bazei în unde înfundate — ceva nelămurit, intangibil, de parcă ar fi fost un tunet auzit de altcineva. Al doilea m-a izbit ca o palmă usturătoare peste față, după care nu mai auzi nimic o vreme. Acesta venise mai de aproape, ştiam, simțeam cum mi se cutremură pământul sub picioarele goale. Apoi a izbucnit urletul sirenei. Am scăpat sabia din mână şi am țâşnit afară.

Printre vuietele sirenei am auzit o voce de bărbat care țipa:

— *Fetelor, dacă vreți să scăpați cu viață, fugiți spre adăpostul antiaerian!*

A mai căzut o bombă. Bulgări de noroi uscat s-au prăvălit din acoperiş, stârnind o ceață gălbuie pe holuri. Au urmat accese de tuse. Scâncete şi mormăituri înfundate.

— Luați-o spre adăpostul antiaerian! Imediat! a schelălăit aceeaşi voce, urmată de declicul răsunător al unei arme care tocmai fusese încărcată.

Doborâtă la pământ, gâfâiam, încercând să-mi recapăt glasul.

În curând răsuna Stația, clătinată de o învolburare de paşi alandala. *Fetele care fug din calea primejdiei*. Parcă mi-a ticăit un ceas în minte când mi-am dat seama că goneau spre moarte, de fapt. Voiam să răcnesc adevărul, sus şi tare. Însă în câmpul vizual care se îngustase mi-a apărut un soldat japonez cu o armă în mână, la o aruncătură de băț de mine — la intrarea în Stație mai era unul, urmărind din priviri fiecare fată care țâşnea pe uşa spulberată. M-am

făcut mică şi m-am ascuns după primul colţ al coridorului principal. Am aşteptat. Apoi am pus piedică următoarelor picioruşe care au trecut pe-acolo. Cu o bufnitură, fata s-a poticnit şi-a căzut lângă mine. Era Jayoung. I-am acoperit imediat gura cu mâna. Apoi, fără să-mi retrag mâna, m-am uitat țintă la ea, clătinând încet din cap. Cu ochii mari, Jayoung a încuviințat. Am arătat spre latrina aflată în dreptul uşii din spate şi am pornit-o amândouă târâş într-acolo.

— Cred că suntem ultimele rămase, mi-a şoptit Jayoung, hârcâind. Eu alergam de colo-colo, căutând-o pe Mija.

Când ne cufundaserăm cu totul în balta de culoarea tutunului, s-au auzit focuri asurzitoare de armă. Veneau dinspre adăpostul antiaerian. Prima repriză de împuşcături a fost rapidă şi compactă, a doua mai curând leneşă, cu intermitențe. Eu şi Jayoung am tăcut chitic, complet încremenite, sperând că n-o să se prăbuşească acoperişul de stuf al privatei peste noi. Încă o suită de tunete, bufnituri, atât de apăsătoare, încât le simțeai ca pe o gheară în gât. Apoi a venit cutremurul care a smuls un colț al latrinei, lăsând să pătrundă soarele învăpăiat al dimineții — o rază de lumină. Şuieratul gloanțelor, fredonatul gros al obuzelor care despicau aerul, țipetele guturale ale muribunzilor. Urechile noastre au supraviețuit unei ore întregi de vacarm ucigător care a părut să dureze o veşnicie, până când au reuşit să desluşească din nou o tăcere care nu era închipuită.

Tăcerea ca o pâclă — ecoul semnalului de avertisment, deopotrivă surd şi pătrunzător.

Acel zgomot stins pe care îl percepi doar în urma unui bombardament.

Când eu şi Jayoung am ieşit târâş de-acolo, prin golul căscat unde fusese colțul latrinei, cu tivurile rochiilor

îmbibate de jeg de culoarea tutunului, întreaga bază părea cufundată în genul ăsta de tăcere.

În aer plutea fumul înțepător de praf de puşcă. Combinat cu izul fetid de carne arsă. Şi mirosul paradoxal, deopotrivă metalic şi moscat, al sângelui împroşcat, vărsat şi deja în curs de alterare.

Nu mai rămăsese nimic în picioare, în afară de latrina aplecată într-o rână şi capătul de nord al Stației. Capătul de sud, unde zăcea cadavrul lui Kaneda, era acum un morman colțuros de pietre, cu crengi şi fâşii de scoarță de copac înnegrite. Chiar şi prin fum am recunoscut antebrațul butucănos, închis la culoare, care se ițea de-acolo. În dreptul lui începuse să se adune o băltoacă uleioasă, de culoarea sângelui de bou, cu suprafața irizată în lumina soarelui din zori.

Ne podidise plânsul şi pe mine, şi pe Jayoung. Faptul că trupul meu firav reuşise să supraviețuiască unei asemenea încercări imposibile îmi stârnea o satisfacție acută, la un nivel profund, visceral. Şi totuşi, în acelaşi timp, o jale imensă a început să mi se împrăştie în vintre. *Treptat, apoi subit*, aşa spusese domnul doctor Kim. Am reflectat la cuvântul *subit*. M-am întrebat cum ceea ce ne păruse cu neputință, să punem capăt acestei robii, fusese îndeplinit cu atâta uşurință de armata americană, aproape într-o clipită. Stația de Confort, fortul inexpugnabil al răului, fusese năruită atât de brusc, atât de rapid!

M-am îndreptat poticnit, cu mâinile sus, semn că mă predau, spre adăpostul antiaerian. Jayoung m-a urmat în tăcere. Soldații japonezi pesemne că fuseseră grăbiți: se ițeau deja nişte picioare acoperite de praf la intrare. Nici nu mai aşteptaseră ca fetele să fie înghițite de bezna din adăpost. Începuseră să tragă de îndată ce ultima dintre ele trecuse pragul. După prima repriză din pripă, o luaseră pe îndelete, verificând fiecare trupuşor, trăgând din nou dacă

mai dădea vreun semn de viață. Rămăseseră fideli devizei lor până la moarte: *Ce se întâmplă în Stație moare în Stație*. Dar pun pariu că nu se aşteptaseră s-o tulească de-acolo cel mai periculos şoricel: tricksterul care complotase împotriva lor, povestitorul.

Am găsit-o cu uşurință pe Mija. I-am recunoscut picioruşele înainte să-i recunosc chipul — purta pantofii de piele ai lui Yongmal, cu un număr mai mare şi mucegăiți. Picioarele ei păreau albe şi molatice acum, cufundate în somnul de veci. I-am scos pantofii. Eu n-aveam încălțări şi voiam să am ceva care să-mi amintească şi de Yongmal, şi de Mija. Ochii Mijei priveau în gol. Jayoung s-a aşezat lângă ea şi i-a netezit părul răvăşit. Apoi i-a băgat mâna în buzunar şi a scos de-acolo ultima caramea înfăşurată în staniol. A desfăcut-o şi i-a pus-o uşurel în mânuță Mijei.

Am ieşit cu paşi greoi din adăpost. Pârâiaşul de sânge care se prelingea de la intrare se îngroşase între timp, era şi mai bogat, şi mai închis la culoare, vopsind țărâna într-o nuanță caldă de bordo. Îmbibat cu sângele chinuit al femeilor pentru confort, pământul fin din Semarang, care fusese mereu prea blajin şi insipid, devenise mai abraziv — un gust dur, amar şi metalic, încă bătăios, cu o notă înțepătoare, de un roşu-cald. Mi-am afundat adânc degetele în pământul închis la culoare. Şi apoi am luat un pumn de pământ şi l-am înghițit pe nemestecate.

A patra viață

Eu cu mine şi alunița

1955

Aceasta este o poveste despre o aluniță.

Cam cât un bob de mazăre, de un mov-închis. Încă îşi aminteşte cum era la atingere: cum se ițea, îndrăzneață şi încordată, când o apăsai, dar cât de docil se lăsa într-o parte când era mângâiată din lateral. O ciudățenie măruntă care avea să-i amintească mereu de ea.

Cum savura şi cele mai mici particularități apetisante ale corpului ei — cât de fermecătoare erau în ochii lui. Pomeții înalți şi maxilarul uşor pătrat, două trăsături atipice pe care majoritatea bărbaților rareori le considerau atrăgătoare la o femeie. Cât despre umerii ei osoşi, două vălurele care țâşneau nestăpânite spre cer de fiecare dată când ea slobozea un hohot de râs gutural... Sunetul i se derulează într-o buclă perpetuă în minte.

Şi-a închipuit cum ar fi s-o revadă, convins că ar recunoaşte-o pe dată. De nenumărate ori a visat la momentul când o va zări prin mulțime. Într-un rând i-a apărut într-o gloată gălăgioasă, scăldată în roşu, care serba ziua de naştere a Conducătorului Suprem pe străzile Phenianului; altă dată, într-o adunătură de chipuri neclare pe insula Daedo, care găzduise cândva o colonie ilegală de leproşi. Indiferent de împrejurări, întotdeauna o zărea imediat.

În realitate, însă, ea e cea care-l recunoaşte prima.

Când ajunge la croitoria lui, vede trei bărbați dincolo de vitrina elegantă. Când intră pe uşă, cele trei perechi de ochi se întorc spre ea. Bărbații sunt îmbrăcați cu toții la costum, cu toții în gri-închis, cu toții înalți şi slabi. Însă ea se

îndreaptă glonț spre soțul ei. Ştie după ce să se uite: două semne de vărsat chiar deasupra sprâncenei drepte, un fel de punct şi virgulă într-o rână.

Îi cuprinde fața în mâini, ca şi cum s-ar pregăti să mângâie un animal gingaş.

— Soțul meu. *Soțul meu*.

Rosteşte de două ori cuvintele. Prima dată propoziția se încheie pe o intonație înaltă, ca şi cum ar pune o întrebare; a doua oară coboară spre pământ, un val cald, copleşitor, de uşurare. Îi dau lacrimile. Dar zâmbeşte cu toată gura.

O nălucă. O vedenie. Preț de câteva secunde nu-i vine a-şi crede ochilor. Însă realizează în curând că nu se poate îndoi de atingerea degetelor ei pe obraji. Îi studiază chipul, căutând semne. Pomeții aceia proeminenți şi maxilarul uşor pătrat — acolo sunt.

Ea e. Yongmal. Soția lui.

Tovarăşa lui dragă, chiar dacă pentru scurt timp, care îi dispăruse într-o zi din viață. Ca o reverie spulberată — fără să-şi ia rămas-bun cum se cuvine, fără vreo urmă. Au trecut mai bine de zece ani de-atunci. A plecat de-acasă cu slujnica ei, spunând că merge la piață, să cumpere nişte dulciuri pentru ponei.

Unii au spus c-ar fi fugit de-acasă ca să scape de căsătoria aranjată. Toată lumea ştia că încercase deja figura. Dis-de-dimineață, în ziua nunții lor, evadase prima oară: ieşise tiptil pe geam, apoi pe uşa din spate, cu gândul să fugă din orăşelul ei natal înainte de a i se impune tovărăşia nedorită. Însă acea tentativă dăduse greş — Yongmal căzuse în râu când trecea un pod — şi nunta avusese loc, după cum fusese stabilit.

Dar a doua dispariție a fost diferită, îşi spune. Deşi relația lor a fost una impusă la început, ca toate căsătoriile tradiționale, au reuşit să se îndrăgostească unul de celălalt.

Tăcut şi introvertit, el a fost fermecat de îndrăzneala ei, în timp ce Yongmal, plină de vioiciune, a fost atrasă de răbdarea şi blândețea lui. Trăgeau unul spre celălalt, ca polii opuşi ai unui magnet. Cu fiecare zi care trecea, îşi împărtăşeau din ce în ce mai mult gândurile. Fiecare zi aducea mai multe râsete din partea ei, mai multe priviri cu coada ochiului din partea lui, menite să-i ocrotească inima care zvâcnea de emoții. Şi câteva secrete împărtăşite. Conversațiile lor şoptite lăsau loc unor zâmbete cu subînțeles. În decursul primelor trei luni de căsnicie, deveniseră iubiți.

Oare sentimentul nu-mi era împărtăşit? Aşa de orb am fost? În ciuda convingerii lui inițiale cu privire la afecțiunea lor reciprocă, îşi tot pune aceste întrebări de-atunci.

Şi le-a tot pus până acum.

Prima zi după regăsire trece ca în transă.

Sunt cu capul în nori, uluiți amândoi de norocul care i-a lovit, o fericire aşa de intensă, încât îi amorțeşte.

Însă ea trebuie să rămână lucidă. Ştie că ea e cea care trebuie să-şi depene povestea. E obligată să umple golul imens care include două războaie, Al Doilea Război Mondial şi Războiul din Coreea, şi cei doisprezece ani de când a dispărut. Nu-i va spune nimic neadevărat. Întrebarea e ce să-i spună şi ce să treacă sub tăcere.

Când anume să-i spună e încă un aspect important. Din fericire, îl cunoaşte bine. O calitate a lui la care ea ține mult este că poate să aştepte. Ştie deja cât de răbdător este: deşi avea tot dreptul, conform legii şi tradiției, nici nu se atinsese de tânăra lui soție fără voia ei.

— E alegerea ta, Yongmal, îi spusese, nu a mea.

Ştie că a ajunge să-l iubeşti e ca şi cum ai lăsa o bură fină să te pătrundă: se petrece treptat, cu timpul. Însă, din clipa în care îl vede în croitorie, ştie că ploaia a pătruns-o până la piele.

De fapt, chiar o ia prin surprindere. E mult mai chipeş decât şi-a imaginat. Se aştepta să fie un bătrân deşirat cu un ten bolnăvicios. Dar nu e nici palid, nici deşirat. E un bărbat zvelt, cu spatele drept şi o postură la fel de elegantă ca a păsării flamingo pe care a văzut-o cândva în manualul ei de engleză. Şi mai degrabă îi place *aerul lui copt*: părul grizonant se potriveşte cu costumul gri-antracit. Îi place să vadă cum îi sclipesc şuviţele argintii în păr, de câte ori îşi înclină capul, cufundat în gânduri, în lumina becurilor din magazin. Singurul lucru care n-o surprinde e zâmbetul lui: minunat, întocmai cum trebuie să fie, răspândindu-se dinspre ochi spre buze, nu invers, cum se întâmplă la majoritatea oamenilor. După ce-a supraviețuit celor două războaie, își dă seama că uitase de mult cum arată un zâmbet sincer, blând.

Acesta e soțul meu, îşi şopteşte din nou în minte. Deşi aspectul nu contează prea mult pentru ea în materie de dragoste, se bucură de frumusețea fizică neaşteptată a soțului ei. Nu-i vine a crede ce noroc are: nu şi-a închipuit în veci că un om care o atrăsese prin vorbe şi căldură s-ar fi putut dovedi agreabil şi ca înfățișare.

Pentru prima dată în viață, un bărbat îi trezeşte un puseu de dorință.

Se întreabă cât timp va putea amâna *prima lor noapte* — căsătoria lor n-a fost niciodată consumată. Nu știe sigur cum să-i dezvăluie noul ei trup. N-o frământă prea mult cicatricile: vor fi ascunse de bezna nopții. Adevăratul motiv de îngrijorare e altul: înainte de dispariție, trupul lui Yongmal nu fusese atins de niciun bărbat. Între timp, însă, au atins-o mii. Primul război a silit-o să facă în mod repetat cunoştință cu aceştia. Cum ar putea trupul ei să simuleze ignoranța? Cum poate să uite ceea ce a fost forțată să suporte ani în şir? Un gând o linişteşte: trupul ei n-a trăit niciodată actul iubirii. E purul adevăr. Din această

perspectivă, nu e nevoie să se prefacă: nu are ce uita. Din această perspectivă, va fi prima noapte, prima *ei* noapte, în adevăratul sens al cuvântului.

Se uită din nou țintă la chipul lui. Deja a prins drag de cicatricile de deasupra sprâncenei. Îi place textura lor. E unul dintre semnele distinctive mărunte care-l fac să fie *el*, îşi spune. Se întreabă dacă el ar reacționa la fel la cicatricile ei, dacă ar şti. Crede că da. Dar nu vrea să rişte — nu încă. Ar prefera să se asigure că sentimentele lui pentru ea revin la intensitatea şi profunzimea dinainte până să-i dezvăluie ceva prea şocant.

E mişcată de faptul că i-a observat pantofii. A fost de-ajuns o privire. Pantofii l-au făcut să-i pronunțe numele. Yongmal! L-a rostit aproape neauzit, cu vocea îngroşată şi cu ochii umezi. Bănuieşte că pantofii au fost argumentul decisiv pentru el. Îi făcuse la comandă pentru ea. Alesese personal pielea de vițel, o nuanță cafeniu-închis. Concepuse modelul, cu vârfuri rotunjite, nu ascuțite, cum erau aproape toate modelele de pantofi de damă pe vremea aceea, ca să-i poată purta şi la călărie. Acum nu mai arată deloc ca la început. Au fost tociți de vreme şi de războaie, iar cafeniul lucios a lăsat loc unei nuanțe de muştar prăfuit. S-au scâlciat aproape de tot la călcâie. Şi totuşi el îi vede aşa cum erau sau cum au fost dintotdeauna. După cum era de aşteptat, atenția lui prevenitoare o emoționează. O mișcă profund.

Însă, în mod ironic, aceeaşi atenție tinde s-o neliniştească. Aşa că decide să discute cu el noaptea. Sunt întinşi în pat, față în față, ea cu spatele la geam, astfel încât chipul lui e scăldat în lumina lunii, iar al ei rămâne în umbră. În consecință îi poate studia fața, pândindu-i fiecare reacție, în timp ce pe chipul ei nu se citeşte nimic. Unul dintre primele lucruri pe care trebuie să le verifice e cât de

plauzibilă e povestea ei. Hotărăşte să atace direct subiectul. Cu îndrăzneală, fără ocolişuri.

— M-am schimbat mult? Arăt altfel? îl întreabă.

Pe un ton afabil, sigur, deşi inima îi bate să-i spargă pieptul.

— Da, îi răspunde el încet.

Îşi aminteşte cum a observat, ceva mai devreme, detalii mărunte pe chipul ei care nu existaseră înainte. Nişte cerculețe minuscule ca nişte semne de vărsat. Sau, ai putea crede, urmele unor arsuri provocate de tăciuni împrăştiați de vânt. Cea de-a două ipoteză i se pare plauzibilă, având în vedere bombardamentele interminabile din timpul războiului, încă dureros de limpezi în memoria lui.

Şi felul ei de a vorbi s-a schimbat. Vocea ei pare să se fi înmuiat cumva. Şi-a pierdut un strop din vitalitatea dinainte. Dar ştie că era o adolescentă când a dispărut. Acum e femeie în toată firea. Anumite schimbări sunt fireşti şi inevitabile, îşi spune. Importante sunt emoțiile pe care le trezeşte în el. Îi inspiră aceeaşi energie, aceeaşi încântare. S-ar putea ca afecțiunea să-i fi devenit şi mai profundă în lipsa ei, în tot timpul cât a aşteptat-o necontenit.

— Eşti şi mai frumoasă, îi spune.

Ea simte o nouă strângere de inimă, un val de bucurie şi tristețe îngemănate. Îi scapă un chicotit straniu, care-i dă un aer de copil, de copil fericit. Chiar se simte fericită — şi în acelaşi timp foarte neliniştită. Se întreabă dacă merită fericirea asta. Îi place să creadă că da.

Învață repede. Phenianul de după război e un loc bun pentru cineva ca ea. Cu doar câțiva ani în urmă, Phenianul era o ruină: în urma bombardamentelor sistematice la care recurseseră forțele americane, nu mai rămăsese decât un talmeș-balmeș de clădiri carbonizate, ici și colo. Nu existase niciun deznodământ mulțumitor al războiului, niciun

învingător care să se umfle în pene: un impas sângeros dusese la semnarea unui armistițiu între Statele Unite şi Coreea de Nord, lăsând țara divizată în două. Însă oamenii din Coreea de Nord rămân plini de optimism, îmbătați de ideologia şi propaganda Partidului Comunist, încă la începuturi şi seducător. Reprezentanții Partidului declară că ei sunt dornici să izbândească prin forțe proprii, spre deosebire de fratele trădător din sud care a apelat deja la ajutor din partea altorații, în special din partea americanilor. Oamenii şi utilajele conlucrează ca şi cum ar fi o singură entitate, spre a face din patria lor cea mai măreață țară din lume — „Paradisul pe pământ pentru muncitori" este expresia exactă, întipărită cu litere roşii ca focul la intrarea în fabrici şi laboratoare, împreună cu multe alte devize care-l ridică în slăvi pe Divinul Părinte Fondator al națiunii, Kim Ir-sen. Partidul le pune constant la dispoziție oamenilor texte şi imagini îndreptate împotriva fratelui devenit inamic — oamenii ştiu, fără dubiu, că pe străzile din Seul încă mişună cerşetori şi orfani înfometați, în timp ce în oraşul lor mirific, Phenian, în fiecare zi se mai ridică o clădire modernă. Ca multor concetățeni, şi ei îi e drag oraşul, deşi nu crede, de fapt, propaganda care domină fiecare peisaj urban: a avut prea mult de-a face cu limbi străine, a văzut deja prea mult din lumea largă, ca s-o creadă pe deplin. Însă nu-i e greu deloc să-şi joace rolul atât timp cât oraşul rămâne un refugiu pentru familia iubitoare, stabilă, pe care n-a avut-o niciodată până atunci.

Locuiesc într-unul dintre numeroasele *apartamente stil muzicuță* din Phenian. Seamănă cu lamelele unei muzicuțe, o mulțime de linii drepte, perpendiculare: totul proiectat cu gândul la eficiență, ignorând orice preocupare pentru intimitate. Ca boabele unui ştiulete de porumb, locuințele sunt despărțite de pereți firavi, astfel că trasul cu urechea devine o componentă firească a vieții, totuna cu a inspira

aerul stătut de pe culoarele lungi şi înguste, ca nişte vagoane de marfă unde nu pătrunde prea des lumina soarelui. Uneori, când vântul nopții străbate holul dintr-un capăt în celălalt, se aude un şuierat în falset strident, ca de muzicuță.

Totuşi pentru ea e un cămin fericit. E casa lor, unde soțul tandru se întoarce în fiecare seară, spre a fi întâmpinat de soția cu ochii mari. În public, nu e un bărbat prea vorbăreț. De fapt, multe figuri sus-puse din partid, în special clienți de-ai lui de la croitorie, îl respectă pentru hărnicie şi mai ales pentru firea lui tăcută, îngrețoşați de şleahta de linguşitori arivişti care-i înconjoară în branşă. Însă acasă, în patul lor, cu luminile stinse, îşi dovedeşte măiestria în arta conversației. Îi împărtăşeşte perspectiva lui sinceră (uneori un pic primejdioasă) asupra vieții şi a lumii. Într-o noapte, îi mărturiseşte în şoaptă cât de mult duce dorul filmelor adevărate.

— Pe vremuri, îi spune, cu un murmur diafan, filmele puteau să fie despre orice.

Îi vorbeşte despre filmele europene, ba chiar şi unele americane, pe care le-a văzut în tinerețe, despre povestea captivantă a lui Scarlett O'Hara, a lui Dorothy cea cu vocea ca mierea şi a Vrăjitorului ei, despre un oraş subteran imaginar numit Metropolis care, se gândeşte ea, aminteşte pe undeva de scumpa lor capitală.

— Filmele bune te pot purta cu uşurință în alte locuri şi în alte epoci, îi spune soțul ei, cu un oftat nostalgic.

Cât de trist e faptul că în prezent Partidul decupează toate filmele după acelaşi şablon, spre a corespunde țelurilor sale politice. Ea încuviințează din cap la auzul meditației lui hulitoare, rezistând cu greu tentației de a-şi împărtăşi propriile poveşti despre filme, cele depănate de mama ei, originară din Seul. În mod obişnuit, nu îi este greu deloc să-l asculte toată noaptea. E îndrăgostită de felul lui

de-a vorbi: vorbeşte ca şi cum ar scrie, propozițiile lui sunt însuflețite de cuvinte şi metafore pe care alții nu le folosesc aproape niciodată în conversațiile cotidiene. Această latură a lui îi aminteşte de mama ei: o femeie atipică pentru generația sa, elocventă şi cultivată, o colecționară de cuvinte. I se pare fascinantă această nouă înțelegere a conceptului de familie — faptul că o căsnicie fericită devine mai mult decât suma părților.

O familie. Nu există niciun alt cuvât care să poată descrie acest lucru, îşi spune.

Activități de rutină. Zilnice şi săptămânale. În viața ei de dinainte le detesta. Acum sunt particule minuscule de plăcere pe care nu se va sătura niciodată să le inspire. De obicei, în timpul săptămânii soțul ei poartă un sacou azuriu încheiat cu trei nasturi sau unul gri de mătase, la două rânduri, ambele croite pe talie, dar cu umerii lați, astfel încât îi accentuează silueta elegantă şi rafinată, de ogar de rasă. În zilele de sărbătoare, poartă adesea sacoul lui vechi de tweed, larg şi tocit la coate. Ei îi place culoarea — ca a scorțişoarei — şi inspiră cu voluptate izul discret de benzină pe care îl capătă haina la curățat. În timpul săptămânii îi spune *yeobo*, un termen de alint folosit frecvent între soți, pe care l-ai auzi la orice soție din Coreea; la sfârşit de săptămână, îi spune pe numele mic, Young-min. Îi place că prenumele lor au în comun aceleaşi inițiale, Y şi M.

Momentul preferat al zilei pentru ea e pe înserat. Uneori îl aşteaptă pe Young-min acasă. Alteori, cel mai adesea, se duce după el la croitorie şi merg împreună spre apartamentul lor. S-a împrietenit deja cu domnul Shin, un ucenic croitor care lucrează pentru soțul ei. Domnul Shin e un bărbat tăcut, înalt şi slab, ca şi soțul ei, al cărui chip poate părea relativ sever când nu zâmbeşte. Când zâmbeşte, însă, pare un băiat cumsecade de la țară de-abia ajuns la oraş, cu un aer naiv, uşor de tras pe sfoară. Îi place la

nebunie momentul când îi vede prin vitrină, până s-o observe cei doi bărbați care muncesc cu sârg. Când ei o zăresc în sfârşit, se opresc şi-i zâmbesc larg. Apoi ea intră pe uşa de sticlă, simțind în spate lumina soarelui în amurg, raze molatice, de culoarea zahărului ars, care-i gâdilă ceafa. Când iese la braț cu soțul ei, luându-şi rămas-bun de la domnul Shin, îi vede chipul scăldat în lumina aurie a asfințitului, scânteind ca mierea. Surprinde o undă de invidie nevinovată în zâmbetul domnului Shin, care nu face decât să-i amplifice exaltarea. Deşi sunt în nord, soarele pare să dogorească mai tare pe aceste meleaguri. În fiecare zi, prin repetiție, descoperă noi înțelesuri în viață.

Şi-a găsit un loc de muncă prin relațiile soțului ei. Lucrează la Magazinul de Import din Phenian. Nu e un post la care ar visa majoritatea doamnelor rafinate din Phenian, dar ea e mulțumită, deoarece în fiecare zi poate să pună mâna, fără să facă vâlvă, pe valută şi pe bunuri de lux. Limbile străine cunoscute o ajută. Engleza pe care o ştie bine şi franceza pe care o ştie acceptabil, ambele deprinse de la misionarul franco-canadian în copilărie, îi permit să citească şi să înțeleagă instrucțiuni scrise în spaniolă şi în italiană — ceea ce o face o gestionară competentă, capabilă să explice modalitatea adecvată de depozitare şi de savurare a trabucurilor cubaneze sau modul recomandat de spălare a tricotajelor italiene din caşmir, astfel încât să rămână moi la atingere. Până şi japoneza învățată cu sila se dovedeşte utilă când le vinde televizoare japoneze soțiilor cadrelor de partid, dornice să fie în pas cu moda. Însă treaba asta îi arată ironia supremă: deşi, în aparență, tot ce vine de la japonezi e rău în patria lor autonomă, majoritatea produselor japoneze sunt la mare căutare în rândul elitelor, fiind considerate cu mult superioare bunurilor chinezeşti şi sovietice.

O dată pe lună, ea şi soțul ei merg la Hyesan, cel mai nordic oraş din țară, aflat în apropierea graniței cu China. Este deopotrivă o călătorie de afaceri şi o excursie în familie: merg împreună în vizită la sora lui Young-min, Young-shim, care gestionează o unitate comercială aflată sub controlul Partidului în Hyesan, prin intermediul căreia Young-min are acces rapid la materiale de import. Ar putea obține cu uşurință autorizații de călătorie, datorită relațiilor lui Young-min în rândul cadrelor de partid care-i sunt clienți, singurii dintre conaționalii lor care îşi permit luxul de a fi în pas cu moda fără a fi pedepsiți. Ei i se pare fascinant Hyesanul. Deşi nu simte vreo dorință să treacă granița, încă o entuziasmează când se apropie de acest punct. Ştie de unde vine euforia asta: din senzația de mobilitate, indiferent dacă e reală sau o iluzie. Ca fostă expertă în trecerea frontierelor, deopotrivă concrete şi metaforice, e familiarizată cu acest sentiment al evadării, cu senzația că i se deschid noi posibilități. Locul ei preferat e porțiunea unde se îngustează râul Yalu, granița naturală care desparte Coreea de China, la mai puțin de o sută de metri de casa lui Young-shim. E un loc unde se petrec nenumărate schimburi, preponderent între comercianții nord-coreeni şi cei chinezi. E un sanctuar dedicat hoților ocrotiți de lege, a remarcat Young-min la un moment dat, cu un zâmbet poznaş. E şocant, chiar şi pentru o femeie cu picioarele pe pământ ca ea, să vadă cât de uşor poți pune mâna pe produse străine, care teoretic nu există la ei în țară, cu mită şi cu un strop de noroc.

În unele nopți iese tiptil din casă să se uite la Yalu. În lumina lunii pline, râul pare să prindă viață. Când razele lunii străpung suprafața, mii de trupuşoare negre, lucioase, despică apa — ai zice că sunt crapi negri ca pana corbului sau pur şi simplu o armată de şerpi, ar putea la fel de bine să fie o puzderie de pui de focă, care-şi văd perseverent de

drum, în aceeaşi direcție. Râul vuieşte strident, urmându-şi cursul, respirând prin miile de branhii negre, agile. E fermecată de privelişte şi de sunet. Când se face dimineață, însă, în bătaia soarelui râul îşi îmbracă din nou veşmântul tern, de un verde-cazon.

Trage concluzia că sora lui Young-min n-o simpatizează. Young-shim e o femeie pragmatică, solidă şi cu privirea ageră, care nu seamănă deloc cu fratele ei mai mic. Young-shim e circumspectă în privința cumnatei şi i-a spus deja treaba asta fratelui ei. S-ar putea s-o fi văzut ieşind pe furiş noaptea, presupune. Dar încearcă să nu facă mare caz de asta. E conştientă de faptul că în țara lor domneşte paranoia. E sportul național: să fie circumspecți cu ceilalți, să-i spioneze şi să-i toarne. Sunt învățați să facă treaba asta de mici. Începe din şcoala generală, sub forma *momentului de purificare a vieții* sau aşa-numita şedință de autocritică, momentul în care copiii ar trebui să-şi mărturisească orice fapte sau gânduri necuvenite la adresa Partidului şi apoi să dea raportul asupra oricăror abateri ale prietenilor sau vecinilor, pe care trebuie să-i urmărească îndeaproape. Şi totuşi îşi spune că nu poate să-i învinovățească pe ceilalți, de fapt, căci uneori trage şi ea cu urechea la conversațiile lui Young-shim cu Young-min.

— S-a schimbat aşa de mult, a auzit-o pe Young-shim şoptind odată. De unde ştim noi cu ce s-o fi ocupat în toți aceşti ani?

— Nu-ți face griji, i-a răspuns soțul ei încet. Îmi cunosc bine soția. N-are decât intenții bune.

Bărbatul ei nu se înşală. Ea chiar are intenții bune. Ce a făcut, a făcut pentru binele ei şi al soțului ei. (Singura persoană care contează şi care ar putea fi deranjată a murit deja.) Se iubesc. Sunt fericiți împreună. Această tovărăşie îi oferă ceva ce nu a avut niciodată până acum: o fericire durabilă. Deşi amintirile din copilărie legate de mama ei

sunt pline de bucurie şi de iubire, sunt punctate de nenumăratele lovituri sumbre primite de la tatăl ei, încremenite în timp, îmbibate de mirosul de *soju* şi de sânge uscat. A descoperit, datorită relației cu Young-min, că viața de zi cu zi poate fi o suită de plăceri neîntrerupte, genul de plictis fericit de care te-ai putea plânge cu un zâmbet mulțumit pe buze. Niciodată n-a avut parte de o asemenea fericire. Acum a obținut-o în sfârşit şi se bucură de fiecare strop. Cât e cald încă, se plimbă pe malul râului Daedong la asfințit; iarna patinează pe râul înghețat, lăsând ninsoarea să trezească la viață copiii din ei; în nopțile cu vânt, când vijeliile din nord le scutură apartamentul stil muzicuță, se uită la filme de contrabandă, americane sau sud-coreene, sub pături, cu sonorul aproape la minimum, cu palmele jilave, îmbibate de transpirație dulceagă; sub aceleaşi pături, nopți la rând, fac dragoste.

Prima noapte. Cât s-a temut şi cât de tare şi-a dorit-o. A aşteptat să treacă trei luni înainte de a face pasul — acelaşi interval de timp pe care îl petrecuse Yongmal cu el înainte de plecare. Însă, de teamă, a mai amânat încă vreo două. Şi apoi încă una, tărăgănând dintr-o laşitate care persista, până când într-o noapte a izbit-o revelația nedorită a faptului că nu mai putea să amâne. Dacă voia să revendice această viață, trebuia să înfrunte acest prag. Să-şi dezvăluie noul trup însemna să-şi dezvăluie trecutul, despre care n-avea să-i spună decât adevărul — cu omiterile şi decupajele pe care avea să le considere de cuviință.

După noaptea aceea, a ajuns să-l iubească şi mai mult. El n-a încercat să umple golurile. Nu a iscodit omiterile din poveste. După actul pe care l-au împărtăşit, Young-min a plâns. N-a scos niciun sunet, doar i se prelingeau lacrimile pe obraji. I-a prins în mână picioarele pline de răni şi le-a studiat cu un aer mâhnit. Apoi i le-a sărutat.

— Mai ții minte când am spus c-o să-ți fac altă pereche de pantofi dacă o să-ți rămână mici?

Ea a încuviințat. Young-min a tăcut şi n-a mai zis nimic câteva zile după aceea. Însă o strângea în brațe şi mai des decât înainte. Când şi-a regăsit glasul şi zâmbetul, a început să-i spună *yeobo*, scumpa mea soție, în loc să-i spună pe nume.

A durat o vreme până a început să-i placă sexul. A încercat să separe experiența de trecutul ei, descriind-o drept „a face dragoste”, dar nu-i ieşea întotdeauna figura. De fiecare dată, actul părea să readucă acel loc în contact cu pielea ei: mirosul lasciv al junglei, senzația de umezeală care îți pătrunde prin toți porii, sufocându-te. Amintirea acelei senzații nu părea niciodată să se estompeze.

Însă a înțeles de asemenea adevărul imaginii țesute de Yongmal: prețuirea pentru unele lucruri nu poate crește decât treptat — *E ca şi cum ai lăsa o bură fină să te pătrundă.* Iar bura constantă — nu un bombardament de averse — a fost fix lucrul de care avea nevoie corpul ei. Mai întâi au apărut schimbări mărunte, subtile. Cum ar fi să se deprindă cu mişcarea şoldurilor lui. Opintirea ritmică a unor fese de bărbat, care până atunci nu-i treziseră altceva decât dezgust. Cu timpul, atunci când era cu Young-min, gestul nu-i mai stârnea valuri de teamă. A început să i se pară stângaci, apoi ridicol... şi un pic caraghios. În combinație cu ce-i şoptea el blând la ureche, îi dădea un sentiment de intimitate. În curând mişcările acelea constante au început să aibă un efect neaşteptat de liniştitor, aveau ceva hipnotic şi reconfortant. La sfârşitul anului, deja putea să se abandoneze experienței.

Îşi aminteşte prima noapte în care a simțit o plăcere intensă. Era una dintre nenumăratele nopți petrecute în Hyesan, aproape de graniță. A trezit-o din somn o vedenie —

imaginea fermecată a râului Yalu, tresăltând negru sub vraja nopții. Tânjea să-l revadă. Ştia ce are de făcut: trebuia doar să-şi scoată uşurel picioarele, pe rând, de sub pătură. În schimb, s-a cuibărit mai bine în aşternut. A căutat cu vârful degetelor porțiunea acoperită de păr bogat de deasupra buricului lui Young-min. A mângâiat-o agale. Young-min s-a trezit. Ea i-a pus mâna la gură — nu puteau să le trezească pe sora şi nepoțica lui, care dormeau în camera alăturată. În tăcerea încordată, s-au agățat unul de celălalt, pielea ei fiind lipită de pielea lui ca paginile legate ale unei cărți prăfuite pe care n-o mai deschide nimeni, pierdută în vremuri uitate.

Acum îl cunosc şi el mă cunoaşte, mă citeşte ca pe o carte deschisă — aproape, îşi spune, zâmbind în sinea ei. Acum preferă să i se spună *yeobo*, mai curând decât Yongmal. Până acum nu prea s-a sinchisit de nume — a avut trei nume distincte şi de fiecare dată l-a acceptat pe cel care-i era azvârlit, fără să protesteze. Dar cu Yongmal lucrurile stăteau altfel. Yongmal era primul nume care nu-i fusese dat de altcineva — şi-l luase singură. Tânjea să-l posede, tânjea să devină una cu numele. Însă acum, că-l adoptase, a început să-i poarte pică, pe undeva. A început să se simtă prinsă în propria cursă. Are senzația că dragostea pe care o merită e împărțită între ea şi umbra pe care a invocat-o.

Se întreabă cât de mult ştie Young-min. Au făcut dragoste doar pe întuneric, aşa că n-a văzut limpede cicatricile, dar pesemne că le-a simțit. I-a spus crudul adevăr despre cum a început totul: au fost răpite de japonezi din stradă, din mijlocul pieței. Apoi a adăugat o versiune simplificată a poveştii, modificată doar pe alocuri, care nu e chiar o minciună: că au fost duse într-un lagăr de muncă din Japonia, unde în fiecare zi erau obligate să depună muncă fizică fără repaus, care le-a doborât în cele din urmă pe multe dintre prizoniere, inclusiv pe Mija, slujnica ei, şi că

puținele care au scăpat cu viață au fost eliberate şi trimise înapoi în țările natale de soldații americani. N-am mințit cu privire la loc, se apără în sinea ei. Stația se afla în Semarang, în Indonezia, dar bună parte din Asia de Sud-Est era sub dominația Imperiului Japonez, aşa că de ce n-am putea s-o numim Japonia? Aceeaşi logică se aplică tipului de muncă prestată, îşi spune. Lucrurile pe care le-a omis sunt detalii. *O rană prea adâncă pentru a fi atinsă deocamdată* — asta i-a oferit, o promisiune printre rânduri. El a părut să accepte povestea fără vreo îndoială, cum era de aşteptat de la un bărbat răbdător şi sensibil ca el. Sunt la adăpost acum, îşi spune. Nimeni n-o poate prinde cu minciuna: persoanele care ar fi fost cel mai greu de convins, părinții, au murit între cele două războaie. A câştigat deja — sau a *recâştigat*, din perspectiva lui Yongmal — runda decisivă a partidei: încrederea soțului ei.

Se întreabă când a început, de fapt, această *partidă* pe care a pus-o la cale.

N-a fost în momentul în care a intrat în croitoria lui Young-min.

A început pe vremea când o chema Kaiyo.

Kaiyo era numele pe care-l purta când a cunoscut-o pe Yongmal. Yongmal primise şi ea un nou nume, Anzu, dar a refuzat să-l folosească. Sămânța a fost sădită, poate, de la început de tot, când celelalte *femei pentru confort* coreene din Stație au început să le spună, ei şi lui Yongmal, *surori după oase*. Ea şi Yongmal erau cam de aceeaşi statură, relativ înalte pentru vârsta lor, zvelte, dar cu umerii lați. Alte fete ziceau că amândouă râdeau cu umeri cu tot — umerii le săltau şi le coborau zdravăn, în ritmul sacadat al hohotelor de râs. Esențialul era că aveau în comun pomeții şi maxilarul îndărătnic, care ulterior au devenit un simbol al încăpățânării lor agasante — atrăgându-le pumni la greu.

Nu-i de mirare că Jobasan a strigat-o la un moment dat „Anzu”, de la nici un metru distanță. Nu-i de mirare că până şi Kaneda, ofițerul japonez care o vizitase şi o torturase pe Yongmal aproape zilnic, a început să vină noapte de noapte în celula ei după moartea lui Yongmal.

O iubea pe Yongmal. Yongmal i-a salvat viața. În multe feluri, pe care nu şi le-ar fi imaginat în veci. Poveştile lui Yongmal despre orăşelul ei natal i-au arătat că mai exista frumusețe pe lume: ceva pentru care merita să trăieşti, nu doar să supraviețuieşti. A învățat, de asemenea, de la ea că unele voci pur şi simplu nu pot fi reduse la tăcere. Astfel de oameni preferă să moară decât să li se închidă gura şi a ghicit că asta alesese Yongmal în cele din urmă. Pe undeva, avea sentimentul că era persoana care se apropiase cel mai mult de Yongmal, deoarece îşi petrecuseră ultimii ani din viața lui Yongmal împreună, spunându-şi poveşti pe şoptite. Între zidurile Stației, Yongmal era înțeleptul lor, iar ea fusese scribul ei devotat. Dedicată acestui rol, s-a străduit să-şi întipărească în memorie fiecare variațiune a poveştii lui Yongmal. Astfel a supraviețuit Kaiyo în Stație: cufundată în trecutul lui Yongmal, visând cu ochii deschişi cum ar fi să trăiască în pielea ei.

Însă, în momentul în care luase pantofii de piele ai lui Yongmal, ideea încă nu pusese stăpânire pe ea. Înainte de a muri, Yongmal îşi dăruise celebrii pantofi făcuți la comandă, darul de nuntă primit de la soțul ei iubitor, prietenei sale minione, Mija. Şi, când Mija a murit în bombardament, ea a scos pantofii din picioruşele Mijei şi i-a încălțat. Voia doar un obiect simbolic pe care să-l poată lua cu ea, ceva care să-i amintească de Yongmal şi de Mija. Ideea i s-a înfiripat în minte la un moment dat în timpul celui de-al doilea război în care s-a trezit aruncată, când totul în jurul ei s-a prefăcut din nou în foc şi pucioasă. Trebuia să-şi ofere o nouă rază de speranță, dar trebuia să fie ceva mai solid de data asta.

Şi-a jurat că va încerca să atingă cea mai mare fericire de care auzise vreodată, chiar dacă asta însemna că avea să trăiască o viață de împrumut pentru totdeauna. *I-am luat pantofii — ce-ar fi să-i iau şi viața?* În această partidă, şi-a zis, dacă îşi juca bine rolul, nimeni nu avea să fie rănit şi toată lumea avea să iasă în câştig. Voia s-o considere un dar suprem din partea lui Yongmal.

Şi totuşi acum se întreabă: oare va trebui să împart această fericire cu umbra lui Yongmal — *pe veci*?

Înainte, se bucura să simtă că, şi la atâta timp după moartea sa, o parte din ființa lui Yongmal încă trăia în ea, ca un copil iubit venit din lumea zânelor. Acum, că a câştigat iubirea după care a tânjit atâta, ceea ce considera o binecuvântare începe s-o apese, ca şi cum ar fi încă un schelet ascuns în dulap.

*

Aceasta este o poveste despre o aluniță.

Cam cât un bob de mazăre, de un mov-închis. Încă îşi aminteşte cum era la atingere: cum se ițea, îndrăzneață şi încordată, când o apăsai, dar cât de docil se lăsa într-o parte când era mângâiată din lateral. O ciudățenie măruntă care avea să-i amintească mereu de ea.

Aşadar, când se stinge lumina şi îşi leapădă hainele, degetele lui încearcă să-şi croiască din nou drum spre semnul ei distinctiv, spre alunița care-o face şi mai frumoasă. Mâinile lui îşi amintesc limpede ceea ce mintea lui desluşeşte ca prin ceață. Se strecoară zorite peste șănțulețul care desparte claviculele, peste sânii ei mici şi țuguiați — nici măcar nu se poticnesc şi nici nu tresar când dau de şirul de cicatrici, un vârtej ca şmirghelul care se desface în jurul buricului ei —, apoi dau roată sprințar osului pubian drept. Mai precis, spre punctul în care

extremitatea inferioară a osului vine în contact cu pliul care l-ar conduce spre pădurea ei deasă. Acolo îşi are sălaşul aluniţa ei superbă.

Dar aluniţa nu e acolo.

Neştiind ce să creadă, mâna lui alunecă spre osul pubian stâng, pipăind prin zonă, încercând să dibuiască o protuberanţă minusculă, bosumflată. Însă dă greş din nou.

Se întreabă dacă a fost orb de-a binelea în tot acest timp.

Şi ştie deja răspunsul.

I s-a părut şi aceeaşi, şi alta. Aceeaşi formă a feţei, a umerilor, acelaşi fel de a râde, aceeaşi agerime familiară. Şi totuşi era curios de sfioasă: a prins-o trăgând cu coada ochiului la el, ba chiar roşind uneori când se întâmpla asta. De asemenea, la croitorie, s-a uitat cu gura căscată la costumul lui occidental, dezvăluind un dinte din faţă ciobit printre buzele întredeschise, de parcă nu l-ar mai fi văzut îmbrăcat aşa până atunci. Totuşi, în mintea lui, timpul era singurul vinovat. Se spune că până şi un munte şi un râu se pot schimba în zece ani, a reflectat el. De fapt, a fost oarecum fermecat de această nouă faţetă a ei. I se părea mai frumoasă acum. Îi plăcea pielea ei mai închisă la culoare şi mai lucioasă, bătută de soare. Îi plăcea zâmbetul ei copilăros, care o dădea de gol — chipul ei inundat de o încântare sinceră când intra graţios în croitorie. Energia ei părea molipsitoare: până şi rezervatul domn Shin, luat prin surprindere, se trezea reacţionând la zâmbetul de pe chipul ei. Împunsătura minusculă de gelozie pe care o simţea era neaşteptată, dar totodată incitantă.

Îl asculta mai mult. Înainte, în ciuda tinereţii, Yongmal obişnuia să vorbească mai curând decât să asculte, adesea dornică să îndrepte conversaţia în funcţie de toanele ei. El îi ceda fericit conducerea şi-şi lăsa gândurile purtate de curenţii minţii lui Yongmal, deoarece era o povestitoare de prima mână, înzestrată cu o sinceritate dezarmantă şi o

tendință nevinovată de a exagera. După întoarcere însă, nu-i vorbise prea mult despre sine. Părea mulțumită să-l asculte mai curând, să-i asculte nenumăratele poveşti despre viața lui monotonă, diversele enumerări ale dorințelor lui din prezent sau din trecut — accesele de nostalgie ale unui bătrân, poate, sau un gest mărunt de revoltă prin care cineva încearcă să găsească un sens într-o lume absurdă.

Uneori, în timpul unei conversații pe şoptite, surprindea o sclipire de jind în ochii ei: făcea ochii mari, apoi clipea de două ori, mărunt şi ferm. Intuia că ea avea lucruri pe care tânjea să i le spună. Dar întotdeauna se abținea. Voia să o roage să-i mărturisească orice avea pe suflet, să-i îngăduie să poarte povara alături de ea, dar nu îndrăznea. Ultimul lucru pe care l-ar fi vrut era s-o sperie, să-i chinuie şi mai tare mintea deja frământată. Nu-şi permitea s-o piardă din nou. Nu s-ar fi iertat în veci dacă s-ar fi întâmplat asta. Tot ce trebuia să facă, a conchis, era să aştepte. Până când ea lua decizia de bunăvoie. Şi, indiferent ce adevăr alegea să-i spună, dacă alegea să-l spună, era dispus să-l accepte. Fără întrebări, necondiționat. Asta îşi repetase mereu în lipsa ei: că n-ar conta nimic altceva câtă vreme s-ar întoarce, vie şi nevătămată.

S-a întrebat ce-ar face ea dacă ar şti că el și-a dat seama. S-a întrebat dacă nu cumva, în străfundurile ființei ei, ştie, dar îi e prea teamă s-o recunoască. Era familiarizat cu dulcea alinare a negării, cu amânarea momentului când trebuie să înfrunți realitatea. Cunoştea, deşi vag, în ce scop fuseseră răpite acele tinere — tocmai de aceea tatăl lui Yongmal o măritase în pripă —, căci zvonurile persistaseră cumva, chiar dacă fetele pieriseră. Niciuna dintre ele nu avusese norocul să evadeze şi să se întoarcă, să răspândească adevărul sângeros despre ce înduraseră trupurile lor. Chiar dacă ar fi scăpat, înțelegea şi el, n-ar fi îndrăznit în veci să vorbească deschis despre ce se

întâmplase. Până şi propria lor societate, patria lor coreeană, le-ar reduce la tăcere, le-ar pune eticheta de curve. Să le numească prostituate ar fi mult mai uşor, ar răni mai puține orgolii mărunte, decât înfruntarea adevărului: faptul că patria nu fusese în stare să le apere. Şi, în absența victimei, nicio crimă n-a fost comisă. Cunoştea toate lucrurile astea.

Ce nu anticipase, însă, era posibilitatea ca ea să nu mai fie aceeaşi persoană, la propriu.

A realizat că existase încă un semn incontestabil, înainte de a descoperi lipsa aluniței.

Şi totuşi cât de dornic fusese să-l ignore!

Recunoscuse, deşi arătau în ultimul hal —, pantofii de piele pe care-i comandase pentru Yongmal. Concepuse modelul cu gândul de a-i fi pe plac, de a-i satisface nevoile adolescentine. Alesese pielea scumpă de viței pentru că voise s-o răsfețe cu lucrurile cele mai fine. Alesese o culoare uni, cafenie, pentru că ştia că Yongmal ar fi strâmbat din nas la vreo combinație de culori țipătoare, vii, spunând că era prea „de fete”, ca şi cum n-ar fi fost fată la rândul ei. Alesese un model fără toc, cu vârful rotunjit, ca să poată călări cu ei, ca să-i poată purta când se plimba cu calul prin pădure.

Şi îi alesese fix pe măsura ei. Deoarece era încă tânără, ştia că s-ar putea să-i mai crească puțin piciorul, astfel că acel dar scump avea să rămână doar o împletitură inutilă de fâşii de piele cusute laolaltă. Dar tocmai din acest motiv îi oferise pantofii ca dar de nuntă: voia ca Yongmal să ştie că el îi va fi mereu alături, c-o să crească şi o să evolueze împreună cu ea, c-o s-o ajute să treacă fiecare prag până la maturitate.

— O să-ți fac cu dragă inimă altă pereche dacă-ți rămân mici, îi spusese, uitându-se în ochii ei care scânteiau de bucurie.

Aşadar, când a observat pantofii, s-a simțit fericit mai curând decât întristat. Îşi imagina deja un nou model de botine: o încălțăminte simplă, elegantă, dar rezistentă, din piele suplă, neagră, pe care s-o poată purta în fiecare zi la lucru şi când mergeau să se plimbe pe malul Daedongului. Darul era menit să-i spună că acesta e un nou început, că nu contează nimic din ce s-a întâmplat până atunci.

Voia să-i facă o surpriză. Aşa c-a aşteptat să adoarmă, ghemuită în pat ca un făt. S-a lăsat pe vine, a ridicat un colț al păturii cât mai lent cu putință şi apoi s-a apropiat cu rigla de croitorie de piciorul ei drept. A observat o schimbare — una neaşteptată. Numărul pe care şi-l amintea, de când îi luase prima dată măsura, se modificase cu o unitate şi jumătate. Dar n-ar fi putut anticipa că numărul se micşorase, nu crescuse.

A verificat de trei ori, cu inima bătându-i năvalnic, vuind ca un tren de noapte, rece și greu.

Unul dintre detaliile minore pe care le reținuse în cariera lui, colaborând strâns cu alți croitori şi cizmari care lucrau la comandă, era că numărul la încălțăminte al unei persoane atât de tinere poate să crească, dar niciodată să scadă.

Şi acum aluniță.

Mintea lui pare să se fi poticnit, nu mai poate să inventeze o nouă scuză.

Se uită din nou la picioarele ei. Par la fel de uzate ca botinele lui Yongmal, care au trecut prin război, îi lipsesc trei unghii. La prima vedere îşi închipuise că asta se întâmplase din cauză că-i crescuse piciorul, pentru că se încăpățânase, înduioşător, să supraviețuiască războaielor în pantofii care erau simbolul iubirii lor. Iar iubirea pe care i-o purta el nu trebuia să fie compromisă în veci. Dar memoria, la nevoie, putea să fie. S-a convins că mintea lui de om cărunt încurcase numerele. Dacă un număr la pantofi nu

poate să scadă, e posibil ca memoria unui bătrân să se fi tulburat cu timpul. O astfel de îngăduință nu pare să mai reziste, pentru că, din nou, degetele lui îşi amintesc limpede ceea ce mintea lui îşi aminteşte ca prin ceață.

Cine e femeia asta? se întreabă. Dar trupul lui o cunoaşte atât de intim deja. Până la urmă, o cunoaşte de mai mult timp decât a apucat s-o cunoască pe Yongmal.

Cu siguranță, e o persoană care a fost foarte apropiată de Yongmal, îşi spune, suficient ca să ştie toate poveştile despre viața ei, despre căsnicia lor.

Dar nu îndeajuns de apropiată ca să ştie de aluniță. Un secret mărunt împărtăşit de Young-min şi Yongmal.

După prima lor noapte, înainte de a ieşi tiptil din camera lui Young-min, Yongmal i-a şoptit c-ar trebui să rămână un secret între ei doi. L-a pus să-i jure.

Asta se întâmpla la o lună după nuntă. În ziua în care făcuseră o lungă plimbare prin crângul de mesteceni. Vorbiseră despre viitor. Yongmal îi povestise despre pasiunea ei pentru călărie. El îi vorbise despre o viață clădită în Phenian. Îl ascultase pentru prima dată cu o înflăcărare vădită. El simțea cum se tot căutau din priviri. Ar fi vrut s-o ia de mână.

În noaptea aceea Yongmal a venit în camera lui. Cu excepția lămpii cu gaz care scânteia lângă pat, totul era cufundat în beznă. Până şi greierii amuțiseră. Tăcerea nocturnă era punctată doar de foşnetul frunzelor de toamnă şi de țipetele stinse ale bufnițelor.

Ea i-a făcut semn să nu scoată o vorbă, mai întâi ducând uşurel arătătorul la buze, apoi acoperindu-i gura cu mâna. Apăsarea palmei ei peste buze şi gustul sărat îi dădeau o senzație aşa de plăcută, încât aproape c-a uitat să respire.

Desigur, nu era prima dată când atingea un trup de femeie. Ştia să-şi croiască drum pe-acolo, ştia să împărtăşească plăcerea. Avea aproape de două ori vârsta lui

Yongmal. Şi totuşi, văzând-o atât de îndrăzneață, s-a simțit ruşinat şi stingherit de parcă el ar fi fost adolescent. A văzut că-i tremurau mâinile. A văzut că mâinile ei se îndreptau spre lampă. Însă, în loc s-o stingă, Yongmal a tras-o mai aproape. În ochii ei se citea îndrăzneala inocentă a unei copile, curioasă şi neabătută, cu capul înclinat uşor spre dreapta, ca o vietate nevinovată, pândindu-l. L-a atins pe bâjbâite, i-a explorat scormonitor chipul şi bustul dezgolit, privindu-l cu ochii rotunzi. Apoi şi-a prefirat degetele, chinuitor de încet, prin părul lui care lucea de transpirație. Ca şi cum ar fi fost prima dată pentru el, n-a rezistat prea mult.

Însă pe Yongmal n-a deranjat-o treaba asta. N-a fost prea interesată de actul propriu-zis. Au petrecut mult mai mult timp studiindu-şi şi mângâindu-şi reciproc trupurile, ca doi adolescenți îndrăgostiți.

— Ar trebui să mai facem treaba asta, i-a şoptit Yongmal, chiar înainte să dispară în întuneric.

Şi au mai făcut-o. Aproape în fiecare noapte după aceea.

Deşi erau căsătoriți şi îndrăgostiți, atât emoțional, cât şi fizic, şi-au păstrat camerele separate. Aşa voia Yongmal. În fiecare noapte se strecura pe furiş în camera lui şi ieşea la fel de tiptil, ca un hoț. N-a întrebat-o niciodată din ce motiv. Poate că era sfiala ei adolescentină, şi-a zis. Sau o fi fost, poate, un gest de sfidare, să se prefacă indiferentă la aranjamentul pus la cale de tatăl ei. Sau poate că-i plăcea, pur şi simplu, senzația incitantă pe care i-o dădea micul lor secret, faptul că se întâlneau pe ascuns.

Imprevizibilă şi vicleană, așa era Yongmal.

Cine este ea?

Ridicând capul, se uită din nou la femeia care stă alături.

O străină apropiată, pe care o cunoaşte şi n-o cunoaşte.

O fată cu picioarele bătucite şi cu şalele acoperite de cicatrici. Cu un dinte din față ciobit. Cu şaua nasului presărată cu urme de arsuri minuscule.

Cu un zâmbet de copil care o dă de gol.

Îți poți asuma riscul s-o pierzi? se întreabă.

Plânge înfundat. Apoi îi sărută picioarele.

— Mai ții minte când am spus c-o să-ți fac o pereche nouă de pantofi dacă o să-ți rămână mici? o întreabă.

Ea încuviințează.

El își dă seama că amăgirea, ca şi actul iubirii, presupune doi participanți. Nicio bufonerie nu poate fi dusă la capăt fără cineva care e păcălit. Şi cât a tânjit să creadă — cât de mult şi-a dorit, cu câtă disperare.

Ştie ce-o să facă.

Lucrul la care se pricepe cel mai bine — ce face dintotdeauna şi ce va face mereu.

O să aştepte.

A şasea viață

Spioana care scrie cu galben

2005

— Și cum devine cineva spion? mă întreabă domnul Park, pe tonul lui caracteristic, monoton.

Zâmbesc, spunându-mi că l-ai putea lua drept un filosof sau un poet. Din nou mă minunez de calmul lui, pe care, cu timpul, am ajuns să-l admir considerabil. Deşi mi-a pus deja aceeaşi întrebare de zeci de ori, tot reuşeşte s-o rostească de parcă ar fi prima dată. Cred că secretul ține de formularea întrebării: e un om care nu spune prea multe, dar are un vocabular bogat. Nu-i place să folosească întruna aceleaşi cuvinte când vorbeşte despre acelaşi concept. Treaba asta mă face să zâmbesc, deoarece îmi aminteşte de o persoană pe care o cunoaştem şi o iubim amândouă foarte mult.

— Întocmai cum devine cineva mamă, domnule Park, îi răspund, fără a-mi ascunde zâmbetul.

O tăcere alunecoasă ca gheața se lasă între noi, despicând aerul.

Zâmbetul îmi dispare în timp ce-i studiez chipul. A fost instruit să nu-şi trădeze emoțiile, dar eu una n-am pierdut vremea în cele trei luni de observație. Văd cum i se încordează scurt muşchii maxilarului, în dreptul urechilor, cum îi zvâcnesc venele de la tâmple. Bate încet în birou cu arătătorul — o dată, de două ori.

Crede că mă amuz din nou pe seama lui. Nu e aşa. Recurg la cea mai potrivită metaforă care mi-a venit în minte. Mă întristează că nu înțelege. Însă sunt destul de inteligentă să mă prind şi-mi cunosc limitele.

— E doar o figură de stil, domnule Park. Nu-mi propuneam să vă supăr. Şi, dacă vreți versiunea convențională a răspunsului, deja ați auzit-o de nenumărate ori.

Oftează, nu foarte adânc — ceea ce nu e un semn rău.

— Ştiți deja procedura, doamnă Choi. Mai spuneți-mi o dată.

Mai spune-mi o dată.

Asta a fost propoziția ta preferată o vreme, după un an întreg de *De ce?*

Mă rugai să-ți spun iarăşi şi iarăşi aceleaşi poveşti, deşi ştiai cele mai mici detalii, fiecare element component al structurii narative, fiecare virgulă şi fiecare oftat, doar pentru că erau poveştile tale preferate şi pentru că-ți plăcea să le asculți întruna. Era o distracție pe cinste pentru tine, iar pentru mine un exercițiu care-mi punea serios la încercare răbdarea. Şi, cu fiecare repovestire, era şi mai greu deoarece tot găseai noi întrebări cu care să mă agasezi: Cum se face că soția lui Nolbu l-a lovit pe Heungbu cu polonicul?[14] De ce nu cu un coş de vânturat sau cu un baston? Nu l-ar putea ajuta o coțofană sau un porumbel? De ce e musai să fie o rândunică? Cum de Conducătorul Suprem nu l-a hrănit pe Heungbu când era înfometat? Doar pe noi ne hrăneşte întotdeauna, nu?

La început aceste cuvinte mi s-au părut fascinante, apoi, după câteva luni, mă scoteau din minți. Uneori eram speriată de-a binelea, deoarece ştiam că în societatea noastră drumul spre plutonul de execuție sau lagărul de muncă e pavat cu întrebări.

Întrebări. Oh, ce-ți mai plăceau! De îndată ce-ai fost în stare să legi două vorbe ai început să pui întrebări. Şi nu te-ai oprit până în adolescență. Din momentul acela cred c-ai început să-i iscodeşti mai mult pe cei de vârsta ta, considerându-i o sursă mai *cool* şi mai inteligentă de informații.

Se spune că fiecare mamă îşi consideră odrasla un geniu, dar până la urmă aceasta se dovedeşte un copil ca oricare altul. La mine a fost altfel: nu te-am considerat niciodată un

---

[14] Personaje ale unei cunoscute poveşti populare coreene.

geniu. Dar ştiam că eşti mult mai deşteaptă decât majoritatea copiilor.

Ce copil de trei ani mai pune întrebări despre moarte?

Într-o zi ne-ai întrebat de ce tu n-ai bunici.

— Geumjoo are doi bunici, cum de eu n-am niciunul? te-ai plâns.

Ți-am răspuns că s-au dus. Asta ne-a atras într-o buclă interminabilă de întrebări.

— Ce înseamnă *s-au dus*?

Înseamnă c-au murit.

— Ce înseamnă *au murit*?

Înseamnă că nu mai sunt aici, cu noi, s-au dus la cer şi nu pot să se mai întoarcă.

— Ce fac acolo, *în cer*?

Nimeni nu ştie sigur, Mihee.

— De ce?

Ştiam că n-ar fi trebuit să folosesc acea expresie coreeană învechită, eufemismul pentru moarte: a merge la cer. O interziseseră deoarece considerau că are conotații religioase şi, desigur, religia n-avea ce căuta în societatea noastră. Însă eu mai foloseam acea metaforă. M-am gândit că, astfel, conceptul va fi mai uşor de înțeles pentru mintea ta de copil.

La câteva luni după aceea, ai văzut pentru prima dată un avion de aproape. Treceam prin dreptul porții aerodromului din Hyesan. Mai era mult până la începutul sfârşitului şi încă destule avioane circulau periodic pe-acolo. Ai sesizat mai întâi zgomotul. S-a auzit ca un bubuit de tunet înfundat, astfel că te-ai alertat imediat — ți-ai lăsat capul în jos şi mi-ai strâns mâna. Şi în secunda următoare stăteam chiar sub un avion imens, uitându-ne la pântecul lui gri, lucios şi urmărindu-l cum urca grațios spre cer, până când a fost înghițit de un banc de nori, cu tot cu coada ce reflecta lumina soarelui. Fascinată, ai rămas locului o vreme, chiar

şi la mult timp după ce dispăruse dâra lăsată de avion pe cer.

În ziua aia n-ai mai zis nimic — atipic pentru tine. Dar pe seară, când te înveleam în pat, m-ai întrebat din senin, strângând marginea păturii între degete:

— Mamă, ziceai că bunicul s-a dus la cer, aşa-i?

— Da. Toți bunicii tăi, de fapt. Până să te naşti tu.

— Un avion poate să zboare sus de tot pe cer.

— Da, după cum ai văzut azi.

— Aşadar, într-o zi, dacă o să mă plimb vreodată cu avionul, o să pot să-l găsesc pe bunicul pe-acolo?

*

— Ştiți, n-am sărit niciodată dintr-un avion în zbor sau din vreo clădire în flăcări. În ciuda a ceea ce-şi închipuie majoritatea oamenilor, condiția fizică bună chiar nu reprezintă prioritatea. Nu cu asta încep cei mai mulți dintre noi, i-am spus domnului Park.

— Atunci de unde începeți? Care e primul lucru?

— Limbile străine.

Domnul Park îşi înclină capul spre dreapta, doar un pic. E semnul c-ar trebui să continui.

— Locul tradițional de unde se începe este Universitatea de Studii Străine din Phenian. Selectează cei mai inteligenți studenți de-acolo, pe cei care excelează la limbi străine. Şi le verifică foarte scrupulos dosarul. Copiii trebuie să provină din familii bune, din clasa superioară, şi să aibă majoritatea rudelor în viață, spre a preveni genul de situație în care s-ar putea simți tentați să ceară azil politic într-un stat inamic, cât timp sunt în misiune acolo.

— Dar n-a fost cazul dumneavoastră. N-ați mers la facultate.

— Sigur că nu. Eu am fost o nonconformistă. Întotdeauna.

Nonconformistă. Observ că am rostit cuvântul cu o undă de mândrie prefăcută.

Realizez că şi-a luat ochii de la mine. Privirea lui a rămas suspendată în gol acum, gravitând spre colțul din dreapta al camerei, unde s-a înfiripat o pată micuță, gri, de mucegai. Chipul lui rămâne neutru. De data asta parcă nu mai reuşesc să-i interpretez intențiile. Nu ştiu dacă e concentrat la ceva sau începe să se plictisească. Eu îmi continui povestea oricum.

— Când m-am întors în Nord, m-am bucurat foarte tare să-mi regăsesc soțul, pe care nu-l mai văzusem de zece ani. A fost cea mai fericită perioadă din viața mea. Cât am locuit cu el în Phenian. Şi situația economică era bună, pe atunci. Copiii pe care-i vedeam pe stradă erau încă grăsuți şi rumeni în obraji.

Fără voia mea, îmi dau lacrimile. Mă înfurie faptul că nu mă pot stăpâni. Încleştez pumnii pe sub masă. Simt cum mi se înfig unghiile în palmă, lăsându-mi semiluni minuscule în carne. Un strop de durere, spre a mă readuce în momentul prezent.

Treaba asta pare să-l trezească şi pe domnul Park. Deşi nu spune nimic, ochii îl dau de gol: irisurile i se întunecă şi se rotunjesc, ca ochii de pisică noaptea.

— Presupun c-am fost *prea* fericiți şi, ca urmare, cam nerozi. Excesul de fericire poate să aibă acest efect. Te face să te relaxezi, să laşi garda jos. Privind în urmă, ar fi fost straniu dacă nu le-aş fi stârnit suspiciuni de la bun început. Cum de-am fost aşa de oarbă? O femeie care apare din senin, după o absență de zece ani?

— Ce li s-a părut cel mai dubios la dumneavoastră?

Domnul Park îmi pune întrebarea pe un ton sec. Ştie deja răspunsul. Vrea doar să împingă mai repede conversația spre ce-l interesează.

— Limbile străine, desigur.

— Ce-i cu ele?

— Ştiam engleză. O vorbeam fluent.

— Înainte n-o ştiați.

— Nu, deloc. Şi japoneza. Deşi ştiusem un picuț înainte, la întoarcere ştiam să citesc şi să scriu perfect în japoneză.

— Cum v-au descoperit noile abilități în materie de limbi străine?

— Cred că de la vanitate mi s-a tras. Lucram la Magazinul de Import din Phenian, de unde doar cei sus-puşi pot cumpăra bunuri străine. Traduceam adesea manualele cu instrucțiuni din alte limbi în coreeană pentru clienți. Îmi imaginam că-i ajut, împăunându-mă totodată inofensiv cu propria deşteptăciune. Probabil că unii dintre ei au dat raportul la Bowibu[15]. Recunosc c-am fost naivă. Sau proastă de-a binelea.

Aerodromul. Locul unde ai văzut pentru prima dată un avion. Şi, totodată, locul care ți-a ucis naivitatea. Din momentul acela n-ai mai fost copil.

Pe aerodromul din Hyesan ai asistat la prima execuție publică. Nici nu împlinisesi unsprezece ani.

Aveau grijă să asiste toți copiii, chiar şi cei mici. Era metoda lor de instrucție preferată, menită să insufle teamă şi supunere oarbă.

Era straniu să vezi pe cineva murind în bătaia soarelui. Într-o lumină limpede şi intensă ca mesajele de propagandă care se revărsau din difuzoare.

---

[15] Poliția secretă din Coreea de Nord, cunoscută şi sub numele de Ministerul Securității de Stat.

Erau doi tineri, fiecare dintre ei legat de un țăruş de lemn, cu funie la tâmple, în jurul pieptului şi în jurul gleznelor. Aveau eşarfe la ochi. Unul dintre ei fusese arestat pentru că se uitase la materiale pornografice, produse în America, celălalt pentru vizionarea unui film de dragoste, adus pe sub mână din Coreea de Sud. Amândoi au fost pedepsiți la fel de sever, fiind condamnați la moarte prin împuşcare.

Plutonul de execuție a tras de trei ori asupra lor, luând de fiecare dată în cătarea armei frânghiile care îi țineau legați de țăruşi. La primul foc le-au explodat țestele. La al doilea, cadavrele au căzut în genunchi, de parcă-şi cereau iertare. Al treilea le-a doborât la pământ. S-a întâmplat rapid. Încă plutea o bură rozalie în jurul țăruşilor de lemn mânjiți de sânge cald.

Într-o lume întreagă la minte ți-aş fi pus mâna pavăză la ochi.

La câteva luni după aceea, ai împlinit unsprezece ani. Ne-ai anunțat ce cadou doreai.

O bicicletă. *Fără discuție*, ai adăugat.

Ți-am cumpărat o pereche de pantofi roşii, lucioşi, în schimb. Ai fost furibundă.

— Ştii ce raritate sunt pantofii ăştia? te-a întrebat tati.

— Alte fete de vârsta ta ar da orice să aibă aşa o pereche de pantofi, ți-am zis.

Nu ne-am obosit să-ți explicăm purul adevăr — faptul că fetele n-aveau voie să se plimbe cu bicicleta. Ni se părea că deja ştii şi că fix din acest motiv ținuseşi morțiş la un astfel de cadou. Lumea din jurul nostru susținea că o fată călare pe bicicletă era un spectacol indecent — cu coapsele desfăcute, stând în şa ca un băiat de țăran pe cal, în timp ce posteriorul i se leagănă de colo-colo ca să poată pedala. O grozăvie şi o neruşinare, spunea lumea.

Tu te-ai plimbat oricum cu bicicleta. Ai ieşit pe furiş cu bicicleta veche, japoneză, a lui taică-tău, care era încă prea înaltă pentru tine. Ai tras o căzătură urâtă pe malul râului Yalu şi a fost cât pe-aci să-ți fracturezi clavicula. Eu şi tati ştiam că n-avem cum să te oprim. Aşa că până la urmă ți-am luat bicicleta micuță pe care o voiai. Te-am pus să ne promiți că n-o să te plimbi cu ea când era lume în jur.

Dar tot te-ai plimbat. Lumea te-a văzut pe bicicletă şi a început să spună vrute şi nevrute. Unii băieți îți vorbeau urât. Mai mulți oameni în vârstă, bărbați şi femei, strigau după tine când făceai slalom pe lângă ei pe strada principală. Învățătoarea m-a chemat la şcoală să-mi facă morală, răspândind un damf acru în jur în timp ce bombănea: *O să-şi rupă fundul! Doar n-o să vă lăsați fiica să-şi piardă virginitatea de la mersul pe bicicletă!*

Tabloul acelei execuții cu public a avut un efect straniu asupra minții tale. Un efect secundar minor, pe care nu şi-l doriseră. Ți-a stârnit curiozitatea. Ai început să tânjeşti după un strop din lucrul pentru care acei tineri consideraseră că merită să-ți rişti viața. Din fericire însă, te şi ducea capul. Ştiai cât de periculoasă e slăbiciunea ta şi ştiai când să faci un pas înapoi. Te jucai cu focul fără să te arzi. Pentru că aşa te învățasem.

Eu şi tati ştiam că, inevitabil, o să te atingi de lucruri interzise. Lucruri mult mai riscante decât o plimbare cu bicicleta — care atrăgea oprobriul societății, dar nu putea duce la o pedeapsă penală. Ne-am dat seama că, dacă ți-am fi zis pur şi simplu să nu faci ceva, ne-ai fi râs în nas. A trebuit să-ți spun să nu te laşi prinsă. Te-am învățat să joci teatru şi să-i abureşti pe ceilalți, un talent aparte pe care-l deprinsesem după ce supraviețuisem celor două războaie.

Unul dintre primele lucruri pe care l-ai învățat de la mine a fost arta povestirii. Fiind aşa de inteligentă, la şcoală excelai la toate materiile, cu o singură excepție: *purificarea*

vieții. Aceasta era şedința săptămânală de autocritică, în cadrul căreia fiecare îşi mărturisea, pe rând, păcatele împotriva Partidului — orice abatere verbală, comportamentală sau mintală de la idealurile Conducătorului Suprem. Începea din şcoala primară, instruindu-i pe copii nu doar să-i spioneze pe alții, ci să-şi monitorizeze şi propriul comportament. Partidul descria practica drept *introspecție*, când restul lumii i-ar fi zis *autosupraveghere*. Tu ai descris-o drept *o adevărată pacoste.*

— Mami, învățătoarea mă obligă să mărturisesc chiar şi când n-am absolut nimic de mărturisit! Apoi se înfurie pe mine, zbiară la mine că păcătuiesc chiar şi în momentul de față prin faptul că mint, că nu spun adevărul!

— *Arta povestirii,* ți-am spus. Poartă-te ca şi cum aşa s-ar numi materia, Mihee.

Stratagema a funcționat pentru tine, o cititoare avidă de literatură, o pasionată a operelor de ficțiune. Era o treabă delicată să născoceşti poveşti pentru şedința de autocritică. Trebuia să inventezi relatări despre pozne minore care să fie plauzibile şi îndeajuns de compromițătoare spre a fi mărturisite ca şi cum ar fi fost păcate, dar îndeajuns de nevinovate, totuşi, spre a fenta vreo pedeapsă gravă sau punerea pe lista neagră. Ai prins repede. Ai devenit o mică maşină de poveşti. *Azi-dimineață, înainte să plec de-acasă spre şcoală, eram încă năucă de somn şi am uitat să mă plec dinaintea sfintelor portrete ale Marelui Conducător şi ale Scumpului Conducător*[16]. *Vă rog să mă iertați pentru slăbiciunea mea ruşinoasă. Când am auzit la ora de istorie despre ideologia Juche*[17] *dezvoltată de Marele Conducător,*

---

[16] Titlurile prin care erau desemnați Kim Ir-sen şi Kim Jong-il.

[17] Ideologia de stat a Coreei de Nord, care combină principiile marxist-leniniste cu idei naționaliste, punând accentul pe idealul autonomiei şi pe evoluția prin forțe proprii.

mi-am dat seama că am comis o abatere majoră ieri, când i-am dat creionul de rezervă tovarăşului Young-hye, în schimbul unei gume de şters, şi acum îmi vine să intru în pământ de ruşine deoarece m-am dedat, fără să-mi dau seama, unei practici imorale, specifice capitalismului american. Când am primit bomboane şi haine noi de Ziua Conducătorului Suprem, am fost aşa de fericită că l-am strâns pe tata în brațe şi i-am mulțumit, uitând că acele daruri vin de fapt de la Veneratul Nostru Părinte Conducător, nu de la tata!

Te-am învățat, de asemenea, să plângi. Pe măsură ce înaintau în vârstă, copiii trebuiau să dovedească din ce în ce mai multă înflăcărare în timpul şedinței de purificare a vieții. Uneori şedințele se încheiau într-o isterie colectivă de bocete şi tânguieli. Elevii începeau prin a vărsa câteva lacrimi, cuprinşi de vinovăție, şi până la urmă o dădeau în plâns de-a binelea, adesea cu tot corpul, îngenunchind şi legănându-şi trunchiul înainte şi înapoi, bătând cu pumnii în podea. Să inventezi o poveste era una, să te prefaci că plângi era altceva.

— Cum pot să plâng de vinovăție, mamă, când nu mă simt vinovată deloc?

Vinerea, o dată la două săptămâni, veneai acasă dezamăgită şi nervoasă, cu vocea încă îngroşată de o nouă tentativă eşuată de plâns. Dar ştiam că eşti în stare să plângi. Doar că aveai nevoie de altă motivație. Ți-am spus să-ți canalizezi furia.

— Gândeşte-te la oamenii care te-au înfuriat — de exemplu, la găliganul ăla bătăuş care a aruncat cu un bolovan după tine când erai cu bicicleta, te-a dărâmat şi-apoi ți-a zis că eşti o *pizdă răsfățată.* Transformă emoția aia intensă în plâns, scumpo.

Ți-am sugerat şi un truc biologic, în caz că cel psihologic dădea greş.

— Lasă-ți capul în jos şi pune-ți mâinile la ochi, ca şi cum ai plânge, dar ține ochii larg deschişi, fără să clipeşti. Cât de curând ochii o să înceapă să te furnice, apoi să te usture şi până la urmă o să-ți dea lacrimile, indiferent dacă vrei sau nu. Odată ce ai dat drumul la robinet, restul o să vină de la sine. O să vezi.

Lecția de plâns ți-a fost de folos, în special mai încolo, când Conducătorul Suprem, pe care lumea îl considerase implicit nemuritor, a murit. Întreaga nație a căzut pradă unei isterii apocaliptice. Oamenii s-au înghesuit în fața statuilor uriaşe de bronz ale lui Kim Ir-sen, cât o clădire cu patru nivele, spre a lua parte la farsa colectivă a bocitului până nu mai poți. Asfaltul clocotea sub soarele dogoritor de iulie şi căldura cu iz înțepător emanată de milioane de corpuri care se zvârcoleau de jale. Nenumărate persoane au leşinat. Câteva au şi murit. Între timp, *inminban*-urile[18] urmăreau tot. *Banjang*-ul din fiecare unitate consemna cât de des veneau să jelească în public membrii din subordine şi cum anume plângeau. Dacă nu plângeai, te jucai cu focul.

Acum scriu acest jurnal sau scrisoare, dacă preferi, cu galben. Săptămâna trecută am scris cu violet. Cu o săptămână înainte, cu roşu. Când m-am plâns de creionul roşu domnului Park, a înțeles şi mi-a dat unul violet. M-am plâns din nou, cerând unul normal, negru. Apoi mi-a spus pe tonul lui liniştitor, monoton, că violetul este o culoare nobilă, un simbol al regalității.

— Ştiți, pe vremuri vopselele naturale violet erau foarte rare, aşa că doar puțini oameni, cei avuți şi care ocupau anumite poziții sociale, le puteau folosi.

---

[18] Formă de organizare comunitară la nivel micro (o scară de bloc, de exemplu) în Coreea de Nord, coordonată de *banjang* (şeful de unitate), având ca principală atribuție spionarea tuturor locatarilor.

Mi-a zis că această imagine exclusivistă a dăinuit de-a lungul istoriei şi, în cele din urmă, a transformat culoarea violet într-o emblemă a aristocraţiei. I-am zâmbit la rândul meu şi i-am spus că mi-a plăcut povestea lui. În mintea mea, violetul fusese culoarea foametei, a membrelor şi chipurilor lipsite de viaţă care zăceau mormane la gară şi pe străzile din Hyesan.

Sigur că ştiam că mă abureşte. Ştiam că mi-a dat creionul violet doar pentru că era unul din puţinele rămase. Dar vrăjelile lui nu erau lipsite de fler şi depănau o poveste frumoasă. Îmi plăcea această faţetă a lui, care savura puterea cuvântului. Aşadar, când mi-a întins din nou creionul cerat violet, l-am înhăţat şi m-am apucat de scris.

E mai curând un marker decât un creion. Spre deosebire de creion, acest instrument nu conţine nicio parte dură sau ascuţită. Grafitul e înlocuit de ceară colorată, iar în loc de lemn se folosesc foiţe înguste de hârtie pe care le poţi desprinde fără să fie nevoie să-l ascuţi. O combinaţie de creion şi pastel, e folosit pe post de creion de colorat pentru copii, dar e totodată singurul instrument de scris la care am dreptul. N-am voie cu niciun fel de obiect ascuţit — stilou, creion, furculiţă, nici măcar beţişoare de lemn. Pesemne că au o imagine exagerată despre priceperea mea, de parcă aş fi James Bond sau MacGyver, care ar putea să elimine un inamic doar apăsând pe un stilou. Deşi ştiu să folosesc anumite tipuri de arme şi pot să otrăvesc pe cineva dacă e nevoie, genul ăsta de muncă dificilă n-a fost niciodată specialitatea mea.

Specialitatea mea este să ţes poveşti, ca scrisoarea pe care ţi-o scriu acum. Domnul Park a înţeles treaba asta înaintea celorlalţi: el a propus să consemnez totul în scris. Ştia că n-aveam stare noaptea, că-mi zvâcneau tâmplele de prea multe gânduri.

— Scrisul e cea mai bună metodă de a vă pune în ordine gândurile tulburi, doamnă Choi, precum şi de a vă umple timpul, mi-a spus. Puteți să scrieți totul sub forma unui jurnal sau ca pe o scrisoare adresată cuiva, dacă vă e mai la îndemână aşa.

De-atunci, scriu cu aceste creioane colorate din ceară şi hârtie, care nu mă pot vătăma, nici nu pot fi folosite împotriva altcuiva. Toată lumea iese în câştig: eu am o ocupație ca să n-o iau razna, iar ei îmi pot pune mai bine la încercare credibilitatea citind ceea ce scriu. Îmi iau la puricat cuvintele, atât şi cele rostite, cât şi cele scrise, chitiți să descopere orice eroare sau neconcordanță între mărturiile mele repetate — înainte de a decide dacă pot fi un agent de încredere sau nu.

La început am detestat creionul galben. M-am plâns domnului Park că nu desluşesc bine textul galben pe hârtia albă, mai ales că mă lasă vederea. Şi atunci mi-a explicat că galbenul e culoarea speranței.

— Un lucru de care avem amândoi mare nevoie acum, mi-a zis, cu acel zâmbet discret, genul de zâmbet derutant, în care fruntea şi buzele exprimă lucruri diferite.

Galben ca speranța. Dacă mi-ar fi zis-o alții, aş fi respins-o ca fiind un clişeu. Dar, după cum ți-am spus, domnul Park are un fel de a rosti lucrurile care le dă greutate. Chiar şi când vorbeşte despre cele mai banale subiecte.

De obicei, e genul laconic, care preferă să asculte, ştie când să tacă şi când să vorbească. Cu vocea catifelată şi expresia îngândurată. Exact ca tatăl tău.

Aveai doi ani. Într-o zi ai venit la mine, mi-ai cuprins fața în mânuțele tale dolofane şi m-ai sărutat uşurel, de parcă aş fi fost cea mai gingaşă şi fermecătoare ființă din lume. Apoi mi-ai zis:

— Cum pupă tati pe mami.

Aveam puține amintiri cu tine până să împlineşti doi ani. N-am trăit niciodată momentul când strângi în brațe un ghemotoc, încă mânjit de propriul tău sânge. Acel puseu de fericire şi de groază, lacrimile pe care ți le inspiră acea legătură viscerală — n-am avut parte de nimic din toate astea. Am avut nevoie de timp să te cunosc. Să ajung să te simpatizez, să te prețuiesc. Ți-am devenit mamă doar treptat, pas cu pas. Am devenit mamă prin exercițiu. Am devenit mamă printr-un proces de formare.

N-am cunoscut-o niciodată pe mama ta biologică. De fapt, prima ta mamă adoptivă a fost Young-shim, sora tatălui tău, pe care o ştii acum din pozele vechi de familie sub numele de tuşica Young-shim. Ca şi mine, nu putea avea copii. Tot ce ştiam era că adoptase copilul din flori al unei fete minore din împrejurimi, care se gândea să-şi pună capăt zilelor. Nici măcar faptul că era văduvă n-a împiedicat-o să te adopte. Probabil că te-a plăcut foarte mult.

A trebuit să te luăm la noi după ce Young-shim a murit în urma unui accident feroviar în Hyesan. Taică-tău a zis c-ar fi cazul să te adoptăm şi să te creştem ca pe copilul nostru. Eu m-am temut de această schimbare majoră din viața noastră, de faptul că trebuia să devenim părinți fără să ne propunem. Nu eram sigură că sunt în stare să iubesc pe cineva care fusese aruncat în viața noastră de hazard, nu din dorința noastră. De asemenea, a trebuit să ne mutăm de la Phenian la Hyesan, unde Young-shim lucrase ca gestionară a companiei de stat care administra schimburile cu China, pentru a prelua şi această responsabilitate.

N-a fost dragoste la prima vedere: a fost o legătură care s-a înfiripat pas cu pas. Ca învățarea unei limbi străine. Cu cât înveți mai mult, cu-atât mai pasionat eşti şi cu-atât mai mult îți place. Ca învățarea unei limbi străine, presupune mult exercițiu şi multă răbdare. Dragostea creşte în sufletul tău încetul cu încetul, cu fiecare cântec de legănat fredonat,

cu fiecare criză de furie pe care ai reuşit s-o potoleşti şi fiecare lingură de terci, indiferent dacă a fost înghițită sau scuipată. Recompensele m-au luat prin surprindere: prima dată când m-ai strigat „mama”; desene naive cu mine, pe care scria „Toverăşa mea praferată”, pe care mi le dăruiai; îmbrățişări sufocante pe neaşteptate şi vreun „te iubesc” murmurat somnoros în pat, din senin. În viața mea n-am mai văzut o făptură atât de vulnerabilă şi totuşi atât de deschisă, gata să acorde iubire şi încredere necondiționată.

Jucând rolul unei mame iubitoare, am devenit o mamă iubitoare.

Iar momentul când am realizat prezența deplină a acestei iubiri a fost acela în care tu ai rostit propoziția asta: *Cum pupă tati pe mami.* Sărutându-mă uşurel, atingându-mi fața cu degețelele tale dolofane.

Cât despre iubire, tatăl tău era fix opusul meu. Era ca un copil mic: genul născut spre a dărui, gata să se predea necondiționat — de la bun început. Ca un copil, avea curajul de a fi vulnerabil, cu sufletul deschis. Aşa mă iubea pe mine, aşa te-a iubit şi pe tine. De parcă ar fi apăsat cineva pe un buton de cum ai apărut în viața noastră, i se citea deja iubirea în ochi când se uita la tine. El era un vorbitor nativ al limbii, nu avea nevoie de studiu.

Când l-am cunoscut, avea de două ori vârsta mea. Şi totuşi îmi vorbea şi mă asculta de parcă i-aş fi fost cel mai de preț maestru. Era un om modest cu o elocvență plină de noblețe. Un rebel romantic care nu s-a temut niciodată să-şi țină soția de mână în public, să-mi spună „te iubesc” în fiecare dimineață. Sacrificiul nu însemna mare lucru pentru el când venea vorba de familie: mutarea la Hyesan a presupus renunțarea la poziția lui privilegiată de croitor în Phenian, însă a luat decizia fără rezerve.

— Pentru un bătrân ca mine, e momentul ideal să-mi găsesc un nou scop în viață, a declarat entuziasmat.

În comparație cu slujba lui de croitor de lux, când avea un program încărcat servind protipendada din Partid, coordonarea schimburilor comerciale din Hyesan nu-i dădea mari bătăi de cap. Pe deasupra, datorită relațiilor lui din Phenian, importul şi exportul textilelor pentru cei sus-puşi decurgeau mai lin decât oricând, îngăduindu-i să petreacă mai mult timp cu familia.

Când eu eram plecată la vreo formare sau în misiune, el îți era şi tată, şi mamă. Şi era o mamă mai bună decât am fost eu vreodată. Drept să-ți spun, la început am fost un picuț geloasă. Cred că m-am simțit ca primul născut din familie când e pe punctul de a pierde o iubire pe care nu a împărțit-o cu nimeni până atunci. De asemenea, eram invidioasă pe tine ca fiică: eu n-am avut niciodată genul de tată pe care-l ai tu sau genul de copilărie de care ai avut parte. Tatăl meu n-a fost niciodată omul care să dăruiască: el culegea durere, ducea genul de viață care se hrăneşte din suferința altora — de unde şi latura mea sumbră. Nu-i de mirare că m-a atras taică-tău, chiar şi prin poveştile despre el, cu mult înainte de a-l întâlni în carne şi oase. Voiam să-l iubesc şi să fiu iubită de el. Şi, în sinea mea, voiam să-l ocrotesc. Ştii că-i spuneam aproape zi de zi că sunt cea mai norocoasă femeie din Chosun să am un soț ca el. Şi totuşi, în acelaşi timp, îmi spuneam că el are noroc cu *mine*. Un bărbat ca taică-tău nu se poate descurca prea bine de unul singur în lumea asta de nebuni. Are nevoie de cineva ca mine de partea lui: o femeie care poartă şi binele, şi răul în suflet, în stare să simtă o iubire nețărmurită şi dispusă să facă moarte de om spre a apăra acea iubire. O femeie care ştie limba nebunilor.

— Povestiți-mi despre Biroul de Legătură nr. 130, îmi spune domnul Park.

— Acolo mi-am făcut instructajul.

— Spuneți-mi cum decurge, doamnă Choi. Procesul de formare.

— Ştiți că nu pot vorbi în numele tuturor. Cazul meu a fost unul foarte atipic.

— Mă interesează să aud din nou povestea. Vă rog.

Astăzi acest „vă rog” al domnului Park e la fel de fad ca o floare artificială, de parcă m-ar persifla. Mă surprinde cât de tare mă doare în sinea mea. Mă întreb dacă mă transform într-o persoană demnă de milă, afectată de sindromul Stockholm. Sunt în izolare de prea mult timp, cu un singur interlocutor la dispoziție. Însă rezist impulsului de a ceda gândurilor negative cu privire la singurul meu aliat. Poate că pur şi simplu e epuizat azi. Poate că de-abia aşteaptă să se întoarcă acasă, la nevastă şi copil, să se tolănească pe canapea şi să se uite la televizor, să nu se mai gândească la muncă.

— Pentru mine a început cu o şedință de tortură. Mă urmăreau de ceva vreme. Unele persoane mă turnaseră deja, ca pe un element extrem de suspect. O absență de zece ani, o revenire subită. Plus limbile străine cunoscute. Şi-au imaginat că sunt o spioană trimisă din Sud sau din Japonia. Ulterior am aflat, spre marea mea surprindere, că printre turnători se număra domnul Shin, un tânăr ucenic croitor care lucrase la atelierul soțului meu în Phenian. S-a dovedit că lucra totodată ca informator al poliției secrete. Principala lui îndatorire era să tragă cu urechea la conversațiile dintre soțul meu şi clienții lui care erau cadre de partid. M-a surprins să aflu că nici măcar cei sus-puşi nu se pot sustrage pe deplin sistemului de supraveghere. Deşi am avut tot timpul senzația că tovarăşul Shin ne urmărea îndeaproape pe mine şi pe soțul meu, mi-am închipuit că o făcea din invidie. Am crezut că era doar gelos pe un cuplu atât de îndrăgostit şi de fericit.

Oftez. Involuntar, pufnesc un pic. Gândindu-mă cât de neroadă am fost.

— Poate că simțea şi asta, şopteşte domnul Park ca pentru sine, apoi îşi ridică privirea spre mine. Continuați.

Tonul lui e sec din nou.

— M-au torturat în ultimul hal. Le-am mărturisit tot adevărul despre cine eram, dar nu m-au crezut la început. Cred că nu era genul de poveste pe care se aşteptau s-o audă. Le-a luat o vreme să înțeleagă ce se întâmplă. Să priceapă adevărul absurd.

— Adevărul?

— Că eram o impostoare, nu o spioană.

Domnul Park se uită lung la mine, fără să zică nimic.

— Nu eram Yongmal, fata care se măritase cu Young-min, soțul meu, cu zece ani în urmă şi apoi dispăruse subit. Am întâlnit-o pe adevărata Yongmal la Stația de Confort din Semarang, în Indonezia. Unul din nenumăratele locuri în care Armata Imperială Japoneză şi-a plasat bazele în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Eu şi Yongmal, precum şi zeci de alte fete din Coreea, fuseserăm răpite şi duse în Semarang spre a deveni femei pentru confort. Eufemismul prin care descriau sclavele folosite pentru sex. Aşa am ajuns să-mi desăvârşesc cunoştințele de japoneză. Toată lumea de la Stație zicea că eu şi Yongmal semănam de parcă am fi fost surori. Am devenit bune prietene. Yongmal era o fire vorbăreață. Şi-mi era foarte dragă din cauza asta. Mi-a povestit totul despre viața ei din Coreea. Despre familia ei, orăşelul său natal, căsătoria ei recentă. Despre soțul ei. O iubeam şi o invidiam. Yongmal a murit la Stație, de tuberculoză. Eu am supraviețuit. M-am întors în Coreea. Pierdusem urma propriilor rude, mama şi sora mea mai mică. Aşa că mi-a intrat în cap să găsesc familia lui Yongmal. Şi asta am şi făcut. Şi am devenit Yongmal. Am devenit nevasta soțului lui Yongmal. Soțul *meu*.

— Şi v-a ieşit cu brio figura.

— Da.

— Soțul dumneavoastră n-a observat niciodată.

— Nu, spun, înfruntându-i privirea domnului Park, mă pricep la ceea ce fac.

Era pe la începutul lui august. La Hyesan era o zi sufocantă de vară, o raritate. Umezeala îți lăsa pete la subsuori, ți se prelingea pe la tâmple. Eram stoarsă de oboseală. Tu şi taică-tău deja văzuserăți două cadavre în drum spre gară. Veniserăți să mă aşteptați. Eu mă întorceam de la Phenian, dintr-o *călătorie de afaceri*. Nu vă mai văzusem de aproape jumătate de an.

S-a stârnit zarvă la capătul opus al peronului. O mamă şi un copil care călătoreau fără autorizație, prinşi de un milițian în civil. Din ce în ce mai multe persoane începuseră să-şi asume riscul de a călători ilegal, în căutare de mâncare, din ce în ce mai rară pe-atunci.

Tânărul milițian a somat-o pe femeie să-i dea bocceluța pe care o ținea în brațe. Ea a refuzat. Confuz, milițianul a scos pistolul şi a început să țipe la ea. Şi deodată femeia a sărit la el, în patru labe, ca un animal de talie mică. În spatele ei, l-am văzut pe băiețel c-o rupe la fugă, strângând bocceaua în brațe. S-a auzit o împuşcătură. Un țipăt strident a reverberat prin gară.

În mintea mea se declanşase alarma. Îmi simțeam inima în gât şi sângele îmi gonea prin vene. Dar mâinile nu-mi tremurau. Nu tremuram deloc. Muşchii feței mi s-au relaxat. Ba chiar am reușit să zâmbesc firav. În curând inima le-a urmat exemplul. Arborând o expresie de calm exersat, am trecut pe lângă scena altercației.

Am desluşit chipul tatălui tău undeva mai în față. Apoi te-am auzit țipând din urma mea:

— *Mami!*

Taică-tău mă striga pe nume. Am recunoscut groaza care i se citea în ochi.

M-am întors. Te-am văzut pe jos. Plângeai. Aveai jumătate de față îngălbenită, acoperită de un praf fin. Îți curgea sânge din gura deschisă.

Am dat fuga spre tine şi am încercat să te ridic, dar m-ai împins în lături.

Taică-tău a venit şi te-a luat în brațe. Ți-a şters fața cu mâneca. Apoi v-ați uitat amândoi la mine. Cu ochi de cățeluş lovit — cu o privire dezgustată.

La Biroul de Legătură nr. 130, fusesem instruită să joc rolul unei străine. Japoneză, chinezoaică, chiar şi americancă de origine asiatică dacă era cazul pentru o misiune. Nu e de-ajuns să stăpâneşti limbile străine: te învață să-ți refuzi limba maternă, ca nu cumva să te dai de gol reacționând la auzul ei. Luni întregi fusesem silită să trăiesc şi să visez în limbi străine, să-mi exprim sau să-mi disimulez gândurile doar în alte limbi. De fiecare dată când întorceam capul sau îmi fugea privirea dacă eram interpelată în dialectul nord-coreean, eram pedepsită. *Tovarăşă! Hei! Hei, tu! Alo! Mă scuzați! Păzea! Ajutor!* Un apelativ anume, pe care îmi fusese mult mai greu să învăț să-l ignor, era *Mami!*

Instrucția a dat roade până la urmă. Când s-a auzit acel foc de armă în gară, ai alergat spre mine, cu mânuțele întinse, țipând:

— *Mami!*

Voiai să mă aperi. Voiai să te asiguri că sunt teafără. Voiai să mă salvezi — voiai să te salvez, la rândul meu.

Dar eu am trecut pe lângă tine de parcă ai fi fost invizibilă. Ai rămas locului, uluită. Nişte soldați, alarmați de focurile de armă, au dat buzna. Spectatorii s-au împrăştiat ca potârnichile. Te-au îmbrâncit şi ai căzut, lovindu-te

zdravăn cu fața de pământ. Ai ridicat capul, plină de sânge, şi ai țipat „Mami!” până ai rămas fără glas.

— Cum de s-au răzgândit şi au decis să vă angajeze?

— A început când le povesteam cum am învățat engleza. Am învățat-o în copilărie, de la un misionar canadian care gestiona o fabrică de chibrituri în cătunul meu din Coreea de Nord. Mi-am perfecționat-o ulterior, când am lucrat pentru armata americană în timpul Războiului din Coreea.

— Ce gen de muncă ați prestat pentru americani?

Când pronunță cuvântul *gen*, domnului Park îi tremură un pic vocea. Ceva atipic pentru el.

— Am lucrat ca interpret între femei coreene şi soldați americani, la aşa-numita Casă a Maimuțelor. Un loc nu foarte diferit de Stația de Confort. Trebuie doar să înlocuieşti soldații japonezi cu unii americani, iar Al Doilea Război Mondial cu Războiul din Coreea.

Vocea mi se poticneşte. Domnul Park mă priveşte circumspect.

— Cum ați ajuns să lucrați la Casa Maimuțelor? În genul de loc în care fuseserăți sclavă cândva?

— N-am ştiut unde mă duc. Deghizată în băiat, mă chinuiam să supraviețuiesc pe cont propriu, în plin război. În Busan i-am abordat pe soldații americani, cerând ceva de lucru, spunându-le că vorbesc fluent engleza. Muream de foame şi n-aveam un acoperiş deasupra capului.

Privirea îmi fuge pe deasupra domnului Park, poposind pe ochiul de geam din tavan. Deschizătura minusculă, pătrată, care nu e o deschizătură de fapt, e doar o iluzie. Pe-acolo pătrunde doar o lumină sleită. Un geam dublu, din sticlă securizată. Zăbrelit, cu gratii de oțel, aduce mai curând a gură de canal decât a ferestruică. E complet izolat fonic.

— Concentrați-vă, doamnă Choi, vă rog. Nu avem prea mult timp, se roagă domnul Park de mine. Spuneți-ne de ce s-au răzgândit cei din RGB.

— După ce au aflat ce am pus la cale în Casa Maimuțelor.

Când mă gândesc la Biroul General de Recunoaştere, serviciul de informații nord-coreean, privirea mi se îndreaptă involuntar spre grilaj, spre geam. Aşa că închid ochii. *Concentrează-te.*

— I-am dat foc. Am dat foc Casei. Apoi m-am întors în Nord.

— Ce anume i-a convins că spuneți adevărul? insistă domnul Park.

— La început nu m-au crezut, v-am zis. Apoi au verificat şi au descoperit că *fusese* semnalat un caz care se potrivea cu povestea mea. O bază militară americană din apropiere de Busan fusese mistuită de flăcări — au murit şi câțiva soldați în incendiu. Iar un băiat orfan, care lucrase ca interpret acolo, dispăruse. După cum s-a dovedit, autoritățile din Sud presupuseseră că eram un spion trimis din Nord. Forțele Aliate mă dăduseră în urmărire. Ca *element terorist*. Luptător de gherilă. Treaba asta m-a făcut automat erou, în Nord. Atitudinea lor față de mine s-a schimbat peste noapte. Voiau să devin agentul lor, oficial. Pentru ei era un chilipir. Eram un agent care le pica de-a gata şi n-avea nevoie de prea multă instrucție. Ştiam limbi străine, ştiam să supraviețuiesc în împrejurări de neimaginat, să disimulez şi să joc teatru. Furasem deja cu succes identitatea altcuiva. Eram o şansă pe care RGB-ul nu avea s-o lase să-i scape. *Aşa că mi-au făcut o ofertă de nerefuzat.*

Rostesc ultima propoziție cu o voce prefăcută de tenor răguşit. O tentativă să detensionez atmosfera pentru bietul domn Park, care are o zi proastă. Însă el nu se prinde de glumă. E din ce în ce mai solemn în ultimul timp. Şi mă întreb involuntar dacă treaba asta va funcționa în favoarea sau în defavoarea mea. Oare ei sunt pe punctul de a lua o decizie? La gândul ăsta pulsul mi se accelerează.

— Mi-au redus la minimum procesul de formare. Ba chiar ne-au lăsat, pe mine şi pe soțul meu, să gestionăm în continuare compania de import-export cu chinezii. Se gândiseră că statutul meu de femeie de afaceri avea să-mi fie de folos ca spion, îngăduindu-mi să trec granița şi să vin în contact cu străinii cu mai puține restricții. Şi, mai ales, mi-au promis că *secretul* meu avea să fie în siguranță, dacă alegeam să colaborez cu ei. Voiau să spună, de fapt, că i-ar fi dezvăluit adevărata mea identitate iubitului meu soț, dacă i-aş fi refuzat. M-am văzut silită să le accept oferta şi să devin agentul lor.

— Fetele, murmură domnul Park şi văd cum îi joacă mărul lui Adam.

— Poftim? întreb.

Aud ploaia care a început să bată în ochiul de geam. La țanc.

— Fetele, doamnă Choi. Femeile acelea coreene din Casa Maimuțelor. Ce s-a ales de ele când ați dat foc casei?

Prima zi de instrucție la 130.

M-au urcat, cu încă vreo zece agenți în formare, în autobuzul cu geamuri negre. Un vehicul blindat — o corcitură între tanc şi autobuz, de fapt. Ferestrele înguste erau întunecate şi lucioase, ca lentilele ochelarilor de soare. Chiar şi-aşa, ne-au legat la ochi. Înăuntru mirosea a ceva unsuros şi înțepător. Vehiculul s-a pus încet în mişcare. O bufnitură greoaie, lugubră ne-a hurducat brusc, trezind în noi un fel de vigilență oarbă şi am simțit furnicături în degetele de la mâini şi de la picioare. Eram în stare să identific poziția celorlalți pasageri din vehicul doar după respirație. Apoi am auzit din nou bufnitura, uşor prelungită, urmată de un ecou de data asta. S-au închis uşile ascensorului de marfă. Şi pe urmă a început coborârea.

Mi s-a părut că s-a scurs o oră, că am coborât cale de vreo doisprezece kilometri. Dar mi-am reamintit că întunericul distorsionează timpul, prefăcându-l în ceva fluid şi parşiv, care-ți scapă printre degete. Când nu mai vezi, alte simțuri devin elastice şi maleabile ca pasta caramelizată. Eu mă obişnuisem cu asta, după ce supraviețuisem prin războaie în bezna celor ținuți prizonieri.

Când vâjâitul metalic s-a stins în sfârşit, reducând la tăcere şi vânzoleala siluetelor umane, m-a asaltat mirosul de gri-tern. Era mirosul trotuarelor de beton bătute de ploaie, un iz stătut şi familiar, miros de subsol încărcat de rafturi mucegăite. Amintiri deloc neplăcute. Şi totuşi în curând m-a cuprins o teamă conştientă. Mă îmboldea să mă lămuresc ce-o fi acest loc, această lume subterană de proporții gargantueşti aflată în măruntaiele Phenianului. Mergând prin beznă, sesizând ecoul paşilor mei prin spațiul vast, mi-am umplut timpul cu deducții. Mi-a venit în minte un adăpost antiaerian. Precum şi încă vreo câteva locuri pe care n-aş fi vrut să mi le imaginez, cum ar fi un centru de reeducare sau un lagăr de muncă — diverse variațiuni pe tema sclaviei.

Momentul în care ni s-au scos legăturile de la ochi ne-a orbit. Nuanța discretă de bordo, lumina care se infiltra prin pânza neagră îndoită, a fost despicată de o explozie de alb, în urma căreia câțiva dintre agenții în formare au început să miaune ca nişte pisoiaşi loviți.

Dinaintea mea se întindea o stradă viu luminată — Myeon-dong, cea mai mare zonă comercială din Seul. Valul de lumină ne izbea nonşalant şi m-a luat cu amețeală — mi s-a uscat gura şi am simțit un gust sărat. Vitrinele imense înşirate de-o parte şi de alta a străzii reflectau şi propagau lumina intensă în buclă, la infinit — reverbera în toate direcțiile, nelăsând niciun colțişor cufundat în întuneric. Manechinele din vitrine purtau ținute moderne de zi cu zi,

în stil occidental, la fel ca mulțimea pestriță de pietoni care se învârteau pe-acolo în blugi prespălați şi tricouri viu colorate cu logouri de fițe, tenişi Nike, ochelari de soare cu lentile negre, fuste mini, pantofi cu toc şi ruj roşu-aprins. Toate aceste articole erau interzise de Partid — dacă purtai orice de pe listă în public, lagăr scria pe tine. Mai ales rujul roşu-aprins. Ultima dată am văzut aşa ceva la gara din Hyesan. Foametea împinsese câteva mame la prostituție. Un grup de tinere cu *songbun*[19] inferior aleseseră să-şi vândă trupurile mai curând decât să-şi vadă copiii şi frații murind de foame. Deoarece prostituția era o infracțiune majoră în ochii Partidului, femeile nu aveau cum să-şi ofere serviciile altfel decât făcându-le ochi dulci bărbaților care treceau prin gară, etalându-şi buzele date cu ruj roşu-aprins — litera stacojie pe care o acceptau în schimbul supraviețuirii.

Lângă Myeong-dong se afla Osaka. Firmele luminoase de pe strada Dotonbori mi-au izbit din nou privirea. Chiar şi la mult timp după ce închisesem ochii, luminile acestea orbitoare mi se învolburau în minte. Alergătorul uriaş[20] era deja acolo, întâmpinându-ne cu brațele larg deschise, înălțate spre cer, părând la fel de ireal şi şocant ca statuia de bronz a lui Kim Ir-sen, înaltă de şase metri, din cadrul monumentului de la Mansudae. Vizavi de Osaka se afla Arondismentul 5 din Paris, care includea o versiune în miniatură a parcului Jardin du Luxembourg şi frânturi din Quartier Latin, unde câțiva studenți amețiți, reprezentanți ai

---

[19] Sistem de caste din Coreea de Nord care determină, în funcție de originile socio-economice ale strămoşilor direcți şi comportamentul rudelor apropiate, accesul unui individ la educație, oportunități profesionale, resurse etc.

[20] Panoul publicitar pe care apare silueta unui atlet, datând din 1935, a devenit una dintre emblemele oraşului Osaka.

boemei burgheze plictisiți de viața lor occidentală în huzur, încă mai frecau lampa visând la idealurile comuniste.

Această lume subterană din străfundurile Phenianului era versiunea lor de simulacru al lumii. Un parc de distracții hiperreal sau un teren de instrucție amețitor, unde cei mai buni studenți de la Universitatea de Studii Străine din Phenian erau transformați în agenții secreți ai Republicii Populare Democrate Coreene.

De obicei îmi începeam ziua luând micul-dejun foarte matinal la Paris cu Amandine, o franțuzoaică între două vârste, scundă şi îndesată, care fusese răpită din Paris la începutul anilor ’70 şi cu care exersam conversații cotidiene în franceză; apoi luam prânzul la Osaka cu Yuki, o tânără rezervată care fusese răpită de pe țărmul mării, din Prefectura Niigata, la vârsta de doisprezece ani, ca să deprind expresii argotice şi proverbe tradiționale în japoneză; luam cina la Washington DC cu Malcolm, un dezertor din armata americană, un zdrahon originar din Huntsville, Alabama, care fugise în Nord în timpul Războiului din Coreea după ce-şi omorâse din greşeală comandantul de pluton într-o încăierare la beție şi care mă ajuta să mă pun la punct cu istoria Statelor Unite şi cu vocabularul militar în limba engleză.

Adesea, noaptea eram instruită să joc rolul unei femei din Coreea de Sud. Am învățat să vorbesc, să mănânc, să zâmbesc, să merg şi să gândesc ca în Coreea de Sud. (Iar acest proces chinuitor mi-a relevat cât de mare era acum prăpastia dintre Nord şi Sud.) Invariabil, orice greşeală era pedepsită. Din fericire, am prins repede. La câteva luni după ce ajunsesem, dacă mă trezeau în miez de noapte, eram în stare să bombăn, pe jumătate adormită, cu un accent sud-coreean impecabil.

Când am ajuns pentru prima dată la 130 şi mă uitam lung la Myeong-dong, la strada scăldată în lumini, m-am

gândit la bunica ta. La mama mea, pe care o credeam moartă de mult. Împreună cu experiențele din război, amintirile mele legate de ea fuseseră îngropate în străfundurile minții mele, dincolo de reflecțiile conştiente. Era originară din Seul şi îmi depănase cu atâta înflăcărare amintirile ei din copilăria petrecută în capitală, amintiri populate de teatre, biblioteci, piețe şi gustul înghețatei. După căsătoria cu tata, se mutase în nord, la țară, unde mă avusese pe mine şi fusese izolată de viața de la oraş pe care o iubea. M-am întrebat ce ar fi spus dacă ar fi dat cu ochii de această imitație stranie a oraşului ei natal, de această ironie secretă îngropată în miezul republicii din nord. M-am întrebat ce-ar fi simțit.

Întocmai cum mă întreb acum cum ai reacționat *tu* când ai ajuns pentru prima dată la 130.

Pun pariu c-ai fost entuziasmată la culme, mai curând decât intimidată sau debusolată. Şi pun pariu c-ai fost îndeajuns de dibace să-ți ascunzi emoția.

— În weekend trebuia să exersăm diverse activități în Seulul din incintă. Activități cotidiene la care s-ar deda doar cei care trăiesc în capitalism. Orice are de-a face cu băncile, cum ar fi să-ți deschizi un cont, să virezi bani, să-ți reînnoieşti carnetul de depozit. Activitățile mai uşoare — şi ceva mai plăcute — includeau închirierea unui film şi cumpărăturile. Cei care proveneau din Coreea de Sud, majoritatea răpiți din apropierea zonei demilitarizate, jucau diverse roluri, cum ar fi pietoni, angajați la bancă sau vânzători, ghidându-ne gesturile şi corectându-ne dicția şi intonația.

— Le ştiți numele?

— Li s-au dat nume false, desigur. Dar le puteți găsi cu uşurință dosarele pe baza descrierilor pe care vi le-am furnizat, un lucru pe care sunt sigură că l-ați făcut deja.

Mă uit la el. Domnul Park îşi fereşte scurt privirea. O străfulgerare de vinovăție. Aş vrea să-i spun că nu e cazul să simtă vreo remuşcare, că doar ne facem treaba cu toții. În schimb îl atac cu altceva: o întrebare care-mi țâşneşte de pe buze. O improvizație. O scurtătură.

— Cum rămâne cu celelalte nume? îl întreb cu îndrăzneală.

— Ce nume?

Zâmbesc. L-am prins cu garda jos. Şi ştie că ştiu. Strânge din buze, schițând un „O” minuscul.

— Domnule Park, vă întreb, simplu şi la obiect, dacă superiorii dumneavoastră sunt gata să-mi acorde încredere.

Întorc capul spre dreapta şi mă uit încruntată la oglinda lată, ternă, care ocupă aproape jumătate de perete — o oglindă care e, de fapt, o fereastră de cealaltă parte.

Domnul Park inspiră adânc. Apoi mă priveşte drept în ochi. Ca şi cum m-ar îndemna să continui.

— Dacă sunt gata să audă numele pe care am venit să vi le ofer, domnule Park. Lista agenților trimişi din Nord, ca şi mine, care operează sub acoperire aici, în Coreea de Sud.

Mi-am imaginat că resentimentele tale ca reacție la absențele mele frecvente aveau să persiste.

Dar în curând, datorită inteligenței şi firii tale afectuoase, le-ai prefăcut în altceva.

Când aveai doi ani şi jumătate, ai zis c-o să te măriți cu tati; la opt ani, ai declarat că vrei să fii ca mine când o să te faci mare.

— O să fiu *femeie de afaceri*, exact ca tine, mami, mi-ai spus, pe tonul tău sever — tonul teatral pe care-l adoptai ca să ne atragi atenția.

Te-am întrebat dacă ştii ce presupune munca mea. Ai zis că am o slujbă mişto, în care pot să port o mulțime de haine

cool şi să călătoresc în întreaga lume, pe care majoritatea oamenilor nu aveau voie s-o vadă.

Am oftat şi am zâmbit în acelaşi timp. Şi ți-am spus că doar persoanele foarte inteligente pot ajunge femei de afaceri.

— Trebuie să înveți conştiincios la şcoală, scumpo, ți-am zis, mai ales limbi străine. În domeniul afacerilor acestea sunt instrumentele cu care negociezi spre a-ți îndeplini scopul.

Ai fost o elevă silitoare, iar eu, o profesoară afurisită. Cu pasiunea ta avidă, pe care o poate dovedi doar o minte de copil, devorai fiecare informație legată de limbile străine pe care ți-o oferream. Şi mereu ciripeai, cerând să-ți mai dau. Ba chiar ai început să introduci noi reguli, cum ar fi *weekenduri când vorbim doar engleză, vinerile de chineză* şi *luna august pentru japoneză*. Nu te-am învățat niciodată să vorbeşti cu accent sud-coreean, dar mi-am dat seama că deja începuseşi să cochetezi de una singură cu asta, ca majoritatea copiilor *cool* din generația ta, cei care îşi dădeau pe sub mână seriale sud-coreene şi le vizionau pe-ascuns.

Te-am învățat toate lucrurile astea pentru că voiam să devii femeie de afaceri. Nu una duplicitară, care are o a doua slujbă de fapt, ci o femeie de afaceri pe bune, care să poată culege roadele muncii ei la lumina zilei. M-am gândit c-ai putea ajunge chiar şi diplomat — de ce nu? Voiam să faci parte din elita tradițională, ca la carte, ceva ce eu n-aş fi putut ajunge în veci. Voiam să păşeşti pe Drumul Mătăsii.

Aşadar, când am auzit c-ai intrat la Universitatea de Studii Străine din Phenian, mi-au dat lacrimile. Nu-mi mai încăpeam în piele de mândrie. Nu pot să neg că exaltarea mea era o bucurie furată, că, prin reuşita ta, savuram ceva la care mie nu mi se îngăduise accesul.

Pe moment am savurat experiența snobismului necenzurat.

Cu brațele în şolduri, stă complet nemişcat. E întors cu spatele la mine. Îl aud oftând, chinuitor de lent, de două ori.

Nu l-am văzut niciodată pe domnul Park adoptând o atitudine aşa de dramatică. Dar nu mă surprinde. Aştept doar să rupă tăcerea.

— De ce vreți să vă transformați unicul aliat sigur în duşman? mă întreabă, pe un ton vlăguit.

Îmi pune o hârtie dinainte, pe masă.

— Nu vă place lista mea?

— Gata cu joaca, doamnă Choi, se răsteşte la mine.

Văd că mâna lui dreaptă, sprijinită pe masă, s-a strâns pumn.

— În primul rând, doamnă Choi, nici măcar nu e o *listă*. E un singur nume aici. Ce s-a întâmplat cu celelalte nume pe care ni le-ați promis? Toate numele agenților secreți RGB care operează în Coreea de Sud de care ştiți?

— Nu le-am aflat niciodată numele adevărate. Le ştiu doar numele de cod.

— Spuneți-mi, doamnă Choi, oare ar trebui să vă înghit toate vrăjelile fără să dau ochii peste cap?

— Oare m-ați ascultat, domnule Park? Nu v-am spus că poporul meu e un popor de spioni? Încă de când eşti în stare să sari coarda, la şcoală te învață să bănuieşti şi să pârăşti pe toată lumea, inclusiv propriile rude. Oare nu v-am spus că până şi cei sus-puşi sunt urmăriți constant? Singurul om liber din Coreea de Nord este Kim Jong-il în persoană. N-au încredere în nimeni şi nu vor ca noi să avem încredere unii în ceilalți. Mereu pornesc de la premisa că ar putea exista agenți dubli în rândul nostru. Aşa că, pentru numele Domnului şi pentru ultima oară, vă spun adevărul. Nu le ştiu numele adevărate.

— Atunci nu ne sunteți de niciun folos.

— Nu-i aşa. Vă pot furniza numele lor de cod şi descrierea misiunilor, vă pot face portretul fiecăruia, pe baza a ceea ce

ştiu. Puteți obține o grămadă de informații din asta. Deja ați făcut-o.

Văd că i se relaxează un pic pumnul. Privirea i se plimbă dintr-o parte în cealaltă. Apoi oftează iar din rărunchi.

— Şi mai e singurul nume de pe listă. Acesta e un nume real, îmi zice.

E mai curând o afirmație decât o întrebare.

— Da.

— Nu prea are noimă ce spuneți, doamnă Choi, aşa-i?

Se uită din nou chiorâş la mine, cu capul înclinat într-o parte, ca un corb. Eu rămân vigilentă. Şi nu spun nimic. Scoate un sunet care e o combinație de oftat şi râset înăbuşit.

— Choi Mihee. Nu sună un pic prea cunoscut?

În viața fiecărei mame vine un moment când înțelege limpede că nu poate controla, de fapt, viața copilului ei aşa cum şi-ar dori. Cu cât creşte copilul, cu-atât mama îşi repetă acest adevăr ca pe o mantră, spre a se cruța de noi spaime şi dezamăgiri. În străfundul minții ei, însă, credința oarbă în propria-i putere asupra copilului adastă, ca picăturile de apă pe o pânză de păianjen după o furtună, agățându-se de firavul miraj matern că încă îşi poate salva fiica, c-o poate readuce pe drumul cel bun, acolo unde ar trebui să fie.

Mi-am imaginat că nu sunt ca alte mame. Crezându-mă diferită de ele, nu te-am instruit niciodată să nu faci lucruri periculoase. Ştiam dintotdeauna c-o să încerci, invariabil. La urma urmelor, te molipsiseşi de încăpățânarea mea. În schimb, ți-am spus să nu te laşi prinsă. Deviza noastră de taină era *Hoțul neprins e negustor cinstit*. Iar tu ai pus-o în practică atât de iscusit.

Viața ta de studentă la Phenian era frumoasă, însă cu poliția secretă nu era de glumit. Te puteai trezi cu ei când ți-

era lumea mai dragă. Din când în când făceau razii inopinate prin căminele studenţeşti. Iar cei pe care se întâmpla să-i prindă cu materiale subversive, de contrabandă, sfârşeau dinaintea plutonului de execuţie. Asistaseşi la o astfel de scenă, cu un an în urmă, trei dintre colegii tăi de an fuseseră împuşcaţi în cap. Genul de execuţie publică în campus, în plină zi. Le-au lăsat leşurile să putrezească într-o groapă descoperită zile întregi, spre a le reaminti tuturor de consecinţele trădării Partidului. La câteva săptămâni după aceea, însă, copiii au revenit la vechile obiceiuri.

În noaptea aceea, erai în pat cu iubitul tău periculos.

Te uitai la serialul siropos sud-coreean în care fiul chipeş al unei *chaebŏl*[21] şi o fată obişnuită, săracă lipită, se îndrăgostesc în ciuda tuturor obstacolelor. (Păi, aşa se întâmplă mereu, nu?) Împrumutaseşi caseta de la un tânăr tovarăş, coleg din grupa de engleză — scotea un câştig bunicel din copierea şi distribuirea casetelor ilegale. Tu şi prietenii din cercul tău îl porecliseraţi Călugărul.

Poliţia secretă oprea mai întâi curentul în întreaga clădire, în toiul nopţii. Apoi agenţii făceau o vizită inopinată în fiecare apartament. Prima dată identificau locul unde se afla aparatul video şi puneau mâna pe el. Dacă simţeau căldură reziduală, porneau din nou curentul şi dădeau drumul aparatului, ca să vadă la ce vă uitaţi. Dacă era o casetă inofensivă, prezentând vrăjelile obişnuite de propagandă cu familia Kim, scăpai basma curată. Însă doar ideea că un adolescent se putea uita de plăcere la un film de propagandă după miezul nopţii... existau şanse mai mari să-l găseşti pe Buddha într-un bordel.

---

[21] „Familie bogată”.

Dacă era o casetă compromițătoare, o încurcai. Nu puteai să scoți caseta şi s-o ascunzi deoarece, la oprirea curentului, caseta rămânea blocată în aparat. Dacă încercai s-o scoți cu forța, şi-ar fi revărsat pretutindeni măruntaiele cafenii, lucioase, dovada concretă a actului tău perfid. Chiar şi dacă ai fi reuşit cumva să scoți caseta fără s-o strici, o încurcaseşi oricum. Primul lucru pe care-l făceau era să pună mâna pe aparat, ai uitat? Ştiau deja că e cald. Ştiau că te uitai la ceva, la ceva ascuns acum. Vezi? Nu există cale de ieşire.

Asta a pățit Călugărul, bietul băiat. L-au prins şi la nici două săptămâni l-au executat. Avea nouăsprezece ani. Dar nelegiuirea de care se face vinovat e prea cumplită, au zis, nu doar că a comis, dar a şi propagat delicte de gândire. Încă vreo câțiva copii au sfârşit ciuruiți de gloanțe sau trimişi în lagăre sub acuzații similare.

Însă tu, Mihee, ai scăpat basma curată. Curată ca lacrima.

Hoțul neprins e negustor cinstit, ştiai. Erai mereu pe fază, în eventualitatea unor razii matinale. Aşa că tot timpul aveai două aparate video pregătite. Şi în noaptea aia a fost la fel. Porneai cele două aparate simultan, cu două casete distincte: unul reda poveşti din viața minunată a Fratelui cel Mare, în timp ce din celălalt aparat se revărsa melodia de dragoste sfâşietoare din serialul sud-coreean. Ambele aparate mergeau, încălzindu-se pe măsură ce derulau banda, dar tu erai atentă doar la cel de-al doilea. Cel dintâi nu era conectat la televizor, desigur.

Când poliția secretă oprea curentul, ceilalți copii intrau în fibrilații. Dar tu rămâneai calmă. Nu trebuia decât să ascunzi aparatul cu serialul sud-coreean în dulap şi să-l conectezi pe celălalt la televizor. Dura doar o clipă.

La fix un minut şi treizeci de secunde după tăierea curentului, agenții au dat buzna în camera ta. Au pus mâna

pe video şi au simțit că era cald. Au dat drumul la curent şi au pornit caseta. Pe ecran a apărut zâmbetul binevoitor al lui Kim Jong-il, înconjurat de mii de oameni înlăcrimați, care îl aclamau la cel mai mic gest din deget. Totul era ca la carte. Totul era imaculat.

Când alții îşi imaginau că nu există cale de ieşire, tu găseai întotdeauna un colțişor. O deschizătură cât palma. O crăpătură minusculă în bastion pe care n-o observase nimeni altcineva.

Când mi-ai povestit scena asta, ți-am surprins scânteia din ochi. Aceeaşi pe care o văzusem la prima noastră lecție de engleză, când recitai alfabetul cu vocea îngroşată de emoție, doar că strălucea şi mai viu, şi mai nepământean de data asta. Mi-am dat seama că nu-ți mai puteam struni strălucirea adolescentină.

Apoi ai început să porți acel zâmbet straniu în sinea ta. Secrete noi pe care nu aveai să mi le mai împărtăşeşti.

Eu ți-am oferit vreascurile potrivite şi acum ardeai ca o văpaie de una singură. Şi nu mai aveam puterea să sting focul.

Ca şi mine, eşti un trickster. Însă mai curând de dragul jocului decât din nevoia de supraviețuire. Nu-ți curgea prin vene, o aveai pe limbă, sub limbă, în ochii care mă priveau mereu. Venea din dragostea mea. Din mândria mea.

— Iar singura metodă de a urma această chemare pe căi legale în societatea noastră era să intri în poliția secretă. Mihee a fost recrutul ideal, ca la carte. Dosarul ei consemnase imaginea revoluționarei pline de zel, obsedată de filmele de propagandă ale Conducătorului Suprem. Era de asemenea o studentă eminentă la Universitatea de Studii Străine din Phenian, deja vorbea fluent mai multe limbi străine. Nici nu-i de mirare. Învățase de la o maestră. În fond, să adopți diverse identități e totuna cu a vorbi mai

multe limbi. Când înveți o limbă străină, nu prinzi doar cuvintele. Pe parcurs începi să absorbi stări de spirit, ticuri şi povestea împărtăşită a oamenilor care o vorbesc instinctiv. Când începi să simți sincer că stăpâneşti limba, pune şi ea stăpânire pe tine, ca prin minune. Trecând pur şi simplu la altă limbă, poți să devii alt om. Adopți o nouă atitudine. Poți să furi povestea altcuiva chiar fără să-ți dai seama.

Mă opresc să-mi trag sufletul. Şi realizez că vorbesc de parcă aş scrie. De parcă aş ține un discurs, în loc să vorbesc liber. Domnului Park probabil că nu-i displace — e un împătimit sincer al cuvintelor elocvente, alese cu grijă. Îmi ridic privirea pentru a-i studia chipul. Şi îmi dau seama că vorbele mele au pus stăpânire pe el. Cel puțin deocamdată.

— M-ați întrebat la un moment dat de fete. De femeile coreene din Casa Maimuțelor, în timpul Războiului din Coreea. M-ați întrebat ce s-a ales de ele după ce am dat foc casei. Adevărul e că nu ştiu. N-am mai primit veşti de la sau despre ele de-atunci. Dar ce vă pot spune sigur e că m-am străduit să le salvez pe toate. Ziua în care am pârjolit casa era ziua controlului medical lunar, când erau duse la spitalul militar din oraş. În dimineața aceea, când le-am urcat în camion, i-am strecurat uneia dintre fete în buzunar un pistol pe care-l furasem de la unul dintre gardieni. Le-am legat la mâini cu noduri slabe, pe care le puteau desface cu uşurință dacă trăgeau uşurel de ele. Le-am spus să-şi scoată legăturile când camionul încetinea pe drumul şerpuit de munte, să-l împuşte pe şofer în cap şi apoi să sară din camion şi să o ia la fugă prin pădure. Nu ştiu dacă au reuşit sau nu. Nu pot decât să sper c-au scăpat. Măcar unele dintre ele. Ce încerc să fac acum nu e foarte diferit. Încerc să mă salvez obținând o a doua şansă pentru mine şi fiica mea deopotrivă. Merit încă o şansă. Am avut parte de situații demente cu vârf şi îndesat. Probabil că v-ați dat

seama deja că mă doare în cot de ideologie, ceea ce e valabil şi pentru fiica mea. N-am făcut decât să-mi croiesc drum cum m-am priceput mai bine prin toate mizeriile care mi-au fost aruncate în cale. Doar că de data asta aş avea nevoie de o mână de ajutor. Dar nu sunt o escroacă, aşa că nu vă cerşesc ajutorul pe gratis. Mă ajutați şi o să vă ajut la rândul meu. De la mine şi fiica mea veți afla mai multe despre dedesubturile RGB-ului decât ați aflat de la oricine altcineva, mai ales de la toți falşii spioni pe care i-ați pus pe pereți aici, la KCIA. Nu doresc decât ca eu şi fiica mea să fim acceptate şi să ni se acorde imunitate deplină, în schimbul informațiilor prețioase cu privire la RGB pe care le-am acumulat. Totul trebuie să se desfăşoare complet confidențial, desigur, fără presă, deoarece, dacă RGB-ul află că am trecut în cealaltă tabără, cu siguranță va schimba toate codurile secrete, toate modurile de operare secrete pe care le ştim, cât de repede va putea. De îndată ce dumneavoastră şi superiorii dumneavoastră îmi acceptați condițiile şi ne garantați siguranța, o voi aduce şi pe fiica mea. Ea e o sursă şi mai valoroasă decât mine. Are amintiri proaspete şi informațiile cele mai recente.

Se lasă din nou tăcerea între noi. Cea mai lungă de până acum. Dar aceasta nu e nici glacială, nici tăioasă. E o tăcere caldă, încordată, cu o notă de vertij. Are nevoie de timp să proceseze. Aşa că-l las în pace. Deja i-am întins mânerul sabiei pe care nu poate refuza să-l apuce.

— Nu înțeleg.

Văd o puzderie de semne de întrebare licărindu-i în ochi când clipeşte.

Se întoarce spre oglinda lată, ternă, de parcă ar solicita întăriri sau o încuviințare.

— În primul rând, cum ați ținut legătura cu fiica dumneavoastră, doamnă Choi? După cum ați zis, totul este monitorizat, există o altă divizie din cadrul serviciilor care

cenzurează orice corespondență între agenți. N-ai voie să dezvălui nicio informație cu privire la o misiune unui alt agent decât dacă sunteți împreună în misiune.

Îmi rețin din nou zâmbetul.

— Am folosit cea mai simplă metodă, domnule Park. A fost ideea lui Mihee. După cum ziceam, se pricepe să găsească crăpături minuscule care le scapă altora. Înconjurate de toate tehnologiile inovatoare dezvoltate de-a lungul Războiului Rece, noi am recurs la cea mai veche formă de comunicare. Ne trimiteam scrisori. Îi plăcea la nebunie să le compună. De obicei, exista întotdeauna un agent terț care le devia pe parcurs şi cenzura orice cuvânt care ar fi putut implica RGB-ul. Mihee era precaută, dar, de fiecare dată când ajungea la mine vreuna dintre scrisori, erau câteva cuvinte tăiate pe ici, pe colo. Dar, desigur, Mihee făcea acele greşeli mărunte dinadins. Diversiuni minore. Întocmai ca delictele minore pe care le inventa pentru şedința de purificare a vieții, doar ca să le distragă atenția informatorilor. Apoi umplea paginile cu poveşti inofensive, banale, despre viața ei pe care voia să mi le împărtăşească. Îmi plăcea nespus să le citesc. Îmi scria detaliile interzise, în special lucruri legate de misiunea ei şi planul ei de viitor, în interiorul plicului. Un plic galben-cafeniu. Genul de plic obişnuit pe care-l găseşti în orice birou. Îl desfăcea, îl despăturea şi apoi îmi scria mesajul secret pe fața interioară a plicului, cu o lumânare veche. Din cele conice, pe care le poți ține cu uşurință în mână ca să scrii cu ele. Aveam o grămadă prin casă mereu, deoarece în Coreea de Nord penele de curent erau foarte frecvente. Acele lumânări au fost albe inițial, dar, după ce-au fost ținute mult timp la păstrare, s-au învechit şi s-au îngălbenit un pic. Culoarea aceea se confunda de minune cu nuanța naturală a unui plic. Chiar şi dacă l-ai ține sub ochi, n-ai observa nimic. Era de-ajuns să-l ud şi să aplic un strat de

culoare mai închisă, în acuarelă, şi textul perfid, cerat, ieşea în relief, destăinuindu-şi secretele.

Acum e rândul meu să oftez adânc — pe jumătate de oboseală, pe jumătate de satisfacție.

Apoi observ că inima mi-a luat-o un pic la goană. Un ceas vechi care bate din ce în ce mai des în legea lui.

Din fericire, ştiu s-o potolesc, s-o amăgesc ca să se simtă în largul ei.

Strâng în mână singurul obiect pe care am voie să-l ating în cămăruța asta: creionul cerat galben, înfăşurat în hârtie. O combinație de creion şi pastel. Îl strâng între arătător şi degetul mijlociu şi-l frec uşurel de protuberanța osoasă de pe acesta din urmă — *bătătura scriitorului*, aşa i se spune —, ca şi cum aş scrie cu el. Simt apăsarea cunoscută, agreabilă, care mă calmează şi mă simt din nou întregită, ancorată, ca o înşiruire de cuvinte pe pagină.

A şaptea viață

Mărturii dintr-o căsnicie obişnuită

2006

ROUSSEAU

Aimé Adel a definit cândva căsnicia drept o călătorie dinspre extraordinar spre banal.

Un proces în continuă derulare în care descoperi, încetul cu încetul, că ceea ce ai considerat odinioară special nu e decât mediocru. Definiția asta seamănă mult cu modul în care mi-a descris mama sfârşitul relației ei cu tata — cum toate lucrurile care cândva i se păruseră originale şi incitante la el s-au dovedit a fi doar semnele comune după care recunoşti un fustangiu. *Un clişeu jalnic, demn de milă*, mi-a zis.

Siguranța de sine cu care i-a cerut mâna de la prima întâlnire. Îndrăzneala cu care şi-a tatuat porecla ei pe partea interioară a bicepsului la a treia întâlnire. Stilul fermecător în care a invitat-o să danseze cu el, desculță, pe capota Cadillacului său luat la mâna a doua, pe *Earth Angel (Will You Be Mine)*, la cea de-a cincea întâlnire.

Toate acele momente speciale, însă, nu i-au aparținut niciodată în exclusivitate. S-a dovedit că tata reluase acelaşi scenariu cu multe alte femei — reciclase până şi numele de alint tatuat, *Mon Petit Chardonneret*, „Micul meu sticlete”, pentru cel puțin patru dintre ele. Cea mai recentă din acest şir fusese o stripteuză din partea locului, pe nume Angela Diabola. Când aveam nouă ani, tata ne-a părăsit pentru fata care purta acest nume straniu.

La scurt timp după ce ne-a părăsit tata, m-a abandonat şi Dumnezeu.

Am crescut într-o familie religioasă. Bunicii mei fuseseră misionari în tinerețe, iar mama mă lua în fiecare duminică la biserică. Când eram mic, credeam literal tot ce scrie în Biblie, ca majoritatea copiilor crescuți într-o tradiție creştină strictă. Unul dintre pasajele mele preferate din Biblie era Matei 17:20: *Adevăr vă grăiesc: Dacă ați avea credință cât un grăunte de muştar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de*

aici acolo! şi se va muta şi nimic nu va fi vouă cu neputință.[22] Precum Philip, personajul lui Somerset Maugham din *Robie*, care credea cu tărie că Dumnezeu o să-i îndrepte piciorul strâmb, eu eram convins că o să-l readucă pe tata lângă noi dacă mă rugam din toată inima. Întocmai ca micul Philip, mi-am stabilit o dată la care trebuia să se petreacă minunea şi m-am tot rugat. Aşteptarea era palpitantă. N-aveam nicio îndoială că Dumnezeu îmi va îndeplini dorința, căci ştiam că a avea o credință nestrămutată în puterea Lui era singura condiție pentru acordarea miracolului. Să am chiar şi un dram de îndoială ar fi însemnat să-mi distrug şansa la binecuvântare. Şi, deoarece credința mea era deplină ca a lui Philip, descurajarea pe care am simțit-o la o lună după aceea, în dimineața când ar fi trebuit să se întâmple minunea, a fost pe măsură. În roman, piciorul lui Philip nu se vindecă niciodată, așa cum în copilăria mea tata nu s-a mai întors niciodată la noi.

Rapid, credința mea literală în Dumnezeu s-a destrămat. Însă credința mea în Biserică, în comunitate, a dăinuit. Enoriaşii de la biserica bunicilor ne-au ajutat să trecem peste perioada de cumpănă: ne vizitau des să se asigure că avem ce mânca în răstimpul cât mama, pradă depresiei, de-abia dacă se mai ridica din pat. Odată ce şi-a revenit şi a început să lucreze câte două ture ca să ne poată întreține, mă invitau adesea pe la ei la cină, ca să nu rămân prea mult timp singur, cu gânduri sumbre. Deoarece crescusem în comunitatea din jurul bisericii, care-mi oferise tovărăşie şi alinare, simțeam că le sunt îndatorat din plin pentru bunătatea arătată. Şi simțeam, totodată, că am datoria de a face bine la rândul meu, pe viitor, când avea să mi se ofere prilejul de a-i ajuta pe alții. Pasiunea mea pentru Biblie a

---

[22] Biblia în traducerea lui Bartolomeu Valeriu Anania, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 2018, p. 1481.

dăinuit, de asemenea: odată ce n-am mai văzut-o ca pe o sursă a adevărului, a început să mă fascineze ca operă de ficțiune, atât de bogată în poveşti fermecătoare, cu eroi neînfricați şi pilde emoționante despre nerozia oamenilor. Deşi nu mai credeam într-un Dumnezeu atotputernic, jucam în continuare rolul unui bun creştin când eram în preajma oamenilor de la biserică. Să le cânt în strună venea de la sine. Ştiam deja să le vorbesc limba, pasajele din Biblie şi melodiile cântărilor bisericeşti. Şi, deşi îmi pierdusem credința în sinea mea, încă îmi plăcea să mă rog, o deprindere care mă alina când alte metode dădeau greş.

M-am întrebat dacă, pentru oamenii obişnuiți, căsnicia era precum religia pentru mine după plecarea tatei: o tovărăşie în care rămâneau din obişnuință şi loialitate, care, chiar şi după ce credința nestrămutată şi pasiunea se stinseseră de mult, avea să le ofere sprijin şi alinare. O constantă mulțumitoare, chiar dacă nu incitantă. *Nu-i chiar aşa de rău să trăieşti după acest principiu*, îmi ziceam.

Dar n-aş vrea să consider că noi doi, eu şi soția mea, eram oameni obişnuiți.

Cern prin amintiri încercând să găsesc prima falie minusculă din căsnicia noastră. Mă întreb când am început să ne considerăm un cuplu căsătorit ca oricare altul, precum perechile pe care le compătimeam cândva. Genul de soți care se uită în gol, pe deasupra umerilor celuilalt, mai curând decât să-şi privească fețele la restaurant. Genul de soți ale căror tentative căznite de a face conversație se încheie doar cu un şir de oftaturi. Genul de soți care şi-au pierdut orice dram de interes reciproc, astfel încât nu le mai vine nici să se certe. Genul de soți care nici nu mai țin minte când au făcut ultima dată sex. Genul de soți pe care-i ține laolaltă doar faptul că au un copil.

Lumea din jurul nostru părea plină de astfel de cupluri nefericite şi, oricând vedeam o pereche mai posomorâtă decât altele, eu şi Seong-mi adoptam expresii de cățeluşi abătuți şi ne schițam din vârful buzelor un „te iubesc”. Era modul nostru de a ne savura superioritatea romantică — întinată de vinovăție şi totuşi (sau *şi astfel*) îmbătătoare.

— Dacă într-o zi o să mă transform într-o astfel de soție tristă şi reprimată, să faci bine *să-mi tragi un glonț în cap*, îmi şoptea, cu accentul ei nord-coreean exagerat, apoi se prefăcea că-mi moare în brațe.

Eu o sărutam blând pe frunte, iar ea îşi venea în fire spre a mă săruta îndelung, cum se cuvine, pe buze. Seong-mi putea să-ți facă astfel de surprize: în general, o fire tăcută, înclinată spre meditație, poate deveni pe neaşteptate întruchiparea curajului, dacă se simte apropiată de tine.

Dacă ajungi s-o înțelegi, s-o cunoşti.

Credeam că eu sunt omul care o cunoaşte cel mai bine pe lume — până când am descoperit mesajul scurt, de o concizie nemiloasă, pe care mi l-a lăsat pe masa calculatorului, în biroul meu.

Biroul e singura cameră din casă în care nu poate da buzna Aram — colțul de sus al uşii de lemn s-a umflat de la umezeala de peste vară, iar uşa e aproape imposibil de urnit, altfel decât împinsă energic de un adult. Ca urmare, camera a jucat uneori rolul alcovului nostru de taină în care puteam face sex când aveam chef de o schimbare, unde ne puteam hârjoni fără să ne facem griji c-ar putea intra cel mic peste noi.

Am nevoie să plec o vreme departe de tot. Să fiu singură.
Te rog să ai grijă de Aram.

Pe bilet e scrisul soției mele — un scris înghesuit şi îngrijit, la fel de abrupt ca o margine de stâncă.

Având în vedere cât de îngrijit a scris, nu se grăbea, aşa că mă gândesc că nu era în vreun pericol fizic când mi-a lăsat biletul — *slavă Domnului!*

Însă, dacă a trebuit să dispară aşa, probabil că a survenit o criză — una emoțională, dacă nu fizică.

Propriile mele emoții fluctuează de-a lungul zilei: mai întâi şocul absolut, apoi o stare de năuceală, genul care-ți amorțeşte creierul, care cu timpul lasă loc furiei, înainte de a se preface în final într-o combinație de consternare şi îngrijorare.

Dacă Seong-mi era deprimată de ceva vreme, ar fi trebuit s-o observ cu mult timp în urmă.

Cum am putut fi aşa de orb? mă întreb. Dar încă sunt orb. Nu ştiu din ce cauză a dispărut soția mea.

Mă uit la Aram, îngeraşul nostru metis, în vârstă de un an. Zâmbetul lui larg, lipsit de griji, îmi aminteşte că există măcar o consolare măruntă în toată povestea asta: Aram e prea mic pentru a păstra amintirea acestui moment, incidentul acesta enigmatic al dispariției mamei lui într-o dimineață, lăsând doar un mesaj de nici douăzeci de cuvinte în urmă.

Mi-e ruşine să recunosc că n-am observat nimic ieşit din comun în seara dinainte. Nici măcar în dimineața asta, când m-a rugat să-l duc pe Aram pe terenul de joacă, spunând că era un pic pleoştită. Când am ajuns acasă, am găsit-o pe menajera noastră, doamna Kwon, dar nici urmă de Seong-mi. L-am pus pe Aram în pătuț să doarmă. Eu am intrat în birou ca să dau drumul la calculator şi am descoperit biletul de la Seong-mi lângă tastatură. Am dat fuga în camera noastră şi am descoperit că valiza ei lipsea.

Seong-mi dispăruse. Ca o iluzie. *Să fiu singură.*

Am nevoie să plec o vreme departe de tot.

Nu mi-am închipuit niciodată c-o să fiu încadrat la *tot* — alături de orice o supără. Credeam c-o să fiu prima şi unica

persoană căreia o să i se destăinuie şi căreia o să-i ceară ajutorul când se va confrunta cu vreo problemă. Nu mi-am imaginat c-o să fac parte din realitatea banală, sufocantă, de care va vrea să fugă.

O iluzie. Gândul că într-adevăr cunoşti pe cineva. Că soțul sau soția îți sunt o carte deschisă dinainte, că ştii fiecare pagină, fiecare cuvânt. S-ar putea să-ți scape ce se ascunde printre rânduri. Atâtea cicatrici şi dureri din trecut scrise cu cerneală invizibilă.

Cine e femeia asta, străina asta?

Bae Seong-mi. Îi şoptesc agale numele, de parcă îl aud pentru prima dată şi trebuie să-l învăț pe de rost.

Şi eu, şi Seong-mi suntem speciali, dar nu în sensul banal, romantic de „ca nimeni altcineva”. Pentru fiecare dintre noi anii de formare au fost opusul a ceea ce e considerat comun, deşi consider că ea a avut o copilărie remarcabilă comparativ cu mea.

M-am născut la Durham, în Maine, dintr-un tată francez şi o mamă coreeană. Tata fusese soldat şi venise în Statele Unite ale Americii ca imigrant pe la douăzeci şi cinci de ani, iar mama era o orfană de război adoptată de un cuplu de misionari americani. Mama avea în jur de treisprezece ani când a ajuns în Statele Unite, dar bunicii mei n-au ştiut niciodată vârsta ei exactă. De la tata am moştenit nasul ascuțit, cu şaua proeminentă, şi ochii afundați în orbite; de la mama, culoarea ochilor — căprui-închis, părul negru ca pana corbului şi tenul galben-brun, care se face ciocolatiu după vreo patruzeci de minute în bătaia soarelui. Într-o comună din nordul Statelor Unite, unde majoritatea copiilor au tenul palid şi părul blond-roşcat, ieşeam în evidență ca o muscă pe un tort de nuntă.

Bunicii mei erau oameni inteligenți şi iubitori care m-au crescut, practic, împreună cu mama. Mergeam la ei în

Bangor la fiecare sfârşit de săptămână şi mi-au împărtăşit multe lucruri neprețuite: pasiunea lor pentru literatură, vocabularul lor englez rafinat şi poveşti despre lumea pe care o vizitaseră ca tineri misionari. Vorbeau adesea cu înflăcărare despre Coreea, țara despre care nu ştiam mai nimic, în ciuda originilor mele rasiale. Dar să învăț despre Coreea nu era o prioritate pentru mine pe atunci: mă străduiam să evit orice asociere care m-ar fi deosebit de cei din jurul meu. Ce-mi doream era să fiu banal, un copil ca oricare altul din clasă, pe care nu-l arată nimeni cu degetul. Dar lucrurile s-au schimbat un pic pe măsură ce creşteam. Deşi aspectul meu exotic încă atrăgea privirile necunoscuților din împrejurimi, prin Durham sau prin Bangor, am început totodată să culeg roadele unora dintre atributele mele fizice.

Băiatul pe care-l disprețuisem nespus, stângaci şi cu un cap mai înalt decât toți colegii, s-a transformat cu timpul într-un tânăr zvelt şi musculos, cu antebrațe solide, ca ale tatei. Eram bun la sport, în special la sporturile în care trebuie să arunci cu mingea. Deşi nu eram îndeajuns de vânjos să ajung sportiv de performanță, treaba asta s-a dovedit o armură eficientă, ținându-i la distanță pe bătăuşii şcolii, chiar şi fără a trebui să mă iau vreodată la trântă cu ei. Şi m-a surprins foarte tare să descopăr că le căzusem cu tronc unora dintre fetele din şcoală. În anii adolescenței, însă, am fost mai curând un singuratic: îmi era teamă c-aş putea să intru din nou în gura lumii, atrăgând o atenție nedorită care m-ar smulge din sfera banalității — eterna mea zonă de confort.

Soong-mi a fost, poate, prima excepție în preajma căreia tânjeam să fiu.

Am întâlnit-o la Shenyang, în China, unde lucram ca misionar la Biserica Vieții Noi. Ca şi bunicul Nolan, după liceu studiasem la Cornell, obținând o dublă specializare, în

engleză şi franceză. Apoi am făcut un masterat şi un doctorat în literatură engleză. După studiile prelungite, m-am hotărât să petrec un an în Asia de Est, spre a-mi *lărgi orizonturile*, cum îmi recomandase bunicul Nolan. Prin intermediul unui prieten vechi din cercul lui de misionari, am auzit de Biserica Vieții Noi, o biserică protestantă sud-coreeană din China, care ajuta în taină refugiați din Coreea de Nord să fugă în Coreea de Sud. Biserica tocmai căuta un tânăr american de origine coreeană care să poată lucra ca traducător din/în engleză şi ca asistent al pastorului principal, predând totodată un curs de engleză la o şcoală din oraş spre a avea o acoperire. Pe-atunci nici nu bănuiam că ceea ce mă aşteptam să fie un an de voluntariat o să se transforme într-o activitate căreia i-am dedicat o jumătate de deceniu, oferindu-le adăpost şi sprijin refugiaților nord-coreeni în China.

Seong-mi a fost una dintre persoanele care au fugit din Coreea de Nord spre a ajunge la uşa noastră.

Avusese o viață plină de peripeții. S-a născut la Hyesan, unul dintre cele mai nordice puncte din Coreea de Nord, aflat la granița cu China. E mai tânără decât mine, dar a trecut prin atâtea, încât unui om obişnuit i-ar trebui zece vieți, poate, s-o prindă din urmă: a supraviețuit foametei în care a murit jumătate din populația satului ei natal, a supraviețuit unei căsnicii în care era abuzată şi în urma căreia s-a trezit mamă la adolescență, a perseverat când a fost împinsă la trafic de droguri şi silită să se prostitueze. Şi totuşi nu şi-a pierdut niciodată pofta de viață. La vreo douăzeci şi cinci de ani, s-a hotărât să fugă de una singură din țara ei natală, din cel mai totalitar şi izolat stat de pe glob.

Lucrul care mi s-a părut cu adevărat extraordinar la ea era calmul. În ciuda tumultului din viața ei, a rămas o persoană extrem de stăpână pe sine — îmi amintea de

călugărul acela vietnamez din anii ’60, care stătea impasibil în mijlocul flăcărilor după ce şi-a dat foc. Deşi unii dintre refugiații pe care i-am cunoscut dovedeau un calm similar, în cele din urmă cu toții aveau momente când nu-şi mai puteau stăpâni emoțiile, cel mai adesea declanşate de amintirea celor dragi sau de traumele cărora le supraviețuiseră, întipărite pe veci în mintea lor.

Când ne-am întâlnit, poate că o părticică din mine se îndrăgostise deja de ea, deşi restul ființei mele încerca să-i țină piept din răsputeri; mă temeam de propriile impulsuri, de riscul să profit de un om care avea nevoie de ajutorul meu.

Părea fantoma unei bătrâne prinse într-un trup tânăr, străina aceea ostenită care tocmai intrase şchiopătând în biserică. I-am studiat chipul în timp ce-şi depăna povestea. Deşi n-aveau laba gâştei la colțuri, ochii ei erau epuizați, siguri şi lipsiți de orice urmă de căință, ochi de bătrân — plini de jale, dar fără vreun regret. Nu i-a fugit nicio clipă privirea, nici nu i se plimba de colo-colo, ca ochii multor tineri când îşi mărturiseau vulnerabilitatea. Chiar și atunci când îşi descria cele mai dureroase momente din viață — anii cât fusese ținută în robie şi maltratată de soț, lunile petrecute într-un bordel din China —, ochii îi rămâneau senini şi neînfricați. Nici nu îşi încleşta mâinile de emoție — le ținea calm în poală, uşor arcuite, ca nişte lotuşi întredeschişi. Şi mi-a plăcut că nu s-a dedat la înflorituri în poveste. Vorbea în propoziții scurte, simple, şi n-a cedat niciodată tentației de a exagera lucrurile. Felul ei de-a vorbi mi-a dat imediat impresia că era sinceră. Mi-a plăcut foarte mult atitudinea ei directă. Îmi era drag să fiu în preajma ei. Viața ei şi prezența sa tăcută îmi inspirau o smerenie agreabilă. I-am oferit un adăpost şi un loc de muncă în cadrul bisericii şi, la scurt timp după aceea, a devenit asistenta mea.

Aimé Adel scria că o dragoste care înfloreşte în împrejurări extraordinare nu poate supravieţui toamnei monotoniei pe care o aduce viaţa cotidiană.

Mă întreb dacă mutarea noastră în Coreea de Sud, faptul că ne-am aşezat la casa noastră şi ne-am întemeiat o familie, a fost cumva momentul care a marcat deopotrivă începutul şi sfârşitul vieţii noastre de cuplu.

De când ne-am mutat la Seul, totul a fost ca la carte: nu mai era o refugiată aflată în afara legii, aveam o confirmare scrisă a dragostei noastre şi împreună am devenit părinţi, semnul maturităţii şi al unei vieţi aşezate.

Îmi amintesc ziua în care a început totul, viaţa noastră de adulţi, bazată pe un angajament.

Am cerut-o în căsătorie pe Seong-mi când ne-am văzut pentru prima dată la Seul. Se întâmpla la aproape patru luni după fuga ei din Dalian la Seul, pe care o pusesem la cale cu ajutorul unui broker chinez pe care îl cunoşteam de ani buni. Şi la doar o zi după ce încheiase programul de formare de trei luni la Hanawon, Centrul de Sprijin şi Integrare pentru Refugiaţii Nord-Coreeni. Deşi fusesem convins de iubirea dintre noi, am aşteptat cu cererea în căsătorie până a ajuns cu bine la Seul, până când a fost liberă în faţa legii să ia o astfel de decizie — n-am vrut niciodată să se simtă presată sau obligată să mă ia de soţ doar din cauză că avea nevoie de ajutorul meu.

A fost prima dată când am văzut-o plângând. De îndată ce am rostit cuvintele, a ţâşnit spre mine şi s-a agăţat cu braţele de gâtul meu. Mi-a strâns faţa la pieptul ei, de parcă ar fi trebuit să-i ascult bătăile inimii sau, privind în urmă acum, aşa cum avea să-l strângă pe Aram în braţe la un an, făcându-l să râdă până nu mai putea.

— Nu vrei să te însori cu mine, nătângule, mi-a şoptit la ureche, nu cu o fiinţă nenorocită ca mine.

Zâmbea, dar lacrimile i se tot prelingeau pe obraji.

— N-o să zic că trecutul nu contează, pentru că nu e adevărat, i-am şoptit la rândul meu.

Am văzut că-i îngheață zâmbetul, cu tot cu sughițul de plâns.

— Trecutul tău îmi trezeşte o admirație nemăsurată, Seong-mi, şi nimeni altcineva nu mi-a inspirat astfel de sentimente.

După ce-am rostit ultimele cuvinte, chipul încremenit a început din nou să plângă. Şi apoi m-a sărutat. Câțiva trecători — majoritatea bunici coreeni mărunței, cu expresii încruntate — s-au uitat strâmb la noi. Dar nouă nici că ne păsa.

Şi apoi îmi amintesc de un alt început. Momentul — greu de spus ziua sau luna — când ce era extraordinar la ea a început să-şi lepede pielea moartă, solz cu solz, spre a se preface în ceva complet opus: banalitate.

Mediocritatea. Destinația finală în orice căsnicie, conform lui Aimé Adel.

Personalitatea ei. Imperturbabilitatea ei caracteristică, ceea ce mă făcuse să mă îndrăgostesc de ea.

Calmul enigmatic care cândva le făcuse pe toate celelalte tinere să pară insipide şi frivole prin comparație.

La început am crezut că viața aşezată din Seul o să scoată la lumină un pic mai des latura ei voioasă, pe Seong-mi cea expansivă pe care o văzusem în ziua cererii în căsătorie. Însă ea îşi purta tainele întunecate pretutindeni ca pe o negură nevăzută, o pelerină micuță sub care se refugia oricând simțea nevoia. Iar eu eram singurul care o percepea. Chipul ei devenea absent, de parcă tocmai ar fi apăsat cineva pe un întrerupător ascuns sub pielea ei, iar membrele i se îngreunau, de parcă se mişca pe sub apă. În acele momente nu reacționa uneori, când o strigam blând:

— Seong-mi, scumpo.

Încercam să nu-mi fac prea multe griji, căci de fiecare dată, după acele câteva clipe de învolburare lăuntrică, revenea lângă mine. De fiecare dată când o strigam din nou pe nume îmi răspundea. Şi, de parcă ar fi avut o revelație, se entuziasma brusc. Se apropia de mine şi se agăța cu brațele de gâtul meu, apoi îmi susura la ureche, cum face adesea înainte de a mă ademeni în pat fără să-l trezească pe Aram. De câteva ori am întrebat-o la ce se gândea. „La mai nimic”, mi-a răspuns într-un rând. „E mai bine să nu ştii, dragule”, mi-a spus altă dată, cu un aer prefăcut grav, ca o prezicătoare din vechime.

Treptat a început să mă agaseze un pic înclinația ei spre profunzime — ceva care mă fermecase cândva, mă atrăsese spre ea. Uneori Seong-mi îi putea face pe cei din jurul ei, inclusiv pe mine, să se simtă prea săraci cu duhul şi naivi, chiar imaturi, de parcă era mai coaptă decât ei, deşi era adesea mezina grupului. În anumite momente aveam senzația că e gata să-şi deschidă sufletul: am surprins-o uitându-se la mine de parcă mă privea din depărtare, cu ochii ei îngânduraţi, de om bătrân, cu gura întredeschisă, pe punctul de a rosti ceea ce era de nerostit. Dar n-a făcut-o niciodată.

— Eu îți sunt alături, scumpo, oricând simți nevoia să vorbeşti. Nu uita: orice vei fi făcut în trecut nu va afecta dragostea şi admirația pe care ți le port, i-am spus într-un rând, pe un ton cât mai blând.

Singura reacție a fost un oftat adânc, pe care a încercat să-l alunge cu un gest un pic prea nonşalant şi apoi cu un zâmbet prefăcut.

— Mulțumesc, scumpule, mi-a zis, apoi şi-a trecut degetele prin părul meu de parcă aş fi fost un băiețel — cum făcea adesea cu Aram ca să-l liniştească sau să-l ajute să adoarmă.

Un gest deopotrivă înduioşător şi agasant. Parcă-i citeam gândurile, parcă o auzeam cum murmură: *Mulțumesc, scumpule, dar pur şi simplu există lucruri pe care nu le-ai putea înțelege în veci.*

Plimbările, pasiunea ei solitară. Cândva mi se păruseră un lucru splendid. La Shenyang, de îndată ce şi-a procurat un act de identitate chinezesc fals, a început să facă periodic plimbări lungi spre parcul din oraş, întotdeauna cu o carte în mână. Când am întrebat-o pe unde dispărea după ce termina programul de lucru la biserică, mi-a răspuns că-i plăcea să se învârtă prin piața veche sau prin grădina publică, aflată la câțiva kilometri distanță.

— E un lucru pe care o tânără nu-l poate face la mine în țară, să se plimbe de una singură, doar de plăcere.

Am văzut-o roşind şi apoi zâmbind larg. Mi-a mai zis că-i plăcea nespus să citească la lumina soarelui, indiferent dacă era sus pe cer sau atârna portocaliu la asfințit.

— La urma urmelor, e un hobby care nu te costă nimic, a adăugat.

Fără să vreau, m-am holbat la ea, de parcă ar fi fost o vietate sălbatică stranie pe care o crezuseşi legendară. Cartea pe care o ținea în mână era o traducere în coreeană a romanului *Plafonul deschis*, o operă semiautobiografică a lui Aimé Adel, scriitorul meu francez preferat. Era un exemplar strecurat pe sub mână pe care-l țineam în dulăpiorul din biroul meu, la care avea acces deoarece era asistenta mea. Cu inima bătând să-mi spargă pieptul, am întrebat-o dacă-i place autorul.

— Nu mă omor după el, mi-a răspuns imediat — spre surprinderea şi dezamăgirea mea. E genul de predicator care nu e în stare să-şi pună în practică învățăturile, nu-i aşa? Tu înțelegi ce înseamnă asta, ca pastor.

La o săptămână după aceea am întrebat-o dacă o pot însoți la plimbarea spre parcul Dongling. După o ezitare de o

clipă, a acceptat. O undă de angoasă mă urmărea de când avusesem acea conversație lapidară cu ea despre Aimé Adel. În anii mei de studenție la Cornell, pe vremea când studiam franceza şi probabil în contexte similare la toate universitățile de Ivy League, *nimeni* nu avea dreptul să-l critice pe Aimé Adel. Era un filosof european marcant din a doua jumătate a secolului XX: criticul înverşunat al colonialismului european şi farul călăuzitor al tuturor mişcărilor pentru drepturi civile, în special a feminismului. Toți studenții de la Franceză aveau fotografii alb-negru cu Adel şi partenera lui, Sandrine Mauraux, cu care Adel avusese o căsnicie deschisă, lucru bine cunoscut. În fotografia cu pricina Adel şi Mauraux erau reprezentați în pat, emaciați şi pe jumătate dezgoliți, în plină grevă a foamei în semn de solidaritate cu mişcarea de protest contra Războiului din Vietnam. Adel era un zeu şi un adevărat star rock al filosofiei de după Al Doilea Război Mondial; nimeni, nici măcar profesorii, nu îndrăznea să-l critice deschis la oră, de față cu studenții revoluționari, adepții lui tineri şi furioşi. *Adel şi Mauraux au eliberat femeile de convențiile căsniciei!* Multe dintre studente erau gata să-şi pună pe parbriz abțibilduri cu acest citat.

Dar această tânără refugiată cu ochi de căprioară care mergea agale pe lângă mine, care nu avea nici vreo diplomă universitară, nici origini nobile, mi-a zis:

— Pe deasupra, chestia cu căsnicia deschisă e o vrăjeală, nu-i aşa?

M-am simțit deopotrivă lezat şi îndrăgostit până peste urechi. Am întrebat-o cum de ajunsese să considere cea mai importantă căsnicie filosofică a secolului o farsă. Râzând, mi-a zis că niciuna dintre condițiile relației nu fusese impusă de Mauraux.

— E pretextul de fițe al lui Adel să se culce cu cine vrea fără a trebui să înfrunte consecințele.

Mi-a rezumat astfel situația:

— Ți-o tragi cu orice femeie care-ți place şi în acelaşi timp îți păstrezi soția care-ți dă totul şi la care poți să te întorci oricând. Genul de huzur de care are parte orice rege sau dictator. Singura diferență e faptul că Adel e declarat *feminist* pentru chestia asta, a murmurat, cu o undă de dispreț.

Stilul direct, tipic nord-coreean. Mi s-a părut fascinant că tonul ei rămânea calm şi măsurat ca întotdeauna, deşi cuvintele erau muşcătoare. Şi-au înfipt dințişorii în măruntaiele mele, împungându-mă în vintre ore întregi până m-a luat în sfârşit somnul în noaptea aceea. În acel somn agitat m-am visat cu ea, cu gura între coapsele ei. A doua zi, la lucru, mi-a fost ruşine să-i întâlnesc privirea: având în vedere de unde provenea, îmi închipuisem că o femeie ca Seong-mi nu va avea prea multe păreri proprii asupra unor teme metafizice — subiecte care nu au direct de-a face cu supraviețuirea.

Mi-am imaginat că plimbările ei solitare nu aveau să mai fie solitare după ce ne căsătoream. Nici n-am bănuit că plimbarea noastră la asfințit din Shenyang, în care s-a dezis nonşalant de Aimé Adel, avea să fie prima *şi* ultima noastră plimbare împreună. Mi-a zis că plimbările erau un lucru pe care prefera să-l facă de una singură, cu o carte în mână. Acum, că nu mai trăia singură, pentru ea era mai important decât oricând să se plimbe astfel, mi-a explicat.

— Sunt ceea ce voi, occidentalii, numiți o persoană *introvertită*, mi-a zis, cu o expresie prefăcut posomorâtă.

După naşterea lui Aram, nevoia ei de a face plimbări solitare a părut să se amplifice.

— Am nevoie de răgazul ăsta pentru mine ca să n-o iau razna, mi-a mărturisit, ca să rămân o mamă şi o soție bună.

Aşa că m-am asigurat că avea parte de acel răgaz, spunându-mi că merita fiecare clipă. Şi, în acelaşi timp, mă

simțeam jignit că eram exclus. Mă simțeam însingurat, reflectam la toate lucrurile pe care ar prefera, poate, să le facă în lipsa mea. Şi mă disprețuiam pentru că mă simțeam astfel. Pentru că eram un soț meschin şi gelos, ceva ce nu-mi dorisem niciodată să ajung.

În momentele cele mai sumbre de ciudă, îmi imaginam chiar şi c-ar putea exista un amant secret — poate cineva din grupul de refugiați nord-coreeni din Seul, cu care se întâlnea uneori. Un alt refugiat, născut şi crescut în mediul brutal din Coreea de Nord, întocmai ca Seong-mi. Un bărbat care i-ar putea înțelege cu uşurință suferința. Un bărbat căruia nu trebuia să-i vorbească de parcă ar fi fost un copil. Aveam senzația că iau parte la o întrecere în materie de tragedii în viață şi ştiam că n-am şanse să câştig. Dacă mă raportam la acel bărbat imaginar, viața mea, care mi se păruse complicată cândva, părea banală.

Cât de bine cunoşti viața soțului sau a soției?

Cât de bine îți poți cunoaşte soțul sau soția?

În Coreea, oamenii folosesc conceptul de *chon* spre a ilustra gradul de apropiere în familie. De exemplu, doar un *chon* mă desparte de părinți, în timp ce de frați şi de surori mă despart doi *chon*. Frații şi surorile părinților sunt la trei *chon* depărtare de mine, iar între veri e o distanță de patru *chon*. În coreeană, cuvintele pentru unchi şi văr, *Sam-chon* şi *Sa-chon*, vin literalmente de la acest grad de separare: *sam* şi *sa* înseamnă „trei” şi, respectiv, „patru” în coreeană. Conform definiției coreene, de o claritate sfâşietoare, între soț şi soție nu există nici măcar un *chon*. Aceasta presupune mai multe niveluri de interpretare: în primul rând, dacă-i vedem ca o pereche legată de o iubire fizică şi emoțională, sunt aproape o singură entitate când ating gradul maxim de intimitate; dar, în al doilea rând, la urma urmelor între soț şi soție nu există nicio relație de sânge şi, astfel, apropierea

dintre ei nefiind definită de *chon* sau de o relație de sânge, un soț şi o soție s-ar putea transforma, practic, în doi străini, ba chiar în inamici, odată ce legătura firavă, strict legală, a căsniciei se frânge.

Înainte, nu înțelegeam cât de inspirată e definiția decât la modul teoretic. Acum o înțelegeam la modul visceral.

MIHEE

Mihee trebuia să aleagă una dintre cele două identități.

— Ambele sunt persoane reale, i-a spus tovarăşul Cha, aşa că Mihee l-a întrebat de ce să adopte o identitate reală în locul celor inventate pe care le adoptau de obicei.

Privind-o chiorâş, bărbatul i-a răspuns că pur şi simplu era un mod de operare mai eficient.

— S-a dovedit statistic.

Agenții îşi joacă mai bine rolurile repartizate când sunt bazate pe viața unor persoane reale, deşi este tot o prefăcătorie, indiferent dacă biografia adoptată e fictivă sau nu.

Cu toate că tovarăşul Cha i se adresase pe un ton blând, căutătura lui chiorâşă o neliniştea, amintindu-i că nu le plăcea când un novice punea întrebări.

— Pe deasupra, a continuat tovarăşul Cha, dacă îți îndeplineşti cu succes misiunea, până la urmă vei fi trimisă în Coreea de Sud, ceea ce presupune să adopți oricum identitatea unei persoane reale.

Prima opțiune era un bărbat pe nume Kim Cheol.

— Nu considera sexul un contraargument.

Nu era cazul: Mihee ştia că, din cauza foametei, mulți bărbați rămăseseră într-un stadiu de pubertate amânată perpetuu.

— Kim Cheol e un ins scund şi firav, aşa c-ai putea trece cu uşurinţă drept el, dacă îţi faci treaba bine.

Mihee s-a întrebat dacă era un test. Tovarăşul Cha îi dădea înainte, explicându-i că, dacă se folosea abil de treaba asta, s-ar putea dovedi un atu la un moment dat, când va avea nevoie să fugă din locul de desfăşurare a misiunii fără a fi observată.

— Poţi să redevii fată, în timp ce ei caută zadarnic un băiat.

S-a întâlnit cu Kim Cheol în celula lui, cu o zi înainte de execuţie. I-au oferit ce şi-a dorit ca ultimă masă, tăieţei reci de hrişcă şi un ou fiert tare, şi trei ţigări, iar el a acceptat cu entuziasm să coopereze.

— Drept să vă spun, domnişoară, a murmurat Cheol zâmbind, cu ţigara aprinsă jucându-i între buzele acoperite de cruste, aş fi cooperat oricum, cu sau fără ultima masă.

Mihee era iritată că-i spunea „domnişoară”, însă n-a protestat, gândindu-se că mâine avea să fie mort deja. Dar înţelegea ce vrea să spună. Orice viaţă aflată în pragul neantului simte nevoia să-şi lase amprenta. Şi tot ce-şi dorise Kim Cheol vreodată fusese să lase o dâră a existenţei sale în lumea asta, spunându-şi povestea. Acest lucru — dreptul lui la un ultim discurs — îl făcea să pară îngâmfat uneori, de parcă era un erou de război intervievat pentru faptele lui de vitejie.

Viaţa lui Cheol era definită de foame. A petrecut ore întregi din timpul limitat care-i fusese acordat vorbind despre mâncare, despre ce poţi şi ce nu poţi să mănânci, de parcă toate lucrurile de pe lume pot fi împărţite în aceste două categorii simple.

— Deja nu mai existau câini, pisici sau iepuri, aşa c-am trecut la chestii mai mici, cum ar fi şoareci, şobolani, spunea Cheol, şi, când s-au dus şi alea, am trecut la broaşte şi mormoloci, apoi la cicade şi lăcuste.

Cu gura întredeschisă şi cu ochii goi, Cheol era purtat de valurile nostalgiei. Nici măcar o imagine pe care şi-o amintea Mihee din copilărie, libelule cu aripi roşii, lucioase, zburdând prin grădina de mărărițe a familiei, n-a supraviețuit poftei lui de mâncare.

— Însă trebuie să le rupi capul, a subliniat Cheol, pentru că e amar, dar, fără cap, libelulele sunt la fel de gustoase şi apetisante ca anşoa la tigaie.

Lui Mihee îi inspira deopotrivă dezgust şi milă.

Cheol era *kotchebi*, unul dintre nenumărații orfani rămaşi în urma Foametei, o perioadă de penurie generalizată şi criză economică din anii ’90, care eliminase un sfert din populația Coreei de Nord. Nu şi-o amintea pe maică-sa, care îl părăsise când el avea trei ani, iar tatăl său, un meseriaş cu un *songbun* inferior, îi lăsase pe Cheol şi pe fratele lui mai mare în grija unui orfelinat. Fratele lui murise de febră tifoidă la orfelinat, iar Cheol fugise de-acolo la scurt timp după aceea. Nu avea să-şi mai revadă niciodată tatăl.

La unsprezece ani, Cheol trăia din orice găsea de mâncare, călătorea clandestin cu trenul de colo-colo, adunând şi pierzând tovarăşi de drum, tâlhărind şi fiind tâlhărit. La doisprezece ani, deja deprinsese vânătoarea şi culesul. Iar la treisprezece ani ştia să facă troc. La paisprezece ani, luase decizia care îi marcase viața: aceea de a trece granița. De atunci, îşi câştigase existența ca negustor ilicit de lucruri de ocazie, vânzându-le fier vechi şi mărunțişuri nord-coreene chinezilor de peste graniță. Devenise rapid cel mai bogat om de vârsta lui pe care-l cunoscuse până atunci: ajungea să ia cincisprezece dolari de la un cumpărător chinez pe bucăți de fier şi de cupru, piese de ceramică şi bijuterii pe care nord-coreenii i le vindeau pentru un dolar. Îi mersese de minune până când împlinise şaisprezece ani, vârsta majoratului.

— Deja trecusem de vreo zece ori ilegal frontiera până la momentul ăla, i-a povestit Cheol, umflându-se în pene de mândrie. Ştiu nişte locuri de-a lungul râului Tumen, unde grănicerii mai închid ochii.

Folosindu-se de un act de identitate furat de la un mort, dintr-un morman de cadavre din spatele unei gări, Cheol îşi asigurase un refugiu pe lângă râu şi acolo îşi ținea o parte din bunuri şi banii strânși pentru zile negre.

Până la urmă, nu de la trecerea frontierei i se trăsese. Fusese arestat de poliția secretă în casa lui de taină în timp ce-şi scotea o parte din rezerva de bani. Ascunsese banii în nişte tablouri înrămate, în spatele portretelor lui Kim Ir-sen şi Kim Jong-il. Se gândise că e o ascunzătoare ingenioasă, într-un loc unde n-ar fi îndrăznit nimeni să scotocească: toate reprezentările vizuale ale Tatălui şi ale Fiului erau considerate sacre, iar vătămarea lor constituia un act de trădare. Când poliția secretă dăduse buzna în casă, Cheol scăpase din mână tabloul înrămat, pe jumătate desfăcut, cu poza lui Kim Jong-il. Geamul se spărsese, iar portretul se rupsese într-un colț, lăsându-l pe Liderul Suprem cu un zâmbet straniu, şui.

— Vedeți, i-a zis Cheol, poți scăpa nepedepsit pentru trecerea frontierei, dar niciodată n-o să scapi nepedepsit dacă l-ai insultat pe Marele Comandant.

Niciodată, mai ales dacă eşti adult în fața legii, s-a gândit Mihee. A încuviințat din cap, uitându-se la Cheol. Generația lor crescuse cu poveşti despre eroi cotidieni care salvaseră sfintele portrete ale Tatălui şi Fiului dintr-o clădire în flăcări sau de pe un vas care se scufunda, riscându-şi viața pentru această cauză nobilă.

Mihee s-a întrebat dacă ar putea arăta acelaşi calm în fața morții. Ca mulți alți nord-coreeni care supraviețuiseră Foametei, şi Mihee, şi Cheol erau blazați când venea vorba de moarte: o văzuseră din plin, pretutindeni. Dar Mihee n-ar

fi putut simți niciodată indiferență la gândul propriei morți. Ideea în sine — conştientizarea faptului că a doua zi urma să-ți dai ultima suflare — i se părea imposibilă, de neconceput. Cheol a râs uşurel când l-a întrebat dacă-i era teamă.

— Nimic nu mă mai supără, domnişoară, i-a răspuns el. După ce-am văzut ce-am văzut, după ce-am făcut ce-am făcut, mi se pare că am o mie de ani deja.

I-a mărturisit că, dacă ar fi avut de ales, ar fi preferat să trăiască.

— Dar, chiar dacă nu pot, n-am prea multe regrete, a adăugat, ridicând din umeri.

Lucrul de care se temuse cu adevărat fusese c-ar putea muri de foame — genul de moarte lentă, agonizantă, însoțită de delir, care îți răpeşte orice urmă de umanitate.

— O să am parte de o moarte rapidă, prin împuşcare, n-o să simt nicio durere, aşa că nu-i o moarte foarte nasoală. Pe deasupra, o să mor cu burta plină, după o masă ca la carte, supă de vită şi tăieței de hrişcă din ăia adevărați. *Nu* imitație de tăieței, din pănuşă de porumb sau scoarță de pin, din aia de la interior, ştiți.

Ultimele cuvinte i-au fost acoperite de un zâmbet. Şi totuşi o umbră de tristețe îi stăruia pe chip, ca un rotocol de fum de țigară încremenit în aer.

A doua opțiune era o femeie pe nume Bae Seong-mi.

O femeie înaltă, costelivă. Albă la față ca hârtia. Cu ochi de cățeluş — cu pleoapele căzute un pic la colțuri. Cu buze subțiri, dar cu un maxilar puternic.

Era mai tânără decât Mihee, dar părea mult mai în vârstă.

Spre deosebire de Kim Cheol, căruia nu-i mai tăcea gura, Bae Seong-mi se codea înainte de a vorbi. Şi-a destăinuit viața cu țârâita. Ca şi Kim Cheol, Bae Seong-mi trecuse de

nenumărate ori granița cu China înainte de a fi arestată şi trimisă într-un lagăr de muncă. Vânduse droguri: *bingdu*, metamfetamină.

— Înainte de asta, eram o mamă ca oricare alta, a spus în şoaptă, cu un zâmbet amar.

Seong-mi nu plângea niciodată. Însă, de fiecare dată când pomenea de fiul ei, se lăsa o tăcere prelungită. Vorbea agale, cu o voce firavă, lină, aproape lipsită de inflexiuni. Asta i-a atras atenția lui Mihee. De fiecare dată când Seong-mi se întrerupea în mijlocul propoziției, lăsându-şi povestea în suspensie, răscolită, parcă, de o amintire care-i trezea emoții intense, Mihee simțea că-i sare inima din piept, era fascinată. Acest talent i-a câştigat lui Seong-mi încă patru zile în care să-şi depene povestea înainte de execuție, deşi Cheol avusese parte doar de una.

Ca şi Mihee, Seong-mi era originară din Hyesan, un oraş din extremitatea nordică a țării, la granița cu China. Acest fapt reprezenta un avantaj pentru Mihee: nu trebuia să mai învețe şi să memoreze nimic despre oraşul în care crescuse. Putea să câştige mult timp astfel. Seong-mi se născuse într-o familie cu un *songbun* inferior şi ajunsese, prin căsătorie, pe treapta mijlocie-superioară. Soțul ei era propagandist la postul public de radio din Hyesan.

— Un bărbat solid, arătos, care râdea cu poftă, l-a descris Seong-mi. Vulgar, dar cu darul vorbirii, îl iubeau şi bărbații, şi femeile deopotrivă.

Partea frumoasă a amintirilor se oprea acolo.

— S-a schimbat efectiv peste noapte, a murmurat Seong-mi.

După ziua nunții, bărbatul o ținuse doar în băute şi bătăi. Lui Mihee i se părea straniu că Seong-mi vorbea despre agresiunile lui cu atâta detaşare, de parcă durerea pe care o îndurase fusese trăită de altcineva. Dorința nestăpânită de a fugi de-acasă se trezise brusc în Seong-mi,

în dimineața de după încă o bătaie la beție, urmată de lacrimi, jurăminte de genul „n-o să se mai întâmple niciodată” şi declarații înflăcărate de dragoste, texte cu care se obişnuise în aşa măsură încât le-ar fi putut recita de la coadă la cap. În timp ce-şi acoperea vânătăile de pe gât şi de la ochi cu pudră de talc, simțind cum îi arde fiecare articulație a mâinii de parcă era perpelită la foc mic, înțelesese brusc adevărul inevitabil: că într-o zi avea s-o ucidă. „O s-o țină tot aşa câte zile voi avea”, îşi dăduse ea seama. Seong-mi avea doar două opțiuni. „Îl omor până nu mă omoară el”, îşi spusese în şoaptă, „sau fug”. Ca posedată de un duh, Seong-mi o rupsese la fugă din casă, doar cu o cămaşă de noapte subțire pe ea. Nu se mai întorsese niciodată.

Se hotărâse să treacă râul Yalu şi să ajungă în China, oricum singura opțiune pe care o mai avea. Îşi amintea vag că unchiul Majo, fiul unei surori a bunicului ei, locuia în Changbai, o provincie din China cu o populație majoritară de coreeni. Familia unchiului Majo n-o întâmpinase nici cu brațele deschise, nici cu indiferență. Doar făcuseră ce se simțeau obligați să facă pentru o rudă îndepărtată pe care n-o mai văzuseră de zece ani. O hrăniseră şi îi oferiseră un adăpost până când începuse să arate din nou normal şi îi dispăruseră toate vânătăile de pe corp.

— Apoi m-am trezit iar pe cont propriu, cu opt bănuți în buzunar şi o geantă de voiaj burduşită cu hainele mătuşii Majo.

Ca imigrant ilegal, fără acte, i se ofereau doar munci riscante, pe bani puțini.

— Singura opțiune pe care o aveam, de fapt, ca femeie din Coreea de Nord venită ilegal acolo, era prostituția, în diferite forme, a explicat Seong-mi, privind în gol.

De la şedințe de masaj cu alte servicii incluse, până la a juca rolul soției pentru un fermier chinez cu handicap — şi,

ca ultimă destinație, tradiționalul cartier cu felinare roşii. Însă, în a doua săptămână după ce ajunsese la bordel, fugise din nou. Atunci când toate fetele fuseseră trimise la baia publică, iar peştii stăteau de pază la uşă, Seong-mi se prefăcuse că avea nevoie la toaletă şi sărise pe geamul budei. Când îşi dăduse seama că nici drumul care urma după prostituție nu era presărat cu roze şi o bătea gândul de a-şi pune capăt zilelor, i se oferise ceea ce ea considerase a fi o a doua şansă.

— Mi s-a propus o slujbă — să scot clandestin droguri din Coreea de Nord.

Era o muncă periculoasă, dar foarte profitabilă, după cum îi spusese gangsterul chinez cu fața despicată de o cicatrice. De decenii întregi Coreea de Nord derula o operațiune de amploare de producție şi rafinare a opiului — unul dintre puținele bunuri produse în Coreea de Nord care îndeplineau standardele internaționale de calitate. Tehnic, ca mijloc de a acumula valută, drogurile erau exclusiv pentru export. Într-o economie atât de şubredă, însă, în care şpăgile hrăneau mai multe guri decât salariile, drogurile ajungeau şi la publicul larg. Din cauza crizei de medicamente occidentale şi materiale medicale, metamfetamina devenise un panaceu popular. Lumea o folosea pentru tot soiul de dureri şi boli, de la herpes la cancer în ultimul stadiu. Până şi oamenii sănătoşi recurgeau la ea pentru a-şi lua gândul de la foame sau de la realitatea cotidiană.

— *Bingdu*-ul din Coreea de Nord era la mare căutare în China datorită calității superioare şi prețului relativ scăzut, a continuat Seong-mi, iar bandele chinezeşti erau chitite să găsească metode mai eficiente de a pune mâna pe el.

Se gândiseră că Seong-mi, o femeie nord-coreeană cu aspect banal, nici prea tânără, nici prea bătrână, ar fi numai bună de contrabandistă. Nu părea o amenințare, nu ieşea în

evidență într-o mulțime şi, ca femeie, era mai puțin probabil să fie percheziționată. Putea să treacă neobservată granița.

Opera mai ales iarna. Hainele groase îi permiteau să transporte o cantitate mai mare de droguri, precum şi bani şi țigări cu care-i putea mitui pe grăniceri. În iernile geroase, râul Yalu îngheța bocnă, aşa că putea să-l traverseze fără grija c-ar putea altera marfa.

— Pentru prima dată după ceva vreme, aveam un scop în viață, a şoptit Seong-mi, cu ochii închişi.

Munca se dovedise, într-adevăr, profitabilă — după prima traversare primise echivalentul salariului soțului ei pe un an — şi începuse să-şi imagineze un nou viitor, cu fiul ei de zece ani alături. Nu mai muncise niciodată cu atâta înverşunare. Avea nevoie de mai mulți bani ca să-i asigure fiului ei cea mai bună cale de scăpare şi o locuință adecvată în China. În iarna următoare efectuase mai multe deplasări de afaceri încununate de succes în Coreea de Nord. Fusese prinsă doar o dată de un grănicer, dar îl câştigase de partea ei fără probleme, cu trei dolari şi un pachet de țigări.

Visul îi fusese spulberat chiar când părea gata să se împlinească. Doar un fir smucit din greşeală şi se destrămase toată țesătura. Într-o zi, trecând prin cartierul în care locuise odinioară în Hyesan, nu rezistase tentației de a merge până la şcoala unde învăța fiul ei.

— Doar ca să-l văd de la depărtare, a explicat, cu un tremur în glas.

Nu-şi zărise fiul, în schimb o zărise cineva pe *ea*, un bărbat pe nume Injae, un fost vecin şi prieten la cataramă cu soțul ei. La câteva minute după aceea, apăruse miliția.

Seong-mi înțelesese că norocul ei era pe sfârşite. Spre deosebire de majoritatea milițienilor, tovarăşul Injae nu se lăsase mituit. Spumegase de furie când încercase să-l mituiască. *Dezertoare ordinară, care şi-a trădat Partidul şi pe tatăl copilului ei!* zbierase Injae la ea.

— S-a ținut de mine până la secție, să se asigure că de data asta nu mai scap.

Rămasă singură într-o celulă, în arest, în timp ce în fundal îl auzea pe tovarăşul Injae lătrându-i toată povestea soțului ei la telefon, îşi dăduse seama că i se înfundase. Nu mai avea unde să fugă. Ştia foarte bine ce-o aştepta: munca silnică, apoi întoarcerea la soțul ei. Trebuia să ia o ultimă decizie rapid, cât mai putea. Avea o grămadă de *bingdu* asupra ei — îşi îndesase cât de mult putuse în gură, rapid, până să apuce gardianul s-o oprească.

— Cantitatea pe care am luat-o ar fi omorât pe loc un cal, dar cumva pe mine nu m-a omorât, a şoptit Seong-mi, cu capul înclinat.

S-a lăsat tăcerea. Mihee se întreba dacă Seong-mi începuse să plângă.

— Am fost judecată şi condamnată la moarte, a rostit Seong-mi într-un final, râzând uşurel, apoi oftând. Principalul motiv pentru care m-au condamnat la moarte n-a fost nici trecerea ilegală a frontierei, nici traficul de droguri.

Seong-mi o privea drept în ochi acum.

— A fost tentativa de sinucidere.

Sigur că da, şi-a zis Mihee în sinea ei. Statul detestă sinuciderea. Sinuciderea este un păcat, un gest de protest pasiv contra Partidului. O formă de dezertare lăuntrică. Nu puteau îngădui să se întâmple una ca asta pe teritoriul lor, într-o celulă — locul care ar trebui să te priveze pe deplin de libertate. Nu puteau lăsa o asemenea ruşine nerăzbunată.

Seong-mi a început să plângă în hohote. Mihee se simțea debusolată, şocată. Nu era un spectacol prea plăcut: să vezi pe cineva care părea atât de stăpân pe sine, impasibil, cum clachează. Mihee ar fi vrut în acelaşi timp s-o ia la palme şi s-o strângă în brațe. Dar a rămas nemişcată, fără să spună nimic. Aşa cum fusese instruită.

După ce şi-a şters lacrimile, Seong-mi a spus un lucru pe care Mihee nu se aşteptase să-l audă: a spus că se consideră norocoasă, în ciuda situației. Se bucura că avusese prilejul să-şi depene povestea înainte să se risipească.

— Celor mai mulți condamnați la moarte nu li se oferă o asemenea ultimă şansă, nu-i aşa? a murmurat, cu un zâmbet firav.

Nu nega faptul că urma să moară a doua zi, dar să știe că ceva din ea avea să dăinuie, chiar şi ca mască adoptată de altcineva, era o alinare. O fericire furată, la fel de stranie ca viața în sine.

— Pe undeva, fiecare dintre noi îi oferă celeilalte o viață nouă, nu-i aşa? a conchis Seong-mi.

Au început să i se prelingă lacrimi pe obrajii zâmbitori.

Apoi şi-au luat rămas-bun.

Când Mihee a dat să iasă din celulă, Seong-mi a strigat-o. I-a zis că uitase să-i spună ceva important.

A prins-o de umeri şi i-a şoptit la ureche:

— Dacă treci râul Yalu când nu e înghețat, ai grijă să te dezbraci complet înainte să pui piciorul în apă.

Şi Mihee a privit-o pe Seong-mi cum pleacă.

Vorbele lui Seong-mi i-au amintit lui Mihee de propria mamă.

Mama, idolul său. Datorită ei Mihee îşi alesese această profesie — în ciuda voinței maică-sii, mai curând. Dar, cum afirmă un vechi proverb coreean, „niciun părinte nu câştigă în lupta cu copilul său”. Cu timpul, mama recunoscuse şi ea acest fapt. Din acel moment, îi fusese o profesoară de nădejde.

Mama îi povestise cândva că fusese nevoită să treacă multe râuri în misiunile de pe vremuri.

— Râul Yalu, Dooman, chiar şi Imjinul. Eram un soi de experiment pentru ei.

Deoarece mama nu era un agent tipic, care să fi trecut prin instrucția pentru agenții de elită, o folosiseră pe post de cobai uman pentru tot soiul de misiuni tulburi, obscure şi periculoase. O aruncaseră direct în junglă să vadă dacă poate să scape cu viață.

O îndemnase pe Mihee să îndure orice.

— Prima misiune e decisivă, îi spusese apăsat. Doar după ce m-am dovedit vrednică şi am trecut de primele încercări, m-au lăsat să adopt pe termen lung rolul femeii de afaceri.

Înainte de a purta armura strălucitoare a femeii de afaceri, mama purtase o floare în păr pentru a juca rolul unei orfane de război cu mințile rătăcite. Dându-se drept o hoinară, adunase în taină informații despre baza militară americană din Paju, în Coreea de Sud. Lui Mihee i se părea oribil să joci rolul unei mute țicnite, însă mama susținea că e o alegere inteligentă şi plauzibilă. În orice oraş din Coreea de Sud găseai câte o orfană care o luase razna după război. Durerea o făcuse să piardă simțul realității. Într-o stare jalnică, rătăcită în lumea ei, nu era considerată niciodată o amenințare. Aşa că se bucura de o libertate stranie, îi explicase mama.

Ca şi Seong-mi, mama o sfătuise să se dezbrace complet înainte de a traversa un râu.

— Mai ales râul Yalu. Noaptea, chiar şi vara, apa se poate face rece ca gheața. Nu e de dorit să mori de hipotermie înainte de a apuca să tragi cu ochiul la lumea din jur, îi spusese zâmbind.

*

Mihee trebuia să aleagă una dintre cele două identități, Cheol sau Seong-mi.

De la început, însă, alegerea i s-a părut prea uşoară. Opțiunea ei era Seong-mi, fără urmă de îndoială. Şi apoi s-a întrebat din nou: şi dacă toată treaba asta era doar un test? Ştia că rareori lăsau decizia pe mâna unui nou-venit. Oare e o favoare din cauză că am o mamă adoptivă legendară? a chibzuit Mihee. Sau vor să ştie cât de aventuroasă sunt?

Oare e o conformistă ca la carte? Sau are curajul să-şi asume riscuri?

În această branşă stranie, era întotdeauna greu să afli adevărul.

ROUSSEAU

Nonşalanța cu care îl criticase Seong-mi pe Aimé Adel. Cândva îmi rănise inima şi mă cucerise, totodată.

M-am minunat de curajul ei lipsit de menajamente, de faptul că nu se lăsa convinsă cu uşurință de curentele principale de opinie. Îi invidiam încrederea. Eu, din contră, mă temusem toată copilăria şi adolescența de felul în care mă vedeau alții.

Dar a început să mă şi supere treaba asta: cu câtă uşurință desființa părerile altora.

Deşi nu se omorâse după *Plafonul deschis*, până la urmă citise toate cărțile lui Aimé Adel din biblioteca mea, din cuibuşorul nostru modest din Seul. Şi, odată ce terminase cu Adel, trecuse la câteva dintre scrierile lui Sandrine Mauraux.

Într-o zi am văzut că citea *Sera* lui Mauraux, povestea unei botaniste care pătimeşte din cauză că-şi dedică viața iubitului ei, un poet care umblă din floare în floare. Când a terminat romanul semiautobiografic, am întrebat-o, plin de speranță, dacă vreuna dintre cărțile citite îi schimbase

opinia despre Adel. A schițat un zâmbet enigmatic şi a dat din umeri.

— Îmi place mesajul filosofiei lui. Le-a dat speranță şi un scop în viață multora. Doar că nu mi-e simpatic ca om.

— Cum aşa?

Ridicasem un pic tonul spre finalul întrebării. Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul, o senzație dezagreabilă.

— Multe dintre acțiunile lui din viața reală îi contrazic scrierile. S-a prezentat drept un critic acerb al supremației rasei albe, descriindu-se drept un *paria* din cauză că era metis. Dar avea părul blond-şaten şi ochii albaştri. Nu se vedea că era pe sfert afro-arab. N-a fost niciodată victimă a rasismului în viața reală, dar a profitat din plin de pe urma moştenirii afro-arabe invizibile. N-a pus niciodată piciorul în țara de origine a tatălui său, doar s-a complăcut cu statutul privilegiat de european alb dintr-o țară ultradezvoltată, pe care susținea în scrierile lui că l-ar detesta. Ce prefăcut! a conchis râzând.

Deşi nu eu eram persoana care vorbea, am rămas fără suflu.

Seong-mi a continuat:

— Şi s-a mai declarat şi *feminist*. Cu acel concept revoluționar de *căsnicie deschisă* pe care l-a propus. Păi, ce-i drept, a fost *deschis* într-o privință. Şi-o trăgea cu o mulțime de femei, fără a trebui să sufere consecințele. Ce termen inspirat şi comod a născocit!

Seong-mi râdea din nou la propriile comentarii cinice.

— Îmi pare rău, a adăugat, pufnind. Nu pot să-mi îndulcesc cuvintele, cum fac sud-coreenii.

Eram furios. Detestam faptul că tonul ei rămăsese perfect calm, ba chiar poznaş pe alocuri, de-a lungul discuției, iar mie îmi luase fața foc. Aveam senzația că sunt victima unei ambuscade. Dar persoana care mă atacase părea relaxată, complet nevinovată. În mintea mea turnul de cărți pe care-l

clădeam de când eram mic se clătina, şubrezit la un colț. Însă Seong-mi, care tocmai stârnise vijelia, deja depăşise momentul, intrase nonşalantă în bucătărie şi clătea orezul pentru cină, fredonând.

Cu calmul acela brutal.

MIHEE

Aşadar, Mihee a renăscut sub numele de Seong-mi în clipa în care a păşit, desculță, în râul Yalu. Botezată de la piept în jos în apa rece ca gheața, le-a mulțumit deopotrivă mamei şi lui Seong-mi pentru sfatul lor vital: acela de a se dezbrăca înainte de a traversa râul. Toate lucrurile pe care le pusese în punga mare de plastic impermeabilă — hainele, un prosopel, un portofel pentru mărunțiş, o pereche de şosete şi încălțări de cauciuc — rămăseseră moi şi uscate ca interiorul unui leagăn de bebeluş. Să-şi tragă pe ea hainele uscate după ce a ieşit din apa rece i s-a părut totuna cu a te cufunda într-un somn adânc după o noapte nedormită. A oftat înăbuşit de oboseală şi de uşurare.

La drept vorbind, şi-a zis, traversarea în sine a fost aproape dezamăgitor de uşoară — pentru ea, singurul element potrivnic fusese apa rece, nu vreun țipăt sau gloanțele slobozite de un grănicer. O distanță aşa de mică, râul n-avea nici cincizeci de metri lățime. Câteva zeci de paşi agale prin apă, pe care majoritatea tinerelor i-ar fi putut face fără vreun ajutor, erau de-ajuns ca să scapi din cea mai izolată țară din lume. Dar Mihee aflase deja de la Seong-mi că marea încercare nu era să treci frontiera, ci să supraviețuieşti fără acte.

Ce privelişte stranie, se gândea. Născută şi crescută în Hyesan, era familiarizată deja cu priveliştea de pe cealaltă parte. Însă să-şi privească oraşul natal de pe malul opus era

o experiență nouă. Clădirile joase şi terne din Hyesan, conturate în întuneric, i se păreau atât de cunoscute şi totuşi străine. Avea senzația ieşirii din corp, ca şi cum te-ai privi în timp ce dormi, suspendat în imponderabilitate deasupra propriului chip, încremenit în somn. Scurta distanță fizică pe care o parcursese pentru a trece granița a început s-o apese sufleteşte, ca o piatră de moară.

Spre deosebire de majoritatea fugarilor nord-coreeni ajunşi în China, Mihee ştia încotro s-o ia. Reîncarnată în Seong-mi, urma să se infiltreze în Saesaengmyeong Gyohwe, Biserica Vieții Noi. Se zvonea că această biserică protestantă coreeană din Shenyang ajutase sute de cetățeni nord-coreeni să fugă în străinătate, în special în Coreea de Sud. Biserica fusese fondată de un om de afaceri sud-coreean şi acum era condusă de un pastor american, Adrien Rousseau.

— S-a născut în America, îi explicase tovarăşul Cha, dintr-un tată imigrant de origine franceză şi o mamă coreeană, care a fost adoptată. Limba lui maternă e engleza, dar vorbeşte de asemenea fluent franceza, coreeana *şi* chineza.

Tovarăşul Cha îşi răsfrânsese buza de jos şi ridicase din sprâncene — recunoscându-i meritele inamicului. Îl descrisese pe pastor drept un om rece, distant, genul care e greu de impresionat şi, astfel, greu de înşelat. Misiunea ei deocamdată era să-l monitorizeze pe pastorul Rousseau şi să dea raportul cu privire la orice activitate şi conversație care ar fi putut prezenta interes pentru Partid. La momentul potrivit, avea să se infiltreze în Coreea de Sud sub identitatea de fugară din Coreea de Nord, prin intermediul pastorului Rousseau.

— Cică ar fi agent CIA, corcitura, subliniase tovarăşul Cha.

Mihee fusese agasată de termenul ales. *Corcitură*. Îi evoca figurile unor monştri occidentali, precum Minotaurul sau

monstrul din *Frankenstein*. N-ar fi fost o imagine prea agreabilă pe care să stai cu ochii ziua întreagă, şase zile pe săptămână, se gândise.

Primul ei popas a fost la Changbai, ca să primească permisul de călătorie fals de care avea nevoie pentru a ajunge la Shenyang. S-a prezentat la adresa pe care tovarăşul Cha o pusese s-o memoreze. Era uşa din spate a unui restaurant stil *hot pot*, în mijlocul unei pieţe aglomerate de mirodenii, care dădea spre o străduţă lăturalnică îngustă şi cufundată în penumbră, în care plutea miros de osânză râncedă şi de boia. A bătut la uşă conform semnalului prestabilit — patru bătăi rapide, apoi două lente — şi imediat a apărut o bătrână firavă. Femeia, care purta un şorţ cauciucat mânjit de sânge, i-a spus să aştepte, apoi a intrat din nou în restaurant. Prin uşa întredeschisă, Mihee a zărit un şir de trupuşoare atârnate cu capul în jos din tavan, ca o colonie de lilieci încremeniţi, animale care păreau a fi iepuri mai mari jupuiţi, deşi ştia că nu asta sunt. Bătrâna s-a întors cu un rucsăcel. Mihee l-a luat şi i-a mulţumit. Femeia n-a spus nimic. Tovarăşul Cha zisese că nu e cazul să ştie cum o cheamă pe femeie şi cu ce se ocupă. Majoritatea materialelor de care va avea nevoie urmau să-i fie livrate în mod similar la Shenyang de un alt agent anonim aflat în misiune în zonă, schimbând cât mai puţine cuvinte şi evitând, pe cât posibil, să se atingă.

Mihee a coborât din tren cu o staţie înainte şi a luat-o pe jos spre Biserica Vieţii Noi. La şapte kilometri de destinaţie, şi-a schimbat încălţările. A aruncat pantofii vechi pe marginea drumului. Cei cu care s-a încălţat apoi păreau vechi dinadins şi lipsea o bucată din talpa celui stâng. La sosire, o dureau de-a binelea picioarele şi şchiopăta cu stângul.

A văzut două persoane la intrare: un om de serviciu cu un accent pronunţat chinez-coreean şi o femeie între două

vârste căreia bărbatul i se adresa cu titlul de „doamna diacon Kang”. S-au uitat la piciorul ei şi au invitat-o imediat să intre — Mihee ştia că astfel de oameni pioşi nu puteau să alunge o femeie suferindă care avea nevoie de ajutorul Domnului. Pe afară, biserica nu ieşea în evidenţă prin nimic — ar fi fost imposibil de deosebit de celelalte clădiri greoaie, în stil brutalist, insipide şi fade precum carnea fiartă, dacă n-ar fi existat crucea roşie, luminoasă, suspendată deasupra porţii. La vederea crucii, lui Mihee i-au dat lacrimile, lacrimi reale, de durere şi de uşurare. Fără o vorbă, au poftit-o în sala de rugăciuni de la subsol, o încăpere imensă fără geamuri, care mirosea a lemn lăcuit şi a mucegai. Acolo i-au oblojit piciorul rănit, apoi i-au spus să aştepte. Ştia că s-au dus după pastor, omul care lua deciziile în materie de refugiaţi. Şi-a studiat piciorul: umflat zdravăn, dar acoperit doar de vânătăi şi julituri superficiale, o să-i ofere scuza perfectă să rămână la biserică, până când va putea să meargă din nou ca lumea. S-a trezit că rânjea şi în curând a început să se teamă un pic de ea însăşi, întrebându-se cât de departe era dispusă să meargă agenta Mihee, până la a-şi face rău fizic, la a-şi pune în joc propriul corp, dacă o impunea misiunea?

Apoi Mihee s-a trezit punându-şi o nouă întrebare — întrebarea-cheie, mult mai importantă şi presantă decât piciorul însângerat, desigur. Cine era pastorul Rousseau? Ce fel de om era individul acesta straniu, american metis şi poliglot taciturn? Mihee se gândea la imaginea stereotipă a americanilor despre care învăţase la şcoală: un monstru cu ochi spălăciţi şi nas lung şi ascuţit, care semăna cu baioneta unui soldat japonez. Şacali, îi numeau profesorii. Prădători vicleni care râvneau la sângele copiilor coreeni. Dar, chiar şi copil fiind, Mihee fusese prea deşteaptă să ia de bune asemenea descrieri.

Desigur, pastorul Rousseau nu bifa niciuna dintre caracteristicile din imaginația ei. Era tânăr, înalt şi chipeş la modul misterios. Un bărbat cu pielea ca mierea şi părul negru ca pana corbului, cu chipul ca o piatră prețioasă perfect șlefuită. De o frumusețe stranie, şi-a spus Mihee. Era prima dată când vedea o persoană născută din părinți de rase diferite şi s-a întrebat dacă toți bărbații metişi erau la fel de atrăgători. Pastorul vorbea aproape impecabil coreeana, cu excepția faptului că lungea un pic cuvintele după fiecare *ă*, cum fac americanii, şi uneori accentua aiurea particule cu rol de conjuncție care ar fi trebuit să rămână atone. Însă, în general, modul lui de a vorbi, concis şi direct, îi amintea de superiorul ei nord-coreean. *Omul ăsta nu înghite vrăjeala*, şi-a zis, *prin urmare nu bate apa în piuă şi nu te abate de la subiect.* Şi aşa a şi făcut când el a rugat-o să-i povestească despre călătoria ei şi cum ajunsese la uşa lor.

În timp ce Mihee îi depăna, stăpână pe sine, o versiune concentrată a biografiei lui Seong-mi, pastorul Rousseau părea doar s-o studieze şi s-o asculte, cu chipul lipsit de expresie. Un bărbat laconic — ultimul lucru la care s-ar fi aşteptat din partea unui pastor protestant american. Fără urmă din condescendența mieroasă pe care o arătau mulți misionari față de supuşii săraci din lumea a treia pe care îşi propuneau să-i convertească, a mai sesizat Mihee. Oare asta să fie o dovadă că bărbatul se afla aici într-o misiune politică, nu religioasă?

Era greu să treci de carapacea lui, dar Mihee ştia unde să atace. Să-i câştigi încrederea pastorului Rousseau era totuna cu a te împrieteni cu un câine necunoscut. Ia-o încet — n-ar trebui niciodată să te grăbeşti să-l mângâi: ar trebui să-l laşi pe el să vină spre tine. Nu-l privi direct în ochi, pentru că asta ar putea să-l înfurie sau să-l sperie. Poți să te apropii şi să te aşezi lângă el încetul cu încetul şi, din

nou, secretul e să-l convingi că *el* se apropie de *tine*, nu invers. Tot ce poți face în ultima clipă este să întinzi mâna spre el, cu ochii plecați, dar el ar trebui să fie cel care îşi apropie capul, te adulmecă şi apoi îți linge degetele.

Aşa că, o vreme, spre deosebire de alți refugiați nord-coreeni de la biserică, n-a venit niciodată să-l deranjeze pe pastor când era în birou. Schimba cât mai puține cuvinte cu putință cu el, dar mâinile ei şi-au găsit de lucru. S-a oferit să deretice în sala de rugăciuni, a şters toate stranele, Bibliile şi cărțile cu cântări, a scos petele de mucegai de pe pereți. Lustruia amvonul, golea vaza de flori şi schimba periodic apa. În fiecare vineri spăla toaletele de la fiecare etaj.

— Am mâinile tefere, măcar atât pot face, doamnă Kang, i-a spus administratoarei, chiar când se întâmpla să fie pastorul Rousseau prin preajmă, căci tocmai ieşise din birou.

Deşi îl saluta politicos de fiecare dată când se întâlneau, Mihee nu iniția niciodată conversația.

Prilejul i s-a oferit chiar înainte de a începe să meargă normal. Era la câteva zile după a zecea aniversare a Bisericii Vieții Noi. Mii de oameni se adunaseră să serbeze ziua bisericii. Câțiva oameni de afaceri sud-coreeni, proprietarii unor fabrici de mobilă şi de conserve din Shenyang, veniseră cu angajații lor, aducând în dar fructe exotice şi plicuri roşii cu bani. Şi persoane de origine coreeană care locuiau în zonele învecinate, la Dandong, la Changbai, chiar şi la Yanbian, veniseră cu familia la Shenyang să se bucure de sărbătoare şi de mesele încărcate cu mâncare coreeană. După serbarea care ținuse trei zile, timp în care strigase aceleaşi formule de salut miilor de chipuri zâmbitoare şi dăduse mâna cu mii de oameni, pastorul Rousseau a rămas fără glas şi nu-şi mai putea face pumn mâna dreaptă.

— Spuneați că ştiți să dactilografiați? a întrebat-o din senin în dimineața aceea, cu o voce poticnită, în timp ce Mihee se chinuia să scoată o pată de cafea de pe uşa biroului.

A fost derutată de tonul lui nonşalant: de o lună nu-i mai spusese o vorbă. Deşi încântată de oportunitate, Mihee s-a codit: nu-i zisese niciodată că ştie să dactilografieze.

— Da, ştiu, domnule, i-a răspuns într-un final, cu o voce firavă şi precaută.

Pastorul Rousseau a zâmbit.

— Bun. Vreți să mă ajutați, vă rog? De-abia dacă pot tasta cu stânga.

I-a arătat scurt mâna dreaptă, acoperită de plasturi analgezici. Ea a simțit c-o ustură un pic ochii de la mirosul înțepător de alifie chinezească.

A intrat după el în birou. Pastorul a tras scaunul şi a poftit-o să ia loc. Apoi a început să-i dicteze ceva ce părea a fi predica lui pentru duminica următoare. Deşi era încă şi mai nedumerită, Mihee n-a comentat şi şi-a lăsat degetele să alerge pe tastatură, cât de repede putea. I-au apărut broboane de sudoare deasupra buzei de sus. Se concentra cu înverşunare. Avea senzația că, dacă l-ar fi rugat să dicteze mai rar sau să repete, ar fi pierdut partida. Până la sfârşitul dictării, buzele lui şi degetele ei se mişcau aproape la unison, de parcă erau parteneri de ani întregi în acest *pas de deux*.

Pastorul Rousseau i-a luat hârtiile din mână şi a început să le citească. Mihee s-a trezit studiindu-i chipul, pândind cu disperare orice urmă de aprobare.

— V-ați descurcat bine, a zis Rousseau, iar Mihee a simțit un puseu de bucurie, ca un copil neliniştit răsfățat de o mamă de obicei distantă. Prea bine, de fapt, a adăugat, încruntându-se ușor.

Mihee a simțit un gol în stomac.

— Cum adică „prea bine”, mă rog?

Era prima dată când îi punea o întrebare pastorului.

— *Matusalem*, i-a răspuns pastorul, cu glas scăzut. Ați scris corect. Am spus o singură dată numele şi l-ați tastat imediat, fără vreo greşeală.

A întrebat-o dacă auzise de personajul biblic. Mihee i-a răspuns că Matusalem, bunicul lui Noe, era cel mai bătrân om pomenit în Biblie, care a trăit aproape o mie de ani. Spre a-şi ascunde minciunile, Mihee s-a hotărât să-i arunce un oscior de adevăr.

— Mama a fost creştină, a fost educată şi botezată de misionari canadieni înaintea celor două războaie. Ea m-a învățat despre Biblie.

Mihee a citit surprindere pe chipul lui de obicei lipsit de expresie.

Răsfoind din nou hârtiile, pastorul a încuviințat. Mihee a văzut o urmă de zâmbet pe chipul lui.

— Cei care fug din Coreea de Nord vin aici şi susțin că vor să învețe despre Biblie, că vor să devină creştini, a zis, dar, desigur, adevăratul lor scop e altul. Însă nu-i învinovățesc. Fac ceea ce trebuie să facă spre a avea o şansă la o viață mai bună.

Strângând din buze, s-a uitat lung la Mihee, de parcă o îmboldea să spună ceva. Dar Mihee n-a spus nimic, doar i-a înfruntat privirea.

— Sunteți una dintre puținele persoane care chiar *ştiu* lucruri din Biblie, domnişoară Bae Seong-mi.

Îi zâmbea din nou. Dar Mihee nu i-a răspuns la zâmbet.

— Nu mă deosebesc de ceilalți, domnule pastor. În fond, îmi doresc acelaşi lucru. Poate că singura diferență este că mie nu-mi place să rămân datoare.

N-a mai zis altceva şi, la scurt timp după aceea, a ieşit din cameră. Ştia că toate corvezile ei de-o lună încoace,

dereticatul, spălatul şi lustruitul, îi transmiseseră deja un mesaj mai grăitor.

Pe seară, pastorul Rousseau a chemat-o din nou în birou.

I-a spus că ceea ce-şi dorea ea nu putea fi înfăptuit imediat. Era posibil să aibă de aşteptat, poate chiar un an întreg.

— Guvernul Coreei de Nord tocmai a inițiat o acțiune de amploare împotriva fugarilor nord-coreeni care se ascund în China.

Oftând, pastorul i-a mărturisit că trebuise să refuze deja mai mulți fugari, care sosiseră luna trecută, chiar înaintea lui Seong-mi.

Ea i-a spus că nu se grăbea.

— Scopul meu e să strâng destui bani ca să-mi pot plăti singură fuga, indiferent cât durează, i-a explicat pe un ton răbdător. Am mai fost îndatorată unor oameni cu care aş fi preferat să nu am de-a face. Şi mi-am jurat că n-o să mai ajung în situația asta.

După acea conversație, pastorul Rousseau a angajat-o ca asistenta lui personală. A doua zi, dis-de-dimineață, Mihee era din nou în biroul lui, scriind la calculator scrisorile de mulțumire post-aniversare adresate celor care făcuseră donații. Doamna Kang, care o simpatizase înainte pe Mihee pentru că-i mai uşurase din povara treburilor casnice, o privea chiorâş acum de fiecare dată când trecea pe lângă ea, lăsând să domnească o tăcere ostilă.

— Aşadar, ce fel de *talente* ai demonstrat tu că ai, fată? a întrebat-o la câteva zile după aceea, când a dat nas în nas cu Mihee la toaletă.

Talente de care tu n-ai habar, i-a răspuns Mihee în sinea ei.

Lui Mihee îi plăcea să lucreze în biroul de la subsol al pastorului. Îi amintea de micul birou al tatălui ei de la

Hyesan, o cameră ticsită de cărți vechi şi discuri de contrabandă. În sinea ei, adora mirosul — întocmai ca biroul tatălui ei, încăperea răspândea un miros uşor stătut — *miros de gri*, îl numea Mihee când era mică. Mireasma liniştitoare pe care o simțeai doar în două locuri: în preajma unui teanc de cărți cartonate, pătate de trecerea timpului, şi la intrarea în aeroportul din Hyesan când ploua. Micuța Mihee dădea fuga acolo oricând vedea că se adună nori negri pe cer, doar ca să inspire mirosul acela reavăn, minunat: mirosul întinderii netede de beton alburiu îmbibate de ploaie.

Mihee, un şoarece de bibliotecă incurabil, a luat la mână cărțile de pe etajerele şi din dulăpioarele pastorului. A fost dezamăgită să găsească puține dintre romanele americane pe care sperase să le recitească. Lumea credea că orice formă de influență culturală americană fusese interzisă în Coreea de Nord, dar nu era chiar aşa. Mihee crescuse cu *Tom şi Jerry* la televizor. Partidul recunoscuse metafora unei vietăți minuscule care-şi păcăleşte inamicul mătăhălos prin inteligență şi o folosise în interesul său: ca pe o alegorie a victoriei Coreei de Nord împotriva Americii, marele bătăuş. Şi, ca studentă eminentă la cea mai bună universitate din țară, Mihee avusese privilegiul de a citi câteva dintre scrierile americane interzise — spre *a-ți cunoaşte inamicul*, după cum recomanda Sun Zi. Ca agent în formare, avusese acces aproape nelimitat la literatură americană, europeană, ba chiar şi sud-coreeană, pentru a învăța să joace rolul cuiva familiarizat cu Asia occidentalizată.

Se gândea la romanele americane care îi plăcuseră în studenție — *Pe aripile vântului, Marele Gatsby, La răsărit de Eden* şi atâtea altele. Însă pastorul nu avea niciuna dintre aceste cărți. În schimb, avea nenumărate cărți de filosofie şi câteva romane, majoritatea scrise de gânditori europeni. A fost şocată să descopere două rafturi pline cu operele lui

Aimé Adel şi Sandrine Mauraux. Erau doi dintre cei mai cunoscuți *imbecili utili* din Occident. Intelectuali naivi de stânga care şi-au declarat simpatia față de comunism. Fuseseră invitați în Uniunea Sovietică şi în Coreea de Nord. Fuseseră plimbați prin locuri special aranjate ca să ilustreze stabilitatea regimului comunist, în timp ce în culise populația făcea foamea şi suferea abuzuri. Odată reveniți în țările lor prospere din Occident, aceşti canari cântau, sus şi tare, minunile comunismului. La douăzeci de ani după aceea, şi-au retractat spusele — însă doar parțial.

Ce ironie, se gândea Mihee. Un pastor protestant american, pus pe lista neagră de un guvern comunist, era un admirator al acestor simpatizanți comunişti. A pus mâna pe *Plafonul deschis*, un roman faimos de Adel, deşi îl citise deja. Curiozitatea şi simpatia ei pentru pastor au convins-o să-i mai dea o şansă. Dar nici de data asta nu l-a gustat şi, din nou, naivitatea ideilor din carte i-a stârnit râsul. Oameni care cunosc comunismul doar teoretic, a reflectat Mihee. Pentru ei, sărăcia însemna doar vorbe pe o pagină, niciodată o gheară în stomac. Adesea erau cei mai înverşunați oratori pe astfel de teme. Mihee a țâțâit din limbă şi a zâmbit amar.

În birou, Mihee şi pastorul lucrau în tăcere, de obicei.

Dar, când se apucau să vorbească, ajungeau rapid să discute subiecte personale, mergând până la detalii. Acesta părea să fie unul dintre talentele aparte ale lui Rousseau — să-i ademenească firesc pe alții în conversația pe care o țesea până când îi spuneau tot ce aveau pe suflet.

— V-ați întrebat vreodată de unde am ştiut că vă pricepeți la dactilografiat, domnişoară Bae? a întrebat-o pastorul într-o zi.

I-a explicat că i-o spusese chiar ea în prima zi. Dar ea nu-şi amintea să fi făcut asta.

— Ați spus că ați lucrat ca secretara unui propagandist la un post de radio local înainte de a vă căsători. Principalele

îndatoriri ale unei secretare în acel context sunt corectarea textelor şi dactilografierea, nu-i aşa?

Mihee a încuviințat.

N-avea de gând să-i ofere satisfacția de a-i împărtăşi gândurile ei de taină. Evident că nu. Scopul ei era să-i câştige încrederea mai întâi prin fapte, apoi să câştige un plus de încredere arătându-se rezervată. Avea să răstoarne rolurile obişnuite de duhovnic şi enoriaş venit la spovedanie — până la urmă, orice psihiatru are nevoie de cineva care să-l asculte, la rândul său.

După o săptămână, Mihee tasta la calculator predica de duminică a pastorului pe tema încrederii. Era bazată pe povestea soției lui Lot din Facerea. În timp ce descria celebra scenă în care soția lui Lot se uită în urmă spre Sodoma şi e prefăcută într-un stâlp de sare, pastorul s-a oprit. Apoi i-a pus încă o întrebare stranie lui Mihee:

— Ştiți când m-am gândit pentru prima dată că v-ați putea dovedi o persoană de încredere? i s-a adresat, zâmbind.

Mihee şi-a ferit privirea, simțind o împunsătură de vinovăție în stomac.

Pastorul i-a spus că se întâmplase la prima lor întâlnire, când ea îşi expusese pe scurt povestea propriei vieți.

— Ați fost prima persoană refugiată aici care mi-a mărturisit de la prima întâlnire că a ajuns să se prostitueze.

A adăugat că ştia că prostituția e una dintre puținele metode prin care îşi puteau câştiga existența femeile care fugeau din Coreea de Nord în China. Nu le judeca pe cele împinse la aşa ceva: probabil c-ar fi făcut acelaşi lucru în locul lor. Dar a zis că-i admira sinceritatea, curajul de a refuza să-şi ceară scuze sau de a exprima vreun regret pentru ce fusese silită să facă. Rareori văzuse asemenea reacții la alte femei care trecuseră prin experiențe similare.

— Chiar e o dovadă de curaj, nu-i aşa? Să trăieşti fără a te ruşina de trecut, de propria identitate, a declarat Rousseau.

— Iubirea lui Dumnezeu e pentru toți, i-a răspuns Mihee. Maria Magdalena n-a făcut excepție.

Cu brațele încrucişate, pastorul s-a întors cu spatele la ea. A oftat din rărunchi, coborând un pic umerii. Mihee s-a simțit stingherită, ca atunci când Seong-mi izbucnise în plâns sub ochii ei. În seara aceea, înainte de a ieşi din birou, pastorul şi-a luat rămas-bun de la ea cu un zâmbet larg şi strângând-o uşor de umăr.

Mihee a rămas încremenită în scaun mult timp după plecarea lui.

O mulțime de gânduri i se tot învălmăşeau în minte.

În primul rând, nu era sigură cum să interpreteze cele petrecute. Îi câştigase într-o oarecare măsură încrederea pastorului Rousseau, desigur. Dar ce aşteaptă de la mine acum de-mi spune toate astea? se întreba Mihee.

Oare aş putea să fiu la fel de sinceră cu privire la trecutul meu într-un bordel dacă ar fi vorba de propriul corp? Gândul acesta îi amintea de momentul sosirii ei la Biserica Vieții Noi. De întrebarea pe care şi-o pusese, în timp ce-şi studia piciorul zdrelit. *Cât de departe era dispusă să meargă agenta Mihee, până la a-şi face rău fizic, la a-şi pune în joc propriul corp, dacă o impunea misiunea?* A simțit din nou apăsarea mâinii lui. Mirosul de hârtii mucegăite care plutea în aer, mireasma familiară care-i fusese atât de dragă, i-a întors deodată stomacul pe dos. A ieşit din biroul pastorului.

A doua zi era marți, ziua ei liberă. A pornit spre Parcul Dongling din Shenyang, aflat la aproape o oră de mers pe jos. Dongling era unul dintre cele mai mari parcuri din oraş şi cel mai puțin aglomerat, astfel că era mai puțin probabil să dea nas în nas cu persoane pe care le cunoştea de la

biserică. Ziua întâlneai doar câteva grupuri de copii mici cu bicicleta sau cupluri de bătrâni care făceau *tai chi* pe-acolo.

— Noaptea, mişună nişte fătălăi prin colțul din nord-vest al parcului, îi spusese tovarăşul Cha. Pederaşti care se adună în păduricea de pini din spatele toaletei publice pentru o mică petrecere de-a lor.

Aşa că a ajuns acolo la asfințit, acel moment dintre zi şi noapte când parcul era pustiu de obicei, pentru a-şi ridica primul pachet.

În spatele păduricii de pini era o alee îngustă, umbrită, care mergea de-a lungul zidului de piatră din nord-vest, adăpostită de priviri indiscrete. Mihee s-a aşezat pe a cincea bancă numărând de la capătul dinspre nord, locul stabilit. A întins mâna, a pipăit pe sub bancă şi a dat de pachețelul înfăşurat în hârtie cafenie — primul ei mesaj conspirativ. Tovarăşul Cha îi spusese să se familiarizeze bine cu parcul deoarece aici avea să se desfăşoare bună parte din schimbul lor de mesaje. Adăugase că, paradoxal, parcul era cel mai sigur loc pentru ea noaptea, în caz că trebuia vreodată să inițieze un contact de urgență.

— Pederaştii o să te lase în pace, murmurase tovarăşul Cha, fără ocolişuri.

Mihee ştia că inițierea unui contact de urgență era ultima soluție la care ar fi recurs un agent aflat în afara legii: un gest disperat care risca să pună ambele părți în pericol. Se ruga să nu trebuiască vreodată să mizeze pe aşa ceva.

Nu se aştepta la instrucțiuni scrise. Se presupunea c-o să ştie cum să procedeze cu obiectul furnizat de îndată ce-l vedea. În hârtia cafenie fuseseră înfăşurate o mască de protecție şi un tub mic, metalic. Pastorul Rousseau urma să plece peste trei zile la Yanbian să viziteze alte biserici protestante fondate recent cu care colabora Biserica Vieții Noi. Şi, în noaptea dinaintea plecării, Mihee, cu masca de

protecție pe față, trebuia să verse ce se afla în tubul de metal peste hainele, servieta şi pantofii pastorului.

— Praf radioactiv, o instruise tovarăşul Cha. Cu o concentrație scăzută spre a preveni intoxicația, dar suficientă ca să activeze detectoarele de radiații ale RGB-ului.

Au de gând să-l urmărească până la Yanbian sau unde s-o duce, şi-a zis Mihee.

În următoarele trei nopți n-a avut somn, tot stătea şi se uita la uşă. Când lucrau în birou, comportamentul pastorului era neschimbat. Dar Mihee a început să observe aspecte mărunte legate de corpul lui pe care nu le sesizase înainte: încheietura mâinii lui, stingheritor de mare şi de vânjoasă; ceafa care i se încorda şi se lățea ca la rottweileri când se întindea şi căsca. Detaliile carnale, vulgare, ale unui corp de bărbat ajuns la maturitate, deopotrivă dezgustătoare şi fascinante. Ca majoritatea femeilor nord-coreene de vârsta ei care nu avuseseră experiența unei căsnicii, nu ştia prea multe despre sex. Singura experiență de care avusese parte fusese cu sticla pe care i-o dăduse tovarăşul Cha. Deşi de obicei o fire imperturbabilă, tovarăşul Cha se înroşise tot când i-o înmânase. Un obiect lung care arăta ca o sticluță de vin, cu gâtul şi gura acoperite de un strat de cauciuc neted. Îi spusese să exerseze.

— Mai întâi foloseşte-l ca să scapi de himen, apoi ca să te obişnuieşti cu senzația, mormăise el, îndepărtându-și ușor privirea de obiect, de parcă s-ar fi putut molipsi.

Mihee n-a întrebat nimic. Doar s-a conformat.

În fiecare seară pastorul îi ura „noapte bună” fără să se ridice de la biroul încărcat cu teancuri de hârtii.

— Mai am de finalizat nişte proiecte înaintea plecării, îi spunea laconic.

Întinsă în pat, Mihee se uita lung la uşă. Un mic depozit reamenajat ad-hoc, camera ei era la capătul culoarului, la

doar douăzeci de paşi de biroul pastorului. La cel mai slab zgomot, i se părea că vede o umbră mătăhăloasă pândind în prag, monstrul stângaci care avea să-i distrugă orice urmă de admirație ar fi simțit în sinea ei la adresa pastorului. Dar umbra se risipea rapid, iar pragul cămăruței rămânea pustiu şi cufundat în tăcere, ca de obicei. În a treia noapte, ultima înainte de plecarea pastorului, când a înțeles într-un final că evenimentul pe care îl anticipa nu avea să se întâmple, Mihee s-a cufundat într-un somn adânc. Deşi senzația dominantă era una de uşurare, dedesubt pândea o undă discretă de dezamăgire, prea subtilă spre a fi sesizată de mintea conştientă.

S-a trezit până să se lumineze de ziuă şi s-a furişat în biroul pastorului pentru a îndeplini misiunea care-i fusese încredințată. Purta masca de protecție şi o pereche de mănuşi de cauciuc şterpelite din dulăpiorul doamnei Kang. Deşi a şovăit o clipă înainte de a desface tubul, şi-a făcut treaba cum i se ceruse. Ca de obicei, însă, a improvizat: în loc să împrăştie praful radioactiv pe toată suprafața paltonului, l-a presărat doar pe spate, în dreptul şalelor, ca nu cumva posesorul hainei să inspire din greşeală praful sau să-l atingă cu mâna. Din acelaşi motiv, a evitat mânerul servietei şi şireturile pantofilor.

În lipsa pastorului Rousseau, Mihee avea timp liber din belşug. A citit multe cărți pe care le împrumutase din dulăpiorul pastorului. Se plimba prin Parcul Dongling de trei ori pe săptămână. Vizita, de asemenea, piețele chinezeşti din zonă, înarmată cu permisul ei de călătorie fals, ca să-şi mai exerseze abilitatea de conversație în mandarină, anchilozată. Plimbându-se agale prin parc, rememora lunga listă de semnale pe care fusese nevoită să le învețe pe de rost: printre altele, dacă lăsai o coajă de mandarină la locul stabilit, mesajul era *Sunt în pericol*, o coajă de litchi însemna *Plec din țară mâine*, o crenguță în formă de Y însemna

Trebuie să inițiez un contact de urgență diseară. Întotdeauna stătea cu ochii pe locul stabilit, a cincea bancă de la capătul de nord al aleii dinspre zidul de piatră nord-vestic, nu doar pentru a pândi vreun mesaj sau pachet, ci și pentru a alunga musafirii nepoftiți, precum veverițele, care ar fi putut sabota comunicarea împrăştiind resturi de mâncare pe-acolo.

În timp ce se plimba prin parc, se gândea la pastorul Rousseau. Cât de puțin îl cunosc, îşi spunea. Nu ştia aproape nimic despre viața lui personală. Se întreba cu ce fel de oameni se întâlnea în timpul liber. Unii agenți din RGB pesemne că ştiau deja, deoarece îl urmăreau atent cu ajutorul detectoarelor de radiații. Simțea o gelozie stranie la adresa acelor agenți fără chip. Deşi zi de zi lucra față în față cu Adrien Rousseau, avea să cunoască doar o frântură din el. RGB-ul ținea fiecare agent închis în propria carapace secretă, îngăduindu-i fiecăruia să pipăie doar o parte din elefant — aici urechea deschisă în evantai, dincolo trompa în spirală, mai încolo coloana imensă a piciorului. Imaginea de ansamblu era încredințată doar celor de la vârf. „Un spion de încredere e spionul pe care-l găseşti la cimitir” — o glumă a RGB-ului pe care i-o spusese tovarăşul Cha la un moment dat.

— Pentru că doar în cazul unui spion mort ai garanția că n-o să trădeze, adăugase, cu un râs lugubru.

Mihee își întrebase cândva mama dacă avusese vreo relație cu o persoană interzisă. Ea încuviințase.

— În timpul primei misiuni, desigur. De obicei se întâmplă la început, scumpo.

Se afla în Paju, o provincie din Coreea de Sud în apropierea paralelei 38, unde aduna informații despre baza militară americană instalată la sud de graniță.

— Eram deghizată într-o nebună care hoinărea, orfană de război, aşa că puteam să umblu fără restricții de colo-colo şi cel mai adesea eram lăsată în pace, îi povestise.

Însă unii dintre băieții din sat n-o lăsau în pace. Erau răi cu ea, cum pot fi doar băieții la vârsta aia. Nişte nefericiți, îi descrisese mama ei, a căror copilărie le fusese răpită de părinții devastați de război.

— Dar era un copil printre ei, cu un tată la fel de brutal ca al meu, care cumva reuşise totuşi să-şi păstreze inocența neatinsă, şoptise mama.

Deşi zadarnic, băiețelul se străduia s-o apere când ceilalți aruncau cu pietre în ea, îi aducea la ușă peşte prins în Imjin, ca să nu facă foamea, ba îi adusese și un buchet de flori de câmp.

— Într-o zi, după ce trecuse anotimpul ploios, l-am văzut din nou aproape de locul în care stăteam, zăcând inconştient şi sângerând abundent.

Deşi ştia că, dacă se implică, riscă să se dea de gol, l-a luat în brațe şi a fugit cu el până la cel mai apropiat spital din oraş, cu *hanbok*-ul îmbibat de sângele lui.

— Băiatul a scăpat cu viață, spre marea mea bucurie, şi a trebuit să plec din cătun la scurt timp după aceea.

Băiețelul fusese rănit de o mină antipersonal, îi explicase mama, plasată de armata americană în timpul Războiului din Coreea. Ploile abundente o purtaseră până pe mal.

Mihee a interpretat povestea mamei drept un „da” subtil la întrebarea dacă să acționeze de capul ei, cu condiția să nu bată la ochi.

— Nici tu, nici eu nu lucrăm pentru gloria Partidului, de fapt, adăugase mama în şoaptă.

Mama avea dreptate, şi-a zis Mihee. Ea nu era tânăra războinică, cu spirit revoluționar, cum o crezuse Partidul. În aparență, nu Mihee îi căutase pe cei de la RGB, pentru că nu era genul de companie la care să-ți depui pur şi simplu

dosarul: ei te căutau pe tine. Însă Mihee fusese cea care le atrăsese atenția. Devenise candidata de elită ideală la care râvneau: prima din anul ei la Universitatea de Studii Străine din Phenian, la douăzeci de ani deja vorbea la perfecție trei limbi străine. Avea un dosar impecabil. Mama ei era o *femeie de afaceri* marcantă, tatăl ei fusese croitor pentru figuri sus-puse din Partid. Ştia că este o ocazie pe care ei n-o puteau scăpa.

Pentru Mihee, o carieră de spion reprezenta calea legală spre sfidarea regulilor, la care tânjea de mult. Secretele şi viclenia, două aspecte fundamentale în spionaj, îi curgeau deja prin vene. Toți cei din jurul ei trăiseră cu secrete, amăgindu-se reciproc într-un fel sau altul. Înțelesese de la o vârstă fragedă că părinții ei nu erau oamenii pe care-i crezuse a fi. Micuța Mihee descoperise într-o zi, în spatele bibliotecii vechi din lemn de nuc din biroul tatălui ei, un seif în perete. În decursul anilor, văzuse nenumărate lucruri de mici dimensiuni strecurate în acel seif sau scoase de-acolo: romane americane interzise, învelite în coperțile unor romane ruseşti, casete piratate cu melodii pop sud-coreene şi discuri originale de vinil cu formații britanice pe care mama le achiziționase în călătoriile ei de afaceri. Ca şi părinții ei, Mihee era o disidentă discretă. Iar mama a sesizat prima acest lucru: a citit bine mintea ei de copil şi a înțeles că, în cele din urmă, curiozitatea ei nu va putea fi înăbuşită. Aşa că a învățat-o s-o țină în frâu mai curând decât s-o reprime.

O carieră de spion însemna posibilitatea de a călători sau chiar de a locui în străinătate, lucruri la care alți nord-coreeni nu aveau acces. Era, de asemenea, calea spre o putere secretă — o autoritate care se sustrăgea martorilor şi criticilor, astfel că rareori era trasă la răspundere. Era cariera ideală pentru o persoană ca Mihee: o snoabă duplicitară care se mândea în sinea ei cu propria

superioritate intelectuală, cu sentimentul tainic că ştia lucruri de o importanță capitală. Iar înșelătoria era ispititoare, chiar dacă vinovăția se ținea ca o umbră după ea.

ROUSSEAU

Dar cât de mult ştie despre mine?

În ce măsură i-am destăinuit adevărul?

Rousseau. Numele meu de familie.

Eram într-o zi la Shenyang, la începuturi. Seong-mi m-a întrebat din senin dacă sunt cumva înrudit cu Jean-Jacques Rousseau. Mai întâi mi-a venit să râd de o asemenea naivitate. O confuzie drăguță, care mi-o făcea şi mai simpatică. Însă rapid mi-am mai dat seama de ceva şi am fost impresionat: auzise de un filosof occidental de care majoritatea nord-coreenilor n-aveau habar, probabil. De fapt, am cochetat cu gândul s-o impresionez la rândul meu şi mi-am închipuit cum ar fi fost să-i confirm mândru presupunerea — *Da, sunt* —, scăldându-mă în gloria de împrumut a unui personaj ilustru. Dar până la urmă, desigur, i-am dat răspunsul care mi s-a părut cel mai sincer: Rousseau e un nume de familie franțuzesc foarte răspândit. Dacă ar fi trăit în Franța, i-am zis, inevitabil ar mai fi cunoscut destule persoane cu numele de Rousseau. Ea a ridicat din umeri şi mi-a zis, cu glas scăzut, că n-ar vrea să cunoască vreun alt Rousseau. La scurt timp după aceea, a ieşit din cameră, evitându-mi privirea surprinsă.

Pastor. Titlul meu. Toată lumea de la biserica din Shenyang mi se adresa aşa.

Dar, tehnic, nu eram pastor.

Confuzia a pornit de la termenul coreean *jeondosa-nim*. *Jeondosa* e un termen generic care există doar în dicționarul

Bisericii Protestante coreene şi care ar putea însemna „evanghelist”, „misionar” sau „pastor”, în funcție de context. Deşi, teoretic, *jeondosa* se referă la o persoană care e în formare ca pastor, cu o diplomă în teologie, de fapt, mulți îndrumători ai grupurilor pentru tineret din biserică primeau acel titlu în urma eforturilor depuse în comunitate sau, uneori, dacă intrau în grațiile unor membri marcanți ai bisericii. Datorită implicării mele în grupul pentru tineret şi în comunitatea de refugiați nord-coreeni, oamenii de la biserică îmi spuneau *jeondosa-nim*. Eram bun la ceea ce făceam: îi ajutam pe fugarii nord-coreeni să găsească un adăpost temporar şi să învețe despre Biblie. Mi s-a dus buhul rapid şi din ce în ce mai mulți oameni apăreau la biserică, unii din curiozitate, alții mânați de dorința disperată de evadare şi speranța la o viață nouă. După câțiva ani, oamenii au început să-mi spună „domnul pastor”, fiindcă cei mai mulți dintre *jeondosa* ajungeau pastori după un timp petrecut în cadrul unei bisericii coreene. Dar eu am refuzat titlul pentru că nu fusesem hirotonisit ca pastor şi nici măcar nu făcusem seminarul. Inițial, am încercat să lămuresc confuzia de fiecare dată când mă confruntam cu acest titlu necuvenit. Dar treaba interesantă legată de o poreclă e că n-ai niciun control asupra ei: e ceva ales şi definit de alții. În ciuda protestelor mele, oamenii stăruiau să-mi spună astfel şi, ca urmare, pentru ei eram *Rooso Moksanim*, pastorul Rousseau.

Însă lui Seong-mi i-am mărturisit adevărul de la început.

— Tehnic, nu sunt pastor, i-am zis, probabil chiar a doua zi după ce începuserăm să lucrăm împreună în birou, în timp ce-mi tasta şi corecta predica în coreeană. Deci poți să-mi spui domnul Rousseau. Sau doar Rou — scurt şi la obiect, după modelul coreean. Deoarece aproape toate numele de familie coreene sunt dintr-o silabă, nu?

Spre surprinderea mea, Seong-mi chiar îmi spunea Rou uneori, mai ales când eram doar noi în birou şi lucram. De față cu ceilalți, însă, a continuat să-mi spună pastorul Rousseau. Ulterior, când eram împreună oficial, a început să-mi spună pe numele mic, Adrien. După aceea, rareori se întâmpla să-mi mai spună Rou. Îmi amintesc un singur moment când numele acela de alint i-a revenit pe buze: în pat, după ce am făcut dragoste în primul nostru apartament din Seul. Eram întinşi în pat, îmbrățişați, nu mai ştiam de noi. Încet, a început să-şi treacă degetele prin părul meu, apoi a trasat o linie pornind de la frunte, peste nas, până la bărbie, gâdilându-mă.

— Rouuuuuu, a susurat, lungind silaba de parcă era caramel topit. Eşti frumos, mi-a spus, cu un zâmbet firav.

A fost unul dintre puținele momente din viață când mi-am zis: „Aş putea să mor fericit acum”.

Hoyeon. Regretul cu care trăiesc.

Cel mai mare regret din viața mea. Şi întrebarea finală, pe care mi-a fost teamă s-o pun.

Nu i-am mărturisit niciodată lui Seong-mi adevărul despre Hoyeon. E singurul lucru pe care i l-am ascuns.

Sau cel puțin aşa am crezut.

Oare Seong-mi a descoperit cele petrecute între mine şi Hoyeon?

Oare e posibil ca din cauza asta să fi dispărut?

MIHEE

În drum spre Parcul Dongling, se întreba cât de departe e dispusă să meargă de dragul misiunii. Îşi închipuia încă un pachețel lipit sub banca a cincea, locul stabilit. Iar în plic ar descoperi un M1911, numit şi „Colt Government”, un pistol

cu şase gloanțe calibrul 45, cu amortizor. Până acolo te-ar putea împinge, şi-a zis. Oare chiar aş fi în stare să-i trag un glonț în cap pastorului Rousseau? Nu găsea un răspuns. Nu putea decât să spere că arma respectivă n-avea s-o aştepte niciodată sub bancă.

A descoperit altceva, în schimb, sub bancă în seara aceea. Două scobitori încrucişate în formă de X. Un mesaj pe care nu se aşteptase să-l vadă — mai ales acum, când pastorul Rousseau era încă în delegație. *Întâlnire mâine-seară*, îşi amintea bine semnalul. Inima i-a luat-o la goană. Preferau întotdeauna pachetele lăsate spre a fi ridicate sau contactul fulgerător. O întâlnire față în față avea loc doar când era strict necesar. Zeci de posibilități i se învolburau deja prin minte — unele încurajatoare, altele sumbre şi una care o înspăimânta în mod deosebit. Un sentiment nefast de *déjà-vu*, ca şi cum imaginația ei ar fi putut preface spaima în realitate. Tovarăşul Cha îi spusese că o întâlnire e o raritate, rezervată pentru transmiterea de informații strict confidențiale sau livrarea unor obiecte extrem de importante:

— Teancuri mari de bani sau o armă scumpă, pe care nu ne permitem s-o pierdem.

Ce-ai făcut în Yanbian? a început să se întrebe Mihee. Ceva îndeajuns de periculos ca să-ți pui în pericol viața? Şi-a petrecut restul zilei ca în transă, pradă neliniştii, văzând mereu cu coada ochiului revolverul pe care şi-l imagina atât de veridic, adăstând acolo ca un urcior. Deşi ştia că doar îşi amplifică temerile astfel, nu se putea abține să-şi planifice următorii paşi, trecându-şi în revistă puținele opțiuni. Dacă planul lor final legat de pastorul Rousseau era într-adevăr eliminarea, cel mai probabil avea să fie somată să revină la Phenian după misiune, ultimul scenariu pe care şi l-ar fi dorit. Asta însemna că s-ar fi terminat cu ajutorul din partea Bisericii Vieții Noi, cu viața în Coreea de Sud în

viitorul apropiat. Deşi nu avea vreo dovadă, credea în promisiunea pastorului că o va ajuta să fugă. S-a întrebat dacă era în stare să-l convingă pe tovarăşul Cha să se răzgândească, să cântărească din nou eforturile investite şi consecințele a ceea ce-şi propuneau să facă. Nu i se părea cu putință.

Mihee s-a înfățişat la locul stabilit, la zece fix seara. În ciuda aşteptărilor ei, nu era nimeni pe a cincea bancă. Când s-a apropiat să verifice dacă era ceva dedesubt, două brațe înveşmântate în negru i-au înconjurat mijlocul.

— Ia-o spre celălalt capăt al aleii, i-a spus un glas grav, de femeie.

Mihee şi necunoscuta au mers în tăcere, braț la braț, de parcă ar fi fost surori sau prietene apropiate, până la capătul de sud al aleii. Femeia i-a făcut semn să se aşeze pe o bancă. Chiar şi îmbrăcată complet în negru, părea scundă şi plinuță, ca un ceainic. Aspectul ei, deloc atrăgător şi uşor de ignorat, te induce în eroare, s-a gândit Mihee. Dacă s-ar fi aşezat lângă ea în autobuz sau în strană în timpul slujbei de duminică, n-ar fi bănuit în veci că se afla în prezența unei alte agente RGB.

Fără politețuri, femeia a intrat în miezul problemei: a scos o fotografie alb-negru, neclară, şi i-a pus-o în poală lui Mihee.

— Ai văzut persoana asta până acum? a întrebat-o, luminând scurt fotografia cu lanterna.

Chipul zâmbitor al unui tânăr cu părul negru şi lins.

— Nu.

— E posibil să fi avut altfel părul. Mai deschis la culoare şi cârlionțat? a insistat femeia.

Mihee tot nu-şi amintea să-l fi văzut.

— Atunci memorează-i figura şi consemnează tot ce zice şi ce face, dacă îl vezi.

— Cine este?

Femeia i-a aruncat o privire glacială.

— Pot să-mi fac mai bine treaba dacă ştiu cine este, cu ce se ocupă şi ce treabă are cu pastorul Rousseau, a explicat Mihee.

Cu o privire la fel de rece şi de acră, femeia a mişcat încet din buze, cu un aer exagerat de iritare.

— Indiferent dacă mă întrebi sau nu, eu pot să-ți spun doar ce am voie să-ți spun. Şi iată ce-ți pot spune acum: individul ăsta e ziarist, a lucrat la *Washington Post* şi acum lucrează la *New York Times*. Îl cheamă Nathan Zuckerman.

— E american?

Nedumerită, Mihee a tras fotografia mai aproape.

— Tatăl lui e evreu american, mama e imigrantă de origine chineză. În poza asta are un aspect mai asiatic deoarece şi-a îndreptat părul şi l-a vopsit negru. Părul lui natural e cârlionțat şi de un şaten şters.

Ziarist — una dintre profesiile adoptate frecvent ca acoperire de agenții care operează în străinătate, şi-a zis Mihee, la fel ca diplomat sau om de afaceri. Un ziarist american metis, care îşi vopseşte şi îndreaptă părul pentru a trece drept chinez.

— Deci bănuim că individul ăsta e superiorul pastorului Rousseau, iar Rousseau e agentul lui?

— Pastorul Rousseau s-a întâlnit cu acest om de trei ori în cursul deplasării. Am încercat să ne apropiem de ei într-o cafenea, să tragem cu urechea la conversația lor, dar au mirosit ceva şi au plecat. Erau foarte precauți, vigilenți. Şi apoi au intrat într-o cameră de hotel, aşa că nu i-am mai putut urmări. De fiecare dată, acelaşi tipar. Se întâlnesc într-o cafenea sau la un restaurant, dar, de cum încercăm să ne apropiem de ei, pleacă şi se refugiază într-un loc mai intim, unde nu-i putem urmări. Aici intervii tu, a adăugat femeia, întinzându-i o cutiuță albă de plastic.

Mihee a desfăcut-o. În cutie era un obiect minuscul metalic, dreptunghiular, neted pe margini, cât unghia. A înțeles că treaba ei era să introducă acest microfon în receptorul de la telefonul pastorului.

— Cum să-ți spun? a întrebat-o brusc pe femeie, care deja dădea să plece.

Femeia a întors încet capul spre ea.

— Mi-a zis că pui o grămadă de întrebări, a mormăit. Ai face bine să te laşi de năravul ăsta. Va veni momentul când numele lui mami n-o să te mai poată salva.

Mihee a urmărit cu privirea spatele lat al femeii. La plecare, poalele hainei sale negre foşniseră pe marginea băncii. Silueta ei scundă şi îndesată se îndepărta cu un mers legănat, ca de pinguin, deopotrivă comic şi sinistru.

A doua zi, pastorul Rousseau a revenit la birou.

Mihee s-a mirat de entuziasmul care o cuprinsese când îl văzuse iar în biserică. Întoarcerea lui însemna că nu mai trebuia să-i împartă secretele cu necunoscuți din RGB. Avea să fie, din nou, principalul martor al vieții lui de zi cu zi. Privindu-i lung chipul, Mihee şi-a imaginat cât de şocat ar fi fost el dacă ar fi auzit-o întâmplător vorbind în engleza ei impecabilă, cu accent american. La gândul ăsta bizar, a zâmbit pe furiş.

Pastorul Rousseau i-a înmânat o cutie mare, roşie, de carton. Un suvenir, aşa i-a spus.

— Nu sunt originali, apropo, a adăugat sfios. E imposibil să găseşti din cei originali, în ultimul timp, în țara asta.

Era o pereche de adidaşi Nike. Modelul clasic, albi cu semnul roșu caracteristic pe lateral, cu talpa albă, străbătută de dungi albastre. Mihee îşi amintea că-i văzuse în centrul de instrucție subteran din Phenian. Noi şi lucioşi, erau purtați de un figurant care juca rolul unui trecător sud-coreean în versiunea reconstituită a străzii Myongdong. Şi tatăl lui Mihee avea o pereche de adidaşi Nike: negri ca

noaptea, cu o dungă albă. Era o pereche originală pe care o adusese mama ei pe sub mână dintr-una din deplasările ei de afaceri.

— Am observat că ai tăi sunt cam *uzați*, Seong-mi, i-a spus Rousseau încet, uitându-se la picioarele ei.

Mihee şi-a coborât privirea şi a observat, pentru prima dată, că încălțările ei chiar păreau tocite. Inițial albi, adidaşii erau acum de un galben-brun. Vârfurile şi părțile cauciucate se subțiaseră ca gumele de şters folosite la greu — reuşea să desluşească forma unghiilor de sub ele. Erau un martor clandestin al eforturilor ei, trădând drumurile făcute până la Parcul Dongling şi înapoi. Faptul că el observase era alarmant, dar şi emoționant.

— Nu înțeleg, a şoptit Mihee, îmbujorându-se.

— Ce anume?

Rousseau se uita fix la ea.

Mihee i-a înfruntat privirea, fără să se lase intimidată.

— Lumea zicea că te pricepi să ajuți fugarii, să-i scoți din țară, dar toți susțineau că eşti o persoană distantă.

Mihee l-a privit printre gene și a strâns din buze.

— Dar nu-i aşa.

— Crezi că sunt la fel de vorbăreț cu toată lumea? a întrebat-o el, pe un ton uşor tăios.

Probabil că nu, a răspuns Mihee în sinea ei. Până şi doamna Kang o întrebase la un moment dat cum de-l făcuse să vorbească.

— Ți-am povestit c-am lucrat la un adăpost pentru câini cândva? a zis brusc Rousseau.

Mihee a clătinat uşor din cap.

S-a lăsat o tăcere apăsătoare. De fiecare dată când expira, auzea cum aerul îi iese şuierând pe nas.

Rousseau şi-a îndoit arătătorul, l-a apropiat de buza de sus şi a inspirat adânc, ca şi cum ar fi fumat. Suprinsă,

Mihee s-a întrebat dacă fusese fumător cândva. Încă un aspect al personalității lui pe care nu-l remarcase.

— În adolescență, a început în şoaptă Rousseau, cu ochii întredeschişi, mereu stăteam prost cu banii, aşa că mi-am găsit de lucru la un adăpost pentru animale din Lewiston — pe vremea aceea, singurul loc din zonă unde erau dispuşi să angajeze cu jumătate de normă un adolescent care arăta a străin. Majoritatea animalelor abandonate găzduite în adăpost erau câini. Treaba mea era să le fac curățenie în cuşti şi să le dau de mâncare.

Vocea lui nu mai avea caracteristicile obişnuite, pastorale. Nota discretă de autoritate dispăruse, tonul lui era blând şi modest, suav ca un cântec de leagăn. Lui Mihee îi venea să se facă ghem, în poziția fătului.

— La acel adăpost am primit o mulțime de lecții de viață neprețuite. Acolo l-am cunoscut pe Jason, şeful meu, cel care administra adăpostul. Un american de origine irlandeză. Roşcovan şi solid, un munte de om. Mirosea ca un porcar şi, când îți strângea mâna, îi simțeai palmele cărnoase, mereu umede. La lucru de-abia dacă se uita la tine, de-abia dacă îți spunea vreo vorbă. Nu semăna *deloc* cu ce-mi imaginasem. Îmi închipuisem o blondă la vreo patruzeci de ani, cu cățeluşi în brațe, cu zâmbetul ăla prietenos, tipic american, cu toată gura — genul de chip pe care-l vezi pe o cutie cu cereale sau pe coperta unei broşuri care face reclamă la asigurări.

A râs, înduioşat.

— Când Jason m-a întrebat de ce vreau să lucrez acolo, i-am zis că iubesc câinii. El mi-a răspuns, impasibil, că nu e loc de dragoste în adăpostul lui.

Vocea i s-a stins încet. Mihee auzea vâjâitul ventilatorului electric din tavan. Protestele şi gemetele înfundate ale aparatului veneau în valuri. Mihee ar fi vrut să se întindă cu capul în poala lui.

— După spusele lui Jason, să-ți arăți dragostea e un lux de care se bucură doar proprietarii. Când ai o sută de câini în grijă pe care trebuie să-i hrăneşti, să-i speli şi să-i plimbi în fiecare zi, nu e loc de dragoste.

Vocea lui părea să vină de foarte departe acum. Mihee îşi imagina cum ar fi fost să-şi treacă degetele prin părul lui, să-l mângâie ca pe un câine mai mare. Ochii lui blânzi, căzuți doar un pic la colțuri, îi aminteau mereu de ochii unui Golden Retriever.

— Jason zicea că lacrimile şi zâmbetele angelice, imaginile pe care le vedem în reclamele la centrele pentru animale abandonate sau la UNICEF, sunt rezervate pentru actorii de la Hollywood, pentru oamenii care vizitează o dată pe an vreun orfelinat din Africa. Oamenii care lucrează efectiv în astfel de locuri, care trebuie să se confrunte cu moartea, cazurile de maltratare şi boala zi de zi, nu-şi permit să-şi irosească timpul şi energia *plângând*. În fiecare zi ai sute de ochişori ațintiți asupra ta, suflete care vor mâncare, vor o mângâiere, vor să supraviețuiască. Trebuie să te transformi într-un robot, pe pilot automat, pentru a salva şi a te îngriji de cât mai multe vieți cu putință. Nu-ți poți trăda emoția, nu le poți arăta dragoste tuturor, deoarece *să iubeşti pe toată lumea e totuna cu a nu iubi pe nimeni*, spunea Jason. Iar dragostea pentru doar câțiva dintre ei înseamnă să-i abandonezi pe ceilalți.

A rămas tăcut o vreme. Pielea din jurul ochilor şi vârful nasului se înroşiseră un pic. Vocea părea să i se fi îngroşat şi apoi a căpătat un timbru voluptuos de bariton; era o plăcere să-l asculți.

Mihee urmărea cum îi juca mărul lui Adam, cum îşi dădea laoparte părul căzut pe frunte.

Scorțişoară. De la aftershave-ul acela franțuzesc din sticla verde-închis pe care-l folosea. Lăsa un parfum discret de scorțişoară şi mandarină pe pielea lui, şi-a zis.

— Şi totuşi, om era şi el. Ştiam că are un favorit.

Oare ce gust ar avea?

— Un Golden Retriever pe care l-a botezat Moxie. Cel mai prietenos câine din lume — chiar şi după ce fusese maltratat ani în șir de stăpân. Jason l-a adoptat. Şi până la urmă a mai adoptat încă cinci.

Ar fi vrut să-l ia de guler şi să se frece cu fața de el. Voia să-şi imprime mirosul pe pielea lui, să-i simtă aroma pe pielea ei.

— De ce doar cinci? a întrebat, în timp ce mintea îi tot sărea de pe un făgaş pe altul.

— Jason credea că şapte e numărul maxim de câini pe care-i poți avea simultan, ca să-i iubești şi să-i îngrijești cum se cuvine. Dacă ai mai mulți, ori vei ajunge genul care-i adună şi n-are grijă de ei, ori ar trebui să administrezi un adăpost în toată regula.

— Deci deja avea un câine înainte de Moxie? a întrebat ea, cu un calm prefăcut.

— Da, a încuviințat Rousseau zâmbind.

Chiar m-ai ascultat, părea să-şi spună.

Parcă-i ticăia un ceas în tâmple. Ar fi vrut să apese pe un întrerupător pentru a-şi opri gândurile.

— Ştii care e partea amuzantă? a întrebat Rousseau.

Ea nu ținea morțiş să audă răspunsul. I-a cuprins fața în mâini. Voia să-l sărute pe buze, dar nu ştia cum — şi se temea că el o să râdă. S-au privit în ochi, în schimb. Simțind că i se înmoaie picioarele, Mihee s-ar fi prăbușit pe podea, dacă n-ar fi fost brațele pastorului. A prins-o pe la jumătatea drumului, dar ei i se părea că nu se oprește din cădere. Respira greu. Umerii lui se aplecaseră asupra trupului ei ca într-un soi de îmbrățişare. Mihee îşi simțea inima în vintre.

— Du-mă în sala de rugăciuni, pastore. Nu e nimeni acolo.

Acum simțea şi bătăile inimii lui.

ROUSSEAU

Hoyeon. Regretul cu care trăiesc.

L-am cunoscut pe Hoyeon la Cornell, la primul curs de filosofie franceză.

Ne-am apropiat imediat. Amândoi ne specializam în franceză, aveam gusturi asemănătoare în materie de literatură şi de muzică şi, mai ales, eram singurii studenți metişi din anul nostru.

Hoyeon era scund şi slăbănog, cu un păr lung, şaten şi cârlionțat. Eu eram înalt şi lat în umeri. Ca urmare, când ne plimbam împreună prin campus, cu capetele înclinate unul spre celălalt, prinşi în conversație, lumea ne lua adesea drept un cuplu. El se născuse dintr-o mamă imigrantă de origine chineză şi un tată evreu polonez, care avea o fabrică de confecții în California. Era la fel de talentat la limbi străine ca şi mine. Când l-am cunoscut, deja vorbea fluent chineza şi ebraica şi, odată ajuns la facultate, a învățat şi franceza la perfecție. Ulterior, când ne-am revăzut în China, îşi perfecționa coreeana şi mi-a mărturisit că avea o iubită coreeană. Hoyeon a fost unul dintre puținii oameni din viața mea care nu m-au întrebat niciodată cu o expresie mirată: „Cum de vorbeşti aşa bine limbi străine?”

Hoyeon se deosebea de toți cunoscuții mei de până atunci, era singurul metis pe care-l ştiam care părea să se simtă împăcat cu identitatea lui birasială. Nu doar împăcat, de fapt: părea să savureze amalgamul de influențe, era mereu gata să profite de tot ce-i oferea. Deşi numele lui adevărat era Nathan Zuckerman, un nume tipic pentru un evreu american, pe care i-l dăduse tatăl lui, mi s-a prezentat drept Wang Hoyeon.

— Aşa-l pronunțați voi, coreenii, corect? m-a întrebat, făcându-mi cu ochiul. Am învățat de la o gagică drăguță, coreeană, pe care am cunoscut-o la petrecerea KSA.

Studenții chinezi îl ştiau drept Wang Haoran — Haoran era numele chinezesc pe care-l striga maică-sa, iar Wang era numele ei de fată. Studenților cu origini evreieşti li se prezenta întotdeauna pe numele complet, oficial, Nathan Zuckerman, în timp ce pentru restul lumii era pur şi simplu Nate.

Era un adevărat cameleon. Atitudinea şi dispoziția lui se schimbau radical în funcție de grupul în care se afla şi în funcție de limba pe care o vorbea cu persoanele respective. În preajma albilor vorbea lent, dar mult mai tare, adesea făcea gesturi ample şi slobozea hohote de râs copios, la fel de răsunătoare ca un claxon într-un tunel. În chineză vorbea mult mai repede, cu un ton mai înalt şi melodios, dar nu gesticula aproape deloc. Când trecea la ebraică, părea deodată posomorât, cumva mai rezervat şi un pic abătut — mi-am zis că, poate, impresia asta venea din faptul că, dintre toate limbile pe care le vorbea, ebraica era singura pe care n-o înțelegeam deloc. Cu fiecare grup, făcea glume inofensive despre celelalte grupuri care nu erau de față, introducând o distanță temporară între el şi comunitățile respective.

— Să faci glume bune despre o rasă sau alta e o metodă bună de a te împrieteni cu un necunoscut în America, îmi spunea.

Făcea parte din trei organizații studențeşti distincte — cea a studenților de rasă albă, al cărei nume începea cu Phi, Asociația Studenților Chinezi şi Hillel, cea evreiască — şi părea să se simtă în largul lui în toate. Părea să-şi găsească locul oriunde. La început, identitatea mereu fluidă a lui Hoyeon mă stingherea. Apoi, cu timpul, am început să sesizez o dimensiune eliberatoare: să poți să fii scindat şi

împăcat cu asta. Eu îmi imaginasem întotdeauna că dacă eşti birasial trebuie să alegi o tabără şi să rămâi definitiv în ea — altfel, n-ai putea să devii niciodată membru cu drepturi depline în niciunul dintre grupuri. Aşadar în copilărie luasem decizia evidentă de a mă limita la partea americană şi evitam să-mi exprim în vreun fel originile coreene sau franţuzeşti. Dar, pentru Hoyeon, dualitatea nu era un lucru pe care să-l ascunzi: era ceva care trebuia exploatat din plin. O accepta şi o savura, considerând-o un avantaj. Putea să fie orice voia să fie, în funcţie de ce-i era util la momentul respectiv, şi acest fapt nu-i inspira nici ruşine, nici confuzie. Am presupus că această siguranţă de sine, relaxată şi asumată, era ceea ce atrăgea inevitabil femeile spre el — deşi nu era nici pe departe cel mai arătos bărbat din grup, niciodată n-avea probleme în a-şi găsi o parteneră.

Hoyeon mi-a făcut cunoştinţă cu lumea lui Aimé Adel. Era deja un admirator înfocat al lui Adel când eu de-abia începusem să citesc primul lui roman pentru un proiect. Hoyeon mi-a spus că Adel îi dezvăluise o nouă posibilitate.

— Aimé Adel a fost unul dintre primii intelectuali din generaţia lui care s-au afirmat în domeniu pe plan european în ciuda originilor mixte, s-a făcut ascultat şi respectat. Le-a dat celor rămaşi în afara sistemului, corciturilor, persoanelor ca noi doi, Adrien, sentimentul că înseamnă ceva.

Însă eu, uitându-mă la o fotografie a lui Adel, am fost intrigat.

— Păi, nu prea *arată* ca noi doi, i-am zis lui Hoyeon şi l-am întrebat de curiozitate cât sânge afro-arab avea Aimé Adel, de fapt.

Hoyeon a slobozit râsul acela răsunător, copios, la care recurgea adesea în preajma prietenilor lui albi din asociaţie şi mi-a spus că nu despre exotismul lui Adel era vorba.

— E vorba despre voința şi ingeniozitatea de care a dat dovadă Adel, folosindu-se de identitatea lui cum credea de cuviință. *Asta* contează, puştiule.

Când l-am revăzut pe Hoyeon, la ani buni după facultate, în China, nu i-am recunoscut figura. Părul, care fusese semnul lui distinctiv, buclele lungi de culoarea tutunului care îi cădeau pe umeri cândva, era tuns chiar deasupra urechilor. Acum era drept, țepos şi negru ca tuşul, cum îl au mulți bărbați din Asia de Est. Mi-a spus că îşi îndreptase şi-şi vopsise părul chiar înainte de a se muta în China, spre a se confunda mai bine cu asiaticii.

— Acum sunt ziarist într-o țară comunistă, mi-a şoptit cu un zâmbet complice, şi ultimul lucru pe mi-l doresc e să atrag şi mai mult atenția asupra mea.

Deşi de-aproape lumea sesiza, totuşi, elementele care-i trădau originile străine, putea să treacă neobservat cu uşurință într-o mulțime, mi-a explicat.

— Ceva ce n-aş fi putut să fac în veci cu tunsoarea mea afro-evreiască de pe vremuri, a adăugat, țâțâind din limbă şi hlizindu-se.

Nu oscila doar între identitățile etnice.

Spre sfârşitul primului an de facultate, am fumat pentru prima dată iarbă. Mi-a adus-o Hoyeon în camera mea de cămin într-o seară de vineri, după ce-a aflat că nu fumasem niciodată. Nu era aproape nimeni pe palier: toți studenții erau invitați la diverse petreceri din campus în weekend. Eu savuram liniştea din cămin, o raritate. Era plăcut să aud ecoul languros al propriilor hohote de râs. Ne tachinam cu mărunțişuri şi ne-am hlizit până a început să ne curgă nasul. Trăgând câte o duşcă de vodcă din stacana de la Big Gulp, Hoyeon a început să mă descoasă din nou despre Brenda, fata cu care mă cuplam când şi când pe-atunci. M-a întrebat cât de departe ajunsesem cu ea, cum era la pat.

— Te porți de parcă n-ai şti că eşti arătos. De ce? a mormăit Hoyeon. Te porți de parcă n-ar conta şi chestia asta mă calcă pe nervi, futu-i.

Răzbiți de foame, ronțăiam cuburile de gheață pe care le scosese din frigider pentru vodcă. M-a înghiontit cam tare cu cotul în coaste şi am slobozit o combinație de râs şi tuse, care ne-a stârnit amândurora un nou acces de râs înecat, de ne durea burta. Şi-apoi i-am simțit limba rece ca gheața lipindu-se de a mea, strecurându-mi-se printre dinți şi buze. Un timp, n-am reacționat în niciun fel. Gândurile mele erau molatice, tulburi. Cred că nu i-a luat mult să-şi dea seama că nu-i răspundeam la sărut. Îmi amintesc că s-a oprit brusc şi s-a retras. M-am temut c-aş putea citi ruşine sau stânjeneală pe chipul lui, dar aparent era bine. A zis că trebuie să dea fuga la baie şi asta a şi făcut. Când s-a întors, era acel Hoyeon pe care-l ştiam, vioi şi sarcastic, şi se purta ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. I-am făcut jocul şi n-am mai pomenit niciodată de acel incident.

Natura şi scopul slujbei lui Hoyeon îmi sunt încă obscure şi aşa vor rămâne pe veci.

Când l-am iscodit, m-a întrebat dacă am auzit de Michael Foot.

— Din păcate, asta e tot ce-ți pot spune pe această temă, mi-a zis şi apoi a închis.

Michael Foot, un ziarist şi om politic britanic care a deținut rolul de lider al Partidului Laburist, a fost bănuit c-ar fi fost spion KGB. Conform spuselor fostului şef al secției KGB din Londra, Foot s-a întâlnit în repetate rânduri cu agenți KGB; le-a oferit informații şi, ocazional, a primit de la ei sume de bani. Până în 1986, KGB-ul îl considerase *agent de influență*.

Dar Michael Foot avea o percepție foarte diferită a situației. Foot nu era la curent cu faptul că fusese

categorisit drept omul lor de către agenții KGB, la un moment dat. Avusesese întâlniri cu agenți KGB, dar acestea nu se desfășuraseră niciodată în secret, deoarece nu intenționase să le ascundă. El considera că promovează cauza progresismului şi pacea în lume discutând cu ei şi binevoind să le accepte donațiile. Foot nu a încălcat legea. Nu le-a dezvăluit secrete de stat. Nu era spion.

Sensul cuvântului „spionaj” depinde de propria definiție a termenului.

N-au existat niciodată limite clar trasate.

Gradul de implicare a lui Hoyeon în Agenție e un mister. Oare a fost un agent în toată puterea cuvântului, selectat şi instruit de CIA de la bun început, care a acceptat postul de ziarist spre a avea o acoperire? Sau, ca jurnalist, a ales să colaboreze cu Agenția în interesul ambelor părți, făcând schimb de informații şi relatări utile? Deşi nu voi şti niciodată care e adevărul, tind să înclin spre a doua variantă.

În caz că întrebarea e dacă eu ştiam de implicarea lui în treaba asta, răspunsul e „da”. Ştiam.

Dar când mi-am dat seama de adevăr? Nu ştiu.

Ştiu că l-am aflat, dar n-aş putea identifica momentul precis al acelei descoperiri. Poate că, pe undeva, am ştiut dintotdeauna. Poate că mi s-a lămurit treptat, astfel încât nu-mi amintesc acea revelație tragică, întocmai cum aflasem că Moş Crăciun e o invenție. Poate că am vrut doar să țin adevărul ascuns în străfundurile minții.

Ce-i drept, limitele n-au fost niciodată clar definite. Contrar opiniei generale, spionajul nu e o activitate complet desprinsă de viața cotidiană. Majoritatea informațiilor pe care le transmit spionii nu sunt obținute în urma unor operațiuni clandestine pe viață şi pe moarte, ci în urma unor conversații aparent banale în cafenele şi restaurante. Majoritatea informațiilor nu sunt obținute de alde James

Bond care doar asta fac, ci de agenți plictisiți, anonimi şi burtoşi, care jonglează cu două slujbe, în birouri minuscule. Informațiile în sine nu sunt întotdeauna confidențiale: sunt mai curând o combinație pestriță de vorbe culese de ici, de colo şi articole din presă. Treaba unui agent constă uneori pur şi simplu în a alege și pune în ordine piesele publice ale puzzle-ului, pentru a desluşi conexiunile intime de dedesubt.

Tot ce ştiu sigur este că m-am bucurat să-mi revăd un vechi prieten. Când trăieşti, ca american, în zona de nord-est a Chinei, departe de alți oameni care-ți seamănă, poți să te simți foarte singur. Deşi mă bucuram de compania membrilor plini de râvnă ai bisericii, tânjeam după conversații laice. Duceam dorul plimbărilor prin campus, care îndemnau la reflecție, la conversații despre fete, sex, rasă şi orice altceva ne gonea prin minte. Duceam dorul cuiva cu care să-mi pot împărtăşi emoțiile şi gândurile necenzurate, în limba care mă făcea să mă simt cel mai relaxat, cineva familiarizat cu biografia mea şi cu demonii care mă bântuiau. Cineva în fața căruia nu trebuia nici să mă justific, nici să mă scuz.

Ca urmare, când Hoyeon m-a contactat în China, am fost în culmea fericirii. Oricând aveam ocazia, ne întâlneam şi stăteam de vorbă.

Se zice că un terapeut are nevoie la rândul lui de terapeut. Un duhovnic are nevoie de propriul duhovnic. Să auzi poveştile de viață pline de traume ale refugiaților nord-coreeni era o experiență neprețuită care te învăța smerenia, dar care avea un preț. Iar Hoyeon a apărut în mod miraculos, s-a materializat în pustiul monoton al Chinei de nord-est, ca şi cum ar fi venit să mă salveze. Îmi era prieten, terapeut şi duhovnic.

Îmi lua de pe umeri durerile şi poveştile. Poveştile fugarilor pe care reuşisem să-i salvez şi ale celor pe care nu-

i putusem salva, chipuri care îmi bântuiau visele la întâmplare şi atât de veridic. În camere dubioase de hotel în Shenyang, Yanbian şi Changbai, am avut în sfârşit acele momente cu el, îndelung amânate. Un păcătos neruşinat, i-am plâns în brațe, de parcă jeleam moartea cuiva drag. Dar nu mă gândeam la o moarte anume. Pur şi simplu le pierdusem socoteala. Hoyeon a observat şi a primit tot, fără să judece. La un moment dat am observat că unele dintre poveştile mele se regăseau în articole pe care le scrisese pentru *New York Times*. Dar n-am fost alarmat: aveam încredere în prietenia noastră şi în puterea lui de discernământ.

Inițial, n-am înțeles pe deplin importanța informațiilor pe care le obținuse de la mine. Dar timpul m-a lămurit: eram una dintre primele persoane din lume care auzea mărturii directe ale nord-coreenilor proaspăt fugiți din țară. Dețineam informații care puteau contura o imagine la zi a celei mai închise societăți din lume. Informații la care aveau să râvnească multe dintre puterile lumii.

Dar, în momentul în care ne-a bătut Seong-mi la uşă, eram epuizat. Şi devenea din ce în ce mai complicat să-mi fac treaba. Represaliile guvernului nord-coreean împotriva refugiaților în China se intensificaseră şi, ca urmare, puțini intermediari chinezi de încredere mai erau dispuşi să colaboreze cu noi. Am refuzat mai mulți fugari care veniseră să ne ceară ajutorul — nu eram sigur că le mai puteam fi de folos în acest nou context şi, mai ales, nu mă simțeam în stare să suport moartea sau dispariția unei persoane aflate sub protecția mea. Aveam senzația că făcusem destul. Aveam mare nevoie de o pauză. M-am gândit să mă întorc în America, eventual să-mi reiau eforturile de a obține o catedră de literatură.

Şi apoi Seong-mi a dat buzna în viața mea, prin cea mai fericită intervenție a hazardului. Şi ne-am îndrăgostit.

Momentul când m-am mutat cu ea în Coreea de Sud mi s-a părut începutul vieții de vis după care tânjisem.

Voiam ca ruta ei de evadare să fie cea mai scurtă şi mai sigură cu putință. Seong-mi avea să zboare cu Korean Air din Dalian spre Coreea de Sud. Urma să se dea drept o turistă sud-coreeană care se întorcea acasă după un weekend într-un complex de lux de pe litoral, din Dalian. Taxa cerută de intermediar era de zece ori mai mare decât de obicei. Dați vina pe contextul politic exploziv, mi-au zis, şi, pe deasupra, operațiunea presupunea furtul şi modificarea unui paşaport sud-coreean autentic. Spre a putea trece drept o turistă sud-coreeană din clasa de mijloc, Seong-mi a urmat sfatul intermediarului, și-a vopsit şi şi-a făcut părul permanent şi și-a făcut manichiura. A învățat de la intermediar să imite accentul sud-coreean, pe care din fericire l-a prins rapid. Spre a trezi cât mai puține suspiciuni, un alt intermediar cu paşaport sud-coreean s-a dat drept soțul ei şi a însoțit-o până ce-a coborât din avion pe aeroportul din Seul. Dacă se putea vorbi despre o ierarhie a serviciilor oferite, mi-au spus intermediarii rânjind, atunci Seong-mi primea serviciul regesc. Şi îl merita din plin, pentru că era dragostea mea.

MIHEE

Mihee nu şi-a imaginat niciodată că deciziile cele mai importante din viața ei aveau să fie influențate de lucruri atât de comune — naşterea fiului ei şi moartea unui părinte. S-ar fi zis că nu se deosebea prea mult de majoritatea femeilor pe care le cunoştea.

Aram s-a născut cu o lună înainte de termen. Ginecologul a asigurat-o că n-avea să se întâmple nimic cu copilul.

— Treizeci şi şase de săptămâni sunt mai puțin decât ar fi normal, dar sunt de-ajuns, îi spusese, bătând-o pe umăr.

Aşadar s-a simțit trădată de domnul doctor Go ulterior, când a aflat că asistenta fusese nevoită să dea fuga cu nou-născutul la parter, la Terapie Intensivă, la doar zece minute după ce medicul ginecolog şi pediatrul plecaseră din spital, glumind şi râzând cu poftă. Mihee se simțea groaznic. Nu i se spusese nimic, fusese lăsată singură în patul în care născuse, încă paralizată de la brâu în jos sub efectul anesteziei, simțindu-se nevolnică şi neputincioasă, copleşită de prima stare de letargie post-partum. O balenă ucigaşă eşuată pe mal, care cu siguranță n-avea să mai ucidă vreodată.

Adrien a fost cu copilul în tot acel timp. El l-a dus împreună cu asistenta în salonul pentru nou-născuți şi a rămas cu el cât timp asistenta l-a cântărit din nou şi i-a luat amprenta picioruşului. Adrien a fost cel care a observat că degețelele şi picioarele copilului începeau să se învinețească. A mers după copil la Secția de Terapie Intensivă — Neonatologie. A stat acolo cât asistentele i-au pus o mască de oxigen copilului, i-au fixat monitorul de ritm cardiac la picioruş, care era doar cât degetul lui mare, şi au înfipt ace în mânuțele subțiri cât un baton de ruj. A rămas acolo până când domnul doctor Go a venit alergând şi l-a rugat, gâfâind, să iasă din salon. Şi apoi a aşteptat chiar în fața uşii de sticlă mată, deopotrivă vigilent şi amorțit. Când a auzit plânsul copilului de la Terapie Intensivă, a fost în culmea fericirii: plânsul însemna că-şi recăpatase cunoştința. Când plânsul a continuat, însă, prefăcându-se într-un urlet sfâşietor, inima lui Adrien s-a cufundat din nou în groapa întunecată care se deschisese când văzuse pentru prima dată cum se învinețesc degețelele acelea încleştate. Adrien a început să se roage cum nu se mai rugase niciodată până atunci.

Mihee a văzut copilul mult mai târziu, la Terapie Intensivă — Neonatologie, după ce fusese stabilizat. N-a plâns, doar lacrimile îi țâşneau pur şi simplu din ochi, de parcă i s-ar fi desprins din carne. Nu avea niciun control asupra lacrimilor, nici asupra făpturii neajutorate aflate în fața ei, la incubator, cu fruntea încrețită de durere chiar şi în somn, de parcă purta jalea lumii pe umeri. Trupuşorul despre care toată lumea spunea c-ar fi al ei. *Copilul dumneavoastră, doamnă Bae*, îi tot spuneau, de parcă exista riscul să uite. Dacă e cu adevărat al meu, de ce nu-l pot ocroti? De ce nu-l pot vindeca? se întreba Mihee. Lacrimile îi cădeau grele, una câte una, pe linoleum.

Mihee s-a pomenit negociind, deşi nu-i răpise nimeni copilul. *Dacă îi îngădui să trăiască şi să se facă mare, ca oricare alt copil, fac orice. Poți să mă laşi fără orice parte a corpului sau să arunci orice altă tragedie asupra mea. Poți să mă laşi fără picioare. Poți să mă laşi fără ochi. Poți să-mi iei chiar şi viața, dacă îmi garantezi că el va avea o viață normală după ce mă duc eu, aş prefera să dorm somnul de veci decât să fiu trează şi să ştiu că nu pot face nimic pentru boțul ăsta de om care suferă, carne din carnea mea.*

Mihee psalmodia în minte, cu mâna strânsă pumn. *Sau vrei să mărturisesc? Asta îmi ceri? Asta e nimica toată! Pot s-o fac cât ai clipi, pot să mă predau mâine la prima oră, dacă îmi garantezi că va trăi, c-o să fie un copil sănătos şi normal.*

Două săptămâni mai târziu, când copilul a fost externat de la Terapie Intensivă şi l-au putut lua în sfârşit acasă, Mihee a înțeles un lucru despre sine pe care nu-l ştiuse până atunci: că era în stare să se roage. Cuvintele pe care se trezise rostindu-le în noaptea aceea la Terapie Intensivă fuseseră prima ei rugăciune. Deşi naivă şi egoistă, fusese o rugăciune din inimă, totuşi. Şi, ca şi lacrimile, rugăciunea țâşnise din trupul ei de parcă ar fi avut o minte proprie.

În timp ce punea copilul adormit în pătuț, Mihee a plâns din nou. Era şocată de frumusețea făpturii micuțe, pe care nu avusese suficientă putere de pătrundere ca s-o înțeleagă până atunci. Cea mai mititică, mai frumoasă şi mai înspăimântătoare ființă umană pe care o cunoscuse vreodată — o persoană care încă nu ştia să vorbească, dar deja avea cel mai important cuvânt de spus în viața ei.

Adrien a tras-o la pieptul lui şi a strâns-o în brațe.

— Îmi pare nespus de rău, i-a şoptit răguşit, pentru ce s-a întâmplat cu Seung-ho.

A oftat prelung, dureros.

Cu bărbia pe umărul lui, Mihee se uita în jos, la spatele lui.

Era gata să-l întrebe „Cu cine?”, în timp ce-l mângâia pe spate. Adrien a oftat din nou şi a strâns-o mai tare. Apoi Mihee şi-a amintit numele.

Seung-ho. Aşa-l chema pe fiul lui Seong-mi. Mihee uitase deja de el.

Deşi fiul adevărat al lui Seong-mi mai trăia, probabil, pe undeva prin Coreea de Nord, Mihee îl ucisese în povestea depănată lui Adrien, în versiunea concisă a vieții lui Seong-mi din care mai tăiase la montaj şi pe care i-o turnase lui Adrien la prima lor întâlnire, la Biserica Vieții Noi. Îi spusese că Seung-ho murise la scurt timp după naştere. Îi făcuse felul copilului din poveste ca să simplifice lucrurile. Pentru Mihee, ca pentru oricine, experiența de a fi crescut un copil nu putea fi simulată cu uşurință. Nu voia ca stângăcia ei în rolul de mamă s-o dea de gol.

Adrien îşi amintea numele copilului ei inventat, pe care i-l spusese o singură dată, la prima lor întâlnire.

Adrien îşi închipuise că lacrimile îi fuseseră declanşate de amintirea copilului pierdut. Îşi închipuise că, la vederea copilului de-acum, îşi amintise de moartea celui dintâi.

Adrien pusese la inimă tragedia ei fictivă.

A fost cât pe-aci să-i spună adevărul în momentul acela, pe loc.

Nu sunt Seong-mi, mă cheamă Mihee.

Simțea propoziția între fălci, de parcă-i venea adevărul pe gât. A trebuit să-şi înghită vorbele, i-au stat în gâtlej o fracțiune de secundă. A lăcrimat şi un gust acru, de canal, i s-a răspândit în gură.

Dar iubirea mea pentru tine e adevărată. Asta îşi zicea şi o dată a şi exersat vorbele, le-a şoptit privindu-se în oglinda din baie când era singură. Deşi cuvintele erau adevărate, de îndată ce i-au țâşnit de pe buze, despicând aerul, i-au sunat fals, sordid.

Trebuia să facă un lucru pe care nu mai fusese nevoită să-l facă până atunci: trebuia să se asigure că adevărul chiar suna a adevăr.

— Dar iubirea mea pentru tine e adevărată.

A exersat din nou în oglindă.

— Nu crezi c-a venit momentul? a întrebat mama, fără să se uite la Mihee.

Stau din nou pe o bancă, la capetele opuse, cu un metru distanță între ele, ca două suporturi pentru cărți la capetele unei etajere. Banca veche se afla în spatele unui teren de tenis abandonat în Parcul Memorial Sohn Kee-chung, locul lor obişnuit de întâlnire. Prima dată îi pusese această întrebare imediat după naşterea nepotului ei. *Nu crezi c-a venit momentul, Mihee?* o întrebase, dar Mihee ignorase întrebarea. Nu voia să răspundă prin „da” sau „nu”. Răspunsul în sine i se părea deja o trădare, chiar dacă ar fi fost „nu”. *Nu crezi că tu şi Aram meritați un nou început?* insistase mama calm. Mihee se ridicase şi plecase. Mama îi punea din nou întrebarea acum.

— Nu crezi c-a venit momentul?

Se uitau drept înainte, în loc să se uite una la alta, şi vorbeau încet, fără să mişte prea mult din buze, ca un ventriloc deprimat cu o păpuşă pleoştită. Deşi principala lor modalitate de comunicare era prin scrisori cifrate, începuseră să se întâlnească şi față în față, de două ori pe lună, de când se mutase Mihee la Seul. Mihee făcea astfel încât să se poată plimba de una singură până în Parcul Memorial Sohn Kee-chung, o grădină publică aproape pustie din Jungnim-dong, un cartier plin de copaci. Ziua, parcul atrăgea doar câțiva adolescenți care trăgeau chiulul. Iar numeroşii sicomori cu coroana bogată şi gardurile vii de cimişir, lăsate neîngrijite, le adăposteau de priviri indiscrete, oferindu-le destule colțişoare verde-închis unde se puteau ascunde în caz de forță majoră.

Din clipa în care mama îi apăruse dinainte, cu o oră în urmă, Mihee înțelesese ce se întâmplase. Mama întârziase nouă minute, deşi în mod normal nu întârzia niciodată. Părea trasă la față: părul ei era pe trei sferturi încărunțit, de parcă îmbătrânise cu zece ani într-o lună. Au rămas tăcute o vreme, lăsând distanța obişnuită între ele. Niciuna nu plângea, dar ştiau amândouă c-aveau să plângă mai încolo — separat, fiecare la ea în baie, cu duşul pornit ca să acopere zgomotul.

Mama a zis că sfârşitul fusese liniştit. *A murit în somn*, cum spune lumea când vrea să te aline. Genul de moarte la care visează cei mai mulți: fără durere, fără țipete, doar un somn de noapte din care treci senin în neființă. Tata merita o moarte ca asta, şi-a zis Mihee, dar n-a spus-o cu voce tare. Se temea că, auzind-o, mama sa cea pururea neclintită ar putea claca sub ochii ei. Nu voia să se întâmple treaba asta, nu astăzi.

A ştiut vreodată cine eşti, de fapt? ar fi vrut s-o întrebe, în schimb. Dar ştia deja răspunsul: sigur c-a ştiut. Tatăl ei

avea un suflet duios de porumbel, dar asta nu însemna că avea şi mintea unuia. Întrebarea-cheie era: când aflase?

Cea mai mare amăgire dintre toate este să te laşi amăgit.

Când era Mihee mică, tatăl ei îi spusese vorbele astea, făcând ochii mari ca două luni pline, ochii lui deja mari ca de căprioară.

În ziua aceea, Mihee se întorsese intrigată de la şcoală. Îi arătase o radieră micuță pe care o ținea în mână.

— Yeonjoo mi-a dat *iar* o gumă de-asta, zicând că i-ar fi trimis-o tatăl ei din Cuba. Crezi că mă ia sincer de proastă?

— Nu, scumpo, îi răspunsese tatăl ei. Vrea doar să vă împrieteniți. E modul ei aparte de a-şi face prieteni, de a-şi exprima interesul.

Modul ei aparte. Mihee meditase la spusele lui. Ce-i drept, Yeonjoo era un copil aparte. Genul de fată pe care cei mai mulți copii preferau s-o ignore, cu o indiferență politicoasă. Dar nu era proastă. Yeonjoo răspundea întotdeauna corect la întrebările învățătoarei şi ştia să scrie şi să citească mai bine decât majoritatea colegilor. Yeonjoo era cea care făcea notă discordantă, care rămânea cu privirea pierdută pe geam — prea visătoare şi prea înaltă pentru vârsta ei. Şi prea slabă: avea încheieturile atât de firave, încât Mihee se gândea că i s-ar fi frânt ca oasele de iepure dacă le-ai fi strâns prea tare. Yeonjoo era săracă — purta haine de căpătat, cu petice tocite la genunchi şi coate. Avea un ten galben ca urina. Şi mereu mirosea a varză stătută.

— Nici măcar nu scrie în spaniolă, comentase Mihee, uitându-se atent la literele străine minuscule imprimate cu negru pe radieră. Nu e din Cuba. Ştiu sigur.

Mihee se încruntase şi țuguiase buzele, făcând pe bosumflata.

— Sunt litere chirilice, îi explicase încet taică-său.

Într-o zi trebuiau să țină prezentări despre familie la şcoală. Fiecare copil avea cinci minute la dispoziție să

vorbească despre membrii familiei în fața clasei. Când îi venise rândul, Yeonjoo se dusese la catedră, cu spatele drept, şi declarase că e nespus de mândră de tatăl ei.

— Tatăl meu este un om inteligent, educat, zisese, radiind încredere în sine. Un diplomat de succes, care în momentul de față lucrează în Cuba.

Mai întâi Mihee fusese şocată, apoi furioasă. Se uitase la învățătoarea ei, doamna Bong — o femeie cumsecade la vreo patruzeci de ani, care ținea de asemenea la respectarea regulilor —, aşteptându-se să citească aceleaşi impresii pe chipul ei. Însă doamna Bong nu arăta nici şocată, nici supărată. Părea tristă, în schimb. Nu zisese nimic şi o lăsase pe Yeonjoo să se întoarcă la locul ei în pace — fără s-o ia la întrebări, fără vreun reproş.

Doamna Bong ştia mai bine decât oricine că Yeonjoo mințea. Tatăl ei nu era în Cuba: era în lagăr. Aproape toată lumea din oraş ştia că tatăl lui Yeonjoo fusese prins furând materiale medicale de la spitalul de stat unde lucra ca om de serviciu. Orice persoană cu scaun la cap din oraş, inclusiv Mihee, desigur, ştia că familia lui Yeonjoo avea un *songbun* foarte modest şi, astfel, nu prea avea şanse să ajungă într-un post prestigios precum cel de diplomat. Umbla zvonul că, spre a o scoate la capăt, mama lui Yeonjoo începuse să se dea cu ruj roşu şi mergea cu bărbați necunoscuți acasă cât era fata la şcoală. Şi acei bărbați o plăteau în alimente şi diverse bunuri, gen orez, orz, cărbuni şi îmbrăcăminte. Unele dintre lucruri, care nu erau comestibile sau nu puteau fi purtate, ajungeau pe mâna lui Yeonjoo, care le aducea uneori la şcoală şi le împărțea copiilor care-i erau simpatici, spunând c-ar fi fost daruri trimise de tatăl ei din Cuba. Se părea că Mihee era unul dintre puținii copii cu care Yeonjoo voia să se împrietenească.

Mihee îi spusese tatălui ei că nu voia să fie prietenă cu cineva care mințea fățiș. Neobrăzarea lui Yeonjoo o şocase. Nu crezuse că e cu putință ca un copil de vârsta ei să mintă cu neruşinare în fața clasei, în fața învățătoarei, fără vreun semn de remuşcare. Mihee era furioasă că niciun adult n-o pedepsise pe Yeonjoo.

— Eşti o fată deşteaptă, Mihee.

Sesizase tonul atipic pe care îi vorbise, mai jos şi mai apăsat decât de obicei: *vocea cu care mă dojeneşte*, se gândise. Tatăl său nu țipa niciodată la ea. Avea propria metodă de a insufla disciplină, vorbind rar, în cuvinte liniştitoare, dar pline de emoție, ca un apus de soare.

Mihee îl studiase, căscând bine ochii şi urechile.

Tata îi zisese că, deşi ce urma să spună s-ar putea s-o nedumerească un pic, o să înțeleagă până la urmă.

— Nu toate minciunile sunt rele, Mihee. Uneori o minciună nu e menită să-i rănească pe alții, ci e doar modul cuiva de a încerca să supraviețuiască. Să nu-şi piardă mințile.

Mihee se încruntase nedumerită, dar îl ascultase în continuare.

— Înşelătoria lui Mihee n-a fost menită să te tragă pe sfoară ca să fure ceva ce-ți aparține. A fost modul ei de a-şi ascunde propriul trecut dureros. Ca un bandaj peste o rană.

După câteva clipe de tăcere, tatăl ei îngenunchease în fața lui Mihee şi îi prinsese blând brațele cu amândouă mâinile. Părea foarte mare şi foarte mic în acelaşi timp.

— Uneori, Mihee, cea mai mare amăgire dintre toate şi cea mai generoasă e să te laşi amăgit. Asta i-ar putea aduce o alinare nemăsurată celuilalt, scumpo.

Mihee îi citise jalea în ochi, licărul unei lacrimi care-l făcuse să-şi muşte buza un pic. Dar, în curând, o alungase cu zâmbetul lui obişnuit, dulce şi mângâietor, ca o caramea. O sărutase blând pe frunte şi o strânsese în brațe. Mirosul

înțepător al uleiului său de păr îi umpluse nările. Mihee îi simțise şi gustul discret pe limbă, anason şi ghimbir crud. Întotdeauna o amețea un pic, apoi o îmbia la somn. Îi zâmbise şi ea.

Cum pot face doar copiii, Mihee înțelesese ce-i spusese tatăl ei fără a-şi dea seama de asta. A doua zi, după ore, se apropiase de Yeonjoo şi îi mulțumise. Adăugase că era recunoscătoare că Yeonjoo împărțise un dar prețios de familie cu ea, că e foarte mândră de tatăl ei, probabil. O rugase să-i povestească mai multe despre Cuba, despre toate lucrurile fascinante pe care le auzise de la tatăl ei despre lumea din afara țării. Deşi simțea broboane de transpirație pe frunte, care-i trădau strângerea de inimă, se străduise din răsputeri să pară sinceră.

Mihee n-avea să uite în veci expresia de pe chipul lui Yeonjoo.

Ştie că ştiu. Mihee intuise imediat.

Yeonjoo o privise lung, în tăcere, cu gura întredeschisă şi cu văpăi în ochi. Mihee nu era sigură dacă Yeonjoo urma să izbucnească în plâns, ca un copil mic, sau să facă o criză de furie, cum fac bătăuşii.

Pe chipul lui Yeonjoo se ivise un zâmbet de o inocență şi o tristețe nemăsurată. Îi amintise lui Mihee de zâmbetul tatălui ei după ce-i vorbise despre amăgire. Ochii lui Yeonjoo, traşi doar un pic la colțuri, se umpluseră de lacrimi şi îi apăruseră două gropițe adânci în obraji. I se vedeau aproape toți dinții fiindcă zâmbea larg, încântată.

Mergând una lângă alta spre casă, fetele se adânciseră în conversație. Mai mult vorbea Yeonjoo şi Mihee o asculta. Yeonjoo îi povestise despre zborul tatălui ei spre Cuba, cum se cutremura avionul şi hârâia motorul; îi povestise despre femeile cubaneze, cărora li se dusese buhul că se îmbrăcau sumar, expunându-şi adesea coapsele şi decolteul; îi povestise cum găteau cubanezii carnea, înecată în unt şi

usturoi mai curând decât friptă la grătar, şi cum se clătinau picioarele meselor sub farfuriile încărcate cu cârnați de porc şi cotlete de miel şi de vițel. Lui Mihee îi lăsa gura apă, deşi ştia că poveştile lui Yeonjoo nu erau adevărate. Faptul că Yeonjoo ştia că Mihee ştie adevărul nu schimba nimic. Nu reducea câtuşi de puțin semnificația şi plăcerea experienței pe care o împărtăşiseră în ziua aceea în drum spre casă. Zâmbetul lui Yeonjoo, înfiripat printre lacrimi, îi dovedise lui Mihee că, atât timp cât Yeonjoo îşi depăna povestea, iar ea o asculta cu inima deschisă, Yeonjoo era cea mai fericită persoană din lume.

Erau legate de fantezia aceea împărtăşită.

Yeonjoo şi Mihee au devenit cele mai bune prietene şi aşa au rămas până când au intrat la liceu şi fiecare a luat-o pe drumul ei.

Tata ştia.

Poate că nu avusese niciodată nevoie de dovezi concrete.

Uneori, în astfel de treburi, nu e nevoie să ghiceşti sau să reflectezi. Ştii pur şi simplu.

Mama îşi închipuise, poate, că reuşise să-i tragă pe toți pe sfoară, dar până la urmă singurul om cu care nu-i ieşise, singurul care o amăgise cu uşurință la rândul lui, fusese iubitul ei soț.

O amăgise lăsând-o să-l amăgească. Nu ştia că ştie.

Asta i-ar putea duce o alinare nemăsurată celuilalt, îi spuse lui Mihee tatăl ei.

— Nu crezi c-a venit momentul? a întrebat mama, fără să se uite la Mihee.

Stropi de ploaie îi izbeau sporadic fruntea lui Mihee.

Mama şi-a lăsat capul cărunt la piept, semn că înțelegea gravitatea celor rostite. Mihee ar fi trebuit să zbiere de furie

la maică-sa, dar nu putea. Simțea o gheară în piept. Nu-şi îngăduia să fie ipocrită, nu astăzi.

— O să mă predau eu prima, a continuat mama, apoi mă voi îngriji de ce va urma. O să dureze câteva luni. Poate că va fi nevoie să dispari şi tu o vreme. Dar nu mult, promit.

Mihee asculta ploaia care cădea pe frunzele sicomorilor. Dincolo de bolta deasă a crengilor încovoiate deasupra lor, începea să se audă țârâitul cicadelor. Vara pătrunsese deja până în măduva copacilor. În curând, ploaia care cădea mai înverşunat a înecat sunetul ascuțit al insectelor văratice.

Niciuna dintre ele nu s-a mişcat din loc. Aerul din jurul lor părea voluptuos şi dens, precum catifeaua.

Mihee a deschis gura.

— Dar s-ar putea să vină după tine, mamă. Chiar îți doreşti asta? Va însemna să duci o viață de fugară, să-ți trăieşti restul zilelor sub un nume fals.

Vorbind prin ploaia care venea în valuri, şi-a dat seama că toate cuvintele îi țâşniseră într-un țipăt de pe buze. Nu era sigură dacă urla la maică-sa sau la ea însăşi.

— Scumpo, a replicat mama încet, nu trăim deja aşa?

Mihee nu şi-a imaginat niciodată că deciziile cele mai importante din viața ei aveau să fie influențate de lucruri atât de comune — naşterea fiului ei şi moartea unui părinte. S-ar fi zis că nu se deosebea prea mult de majoritatea femeilor pe care le cunoştea.

Poate că e momentul să merit şi ceva comun în viață, s-a gândit, nu fără o urmă de vinovăție.

Ploaia înverşunată se mai potolise, lăsând loc unei burnițe, care bătea molatic în vitrine, luminate ca într-o zi de luni, părând la fel de însingurate ca strada pustie. Deşi era udă leoarcă, Mihee nu simțea frigul.

Cum făcea adesea când ploua, a pornit pe jos spre stația de metrou Chungjeongno. Dar n-avea de gând să ia metroul

spre casă. Chungjeongno era stația ei preferată de metrou din Seul. Deşi se afla chiar în centru, nu era niciodată aglomerată, nici la orele de vârf. Era în contrast total cu stația vecină, cea de la Primărie, asaltată de mulțimi de oameni din zori şi până seara, bântuită de zgomotul constant al paşilor zoriți. Chungjeongno era, de asemenea, cea mai ternă şi mai anodină stație din Seul. În timp ce incinta stației de la Primărie era îmbrăcată în cărămizi bordo, iar pasajul central era punctat de coloane elegante de marmură albă, interiorul stației Chungjeongno era o întindere monotonă de gresie gri, un înveliş subțire şi zgrunțuros aplicat peste blocurile imense de beton care alcătuiau scheletul.

Dar tocmai blocurile brutaliste de beton o atrăgeau mereu în acel loc — mai ales pe ploaie. Mirosul de gri, cum îl numea micuța Mihee. Mirosul de la intrarea pe aeroportul din Hyesan. Micuța Mihee dădea fuga acolo oricând vedea că se adună nori negri pe cer, doar ca să inspire mirosul acela reavăn, minunat: mirosul întinderii netede de beton alburiu udate de ploaie.

Un miros de vechi şi de mosc — combinația olfactivă de pământ reavăn şi hârtie învechită, cu un iz de corp transpirat care te îmbrățişează.

Mihee se afla din nou în birouaşul tatălui ei din Hyesan, o încăpere ticsită de cărți vechi şi discuri de vinil semiclandestine. Teancurile de cărți cartonate, pătate de trecerea vremii, îşi răspândeau răsuflarea cunoscută, în care plutea miros de mucegai şi cerneală. Mirosul copilăriei ei.

Mihee ştia că n-avea să se mai întoarcă niciodată acasă. N-avea să mai simtă niciodată mirosul aeroportului din Hyesan. Însă găsea o alinare tristă în gândul că, oricând avea s-o copleşească amintirea tatălui ei, oricând avea să ducă dorul mirosului copilăriei, putea să se întoarcă aici, la stația de metrou Chungjeongno, pe ploaie.

ROUSSEAU

— Ce face Aram?

Primele ei cuvinte. După o absență îndelungată, glasul ei îmi sună straniu acum, ca vocea unei celebrități ieşind din gura unui iepuraş de desen animat.

— Aram e bine, îi răspund, înghițindu-mi un hohot de plâns. Doar că îi duce dorul mamei lui. Întocmai cum îi duc şi eu dorul soției mele.

Am senzația c-am redevenit copil, că sunt din nou vulnerabil, în pragul lacrimilor, şi că trăiesc constant cu teama de abandon. Când s-a născut Aram, mi-am promis şi i-am promis că el nu va creşte niciodată cu o asemenea angoasă.

Cam în perioada în care s-a născut Aram, am primit vestea despre moartea lui Hoyeon.

Supradoză de opioide. Trupul lui neînsuflețit a fost descoperit după patru zile în duplexul lui din L.A. de iubita lui ucraineană. Conform mărturiei acesteia, Hoyeon începuse să ia din ce în ce mai multe droguri în ultimele luni de viață. În special heroină. Nu puteau şti sigur dacă fusese un accident sau o sinucidere.

Moartea lui Hoyeon m-ar fi frământat obsesiv dacă nu s-ar fi născut Aram.

Aram cel nou-născut a fost ca o gaură neagră în care ne-am lăsat absorbiți de bunăvoie. Un uragan de zile mari ale cărui plânsete, reprize de somn scurte şi accese frecvente de foame însemnau nopți nedormite şi răsturnarea completă a programului nostru zilnic. În acelaşi timp, ne umplea fiecare oră a zilei cu sentimentul miraculosului. Ne-a amintit de minunea uitată a propriei copilării: cum percepeam lumea din jur ca nou-veniți, lăsând orice persoană sau orice lucru

să ne stârnească rezerva inepuizabilă de curiozitate. Să fii în preajma cuiva atât de plin de dragoste de viață e o experiență foarte reconfortantă!

Soția mea nu-l înghițea pe Jean-Jacques Rousseau deoarece acesta şi-a abandonat toți copiii la naştere. Având în vedere lipsa completă de igienă din orfelinatele pariziene din secolul al XVIII-lea, e puțin probabil ca vreunul dintre copiii abandonați să mai fi trăit mult după aceea. Mi-a zis că i se părea o ironie cruntă că un om recunoscut drept un promotor al dreptății şi al egalității, un om care a propovăduit iubirea pentru copilărie şi pentru mintea inocentă de copil şi-a abandonat toți cei cinci copii de îndată ce s-au născut, condamnându-i la moarte sigură.

Jacquelin Rousseau, tatăl meu, ne-a părăsit pe mama şi pe mine când eu aveam nouă ani. Deşi am crescut într-un mediu stabil, plin de iubire, datorită mamei şi bunicilor, lipsa unei figuri paterne lăsase un gol în viața mea care nu putea fi umplut. Un semn de întrebare suspendat într-un limb al întrebărilor fără răspuns. Şi apoi mi-a ieşit în cale Aimé Adel. Un filosof care avea toate răspunsurile. Sigur că Adel îmi era drag din aceleaşi motive pentru care îi plăcea şi lui Hoyeon: Adel era un simbol al speranței şi un model pentru toate figurile defavorizate, obscure ale lumii occidentale. Dar pentru mine cuvintele lui Adel însemnau mai mult decât o rețetă a succesului. Perspectiva lui asupra căsniciei a fost ceea ce m-a proiectat pe mine cel de-atunci, Adrien Rousseau din anii de studenție, în lumea scrierilor lui. Conform lui Adel, căsnicia tradițională era o convenție sortită eşecului. *O călătorie dinspre extraordinar spre banal*. Un proces lent de risipire a iluziilor. Deşi brutală şi pesimistă, teoria lui fatalistă asupra căsniciei dădea un răspuns filosofic misterului vieții mele — un fel de justificare pe care o căutasem subconştient de-a lungul copilăriei. De ce tata era aşa cum era, de ce ne-a părăsit definitiv din

senin. Prin prisma teoriei lui Adel, conform căreia căsnicia este o convenție arhaică sortită eşecului, actul de abandon al tatei mi se părea mai uşor de îndurat, ba chiar de înțeles, cumva. Îmi inspira o iertare indirectă de care nu mă simțisem în stare în copilărie. Astfel, cicatricea de la care nu reuşeam să-mi iau ochii nu mai părea atât de dezgustătoare. Mă scutea de povara de a-mi urî tatăl toată viața. Când ai mai puține aşteptări de la oameni, tristețea lumii nu mai este foarte greu de înghițit. Faptul că aveam mai puține aşteptări de la oameni însemna că-i priveam cu mai multă îngăduință. Un om ca Adel, chiar cu toate defectele şi infidelitățile lui, reuşise să ajungă pe culmi, să îndeplinească lucruri mărețe pentru omenire. Poate că aşa îmi doream să mi-l imaginez şi pe tata. Un om cu defecte, dar, poate, nu lipsit de măreție în felul lui.

Poate că de-asta am fost aşa de furios pe ea din cauza lucrurilor pe care le spusese despre Adel.

L-a citit, dincolo de justificările superficiale, şi a avut curajul — sau franchețea — să-mi spună aceste lucruri.

— Mai întâi, vreau să ştii că te iubesc şi îl iubesc pe Aram. Acum singurul lucru pe care mi-l doresc este să fiu cu voi. Vreau să ştii asta.

Seong-mi strânge din dinți ca şi cum ar fi nervoasă sau ca şi cum se stăpâneşte să nu plângă. Sunt uşurat să observ că nu doar eu sunt agitat. Vocea ei e răguşită şi încordată, ca un elastic gata să pocnească. Îmi aminteşte de prima noastră întâlnire la Biserica Vieții Noi din Shenyang, când mi-a spus povestea vieții ei. Pare schimbată acum. Pare mai tânără şi mai vulnerabilă. Îşi ține degetele încleştate, ca şi cum s-ar ruga, atât de strâns că i s-au albit articulațiile. Clipeşte întruna.

Simt un nod în stomac. Mi-e groază de ce-ar putea să spună.

Conform scriitorului meu preferat, propria mea căsnicie, această poveste de dragoste între două ființe umane neobişnuite în împrejurări neobişnuite, este, de bună seamă, sortită eşecului.

Aimé Adel scria că o dragoste care înfloreşte în împrejurări extraordinare nu poate supraviețui toamnei monotoniei pe care o aduce viața cotidiană.

Dar nu mai sunt adolescentul pesimist, care nu avusese de-a face cu dragostea şi cu ce înseamnă să fii părinte. Deşi Adel a fost elocvent ca scriitor, era un bărbat rămas la stadiul de copil în materie de căsnicie şi de asumare a angajamentului într-o relație. N-avea cunoștințe directe despre responsabilitatea unui părinte. N-a ştiut niciodată ce înseamnă să prețuieşti o altă ființă mai presus de tine însuți. Ce-ar fi putut înțelege era limitat la perspectiva rațională a unui universitar. A murit fără să ştie ce emoții viscerale îți trezeşte.

Pe deasupra, ce-i aşa de cumplit la banalitate?

În lipsa ei, lucrurile cărora le-am dus cel mai tare dorul în căsnicia noastră au fost cele mai comune.

Să văd un fir de păr negru-cărbune pe umărul sacoului meu. Melodia de pe genericul serialului siropos pe care o fredona mereu în bucătărie, pe ritm de bossa-nova. Atingerea pufoasă a vestei bej de lână pe care o purta prin casă în nopțile răcoroase — „un covor mițos în formă umană”, o tachinam, sau „un ursuleț cu care m-aş hârjoni pe covor”. Mirosul săpunului ieftin cu care se spăla pe față, izul de castravete şi de lămâie al pernei ei. S-o aud chicotind pe înfundate cu Aram în casă — uneori rămâneam preț de un minut în fața ușii, fără să zic nimic, doar ca să mai sorb un pic sunetele acelea care dădeau glas fericirii lor nevinovate, înainte de a deschide uşa şi a-mi anunța întoarcerea. Duc dorul acelor frânturi mărunte din viața

noastră cotidiană împreună. Detalii neînsemnate care nu contează decât pentru mine, pentru noi.

A rămas cu gura întredeschisă, cu privirea în pământ. Simt o gheară în piept.

Se lasă din nou tăcerea, mai sonoră şi mai densă decât un țipăt.

În timp ce ea-şi adună gândurile, mă uit în jurul băncii pe care stăm, în Parcul Memorial Sohn Kee-chung. Sicomorii înalți îşi întind umbrele pretutindeni, lăsând doar câteva petice tremurânde de lumină ici-colo, pe pământ. Ridic privirea spre cer. Lumina portocalie a amurgului se împrăştie în văzduh. Corul gălăgios al cicadelor, care vara îneca totul în jur, a lăsat loc țârâitului stingher al greierilor. A venit toamna.

Deci aici vii să-ți faci plimbarea solitară, îmi spun.

— De ce ai vrut să ne întâlnim aici? o întreb.

— Pentru că baza farului rămâne cufundată în umbră, murmură, de parcă ar vorbi în somn, fără să-şi ridice privirea din pământ. Ăsta e ultimul loc unde s-ar aştepta să fiu.

Răspunsul ei straniu îmi dă o senzație de *déjà-vu*. Aud o sonerie în minte, un țiuit metalic. Vreau să-i dau glas, dar îmi înghit vorbele: prefer s-o aud pe ea că-mi spune, în ritmul ei. Pe deasupra, curios, am senzația că deja ştiu răspunsul, pe jumătate. În stomacul meu se războiesc speranța şi angoasa, doi fluturi prinşi într-o încleştare pe viață şi pe moarte.

Într-un final, îşi ridică privirea spre mine şi rupe tăcerea.

— Trebuie să-ți mărturisesc ceva, Rou.

Rosteşte cuvintele ca şi cum ar fi o replică dintr-un scenariu, exersată îndelung. Şi totuşi îi tremură glasul.

— Şi eu, Seong-mi, îi spun, uitându-mă în ochii ei.

Văd cum se risipeşte angoasa adăpostită de mult acolo. Suprinderea îi ia locul pentru scurt timp, până când se

înfiripă curiozitatea bine cunoscută, cu un strop de spaimă. Acum înțelege ce simt. Simțim o nouă intimitate, care decurge din secretele pe care le purtăm fiecare.

Şi Mihee mi se prezintă — mai întâi ca inamic, apoi ca prieten.

A opta viață

Cele opt vieți ale unui trickster de-o vârstă cu veacul

În preajma morții, majoritatea oamenilor tind să spună adevărul, dar există şi câțiva care au reacția inversă. Prin intermediul proiectului de scriere a necrologului am întâlnit destui bătrâni trișori. Când i-am rugat să-şi spună pe scurt povestea vieții, au născocit legende, o împletire de patimi reale și fantezii. Cu trei luni înainte să moară, bunicul Park Myeong-yi a susținut c-ar fi fost cândva un asasin de prima mână, trimis în Coreea de Nord şi nu lipsise mult să-l ucidă pe Kim Ir-sen. Însă, când am sunat la Asociația Veteranilor din HID, o unitate pentru operațiuni clandestine din cadrul Armatei Republicii Coreea, cu informațiile primite de la domnul Park, mi-au confirmat că nu avuseseră niciodată vreun agent care să corespundă numelui şi descrierii. Un alt nonagenar, bunicul Gaam Boo-yong, a mărturisit c-ar fi fost cândva mâna dreaptă a lui Chun Doo-hwan, cel mai infam dictator din istoria Coreei de Sud — şi mi-a declarat-o cu mândrie. De data asta nici nu m-am mai obosit să verific

deoarece am intuit imediat că era o cacealma: domnul Gaam era genul de bătrân care trăncănește despre politică cu aerul unui expert, declarând orice persoană cu simpatii de stânga comunist sau traseist politic. La moartea lui, la patru luni după această mărturisire, n-a apărut nicio coroană din partea domnului Chun. De fapt, n-a trimis nimeni vreo coroană — şi n-au apărut nici vizitatori înlăcrimați.

M-a frământat întotdeauna o întrebare în legătură cu aceşti bătrâni: pe cine voiau să impresioneze cu legendele născocite chiar de ei? Pe mine, o măruntă autoare de necrologuri? Sau pe ei înşişi? Poate că îşi închipuiau că o minciună spusă atât de convingător poate prinde viață şi poate deveni un adevăr lăuntric în sine. Poate că aşa voiau să dăinuie în propria amintire cât timp mai ştiau de ei. Şi m-am străduit din răsputeri să le onorez deciziile finale, ascultându-le poveştile cu atenție deplină şi fără să-i judec, indiferent ce părere aveam despre ce-mi spuneau. Uneori singurul şi cel mai bun lucru pe care-l poți oferi unor oameni aflați în suferință este să-i asculți.

Cu Mook Miran era altă poveste. Nu semăna cu acele figuri tipice, pradă disperării. În primul rând, era prima femeie dintre cele cunoscute la Amurgul Fericit care mi se lăuda cu asemenea aventuri. Şi bunicuțele se dădeau mari uneori, dar exagerările lor nevinovate se refereau de obicei la isprăvile copiilor şi ale nepoților, rareori la faptele lor.

Când am întrebat-o cum ar fi putut cineva să trăiască toate viețile personajelor pe care mi le pomenise, mi-a zis, cu o încredere neclintită şi cu o expresie calmă, că fusese cu putință pe vremea ei. Ce răspuns tipic pentru cineva care a văzut multe, m-am gândit.

Cea mai sigură de sine mincinoasă pe care o cunoscusem vreodată.

Susținea c-ar fi fost nu numai o criminală, ci chiar o criminală *în serie*.

— Se zice că de la trei victime în sus te alegi cu epitetul ăsta. Vreun alt fan al cifrei trei, a comentat, cu o undă înşelătoare de sarcasm în glas.

Am întrebat-o câți oameni omorâse şi mi-a răspuns că patru.

— Atunci cum se face că nu sunteți în închisoare acum? Doar sunteți criminală în serie *şi* spioană, din ce mi-ați spus.

Nu-mi venea a crede.

— Oare Kim Hyon-hui e în închisoare acum? a replicat, cu o expresie impasibilă.

Avea dreptate: Kim Hyon-hui, o fostă agentă a Coreei de Nord, persoana vinovată de atentatul cu bombă de la bordul avionului Korean Air 858, din 1987, care se soldase cu 115 morți, nu era închisă. Se măritase cu fostul agent al serviciilor secrete sud-coreene care se ocupase de cazul ei şi aveau doi copii. Trăia bine-mersi în Coreea de Sud, în libertate, după ce fusese grațiată de preşedintele Roh Tae-woo.

— Eu n-am ucis pe nimeni în timpul misiunilor de spionaj, a afirmat doamna Mook.

— Atunci cine au fost? Cele patru victime? am întrebat-o, cu reînnoită smerenie.

— Trei dintre ei au fost soldați. Al patrulea, cineva din familie.

S-a codit un pic înainte de a rosti cuvântul *familie*.

— Soțul dumneavoastră?

Doar după ce cuvintele mi-au țâşnit din gură, mi-am dat seama că le rostisem prea repede, prea tare.

Am văzut o sclipire de curiozitate în ochii ei.

— Nu vă înțelegeți cu soțul?

Mă tachina. Îi sclipea vârful caninului drept printre buze.

— *Fostul* soț.

Şi gata, o spusesem. Cuvântul care mă îngrozea. Era prima dată când rosteam cu voce tare *fostul soț*, când mă auzeam pe mine spunând-o. Odată ce-am spus-o, nu mai suna atât de trist, atât de înspăimântător. Simțindu-mă un pic mai încrezătoare, am repetat cuvântul. Trebuia să mă obişnuiesc cu el.

— Eu şi fostul meu soț n-am rămas prieteni.

A pufnit uşurel.

— Nu există o despărțire fericită, a murmurat încet, de parcă ar fi fost un aparteu pentru un public nevăzut. Iar eu mi-am ucis tatăl, nu soțul. Soțul meu era un om minunat.

I-a tremurat vocea la cuvântul *soț*.

— De ce v-ați ucis tatăl?

— În legitimă apărare, mi-a răspuns imediat, de parcă atât aştepta. Avea de gând să ne omoare pe mine şi pe mama.

Revenise la tonul sec, pragmatic, de purtător de cuvânt care-şi face treaba mecanic.

Am întrebat-o dacă celelalte trei crime fuseseră tot în legitimă apărare.

— *Desigur*, mi-a răspuns, apoi mi-a aruncat o căutătură înciudată.

Cum ar fi putut fi altfel, cap sec? părea să-mi spună.

— Toate lucrurile astea s-au petrecut în vremea războaielor, a adăugat, cu o expresie încremenită, privind în gol.

S-a lăsat tăcerea, dar n-am îndrăznit să scot niciun sunet.

— Mai întâi Războiul din Pacific, apoi Războiul din Coreea, a continuat. Bărbații ăia erau criminali de război. Au mințit. Au răpit fete şi le-au transformat în sclave. Prea multe fete au murit. Eu am ucis doar trei soldați, încercând să mă salvez şi să salvez câteva dintre fete.

Femei pentru confort. Susținea că fusese o victimă a sclaviei sexuale din perioada războiului.

— Bunica Song Jae-soon nu mi-e complet străină, de fapt.

S-a oprit, inspirând adânc.

— Ne-am cunoscut în timpul Războiului din Coreea, când nu i se spunea Jae-soon, ci Jenny. O poreclă pe care i-o dăduseră soldații americani.

Jenny. A scos un oftat îndurerat după ce i-a rostit numele.

— Mai că m-a podidit plânsul când am văzut-o aici, la Amurgul Fericit. Dar ea nu m-a recunoscut. Memoria ei o purtase mult în urmă deja. Dar eu țineam minte tot ce-mi spusese. Poveşti despre copilăria ei, despre surorile ei mai mici. Discuțiile cu ea m-au ajutat să rezist pe vremea aia.

Ochii înroşiți aproape că s-au închis şi un zâmbet blând i-a revenit pe buze. Dar treptat a făcut loc unui altfel de zâmbet: cel răutăcios, care lăsa să i se vadă caninul.

— Înainte de a fugi în Nord, le-am eliberat pe sărmanele fete. Şi apoi am dat foc casei din apropiere de Busan unde le ținuseră. Am privit-o cum era mistuită de flăcări. Habar n-aveam că această acțiune urma să mă transforme într-un *element terorist*, dat în urmărire în Sud.

Doamna Mook a slobozit un râset grav, o străfulgerare stranie de bucurie. Care în curând s-a preschimbat în altceva, un sunet aflat undeva între un gângurit de copil şi un mârâit înfundat de fiară. Apoi mârâitul s-a prefăcut într-un râs dogit şi, în curând, într-o tuse care îi scutura zdravăn pieptul costeliv. Am dat fuga spre ea, dar m-a îmbrâncit cu o forță surprinzătoare pentru cineva cu încheieturi atât de firave.

— Lasă-mă în pace, mi-a şoptit, gâfâind. Nu mă atinge.

Am vrut să chem asistenta, dar a refuzat ferm, spunându-mi că asistenta n-o putea ajuta cu nimic.

— Am nevoie doar de un răgaz să mă liniştesc, mi-a zis cu voce joasă, strângând roțile căruciorului.

Poate c-ar fi trebuit să mă opresc imediat şi s-o duc înapoi în salon.

N-am făcut-o. Îmi doream să continui conversația, la fel de mult ca doamna Mook. De-abia aşteptam să aud ce mai avea de spus despre crimele comise. Din politețe am întrebat-o dacă voia să schimbe subiectul şi ea mi-a aruncat un „nu” morocănos, fără să se uite la mine.

— Cum i-ați omorât? am întrebat-o.

Deşi nu era scundă pentru vârsta ei, doamna Mook nu mi se părea genul de persoană făcută să se ia la trântă, mai ales cu militari instruiți să lupte.

Şi-a întins amândouă brațele spre mine, cu palmele desfăcute. Pe sub mânecile groase, albe ale gecii vătuite, i se vedeau încheieturile ciolănoase. Ca două crenguțe tremurânde, păreau mai curând picioare de căprioară decât mâinile unui om în toată firea.

— Cum crezi? În luptă corp la corp?

A râs şi m-a bufnit şi pe mine râsul.

— Otravă, mi-a spus pe un ton tăios.

De îndată ce a rostit cuvintele, expresia i s-a schimbat. Zâmbetul poznaş s-a risipit, chipul i s-a încrâncenat din nou. Ca la un semnal, ochii i s-au golit de orice emoție.

— Otrăvurile sunt la tot pasul, pentru că orice poate fi folosit ca otravă, mi-a şoptit. Orice substanță poate omorî pe cineva, în funcție de cantitate şi de cât de repede e administrată.

A zis că poți descoperi otrăvuri şi într-o gospodărie.

— De asemenea, la închisoare, la şcoală. Iar în locuri precum un spital sau un cămin de bătrâni, *ai dat lovitura*. Chiar şi aici, a murmurat, întorcând capul spre fâşia lungă de teren viran care descria un semicerc în jurul grădinii.

Acolo înfloriseră mărărițele într-o veselie, în toamnă. Soarele era la asfințit şi începuse să se lase frigul. Mi-am tras fermoarul gecii de puf. Am observat că doamnei Mook i se înroșise vârful nasului, aşa c-am desfăcut pătura de lână pe care o ținea în poală şi am înfăşurat-o în ea.

N-a reacționat la atingerea mea. Privirea ei era pironită asupra stratului de flori, pustiu acum. A ridicat încet mâna şi a arătat cu un deget costeliv spre gardul înalt de metal din spatele rondului.

— Acolo e otrava, mi-a zis. Îi simt mirosul de fiecare dată când bate vântul dintr-acolo.

Cu ochii închişi, a inspirat aerul rece care venea dinspre nord, apoi l-a expirat lent.

— În spatele gardului e terenul viran care duce spre pădure. Locul ăla lăsat de izbelişte, sufocat de ierburi înalte. Pe-acolo creşte *sanak*, aluna-şarpelui. E plin. Are un miros aparte, deopotrivă apetisant şi putred.

M-a îndemnat să adulmec aerul şi m-am conformat, cu ochii închişi, Dar n-am simțit nimic, doar mirosul reavăn de verde, care te izbeşte pe orice petic de pământ necultivat din Paju.

— Asta înseamnă că e pământ bun acolo, a continuat. *Sanak*-ul nu e o plantă care se găseşte pe toate drumurile. Are nevoie de un sol aparte ca să-i priască. Solul ar trebui să fie jumătate humă, jumătate nisip, doar cu un strop de argilă. Nici prea arid, nici să mustească de apă. Mirosul ăsta înseamnă că pământul de-acolo e bun şi roditor.

Din nou a inspirat adânc boarea rece. Apoi a deschis larg gura şi a înghițit vântul. Am simțit un fior pe şira spinării privind-o cum plescăia din buze.

— *Sanak*-ul e deopotrivă o plantă de leac *şi* o otravă. Dacă mesteci vreo trei frunze — în caz că poți să suporți mirosul —, o să te cufunzi într-un somn odihnitor, fără vise. Dacă bei o ceaşcă de infuzie din rădăcinile plantei, la prima

apă, însă, n-o să te mai trezeşti niciodată. Rădăcinile au un miros mult mai puternic şi sunt mult mai otrăvitoare. Dar nu otrava e partea cea mai importantă. Contează *cum* şi *când* o administrezi. Asta e partea care-ți pune mintea la contribuție.

M-a privit cu ochii mijiți.

— Cu soldații, cel mai simplu era să le-o pui în băutură. În whisky şi rom, în *sake* şi *soju* ordinar, a şoptit, încleştându-şi degetele noduroase. Beau până nu mai ştiau de ei. Mai ales spre sfârşitul războiului. Poate că voiau să-şi spele păcatele şi să-şi şteargă amintirile cu alcool, să se dezinfecteze până ajungeau la imunitate.

I-a scăpat un chicotit printre buzele întredeschise.

— Când deja s-au îmbătat şi caută pur şi simplu şi mai multă băutură ca să rămână criță, atunci e momentul să acționezi. Când s-au îmbătat prea tare ca să sesizeze mirosul sau gustul ciudat al lichidului din sticlă. Aşa i-am omorât.

Cu umerii relaxându-i-se uşor, s-a rezemat de spătarul scaunului cu rotile. Şi-a lăsat mâinile pe brațele scaunului, cu palmele spre cer. Ca o regină — calmă şi satisfăcută.

Nu trăda nicio urmă de vinovăție.

Doamna scriitoare, mi-a zis domna Mook poznaş, cu următorul prilej când ne-am revăzut.

Anul Nou trecuse de mult şi grădina de mărărițe era din nou la mare căutare. Vreo zece-doisprezece pacienți ieşiseră la aer, fie plimbându-se pe aleea micuță, pietruită, fie stând la soare în scaunele cu rotile, pe lângă gard.

Eu şi doamna Mook preferam să discutăm între patru ochi, aşa c-am condus-o în sala de consiliere.

— N-am mai fost aici până acum, mi-a spus surprinsă, ridicând dintr-o sprânceană.

I-am spus că după-amiaza, în timpul săptămânii, sala rămânea goală de obicei.

— Deci avem destul timp să stăm la poveşti azi, aici, până veți fi chemată la cină, i-am explicat entuziasmată.

— Aici vii să scrii? m-a întrebat, uitându-se de jur împrejur la cămăruță.

Pereții erau zugrăviți într-un ton deschis de „ceai verde cu lapte”, nuanța care se presupune c-ar fi benefică pentru ochi şi te-ar ajuta să te relaxezi. Şi totuşi, înghesuită în acel spațiu îngust cu doamna Mook, față în față, mă simțeam destul de agitată.

I-am spus că nu era biroul meu şi că nici măcar nu eram scriitoare, de fapt.

A ridicat din umeri, ignorându-mi scuzele.

— Scrii despre viețile oamenilor, iar cititorii sunt încântați. Asta înseamnă că eşti scriitoare.

Spusele ei mi-au făcut plăcere şi m-am înroşit fără să vreau. Un zâmbet necenzurat mi-a apărut pe chip, genul de zâmbet cu toată gura, de ți se văd gingiile. Genul de zâmbet care nu-mi plăcea, pentru că ştiam că-mi dă un aer nătâng. Mi l-am şters cât mai repede de pe față, însă doamnei Mook nu i-ar fi scăpat în veci o asemenea dovadă de slăbiciune. Mă aşteptam să mă tachineze.

Dar n-a făcut-o. În privirea ei nu se citea nicio urmă de dispreț.

— Ăsta a fost visul tău din copilărie? Să devii scriitoare? m-a întrebat, pe un ton cam grav.

Mi-am dat seama că nu fusesem niciodată atât de aproape de doamna Mook. Stând față în față cu ea în cămăruța de patru metri pătrați, mobilată spartan cu un birou, două scaune şi un pothos auriu într-un ghivecel, am observat câteva detalii care îmi scăpaseră până atunci. Două semne minuscule pe obraji, pe care eu le luasem drept gropițe, s-au dovedit a fi cicatrici — semne de vărsat, poate.

Pielea de pe gâtul ei prelung şi din jurul claviculei era presărată cu cicatrici similare, de diferite dimensiuni. Una care chiar îți lua ochii începea din capătul drept al claviculei şi cobora în diagonală spre inimă.

Mi-a observat privirea şi a oftat înăbuşit.

— Te întrebi cum m-am ales cu ele?

N-am zis nimic, dar ştia deja răspunsul.

— Arsuri de țigară, un cuțit militar şi câte şi mai câte, a mormăit, apoi a oftat mai lung. Uite ce e, îmi pare rău, dar azi n-am dispoziție pentru discuții grele.

Afară tocmai începuse să burnițeze, semn că venea primăvara. Se făcuse mult mai cald, dar, din cauza umezelii crescânde, mulți pacienți se plângeau că-i dor şalele şi articulațiile. Doamna Mook era mai tăcută şi mai îngândurată decât de obicei. Umerii căzuți îi trădau oboseala.

— Da, ăsta era visul meu în copilărie, să devin scriitoare, i-am spus, cu un zâmbet sfios. Şi de asemenea... să devin mamă.

Am simțit că mi se risipea zâmbetul şi ştiam ce declanşase această reacție: *mamă*. Un alt cuvânt cu care trebuia să exersez, pe lângă *fostul meu soț*. M-am silit să-l mai rostesc o dată după ce-am inspirat adânc.

— Mamă. Mi-am dorit dintotdeauna să devin mamă. Ştiu că nu se mai poartă să spui treaba asta cu voce tare, ca femeie, nu în zilele noastre, dar eu am visat dintotdeauna să fiu genul de mamă care stă cu copiii.

Am râs înfundat.

— Şi ce te-a împiedicat?

— Fostul meu soț. Medicul ne-a spus că avea oligospermie. Eu mi-am dorit să apelăm la fertilizare in vitro, dar el n-a vrut.

I-am povestit despre soțul meu: n-a fost niciodată un bărbat violent, nici măcar n-a țipat vreodată la mine cât

timp am fost împreună, dar putea să fie extrem de îndărătnic în felul lui, pe tăcute. Eram convinsă că, atunci când îmi zicea „nu”, rece şi apăsat, „nu” rămâne. Îmi era teamă c-o să-l pierd. Îmi era teamă c-aş putea sfârşi singură la bătrânețe, aşa c-am acceptat fără să protestez stilul de viață fără copii pe care şi-l dorea. Până la urmă, de ce mi-era teamă n-am scăpat: am ajuns singură la bătrânețe. Dar partea bună e că temerile mele nu mai sunt ce-au fost. Abia după ce m-am confruntat cu coşmarul temut, mi-am dat seama că nu era chiar aşa de înspăimântător. Realitatea vieții de una singură nu era pe-atât de urâtă pe cât îmi închipuisem, când dospise în ceva monstruos sub efectul spaimei. Avusesem parte, desigur, de şoc şi de jale, dar începeau să se domolească în timp. Mai aveam când şi când accese de însingurare, dar nu erau de nesuportat. Viața pe cont propriu era ceva abordabil, din ce în ce mai mult, cu fiecare zi care trecea.

— Dar încă sunt furioasă, i-am mărturisit. Sunt furioasă pe el că mi-a răpit şansa de a deveni mamă. E prea târziu acum. Sunt deja la menopauză — hârşt!

Am tras o linie invizibilă în dreptul beregatei cu degetul mare, ca şi cum îmi puteam ascunde durerea dacă o dădeam pe glumă. Am simțit un hohot de plâns zvârcolindu-se să scape, chiar sub diafragmă, dar l-am înăbuşit. Aşa făceam față furiei de obicei: deoarece mă simțeam şi mai prost când aveam o explozie de furie, o preschimbam în tristețe şi mi-o descărcam prin plâns. Dar acum, în prezența doamnei Mook, nu voiam să plâng — nu în timpul scurt şi prețios pe care-l puteam petrece cu ea. Aşa că mi-am reținut lacrimile.

Totuşi i-am spus cât de tare mă înfuriasem când auzisem că fostul meu soț fusese la clinica de fertilitate cu noua lui iubită, cu doar cinci ani mai mare decât nepoata lui. I-am studiat atent expresia doamnei Mook, gândindu-mă că ar fi

în ton cu firea ei să trântească vreo invectivă caustică la adresa fostului meu soț. Dar n-a zis nimic. Doar încuviința agale, cu ochii plecați.

— Cum e să fii mamă? am întrebat-o.

— E minunat, a şoptit. Şi greu.

Se uita în depărtare, deşi în fața ei nu era decât un perete verde. Apoi a zâmbit larg, înroşindu-se ca o fetişcană. Ştiam că-şi vede propriul copil cu ochii minții. Şi o invidiam nespus.

— Când a început să crească, fata mea era tare frumoasă şi tare *căpoasă*, mi-a zis, cu o grimasă, purtată de amintiri dulci-amare. Ce pot să zic? Aşa mamă, aşa fiică, a mustăcit. Se spune că e mai greu să-i creşti când sunt deştepți şi, în cazul meu, aşa a fost. Fiica mea a studiat la Universitatea „Kim Ir-sen” din Phenian. Cea mai bună din Coreea de Nord.

Acum, că se lăuda cu fiica ei, parcă i se luase o povară de pe umeri; s-a îndreptat de spate cu un aer de triumf nerostit — aceeaşi emoție stranie pe care o sesizasem la ea în grădina de mărărițe, când mărturisise că-şi ucisese agresorii.

Dar schimbarea asta îi dădea şi un aer mai uman — părea mai abordabilă ca persoană. Văzusem expresia aceea de multe ori, mândria şi plăcerea cu care vorbeau bunicuțele despre realizările copiilor şi ale nepoților. Să descopăr acelaşi lucru la doamna Mook era deopotrivă surprinzător şi liniştitor. Până la urmă, doamna Mook vorbea limba comună a femeilor obişnuite: cea a mamelor mândre. Din nou eram geloasă pe ea şi, totodată, mă bucuram nespus pentru ea.

Doamna Mook mi-a zis că-şi dorise ca fiica ei să intre în diplomație, dar că ea fusese mai atrasă de domeniul informațiilor.

— Şi n-am putut s-o opresc, a murmurat. Era la fel de căpoasă ca maică-sa.

A scos un geamăt, urmat de un hohot de râs nervos.

M-am gândit că era un moment bun s-o descos cu privire la al doilea personaj incitant de pe lista ei: *spioana*. Dar, la auzul întrebării, i-a revenit privirea glacială, absentă. Apoi mi-a oferit un răspuns care părea exersat şi suna la fel de artificial ca mesajul de pe un robot telefonic:

— Există anumite probleme de siguranță națională despre care nu am voie să vorbesc. A fost una dintre condițiile înțelegerii pe care am făcut-o cu KCIA, serviciul de informații sud-coreean, a adăugat, coborând glasul.

— E o chestie de genul „dacă-ți spun, va trebui să te omor”? am întrebat-o în glumă, aşteptându-mă să-i aud sarcasmul obişnuit.

Dar răspunsul ei a fost foarte grav, astfel încât am avut senzația că dădusem cu bâta în baltă.

— Sunt prea bătrână să-mi mai facă ceva, dar ce spun le-ar putea dăuna fiicei mele, soțului ei şi nepotului meu, care locuiesc în Statele Unite acum.

Adoptase o expresie severă şi distantă, ca şi cum vorbea cu o persoană complet străină.

Totuşi, când i-am spus că nu ştiusem că are un nepot, a zâmbit larg şi vocea i-a revenit la normal.

— Da. O frumusețe. Fiica mea s-a măritat cu un american şi locuiesc în apropiere de oraşul lui natal. Sunt profesori la o universitate bună.

Dorința de a se împăuna cu realizările lor i se citea din nou în postură — o undă de snobism pe care n-o puteam judeca prea aspru.

Reticența doamnei Mook de a-şi destăinui activitățile de spionaj mi s-a părut convingătoare. Cei care îmi turnaseră poveşti la Amurgul Fericit, precum domnul Park Myeong-yi şi domnul Gaam Boo-yong, de-abia aşteptau să-mi enumere misiunile periculoase la care luaseră parte ca asasin şi, respectiv, aghiotant al unui dictator. Faptul că nu aveau

rude apropiate părea să-i încurajeze să-mi îndruge verzi şi uscate — nu îi vizitau fii sau fiice de la care puteam afla adevărul. Mi-am zis că, dacă doamna Mook ar fi fost într-adevăr o mitomană, ar fi preferat să-mi toarne baliverne şi să savureze senzațiile tari, cum făcuseră bătrânii respectivi.

Nu-i aşa?

Papagalul îndoielii de pe umărul meu mi-a cârâit un adevăr incomod. Poate că doamna Mook îşi pusese lacăt la gură doar pentru că nu avea nimic de zis. Cum putea să-mi dea lămuriri despre o profesie pe care n-o practicase niciodată? Cum putea să discute despre chestiuni din domeniu când nu ştia limbajul de specialitate? Cea mai bună metodă de a-şi proteja falsa identitate e să tacă pur şi simplu. Oamenii se dau întotdeauna de gol când vorbesc prea mult, după cum spun adesea polițiştii.

Iar ideea că fiica şi ginerele ei ar fi fost profesori la o universitate americană mi-a stârnit din nou scepticismul.

Locuiesc în Statele Unite.

Aceasta era o replică repetată frecvent la Amurgul Fericit. Mulți dintre locatarii vârstnici, mai ales cei care nu aveau rude apropiate sau prea mulți vizitatori, susțineau că frații, surorile şi copiii lor locuiau în străinătate, în special în America. După spusele lor, respectivele rude erau de regulă medici şi avocați, profesori universitari şi oameni de afaceri. Uneori afirmațiile erau adevărate, alteori, greu de dovedit sau minciuni pe față. Unii pacienți mințeau pentru a-şi salva reputația, alții, pentru a-şi apăra rudele de critici — ca nu cumva copiii lor să fie considerați odrasle nerecunoscătoare care nu veneau niciodată să-şi viziteze părinții.

Indiferent ce motivație ar fi avut, minciunile lor păreau să se bazeze pe o convingere împărtăşită: aceea că America este tărâmul posibilităților, cea mai puternică şi mai bogată țară din lume. În prezent, nu-i mare diferență între nivelul de trai

al americanilor şi cel al sud-coreenilor, însă minţile acelor bătrâni nu ţineau pasul cu timpurile. Odată cu înaintarea în vârstă, amintirile din tinereţe păreau să le ocupe în mai mare măsură gândurile — experienţele lor ca martori şi supraviețuitori ai Războiului din Coreea şi mâna influentă a Statelor Unite trăgând sforile. La urma urmelor, în ciuda unor caracteristici şocante la o femeie din generația ei, doamna Mook visase poate la putere şi la succes — sau măcar la imaginea acestora —, întocmai ca mulţi contemporani de-ai ei, al căror scop în viață era să nu mai fie săraci şi asupriţi.

Apoi mi-am dat seama cât de greu îmi era să n-o judec. Mi-am amintit că decisesem să fiu genul de spectator dispus să savureze poveştile doamnei Mook, indiferent dacă erau adevărate sau nu. Fusesem convinsă că a acorda atenție deplină vieții sale, în timp ce mi-o împărtăşea în cuvintele ei, era cel mai prețios dar pe care i-l puteam face acum, în pragul sfârşitului. În realitate, însă, mi-am dat seama că-i disecam constant comentariile, încercând să extrag o noimă, să desluşesc orice semn că spunea adevărul sau mințea. Cu cât o cunoşteam mai bine, cu-atât îmi creştea dorința de a descoperi adevărul. Cu cât eram mai implicată emoțional în viața ei, cu-atât mai mult îmi doream ca poveştile ei să fie adevărate.

Am revenit brusc la prezent şi m-am uitat lung la bătrâna din fața mea.

Ochii i se plimbau de jur împrejurul cămăruței. S-a uitat o vreme la tavanul jos, apoi a studiat planta din ghiveciul roşu-brun din colţ. Frunzele de un verde lucios, în formă de inimă, se înghesuiau una peste alta, parcă țipând după spațiu.

— Trebuie mutată într-un ghiveci mai mare, amărâta, a murmurat doamna Mook, aplecându-se spre plantă.

A mângâiat frunzele bogate cu degetele ei noduroase, şi-a apropiat capul şi a mirosit-o.

— Ştii cum îi spun occidentalii? m-a întrebat, dar nu mi-a lăsat răgazul să mă gândesc şi a răspuns imediat tot ea, şoptit. Iedera-diavolului. Când eram mică, am auzit un misionar canadian spunându-i astfel şi mi-am imaginat că planta conține, pesemne, vreo otravă straşnică, precum *sanak*-ul. Dar nu-i aşa. Occidentalii i-au spus iedera-diavolului deoarece îi prieşte oriunde şi rămâne verde chiar şi când e ținută în întuneric.

I-am zis că aveam şi eu una acasă fix din motivele care-i atrăseseră porecla: vitalitatea şi faptul că nu era o plantă pretențioasă.

Zâmbetul i s-a risipit în timp ce-şi lua ochii de la frunzele verzi spre a studia din nou tavanul.

— Ştii ce-mi lipseşte cel mai mult, de când locuiesc aici, la Amurgul Fericit? m-a întrebat, fără să se uite la mine. Nu că m-aş plânge de loc. Pentru un cămin de stat, e tot ce poate fi mai bun, a adăugat imediat, privindu-mă cu coada ochiului.

Am întrebat-o ce-i lipsea cel mai mult. Dormitul sub cerul liber, mi-a zis.

— E o nebunie, nu-i așa?

A râs dogit, fără să-şi desprindă privirea de tavan.

— Nu-mi plăcea de nicio culoare. Nu-mi plăcea de nicio culoare când am fost silită s-o fac în timpul Războiului din Coreea. Aproape toate casele şi clădirile fuseseră distruse de bombardamentele neîncetate. Am pierdut socoteala nopților în care am dormit sub cerul liber.

I se simțea încordarea în voce. S-a oprit să-şi tragă suflul.

— Se face foarte frig noaptea. Dacă plouă, sigur te alegi cu o răceală. Unii refugiați au murit din cauza asta — nu în bombardamente sau împuşcați, ci de hipotermie sau de pneumonie, din cauza frigului şi a umezelii de peste noapte.

Dar uneori, când nu era foarte frig şi nu era niciun nor pe cer, vedeai şi frumusețea. O splendoare de cer, de ți se tăia răsuflarea. Am zărit pentru prima dată o stea căzătoare într-o astfel de noapte, când dormeam sub cerul liber. Uneori era atâta linişte noaptea, nici țipenie în jur, încât auzeai răsuflarea lunii, limpede şi proaspătă şi foarte tare, a continuat în șoaptă, apoi a râs uşurel, ca un copilaş pe care-l gâdili. Deşi soțul meu zicea că s-ar putea să fi fost doar țârâitul greierilor din depărtare. Luna parcă dăduse în pârg, plină şi aşa de strălucitoare, încât îi desluşeai fiecare semn de vărsat.

S-a scuturat un pic, de parcă o luase cu frig. Expresia euforică de pe chipul ei răspândea un farmec nepământean.

— Din când în când, mă sileam să rămân trează, ca să pot observa totul, de la cap la coadă.

Mi-a descris cum adierea blândă a nopții susura şi şuiera pe cerul întunecat şi stelele străluceau aşa de viu, încât păreau o puzderie de artificii încremenite în timp. Cum îi plăcea să urmărească prefacerea subtilă a cerului când noaptea lăsa locul zorilor, lumina albăstrie a dimineții răspândindu-se molatic în zare.

— Mi-aş dori să pot sta afară noaptea, a adăugat, uitându-se spre tavan. La vârsta mea, zilele par scurte, dar nopțile sunt lungi. Dormi cu întreruperi.

Mi-a zis că poienița de lângă pădure, din spatele gardului înalt al grădinii, ar fi locul ideal în care să te întinzi şi să priveşti cerul înstelat.

— Aş putea să culeg şi nişte frunze de *sanak* de-acolo şi să le țin pentru nopțile când n-am somn. O frunză ar fi de-ajuns pentru un corp bătrân şi sfrijit ca al meu.

A zâmbit ironic.

— O noapte în care să dorm ca un prunc.

Am început să mă simt stingherită. Nu eram sigură dacă încă dădea glas nostalgiei sau dacă îmi bătea un apropo să încalc o regulă de dragul ei — să pun la cale o evadare.

— *Sanak*-ul ți-ar putea fi de folos şi ție, mi-a zis nonşalant.

Am întrebat-o la ce se referea.

— Înaintarea în vârstă are şi un avantaj neaşteptat, să ştii. Cu vârsta, nu-ți mai e teamă de lucrurile care te îngrozeau cândva, a continuat, ignorându-mi întrebarea.

— Cum mi-ar putea fi mie de folos buruiana aia? Eu n-am probleme cu somnul.

— Ştii de ce *nu* mi-e teamă la vârsta asta? m-a întrebat, rezemându-şi bărbia în palmă ca un copil care are o curiozitate nevinovată.

Pentru o clipă, s-a lăsat o tăcere chinuitoare.

— De închisoarea pe viață. Sau de condamnarea la moarte, a murmurat.

N-am mai întrebat nimic. Doar m-am uitat chiorâş la ea, intrigată şi uşor iritată.

— Ce s-ar întâmpla cu bărbatul ăla iresponsabil, cu mincinosul ăla care ți-a fost bărbat cândva? Dacă mi-ar da cineva drumul de-aici o noapte, două.

Am rămas interzisă.

— Spune-mi, mi-a zis, cu chipul lipsit de expresie, oare o să dispară?

Mai întâi am auzit țiuitul în urechi, din ce în ce mai tare şi mai strident. Apoi deodată m-au asaltat toate zgomotele de-afară: zumzetul maşinilor, vocea răguşită a doamnei Docgo zbierând la un pacient, paşii mocăiți ai bătrânilor care străbăteau greoi holul.

— Ce *mama naibii* îmi...

Doamna Mook a slobozit un râs gâtuit. Îi scutura bustul, de parcă sughița. S-a înroşit la față.

— Te-am păcălit, mi-a zis, gâfâind. Chiar te-am păcălit, nu-i aşa?

A continuat să se hlizească până când chicotelile au lăsat loc unui acces de tuse seacă.

— Chiar m-ați speriat, am recunoscut, cu un oftat deopotrivă înciudat şi uşurat.

Am masat-o pe spate ca să-i treacă tusea.

Mai pe seară, în drum spre casă, mi-a venit un gând întârziat în minte, ca un strănut.

Şi dacă mi-aş fi ținut firea şi aş fi părut intrigată? Oare ar mai fi pufnit în râs?

Aveam un răspuns în minte. Am lăsat-o aşa.

În săptămâna următoare m-am dus la biroul administrativ.

Nimeni nu m-a privit cu suspiciune deoarece mergeam des pe-acolo, ca să fac pe curierul şi să iau diverse documente pentru doamna Haam.

Am luat la rând dosarele pacienților în căutarea actelor lui Mook Miran. Când i-am găsit dosarul, l-am desfăcut şi am pozat rapid ce era înăuntru, mai puțin de trei pagini cu totul. Le-am citit în timpul pauzei de cafea, dezamăgită că nu erau prea multe informații despre ea pe care să nu le fi ştiut deja.

Dar, când m-am uitat mai atent a doua oară, am descoperit ceva straniu. Pe copia xerox a actului ei de identitate coreean apărea data naşterii. Am făcut calculele în minte şi mi-a dat nouăzeci şi opt. Nevenindu-mi a crede, am folosit minicalculatorul de pe birou şi tot atât mi-a dat.

Conform documentului oficial, doamna Mook avea nouăzeci şi opt de ani.

Împlinesc o sută de ani poimâine, aşa-mi zisese. Şi, desigur, n-o crezusem. Acum mi-am dat seama că interpretasem complet greşit unele lucruri. În primul rând,

îmi scăpase metafora: *poimâine*. Oamenii, mai ales cei în vârstă, folosesc uneori această expresie cu sensul de „peste doi ani” — un mod mucalit de a sugera cum pare să zboare timpul pentru cei mai în vârstă. În ciuda minții agere şi lucide şi a corpului care părea de octogenară, doamna Mook chiar avea vârsta pe care susținuse c-o are. În doar doi ani avea să fie de-o vârstă cu veacul.

Mânată de un puseu straniu de energie, am pornit în grabă spre biroul doamnei Haam. Biroul său era un mic muzeu dedicat rolului ei de mamă. Etajerele erau încărcate cu dovezi ale realizărilor copiilor. Am văzut sute de trofee şi diplome pe care erau numele celor trei copii, de la turnee de taekwando la concursuri de limbă engleză sau de pian. Era plin de fotografii. Chipurile zâmbitoare ale copiilor împodobeau biroul şi pereții, iar unele poze erau fixate în rame viu colorate făcute din bețele de la înghețată.

În schimb, mirosul din birou era unul seducător. Aroma incitantă a unui parfum franțuzesc cu care-şi dădea pe haine domina încăperea. Efectul acelui miros de trandafiri şi de mosc depindea adesea de vreme şi de starea ta de spirit: în zilele relaxante, când vremea era răcoroasă, mirosul te revigora; în după-amiezile toride şi sufocante de vară, care te vlăguiau, putea fi grețos.

În ziua aceea, mirosul mi s-a părut revigorant, deşi era cald afară. Doamna Haam m-a pironit cu ochii ei de iepuraş speriat, încremenită în scaun, şi m-a ascultat atent în timp ce peroram entuziasmată despre doamna Mook: adevărul despre vârsta ei, cât de inteligentă era, faptul că cineva făcuse o eroare gravă când o transferase la Secția A şi aşa mai departe. Când am terminat ce aveam de zis, gâfâiam un pic.

Doamna Haam a oftat.

— Voiam să discut cu tine despre asta, mi-a zis. Ar fi trebuit s-o fac mai devreme.

S-a aplecat şi a desfăcut fişetul gri îndesat între perete şi birou, ascuns aproape complet vederii din unghiul meu. A scos de-acolo un dosar portocaliu de carton şi l-a trântit pe birou.

— Îngrijitoarea-şefă şi doamna Docgo mi-au tot spus că petreci prea mult timp cu bunica Mook. Îşi fac griji din cauza asta. Şi eu la fel.

Am simțit o gheară în piept. M-am întrebat dacă era îngrijorare sau compătimire.

— Ce-am descoperit după ce-am trecut prin două divorțuri şi am crescut trei copii făcuți cu doi tați este că secretul unei relații bune este să păstrezi o distanță sănătoasă. Indiferent dacă e vorba de un bărbat sau de o femeie ori chiar de propriul copil. Față de oricine, în fond.

Deodată s-a ridicat şi a început să dea ture prin birou, cu mâinile îndesate în buzunarele bluzei de trening din catifea. Ținuta ei mi-a distras atenția de la ce spunea — de unde naiba îți poți cumpăra o bluză de trening mulată, din catifea bordo? Mă întrebam din curiozitate sinceră, nu era o întrebare sarcastică.

— Uite ce e, ştiu că eşti o fată minunată şi că ai trecut prin multe în ultimul timp. Doar că mă tem că s-ar putea să-ți cauți alinarea într-un loc nepotrivit.

Mi-am zis că era deplasat că-mi spunea „fată”. Aveam patruzeci şi şapte de ani. Dar era drăguț, pe undeva — doamna Haam întotdeauna dovedea sentimente materne intense față de orice persoană un pic mai tânără decât ea şi îşi arăta grija cum ştia mai bine.

— Ar trebui să fii mai precaută cu doamna Mook. Nu e chiar persoana pe care ți-o închipui tu.

Am întrebat-o ce voia să spună.

— Ştiu că ți-am mai zis că asta nu e tocmai slujba ideală pentru mine, dar asta nu înseamnă că nu-mi pasă de ceea ce fac. M-am asigurat întotdeauna că e un loc curat şi

plăcut aici. Toți pacienții sunt hrăniți corespunzător, sunt îmbăiați cum trebuie de două ori pe săptămână şi niciodată, absolut niciodată, n-am făcut matrapazlâcuri cu bani publici. De-asta e întotdeauna o listă de aşteptare atât de lungă. Unii încearcă să-mi dea bani pe sub mână ca să le asigure părinților un loc la Amurgul Fericit. Dar de fiecare dată refuz categoric. Eu respect regulile. Bunica Mook şi-a obținut locul aici deoarece a fugit din Coreea de Nord. Cei refugiați de-acolo, întocmai ca rudele eroilor de război sau ale luptătorilor pentru independență națională, au acces prioritar în instituțiile de învățământ şi în centrele de tratament de stat. Faptul că e o fugară din Coreea de Nord reprezintă, probabil, singurul lucru dovedit despre ea, din tot ce susține c-ar fi.

Doamna Haam a oftat din nou. Apoi a clătinat din cap şi şi-a încrucişat brațele, ferindu-şi privirea.

— Cei care fug din Coreea de Nord mint frecvent în privința vârstei când ajung în Sud. Tinerii pretind c-ar fi şi mai tineri ca să fie eligibili pentru un loc gratuit la facultate, bătrânii susțin c-ar fi şi mai bătrâni ca să primească ajutoarele sociale acordate persoanelor vârstnice. Adesea îşi schimbă şi numele. Doar n-avem cum să le verificăm actele originale de dincolo de graniță, nu? Aşa că ficțiunea lor devine realitate aici, în Sud, odată ce primesc noile acte de identitate, a spus, zâmbind amar. Nu că i-aş învinovăți. Au dreptul s-o ia de la capăt, a adăugat, nu prea convinsă.

A deschis dosarul portocaliu de pe birou.

— Mook Miran. Un nume cam neobişnuit, nu-i aşa? Mook nu e un nume de familie răspândit în Coreea de Sud, iar Miran e un prenume prea modern pentru o femeie ajunsă aproape de centenar.

A întors dosarul desfăcut spre mine şi mi l-a pus sub nas.

— N-ar trebui să împărtăşesc aceste informații decât cu personalul medical, dar o să încalc regula doar de data asta, de dragul tău, mi-a zis, după ce s-a codit un pic.

Pagina era o fişă medicală încărcată cu un scris indescifrabil de doctor. Am început să mă simt agasată şi foarte obosită. Parfumul greu al doamnei Haam, în combinație cu umezeala crescândă din încăpere, începea să-şi facă efectul. Am întrebat-o ce însemnau toate chestiile astea.

Fără o vorbă, doamna Haam a dat pagina. Aici se vedeau peste zece fotografii minuscule, alb-negru, ce păreau să reprezinte imagini obținute în urma unui RMN cerebral.

— Bunica Mook are o tumoare pe creier. Inoperabilă. Cât o minge de tenis...

Doamna Haam s-a întrerupt.

Nu reuşeam să găsesc nimic de zis, rămăsesem cu gura căscată.

— Bunica Mook a fost dintotdeauna o persoană *aparte*. E foarte vorbăreață când o prinzi în dispoziția potrivită, după cum ştii deja. Şi înclinată spre glume caustice. Unora stilul ei li se pare revigorant, amuzant. Altora li se pare arogant şi nepoliticos. Adesea le corectează pe îngrijitoarele care nu-i sunt simpatice când fac greşeli gramaticale sau folosesc termenul nepotrivit, doar ca să le enerveze.

S-a întrerupt, râzând. Şi acum am înțeles cauza ostilității vădite a doamnei Docgo față de doamna Mook. Doamna Haam a revenit la figura tristă şi a continuat.

— Dar expresiile ei faciale — felul cum i se schimbă uneori expresia de la o clipă la alta, de parcă i-ar smulge-o cineva de pe chip, ştii? Şi felul cum se uită în gol în mijlocul unei discuții. Treburile astea au apărut recent. Presupunem că sunt efectul tumorii.

Am simțit că-mi transpirau palmele.

— Am pus-o în cameră cu bunica Song parțial pentru că se înțeleg. Doamnei Song pare să-i meargă mult mai bine cu Mook decât cu orice colegă de cameră pe care a avut-o înainte. Dar principalul motiv a fost faptul că amândouă au pica.

Pica. Aveam senzația că ştiu sensul cuvântului încă dinainte să-mi fie explicat.

— Amândouă mănâncă lucruri care nu sunt hrană, preponderent lucruri care nu sunt nutritive şi pot dăuna. Bunicii Song i s-a dus buhul că gustă uneori din treaba mare, iar bunica Mook, mă rog, mănâncă *țărână*, mi-a spus pe şoptite.

Țărână. Doamna Haam a pronunțat cuvântul stânjenită la culme, de parcă ar fi vorbit despre promiscuitatea sexuală a bunicii Mook. Era roşie ca racul la față.

— Pe la începutul anului trecut, doamna Docgo a prins-o îndopându-se cu pământ în grădina de mărărițe. O săptămână n-a mai avut voie să iasă la plimbare. Apoi am prins-o din nou, în săptămâna următoare, furând pământ din ghiveciul cu crăciunel din hol.

Eram nedumerită. Țărâna era ultimul lucru pe care l-aş fi asociat cu doamna Mook, cu aerul ei alert şi semeț. Să mi-o închipui în genunchi, îndesându-şi pământ în gură mi se părea o imagine la fel de neverosimilă ca a doamnei director Haam purtând veşminte călugăreşti.

A tras dosarul spre ea şi a mai dat câteva pagini. Apoi l-a împins spre mine. Masându-şi tâmplele, mi-a spus să mă uit la fotografie.

Mi-a luat o vreme să desluşesc ce se vedea acolo.

O textură ca de aluat lăsat prea mult la dospit, bătut şi tasat fără noimă.

M-am uitat mai atent. Şi apoi am văzut cicatricile lungi, încovoiate, peste care marginile de piele întărită, flască,

veneau ca nişte draperii hidoase — de parcă ar fi avut branhii pe burtă.

M-a luat un pic cu amețeală.

— După primul control ecografic pe care i l-a făcut doamnei Mook, domnul doctor Koo mi-a spus că nu mai are uter.

Îşi frământa înverşunat tâmplele. Părea tristă şi furioasă.

— A zis că cicatricile erau foarte vechi. A zis că niciun medic întreg la minte n-ar mai face o astfel de histerectomie. Probabil că s-a întâmplat când era foarte tânără. N-ar fi putut niciodată să aibă copii, sărmana. A scris chiar ea acest lucru în fişa de internare, că nu are copii.

Mi se uscase complet gura. Rămăsese căscată prea mult, fără să poată scoate vreo vorbă.

— Aud că poveștile ei sunt din ce în ce mai fantastice, mai ales când e în preajma ta. Nu pot şti sigur dacă e din cauza tumorii sau vine doar de la ea, dar nu contează, de fapt. Pentru că pe mine mă preocupă persoana ta, starea ta.

Nu mă simțeam capabilă să-i întâlnesc privirea. Aveam senzația c-am fost complice la un lanț de minciuni.

— Dacă gândirea magică e ceea ce-o face fericită pe bunica Mook în pragul sfârşitului, *foarte bine*. Bravo ei! Nu mai are mult de trăit şi n-o s-o ia nimeni la bani mărunți. Dar tu, scumpo...

Un nou oftat, prelung şi înverşunat.

— Pari mult prea implicată în poveştile ei. Nu uita că încă îți revii după amăgirile care ți-au distrus căsnicia. Nu vreau să te văd rănită din nou de minciuni, nu când eşti atât de vulnerabilă, încă afectată de divorț.

Inima îmi bătea ca un ceas. O auzeam cum ticăie, limpede şi răsunător.

Mi-am luat concediu. Aproape două săptămâni. Doamna Haam a fost foarte înțelegătoare. A zis că m-ar ajuta să plec pe undeva. Dar eu am stat mai mult pe-acasă. Noaptea mă

uitam la filme vechi. Ziua citeam romane şi mă întrerupeam adesea să trag un pui de somn. Mi-am impus, totuşi, să merg la sală de trei ori pe săptămână — erau singurele momente în care ieşeam din casă.

Îmi lingeam rănile. Mă gândeam la multe: la căsnicia mea, la fostul meu soț şi la şefa mea. Dar mă gândeam mai ales la doamna Mook. Şi la poveştile ei. Şi la cum mă raportam eu la ele. Deşi întotdeauna stătusem în cumpănă cu privire la cât adevăr conținea poveştile ei, ba chiar îmi jurasem c-o să rămân o ascultatoare fidelă, indiferent dacă erau adevărate sau nu, fusesem şocată să aflu de la altcineva că sunt minciuni sfruntate, de la o persoană într-o poziție de autoritate, înarmată cu dovezi. Mi-a amintit de şocul, absurd pe undeva, pe care-l trăisem când aflasem adevărul despre fostul meu soț: ştiam că majoritatea bărbaților sunt infideli, dar tot mă surprinsese să aflu că era şi cazul soțului meu. Eram furioasă pe doamna Mook.

Dar o şi compătimeam. Mă întrista faptul că, întocmai ca acei câțiva bătrânei care turnau poveşti, a trebuit să-şi inventeze o altă viață spre a ajunge la izbăvire. Ultima fericire pe care şi-o acordase era una iluzorie. Mă întrista deoarece păruse mai presus de aşa ceva, deoarece credeam că merită mai mult. Şi-ar fi putut folosi inteligența ieşită din comun în scopuri mult mai constructive.

Şi mai era şi tumoarea. Cât o minge de tenis şi în creştere. Asta m-a împins să merg s-o mai văd o dată, măcar pentru ultima oară. Deşi încă mă simțeam trădată, ştiam că trebuie s-o văd, pentru sufletul meu: aş fi fost copleşită de vinovăție dacă nu încheiam treaba pe care o începusem. Trebuia să-mi iau rămas-bun cum se cuvine de la ea. Trebuia să-i mai văd chipul înainte să moară sau să nu mai ştie de ea. Mă temeam că tumoarea aceea inoperabilă, care-i stătea pe creier ca o bombă cu ceas, avea să-mi răpească şansa unei ultime conversații cu ea.

Ne-am întâlnit în grădina de mărărițe. Nu puteam s-o scot la plimbare noaptea, cum ar fi vrut ea, dar măcar puteam să-i îngădui să se bucure de o după-amiază însorită ideală în grădină, unde venise primăvara. Crengile copacilor erau încărcate de muguraşi de un verde-crud, iar iarba uscată, gălbuie, lăsase loc unor mlădițe verzi, cu rădăcini solide. În aer se mai simțea o împunsătură de gheață, dar adierea vântului pe obraz era mai curând revigorantă decât rece. Pretutindeni în jur păsările ciripeau de zor.

A apărut în scaunul cu rotile, ca de obicei. De data asta o însoțea doamna Hwang, cea mai tânără îngrijitoare din Secția A. Şi cea mai expansivă.

— Să aveți o şuetă plăcută, ne-a urat, cu vocea ei de mezzosoprană.

Obrajii ei bucălați se rotunjeau şi mai mult când zâmbea. Firea prietenoasă a doamnei Hwang părea să-şi fi lăsat amprenta asupra bunicii Mook. Părea mai mulțumită şi mai relaxată decât de obicei. În ciuda vremii blânde de primăvară, încă era învelită şi cu pledul gros de iarnă. Am întrebat-o dacă-i era frig, dar a zis că-i e bine.

Mi-am jurat c-o s-o las mai întâi să se bucure un pic de vremea frumoasă, dar răbdarea mea n-a ținut prea mult.

— Mook Miran e numele dumneavoastră adevărat? am întrebat-o, după un scurt răstimp de tăcere.

— Nu, mi-a răspuns agale, dar fără să ezite deloc.

Privirea ei era calmă şi sigură. Nici urmă de vinovăție.

Răspunsul m-a mirat. Îi trântisem întrebarea fără s-o salut măcar, crezând c-o s-o iau prin surprindere.

— Cum vă numiți, atunci?

— Depinde la ce nume te referi, mi-a zis, pe acelaşi ton.

— Numele sub care v-au ştiut fiica şi soțul dumneavoastră, am replicat, pe un ton neutru.

M-a privit drept în față, cu o grimasă. A țâțâit din limbă.

— Chiar crezi că serviciul de informații sud-coreean m-ar fi lăsat să-mi păstrez numele nord-coreean aici? Doar ți-am spus că am făcut o înțelegere secretă cu ei. Ții minte ce-ți spun? Există persoane pe care trebuie să le protejez.

Tonul ei era încordat şi sec. A icnit scurt.

Am simțit impulsul subit de a-mi roade unghia, dar i-am rezistat.

— Vrei să-ți spun numele sub care m-au ştiut soțul şi fiica mea? Yongmal. Dar nici ăsta nu e numele meu adevărat. Ce vrei să ştii? Am o listă de nume pe care le-am purtat. Numele englezesc, Deborah. Numele japonez, Kaiyo. La ce te aşteptai?

Era furioasă. Deşi eu eram cea care ar fi trebuit să fie supărată.

— De ce nu mi-ați spus despre tumoarea de pe creier?

— Trebuia?

S-a uitat chiorâş la mine, apoi a clătinat din cap.

Furia i se risipea. Dar încă era iritată.

— Ce contează? Dacă ți-aş fi spus, m-ai fi privit cu compătimire de la început. Nu mă lua cu sentimentalisme, drăguță. Deja am trăit durata medie de viață la femei. Mai contează acum dacă mor din cauza unei tumori pe creier, de angină sau de cancer? Dar dacă mi se trage de la un atac de cord sau de la gripă? Moartea tot moarte e. O să mor oricum, cu sau fără ea.

— Şi cu copilul cum e? Cu fiica dumneavoastră din America?

Mi-am dat seama că-mi tremura glasul.

Doamna Mook nu părea nervoasă. Orice urmă de emoție părea să-i fi dispărut de pe chip. Nu i se mai vedeau decât ochii absenți şi buzele strânse. Cumva, expresia asta m-a întristat mai tare decât momentele când se încrunta şi ocăra.

— Dacă vrei să ne jucăm „adevărat sau fals”, eu nu mă bag, a mormăit, pe un ton de robot telefonic.

Venele albastre şi vineții i-au ieşit în evidență pe brațele firave în timp ce întorcea încet scaunul cu rotile, dând să plece.

Am apucat mânerele scaunului, oprind-o. A întors capul şi s-a uitat lung la mine, cu aceeaşi expresie glacială. Am coborât glasul şi i-am spus că-mi pare rău, ceea ce era adevărat. Am repetat vorbele în timp ce ea îşi îndrepta privirea spre intrarea în părculeț. Fără să se uite la mine, m-a întrebat pentru ce-mi ceream scuze.

— N-am vrut să vă pun întrebări indiscrete. Legate de familie.

A rămas nemişcată în scaun, fără să scoată un sunet.

— Dacă nu vreți să vorbiți despre familie e în regulă, vă respect dorințele. Dar cred, totuşi, că am dreptul la câteva explicații suplimentare legate de celelalte lucruri. La urma urmelor, *dumneavoastră* m-ați ales să scriu despre viața dumneavoastră. *Dumneavoastră* ați luat legătura cu *mine*.

Deşi nu-i puteam vedea chipul, am sesizat momentul în care s-a răzgândit. Nu-şi mişcase mâinile de pe roțile căruciorului, dar încă n-o luase din loc.

— Puteți să-mi explicați de ce mâncați pământ? Nu vă judec. Vreau doar să înțeleg.

Am auzit-o pufnind. Sunetul acela scurt, ca un scârțâit. Îi dusesem dorul.

Am întrebat-o dacă geofagia era un obicei de dată recentă, provocat de tumoarea pe de creier.

Întrebarea a făcut-o să se întoarcă spre mine. Am fost uşurată la culme.

— Nu. Mâncam pământ şi în copilărie. Destul de des. Şi la greu. M-am oprit o vreme, apoi am început s-o fac din nou, ca un alcoolic incurabil care tot revine la năravurile lui.

Dar, pe la treizeci de ani, impulsul a dispărut complet, uite-aşa, ca prin farmec.

Ţac! A pocnit din degetele ei lungi, scheletice. A schiţat un zâmbet straniu.

— Nu mai avusesem nicio recidivă de mai bine de cincizeci de ani. Şi într-o zi, din senin, a revenit. De parcă nu m-aş fi oprit niciodată.

A zâmbit de-a binelea, un zâmbet necenzurat, de copil fericit.

Folosise termeni din vocabularul medical spre a-şi descrie tulburarea, *recidivă* şi *alcoolic*, dar se luminase toată gândindu-se la boala respectivă, ca o persoană care tocmai îşi redobândise după mult timp simţul gustului.

Mi-a zis că, pe măsură ce îmbătrânesc, oamenii par să se întoarcă în timp. Bunica Song revenise la anii adolescenţei; multe alte persoane de la Amurgul Fericit care aveau alzheimer nu mai ţineau minte figurile propriilor fiice şi li se adresau fiilor cu numele soţului. Dar şi cei care n-au alzheimer se întorc în timp în felul lor, mi-a explicat. Revin la obiceiuri vechi de care aproape că uitaseră. Mulţi ajung ca nişte copii mici: corpurile li se sfrijesc, nu mai pot să meargă singuri, poartă scutece şi rămân fără dinţi. Zâmbetele lor seamănă din ce în ce mai mult cu zâmbetele nou-născuţilor: sincere şi nevinovate. Devin neputincioşi. Au nevoie de ochii şi braţele altora permanent, exact ca bebeluşii. Dar diferenţa crucială dintre ei şi copiii mici este că ei nu mai au viitor. Şi, din acest motiv, revenirea la năravurile de pe vremuri e de înţeles. Nu mai au cine ştie ce viitor pe care să-l distrugă, doar momentele fulgurante de bucurie de care s-ar putea să nu mai aibă parte mâine. Dacă ai un corp vlăguit, de nouăzeci de ani, şi ţi-e poftă de o ţigară, fumezi, mi-a zis.

— Dacă mi-e poftă de pământ cum nu mi-a mai fost vreodată, atunci mănânc. Nu e ca şi cum m-aş strădui să-

mi mențin organismul curat ca lacrima şi să trăiesc până la o sută zece ani, a conchis râzând.

A zis că deviza *carpe diem* n-ar trebui să le fie propovăduită adolescenților care deja sunt nesăbuiți, ci unor bătrâni sfrijiți ca ea.

— Trăieşte clipa. Ziua de mâine s-ar putea să nu mai vină, la propriu, a şoptit, râzând din nou în barbă.

Mi-a zis că bătrânii sunt ca somonii: mintea lor tot înoată împotriva curentului timpului şi al amintirilor. Nu ştiu nici ei de ce o fac — aşa sunt setați. Bătrânii vorbesc adesea despre *gohyang*: oraşul natal, locul de baştină, unde s-au înfiripat amintirile lor din copilărie. Chiar şi nenumărații refugiați din Coreea de Nord pe care-i cunoscuse în China şi în Coreea de Sud, oameni care îşi riscaseră viața ca să fugă din patria aflată sub un regim totalitar, visau adesea că s-au întors la *gohyang*. Ziceau că visele acestea se prefăceau adesea în coşmaruri, în care fugeau mâncând pământul ca să scape din ghearele poliției secrete nord-coreene. Se trezeau cu transpirația prelingându-li-se pe față şi pe la subsuori, cu un țipăt prins sub limbă. Uneori, însă, de-abia aşteptau aceste coşmaruri: doar aşa îşi putea revedea *gohyang*-ul.

Mi-a observat expresia nedumerită şi m-a întrebat unde-mi aveam *gohyang*-ul, probabil încercând să mă ajute să înțeleg.

— Sunt de fel din Ulsan, provincia Gyeongsang, i-am mărturisit.

Dar am adăugat că nu prea duceam dorul Ulsanului, că nici măcar nu mă gândeam prea des la oraşul natal. Nu simțeam vreo dorință să mă mut din nou acolo. De fapt, preferam Seulul şi Incheonul.

— Asta înseamnă că sunt încă prea tânără? am întrebat în glumă.

Mi-a răspuns cu un „nu” categoric. A zis că nu-mi era dor de *gohyang* pentru că ştiam că mă pot întoarce oricând vreau — nu trebuia decât să-mi iau bilet şi să prind primul accelerat spre Ulsan din gara din Seul. Însă, când ştii că nu te mai poți întoarce niciodată, se schimbă totul, mi-a explicat. Mi-a zis să-mi închipui cum ar fi dacă mi s-ar interzice pe veci să revin la *gohyang*.

— Cuibul primelor tale amintiri, unde s-au înfiripat ideile tale despre familie şi prietenie. Ştii că locul e tot acolo, unde a fost mereu, dar cumva îți e închis pentru totdeauna. Închipuie-ți cum ar fi, a murmurat.

Am întrebat-o ce-i lipsea cel mai mult din *gohyang*. Mi-a răspuns că mai cu seamă ducea dorul pământului de-acolo.

— Nu-i aşa că e amuzant? Sunt o cauză pierdută, corect?

A strâmbat din nas cu un dispreț prefăcut.

— Prima mea misiune ca spion a fost aici, în Paju, a şoptit, cu o expresie visătoare. E atât de aproape de Coreea de Nord, încât şi acum, când nu bate vântul, prinzi emisiunile de propagandă de la postul de radio nord-coreean. Acum mult timp, când exista ditamai baza militară americană la doi paşi de-aici, mai spre nord, am fost trimisă să adun informații. M-au instruit să schițez un plan detaliat al bazei în minte şi să-l memorez. Îl văd limpede şi-acum, dacă închid ochii.

Cu ochii închişi, a ridicat mâna dreaptă. Un dirijor orb, gesticulând cu o baghetă nevăzută. Sau o balerină: degetele îi dansau sprințar prin aer, schițând o piruetă după alta.

— Dar harta aia nu mai foloseşte la nimic acum. Baza e pustie, dezafectată.

A coborât glasul şi a deschis încet ochii. Umerii ei înguşti s-au încovoiat un pic.

— Dar pământul e neschimbat. Pământul din Paju seamănă destul de mult cu pământul pe care-l mâncam în copilărie în Nord, în *gyohang*.

Un zâmbet nostalgic i-a revenit pe buze.

Apropo de întoarcerea acasă, mi-a zis, voia să transmită o sugestie oficială direcțiunii prin intermediul meu. I-am spus că de-abia aşteptam să aud. Dregându-şi glasul, mi-a explicat c-ar trebui să construim o stație de autobuz în fața clădirii principale. Una ca la carte, cu o bancă de lemn, un refugiu cu coloane solide de metal, pereți de sticlă şi un acoperiş de sticlă, astfel încât pacienții să se poată bucura de lumina soarelui când e frumos afară, dar să fie apărați de vânt şi ploaie când e furtună.

S-a întrerupt, râzând un pic, când mi-a văzut expresia suprinsă. M-a asigurat că n-ar fi o stație adevărată de autobuz, de unde pacienții ar putea evada efectiv. A zis c-ar avea efectul opus, de fapt: acela de a-i face să rămână în siguranță la Amurgul Fericit.

În sala de lectură, răsfoind ziarele, descoperise un articol despre un cămin pentru bătrâni cu alzheimer din Germania.

— Nu eşti singura de-aici care citeşte ziare şi reviste, mi-a zis, făcându-mi cu ochiul.

Conform articolului, după ce avuseseră numeroase incidente cu pacienți care dispăreau periodic, administrația căminului decisese să construiască o stație de autobuz micuță în apropierea porții principale. Ca somonii, mânați de instinctul care-i ghida spre casă, pacienții care ieşeau pe furiş din clădire se refugiau în stație, aşteptând un autobuz care să-i ducă acasă. Avuseseră loc câteva accidente de maşină provocate de pacienți care fugiseră din cămin şi o luaseră la plimbare pe autostradă; iarna, unii dintre ei descoperiți în diverse locuri din parcul imens, mai ales prin tufişuri şi după trunchiurile sicomorilor impunători, în pragul hipotermiei. Stația de autobuz pusese capăt tuturor acestor escapade periculoase.

Cât aşteptau autobuzul pe bancă, bătrânii aveau prilejul să intre în vorbă, găsind şi oferind alinare în această

tovărăşie. Un autobuz îi lua şi îi plimba zece minute prin zonă. Şi apoi se întorcea cu ei la cămin, anunțându-i că ajunseseră, că erau acasă. Astfel, convinşi că se întorseseră unde trebuiau să fie, toți se duceau fără să protesteze în camere. O făceau de bunăvoie.

— Bunica Song o să fie mult mai în siguranță şi mai fericită dacă faceți o stație de autobuz la Amurgul Fericit, mi-a spus doamna Mook. N-o să mai trebuiască s-o fugăriți în miez de noapte cu seringa încărcată cu Haldol.

I-am spus că e o idee minunată şi mi-a zâmbit larg. I-am mulțumit şi i-am promis c-o să fac tot ce pot pentru a implementa ideea. S-a îmbujorat când am lăudat-o. Îi apăruseră lacrimi în ochi şi mi-a mulțumit pe şoptite. Era o plăcere s-o văd înduioşată.

— Azi e ziua ta norocoasă, mi-a zis, ştergându-se la ochi cu mâneca halatului.

A tras un colț al păturii groase cu care era învelită şi mi-a dezvăluit ce se ascundea dedesubt. Pe coapsele ei ciolănoase, sprijinite în vârful degetelor, se afla un teanc mic de caiete. Mi-a făcut semn să le iau.

— Haide! m-a zorit.

Erau şapte în total. Toate aveau învelitori şi erau confecționate dintr-o hârtie subțire, bej, uşor transparentă ca *hanji* — hârtia tradițională coreeană făcută din scoarță de dud. Fiecare filă era netedă şi lucioasă, plăcută la atingere.

Pe coperta fiecărui caiet era acelaşi titlu: *Opt vieți*. Însă, sub titlu, pe fiecare se afla o altă cifră, de la 2 la 8. Fiecare caiet era încărcat cu scrisul bunicii Mook, mare şi neregulat.

— Le-am scris pe toate cu litere mari de tipar. N-am avut decât creioane groase, cerate, mi-a explicat. Doar ți-am zis că n-am nimic interzis în sertar, nu-i aşa?

M-a privit cu un aer triumfător, de parcă tocmai câştigase un pariu.

Mi-am amintit dulapul de lemn din camera ei şi sertarul de jos, în care întrezărisem un teanc de hârtii şi un talmeş-balmeş de obiecte viu-colorate. Acum am înțeles ce erau şi la ce se referea: nu puteai aduce niciun obiect ascuțit, nici măcar creioane şi stilouri, în camerele pacienților din Secția A, aşa că bunica Mook recursese la creioane cerate.

Mi-a zis că acele caiete conțineau povestea vieții ei.

— Tot ce e acolo e adevărat, mi-a şoptit. Desigur, versiunea mea asupra adevărului.

Am întrebat-o de ce m-a ales pe mine pentru acest lucru.

— Ai acceptat să-mi scrii necrologul. Imaginează-ți că e o versiune mai lungă a acestuia.

Am întrebat-o de ce alesese titlul *Opt vieți*. A dat din umeri şi şi-a răsfrânt buza de jos. *Nu are cine ştie ce semnificație*, păreau să spună gesturile ei.

— Aşa am convenit, nu? Opt cuvinte. E un motiv suficient? m-a întrebat, apoi a ridicat din nou din umeri. Pe deasupra, îmi place cifra opt, întocmai cum îți place ție cifra trei.

A schițat un zâmbet poznaş.

Mi-a explicat că este, totodată, un număr de bun augur în China, un simbol al prosperității şi al norocului.

— Dar, mai ales, a murmurat, îmi place forma cifrei. Buclele perfect rotunjite pe care le poți trasa dintr-un singur gest. Când o desenezi perfect, nu se vede unde începe şi unde se termină.

A schițat forma cifrei în aer cu o cadență de poet — când a trasat semicercurile de deasupra şi de dedesubt, a încetinit grațios, grăbind ritmul când se apropia de mijlocul zvelt, punctul unde se intersectau liniile.

— Unde e caietul cu numărul 1? am întrebat-o. Eu le văd doar pe cele de la 2 la 8. Deci doar *Şapte vieți*, în total. Nu opt.

A ţuguiat buzele şi a ridicat mâinile cu palmele desfăcute spre mine, de parcă tocmai spusesem ceva absurd.

— Mda — unde e? L-ai terminat? mi-a răspuns printr-o întrebare.

A zis că textul pe care-l scriam eu sub forma necrologului ei avea să fie primul capitol din *Opt vieţi.* Era convinsă că avea să lămurească perfect cum viaţa ei fusese transformată într-o carte.

— Îţi încredinţez putere deplină asupra cărţii, mi-a zis, pe tonul ei prefăcut solemn, ca un preot care acordă iertare unui păcătos.

Cu mâinile tremurânde, a schiţat semnul crucii în direcţia mea.

Încă aveam o mulţime de întrebări despre cele şapte caiete, dar m-am gândit că majoritatea o să-şi găsească în mod firesc răspunsul odată ce mă apucam să le citesc. Dar o întrebare îmi stăruia în minte.

Voiam să aflu cum de găsise timp să scrie. Probabil că-i luase o vreme: câteva ore pe zi fără întrerupere, timp de cel puţin şase luni, după estimările mele. În Secţia A pacienţii erau monitorizaţi permanent. Şi, pentru a-i putea urmări mai uşor, programul se baza pe activităţi de grup. M-am gândit că bunica Mook profitase de scurtul răgaz zilnic pe care-l avea să răsfoiască ziare în sala de lectură.

— Am scris noaptea, mi-a răspuns. E momentul cel mai liniştit. Ideal pentru reflecţie.

I-a apărut un zâmbet firav în colţul gurii.

— N-am ales să stau în cameră cu bunica Song doar pentru că voiam s-o ajut. Ci şi pentru că îmi putea fi de ajutor, la rândul ei. Aproape în fiecare seară i se dau somnifere sau, uneori, i se fac injecţii cu Haldol ca să nu mai umble noaptea. Apoi doarme aşa de profund, încât nu s-ar trezi nici la cutremur. După ce se sting toate luminile

din camerele pacienților, aprind lanterna de la telefonul mobil şi scriu.

— Aveți telefon mobil? am exclamat cu glas gâtuit. Parcă ziceați că n-aveți nimic interzis!

A replicat că întrebarea pe care i-o pusesem se referea doar la sertarul de jos al dulapului.

— Despic firul în patru? Poate. Dar nu mint.

— Cum ați făcut rost de telefon mobil? am întrebat-o.

A lăsat capul în jos şi a oftat înfundat.

— Hai să zicem că nu eşti singura mea admiratoare, mi-a răspuns, ridicându-şi încet privirea.

Cu ochii mijiți, părea să mă implore din priviri: *Nu-mi pune nicio întrebare, iar eu n-o să te mint.*

M-am gândit la doamna Hwang cea plină de vioiciune, cea mai tânără îngrijitoare din Secția A. Dar n-am zis nimic. Nu voiam să aud vreun nume rostit cu voce tare.

S-a lăsat o tăcere îndelungată între noi.

Gânduri contradictorii mi se învolburau prin minte. Dar în mintea doamnei Mook părea să fie linişte deplină. Ochii ei, toropiți de amintiri, erau pe jumătate închişi deja. Am privit cum laba gâștei de la coada ochiului i se afunda în piele, în timp ce pe chip i se răspândea lent o expresie de satisfacție visătoare.

M-am lăsat pe vine ca să mă uit mai bine la ea. Mi-am apropiat nasul de părul ei alb-gălbui şi am adulmecat aerul din jur. Am simțit un iz de cățeluş plouat, un miros pe care-l asociasem dintotdeauna cu oamenii foarte în vârstă. Mirosul dulceag, sulfuros mă alina.

Ne uitam amândouă la un uriaş ulm japonez aflat peste gard, înălțându-se stingher la câteva zeci de metri de cămin. Ramurile erau deja încărcate de frunze, astfel încât de departe arbustul părea o căpățână de broccoli. Dar, dacă erai atent, vedeai miile de frunzulițe care scânteiau, scăldate

în lumina dulceagă a după-amiezii târzii. Se unduiau melancolic, încrețite pe margini de vânt.

M-am uitat la doamna Mook, simțind din nou adierea vântului dinspre nord.

Am văzut-o inspirând adânc, umflându-şi nările, ca un taur furios. Ştiam ce miros sorbea din aer.

Privind-o în ochii bătrâni şi vicleni, i-am pus întrebarea pe care n-aş fi îndrăznit să i-o pun înainte, simțind aproape obligația morală să i-o adresez, ca un preot aflat față în față cu un condamnat la moarte.

Am întrebat-o dacă simțea vreun regret pentru crimele comise.

A pufnit.

— Te-ar face să te simți *tu* mai bine? Pentru că, dacă aş spune că am regrete, asta ar însemna că simt şi un strop de vinovăție?

A închis ochii şi a deschis gura. A inspirat din nou adânc şi un zâmbet, pur şi nevinovat, i-a înflorit pe față.

— Nu îndrăznesc să compătimesc, draga mea, şi nu îndrăznesc să iert.

A doua zi, dis-de-dimineață, m-a sunat doamna director Haam, trezindu-mă din somn. M-a întrebat, cu un aplomb glacial, dacă se întâmpla cumva să ştiu. În împrejurări normale, tonul ei neobişnuit de grav m-ar fi intimidat, dar era şase dimineața, într-o sâmbătă, şi eu mă aflam în pat, încă năucă după doar două ore de somn.

— Ce mama naibii — *ce* să ştiu? am mormăit, tăios.

Am auzit-o oftând prelung.

— *Biiine*, a zis.

Indiferent de ce mă bănuise, nedumerirea mea vădită părea să mă fi absolvit în ochii ei.

A continuat.

— Mi-a fost groază, mă întrebam dacă ai avut ceva de-a face cu treaba asta. Aş fi fost *foarte* dezamăgită, dacă ar fi fost aşa.

Am sesizat furia ipotetică încă stăruindu-i în glas, ceea ce m-a agasat şi mai tare.

— La ce vă referiți? m-am răstit la ea.

Doamna Haam mi-a explicat pe scurt ce se întâmplase în cursul nopții.

M-am sculat din pat şi m-am îmbrăcat. Nu m-am mai obosit să fac duş. N-aveam nevoie de cafea. Vestea primită îmi stârnise un val acid de adrenalină în tot corpul. În drum spre Amurgul Fericit, mi-am amintit de privirea imploratoare a doamnei Mook din ajun. Mă ruga să n-o descos mai mult despre lucrurile pe care le ținea secrete. *Nu-mi pune nicio întrebare, iar eu n-o să te mint.* Eu îmi închipuisem că voia să se apere pe sine păstrându-şi secretul, dar mi-am dat seama că pe mine voise să mă protejeze. Ştia că ignoranța mea avea să-mi dovedească nevinovăția. Dacă aş fi bănuit, câtuşi de puțin, ce avea de gând să facă, anxietatea şi vinovăția mi-ar fi emanat prin toți porii, stârnindu-le suspiciuni nefondate altor persoane de la Amurgul Fericit.

Bunica Song se trezise prea devreme şi începuse să râdă tare, apoi să cânte. Nu voiau să trezească tot palierul, aşa că se duseseră în camera ei s-o potolească, administrându-i un sedativ. Însă, când intraseră, observaseră că patul doamnei Mook era gol. Chemaseră paza şi o căutaseră zadarnic pe palier. Lărgiseră rapid perimetrul, scotocind fiecare cameră şi fiecare cotlon al căminului, care includea două clădiri, două grădini mari şi o parcare. Tot nu dăduseră de ea. Nu se vedea niciun indiciu, niciun semn că ar fi intrat sau ar fi ieşit cineva — toate ferestrele şi uşile erau ferecate. Conchiseseră că doamna Mook dispăruse fără urmă. Se

hotărâseră să cheme poliția. Doamna director Haam mă sunase şi pe mine.

La ore bune după aceea, când polițiştii s-au îndepărtat de complex, trecând de terenul viran din spatele grădinii de mărărițe şi au pornit-o pe poteca îngustă ce ducea spre pădurea întunecată, plină de mesteceni înalți, au descoperit primul indiciu: cămaşa ei de noapte albă. Eu, doamna Haam şi încă doi angajați de la Amurgul Fericit ne-am alăturat echipei de căutare şi ne-am afundat în pădure. Am ajuns în poienița dinspre capătul de nord al pădurii şi acolo am găsit-o.

Tot n-au aflat cum reuşise să fugă din cămin noaptea, fără s-o observe nimeni. Camera de securitate care dădea spre culoar era defectă; pe celelalte înregistrări nu apărea. Paznicul care fusese de serviciu susținea că stătuse treaz toată noaptea, dar nu observase nimic. Polițiştii au zis că n-o să inițieze nicio anchetă, având în vedere că victima era o persoană în vârstă din secția pacienților cu alzheimer, care pe deasupra avea şi o tumoare inoperabilă pe creier. Nu exista niciun membru al familiei care să solicite efectuarea unei autopsii. Presupuneau c-a murit de hipotermie: peste noapte temperatura putea să scadă până la două grade Celsius. Nu avea decât un halat subțire, alb, pe ea şi sandale din cauciuc, fără ciorapi. Au închis cazul, considerând că fusese un accident nefericit.

Când i-am găsit trupul neînsuflețit în poiană, am suferit un şoc, dar mi-am stăpânit reacția mai bine decât aş fi făcut-o în mod obişnuit, deoarece, surprinzător, doamna Haam părea să fie mult mai afectată. Era prima dată când o vedeam venind la serviciu nemachiată. I se cojise oja roşie de pe câteva unghii. Avea ochii umflați. M-am apropiat de ea şi i-am şoptit la ureche că n-ar trebui să se simtă vinovată. Deznodământul fusese inevitabil şi nu aveam ce să ne reproşăm.

— Doar ştiţi cum era doamna Mook, i-am spus. Mereu obţinea ceea ce voia, într-un fel sau altul.

Strângând-o în braţe, m-am întors şi-am dat cu ochii de doamna Hwang.

Stătea în spatele grupului de poliţişti şi plângea, rezemată de doamna Docgo. Hohotele sale de plâns erau mai stridente decât vocea ei obişnuită de mezzosoprană şi doamna Docgo a trebuit s-o ia în braţe şi s-o legene ca pe un copilaş ca s-o liniştească. Şocul şi durerea doamnei Hwang păreau sincere, aşa că mi-am alungat suspiciunile iniţiale, cum c-ar fi ajutat-o pe doamna Mook cu acest ultim plan.

În aceeaşi după-amiază ne-am trezit cu o nouă surpriză.

În jurul orei patru, o pereche tânără a apărut la Amurgul Fericit. O femeie coreeană şi un bărbat străin. Bărbatul a atras atenţia tuturor: un cămin de stat pentru bătrâni dintr-o zonă rurală coreeană nu e genul de loc în care te-ai aştepta să vezi un alb. Era foarte înalt şi chipeş la modul misterios. Purta o ţinută cum nu se poate mai banală — o pereche de pantaloni de bumbac bej-închis, pantofi negri de piele şi o geacă subţire matlasată, neagră —, dar ieşea în evidenţă ca o lebădă neagră printre surorile ei albe. Tot sucindu-şi gâtul, cele două tinere de la recepţie îşi şuşoteau cât de înalt şi de arătos era străinul.

Femeia de lângă el nu atrăgea imediat privirile. *Arată cam banal.* Şuşotelile dezamăgite ale recepţionistelor musteau de gelozie. Pe lângă bărbat, femeia părea scundă şi comună. Însă, în timp ce cuplul se îndrepta încet spre mine, mi-am dat seama că nu era deloc scundă: era cu cel puţin doisprezece centimetri mai înaltă decât mine. Purta blugi bleumarin, un trenci negru şi o eşarfă gri. Părul negru natural era tuns bob, la nivelul urechilor. Nu era machiată. Erau genul de oameni care nu-şi doresc să atragă atenţia, mi-am dat seama, dar care inevitabil o fac.

Avea pomeți proeminenți şi un nas prea mic pentru a fi considerată drăguță. Nu era o frumusețe tipică după canoanele coreene. Chiar şi-aşa, m-a fermecat — pesemne că datorită felului cum îşi mișca trupul zvelt, rapid şi grațios, ca un ogar. Mi-a întins energic mâna şi mi-a spus că o cheamă Mihee, cum se prezintă americanii în filme. Şi totuşi avea o voce suavă şi un accent impecabil de Seul, aşa că mă îndoiam c-ar fi americancă de origine coreeană. Dar m-am întrebat de ce se îndreptase glonț spre mine, dintre cei şase angajați rămaşi în hol. Întâmplător, eram cel mai sus în ierarhie (celelalte persoane erau tinerele de la recepție şi îngrijitoarele între două vârste), dar de obicei eram ultima persoană care să dea impresia de autoritate. În ciuda aerului meu încurcat, tânăra a continuat:

— Am venit la doamna Mook Miran. Sunt fiica ei.

Preț de câteva clipe, aerul din incintă a încremenit.

Zâmbetul plin de optimism de pe chipul ei îmi sugera că nu venise pregătită pentru o înmormântare.

Cei doi au fost lăsați să aştepte în biroul doamnei Haam.

N-o văzusem niciodată pe doamna Haam atât de abătută. Deşi era o femeie solidă, cu umeri lați, părea să fi intrat la apă în ziua aia. Seria de descoperiri neaşteptate o doborâse. În pragul lacrimilor, mi-a spus că habar n-avusese de treaba asta — de existența acestei fiice a doamnei Mook, care aştepta în biroul ei cu soțul american — şi am crezut-o: părea şi mai şocată decât mine.

Doamna Haam s-a rugat de mine s-o ajut. Voia să intru în birou şi să stau de vorbă cu cei doi. Eu fusesem persoana cea mai apropiată de doamna Mook, mi-a zis, şi ultima care vorbise cu ea înainte de a muri. Spre surprinderea mea, m-am trezit intrând în birou fără să mă codesc prea mult, deşi ştiam că, odată ce acceptam să fiu purtătorul de cuvânt,

trebuia să le dau vestea tristă. Însă, oricât de speriată aş fi fost, de-abia aşteptam s-o cunosc pe fiica doamnei Mook.

Ce degete fine, o femeie foarte delicată! Inițial, m-am temut că femeia asta firavă o să clacheze sub ochii mei la auzul veştii, stârnind şi în mine valul de emoții zăgăzuite până atunci, pe care le stăpânisem cu succes toată ziua. Dar a reacționat mai bine decât majoritatea angajaților de la Amurgul Fericit. Timp de câteva secunde, a părut împietrită. N-a scos niciun sunet, n-a schițat niciun gest. Când a început să dea din mâini, m-am aşteptat la o explozie emoțională, dar ea a închis strâns ochii, de parcă se ruga. În ochii mari şi negri ai soțului ei au apărut lacrimi, în schimb. Bărbatul i-a pus o mână pe spate şi cu cealaltă i-a strâns degetele. M-am simțit stingheră la vederea gestului. Şi uşurată. Ştiam că aşa s-ar fi simțit şi doamna Mook, văzându-şi fiica şi ginerele în această comuniune tăcută.

Tăcerea a fost spulberată de râsul înfundat al lui Mihee.

— Tipic pentru ea, a murmurat pentru sine, clătinând uşurel din cap, cu un zâmbet trist. Sunteți doamna Lee Sae-ri, nu-i aşa? Biografa ei.

Mihee m-a privit circumspect. Cu cotul sprijinit pe masă, a dus pentru o clipă arătătorul şi degetul mijlociu la buze, de parcă ținea o țigară nevăzută. Nu-i semăna leit doamnei Mook, dar aveau aceleaşi reacții. Felul cum gesticula, tonul potolit, râsetele discrete şi oftaturile. Acelaşi farmec aparte.

Aş fi vrut să-i mărturisesc că nu eram biografă, de fapt, ci o autoare obscură de necrologuri, dar nu mi s-a părut momentul potrivit s-o contrazic, aşa că n-am spus nimic.

— De-acum probabil că o cunoaşteți la fel de bine ca mine, a continuat Mihee. Nu-i aşa, doamnă Lee?

— S-ar părea că nu, i-am răspuns sincer.

Dar nu mă simțeam în stare să-i mărturisesc că nu fusesem pe deplin convinsă nici de existența ei până atunci. I-am spus, în schimb, că nu ştiam că vine.

— Doamna Mook ştia că veniți? am întrebat-o.

Mihee a pufnit — a scos exact acelaşi sunet ca mama ei.

— Ce credeți?

Şi-a dus din nou degetele la buze, ridicând o sprânceană.

— Sigur că ştia.

I-am povestit despre cele şapte caiete pe care mi le dăruise doamna Mook în ajun.

— V-a spus să schimbați numele tuturor personajelor? m-a întrebat.

— Nu.

— Vedeți? a făcut Mihee, închizând ochii. V-ar fi rugat să schimbați numele mai întâi, dacă ar fi avut de gând să stea potolită. Ştia ce face.

S-a întrerupt. Şi-a ascuns fața în mâini. A respirat de câteva ori adânc şi şi-a lăsat din nou mâinile pe masă. N-am văzut vreo lacrimă, dar avea ochii roşii. Apoi i-a şoptit soțului ei în coreeană că ar vrea să discute cu mine între patru ochi.

— Sigur că da, i-a răspuns el, într-o coreeană impecabilă, spre surprinderea mea.

Înainte de a ieşi, a tras-o spre el şi a sărutat-o lung pe tâmplă.

— Am venit azi aici cu scopul de a o lua pe mama acasă cu noi, în America, mi-a mărturisit Mihee, gemând înfundat. Ea ştia. N-am putut s-o vizitez până acum, din cauza situației noastre aparte, după cum ştiți, dar comunicam regulat.

Prin intermediul telefonului mobil, mi-am zis, pe care poliția nu reuşise să-l recupereze. Eu o percheziționasem discret şi apoi căutasem prin toată poiana, dar nici eu nu-l găsisem.

— După ce am decis în Coreea de Sud să ne predăm, am trăit în umbră. După ce ne-am predat, ne-am ascuns şi mai bine. Eu m-am mutat în Statele Unite cu soțul meu, care e

american. Am aşteptat să obțin cetățenia ca s-o pot invita pe mama legal să stea cu noi în Statele Unite. Aşa ne doream să procedăm acum, *la vedere, pe cale legală*, pentru că ne săturaserăm să trăim ferindu-ne mereu. Când mi-a spus despre tumoare, i-am zis că nu contează. I-am zis c-o să fie cu noi oricum, cât trăia, cât mai respira.

Mihee şi-a mutat brusc privirea, întorcându-se cu fața spre peretele lateral al biroului, încărcat cu desene de-ale copiilor doamnei Haam.

— Mama îl iubea foarte mult pe Aram, nepotul ei.

Mihee n-a reuşit să-şi ascundă tremurul din glas, deşi încă se chinuia să-şi stăpânească lacrimile.

— Ştiam că nu e dornică să plece din Coreea. Ştiam că nu vrea să se mute într-o altă țară la vârsta ei. Se temea c-o să fie o povară pentru noi. M-am gândit că, odată ajunsă acolo, lângă noi, avea să-şi schimbe părerea. Dar singurul lucru pozitiv pe care-l avea de zis când vorbeam despre plan era: „Păi, o să fie plăcut să-l văd pe Aram în fiecare zi”.

Şi-a lăsat capul în piept. Şi-a împreunat mâinile, lăsându-le între genunchii depărtați. De parcă-şi cerea iertare.

— Mama ştia, a zis înfundat. Ştia. Că nu i-ar fi reuşit în veci o figură ca asta sub ochii mei.

N-a mai adăugat nimic şi a rămas nemişcată un răstimp. Apoi a schițat un zâmbet chinuit. Ochii ei injectați licăreau, trădându-i efortul.

— Să mă vadă aici, bocind în neştire, e ultimul lucru pe care şi l-ar fi dorit, a zis, trăgându-şi nasul. Nu reacționa prea bine la gesturile emoționale. Nu-i plăcea să-şi exprime emoțiile şi nu suporta nici să-i vadă pe alții arătându-şi-le. Nici măcar pe mine.

A izbucnit într-un un râs nostalgic.

— Singura excepție era tata. Nu se cenzurau niciodată în a-şi exprima sentimentele unul față de celălalt. N-am văzut

niciodată un cuplu care să-şi exprime atât de vădit afecțiunea în Coreea de Nord. Au şi fost arestați la un moment dat, pentru manifestări indecente. Deoarece se țineau de mână în public, în Phenianul anilor ’60.

Lui Mihee îi dăduseră lacrimile, dar zâmbea.

— Mama a pomenit o singură dată de moartea tatei, când mi-a dat mie vestea. N-a mai deschis niciodată subiectul. Se simțea vinovată pentru că, pe vremea când noi trăiam aici în Sud, sub nume false, tata a murit singur în Coreea de Nord.

— Credeți c-a ales să facă acelaşi lucru, să moară singură, ca să se pedepsească? am întrebat-o.

Mihee tăcea. Şi-a şters lacrimile de pe obraji cu palmele, ascunzându-şi ochii preț de câteva clipe.

— Eu nu cred, mi-am răspuns singură.

Cu ochii roşii, s-a uitat la mine fără să spună nicio vorbă.

— Poate c-a fost unul dintre motive, sunt convinsă. Dar e imposibil să fi fost *motivul*.

Eram convinsă de ultima parte.

Am întrebat-o dacă suferea şi ea de geofagie, gândindu-mă că poate era o tulburare ereditară cumva.

În ochii ei nu s-a citit nimic pentru o clipă, apoi s-a încruntat un pic, nedumerită. Mi-am dat seama că nu ştia ce înseamnă cuvântul. Aşa că i-am explicat.

Mi-a răspuns că nu şi a adăugat că fusese adoptată, aşa că n-avea de unde să ştie dacă era ceva ereditar. Mi-a mărturisit în şoaptă că nu ştiuse că mama ei avea această boală, că ei nu-i spusese niciodată.

Mihee chiar nu se înşelase într-o privință: poate că ajunsesem s-o cunosc pe doamna Mook destul de bine, chiar mai bine decât îmi imaginasem. Cât de stranie e apropierea dintre oameni, am reflectat. Cum putem uneori să ne destăinuim unor străini şi să le încredințăm secrete pe care nu le-am putea dezvălui persoanelor apropiate. Am

simțit deodată o durere care mă pătrundea până în măduva oaselor, un val de dor. Aveam să-i simt lipsa doamnei Mook.

Am întrebat-o pe Mihee dacă era gată să meargă să vadă corpul neînsuflețit al mamei sale.

Se spune că eşti ceea ce mănânci. Doamna Mook gustase şi înghițise pământ din diversele locuri prin care trecuse. Aşa că fusese nu doar multe persoane diferite, ci şi multe locuri diferite.

Zicea că pământul din Paju îi amintea de cătunul ei natal din Coreea de Nord. Paju e aşa de aproape de Coreea de Nord, încât, în zilele liniştite, se mai aud şi acum mesajele de propagandă care se revarsă din difuzoarele nord-coreene, urlându-şi promisiunile depăşite, gloria de odinioară. Un loc din trecut spre care nu mai există cale de întoarcere.

Când am întrebat-o pe Mihee dacă era pregătită să-şi vadă mama, m-a rugat să-i spun mai întâi cum arăta când am găsit-o. M-a rugat să-i descriu ce găsisem, în cele mai mici detalii, fără să îndulcesc lucrurile.

— Mama m-a crescut să fiu puternică, a adăugat. Pot suporta adevărul.

Aşa că i-am spus adevărul, întocmai cum îmi apăruse.

Am găsit-o în poienița din crângul de mesteceni.

Vântul bătea din nou dinspre nord şi mi s-a părut că simt un iz de gunoi abandonat la soare. Dar apoi, când m-am apropiat şi am îngenuncheat lângă cadavru, mi-a mirosit a altceva. Mi se părea deopotrivă straniu şi cunoscut. Parcă aducea cu mirosul de *Yoolmoo-cha*, ceaiul coreean care se face din lacrima-lui-Iov. Ceaiul acela opac din semințe, aşa de gros şi de lăptos, că uneori ți se pare că înghiți terci. Aroma de smântână şi de nuci, care-ți merge la suflet. Ăsta era paradoxul *sanak*-ului, *dulce şi respingător*. Mirosul emana din gura ei întredeschisă şi dinspre amândouă

mâinile. Sub unghii i se vedeau semiluni minuscule, de un verde-închis.

Zăcea cu mâinile şi picioarele întinse în lături pe pământul acoperit de verdeață. Coama de păr alb, cuibărită în jurul capului adormit, părea o pernă țesută din zăpadă. Ca un copil care se abandonează relaxat somnului, dând din mâini şi din picioare pe zăpadă ca să schițeze conturul unui fluture, înainte de a adormi.

M-am lăsat pe vine, apoi m-am uitat la cer.

Era de culoarea albastrului de Prusia, fără urmă de nor şi întinzându-se cât vedeai cu ochii. Vremea fusese senină în ultimele zile, aşa că probabil c-a avut parte de un cer înstelat perfect. Între buzele întredeschise am observat vârful dintelui din față ciobit. Colțurile gurii erau uşor ridicate, ca într-un zâmbet. Astfel, cicatricile de pe obraji rămăseseră încremenite pe veci în formă de pliuri verticale — două gropițe tatuate.

Când nu mă vedea nimeni, i-am deschis un pic gura, cât mai blând cu putință.

Şi iată-i limba.

Limba aceea de trickster care nu se dădea înapoi de la nimic şi care o ajutase să treacă prin toate viețile, una după alta.

După cum mă aşteptam, era acoperită de un strat grunjos de pământ, ca glazura acrişoară de pe o bomboană.

Mulțumiri

Multe dintre evenimentele relatate în cartea de față s-au întâmplat cu adevărat, deşi mi-am acordat anumite licențe cu privire la cronologie şi detalii. Capitolul „Povestitorul” a

fost inspirat de poveştile unor supraviețuitoare ale Stației de Confort, în special cele incluse în „Herstory” de Chung See-woon, „Song of a Butterfly” de Chung Ki-young şi „Spirits’ Homecoming” de Cho Jung-rae. Pentru anumite detalii legate de viața în Coreea de Nord şi spionaj, am apelat la volumele *Nothing to Envy* de Barbara Demick, *The Girl with Seven Names* de Hyeonseo Lee, *The Spy and the Traitor* de Ben Macintyre şi *Your Republic Is Calling You* de Kim Young-ha. Premisa adoptării unei alte identități din „Eu cu mine şi alunița” mi-a fost inspirată de celebra poveste a lui Arnaud du Tilh.

Mai multe capitole ale cărții de față au apărut în reviste literare americane sub formă de nuvele. „Fecioara-Fantomă de la granița cu Coreea de Nord” a fost publicată în *Meridian*, numărul de vară — 2018. „Când m-am lăsat de mâncat pământ” a apărut în *Black Warrior Review,* numărul de toamnă/iarnă — 2019. „Povestitorul” a apărut în *Pleiades*, numărul de iarnă — 2020. „Cum am doborât casa” a apărut în *Shenandoah*, numărul de toamnă — 2020. „Eu cu mine şi alunița” a apărut în *The Massachusetts Review*, numărul de toamnă — 2021.

Le mulțumesc agentei mele, Nicki Richesin; editoarei mele, Anna Kelly de la Virago, şi echipei incredibile de-acolo, între care se numără Zoe Carroll şi Hazel Orne; lui Mary Gaule şi Emmei Kupor de la Harper; lui Erin Wicks, Jenny Meyer şi echipei minunate de la Wendy Sherman Associates, între care se numără Callie Deitrick şi Heidi Gall, Page Richards şi Brittani Sonnenberg; prietenilor mei refugiați din Coreea de Nord din cadrul Bisericii din Seul şi lui Joo-myeong.

Le mulțumesc fiicei şi fiului meu, părinților mei şi lui Jonafe, unchiului Kim Jin-soo şi mătuşii Lee Jeom-soon, regretatei mele bunici, Kim Nam-soon, şi surorii ei, Kim Byeong-nyeo, a cărei călătorie a inspirat cartea de față.

În sfârşit, îi mulțumesc, ca de fiecare dată, soțului meu.